

ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΚΑΙ ΖΩΗ

4

40

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

ΔΡΑΧΜΑΙ

3

Μέ το Φερίδιο

ΠΡΟΟΔΟΣ ΚΑΙ ΔΥΣΤΥΧΙΑ

Ένα έγκλημα στην εποχή μας, είναι περισσότερο έγκλημα από κάθε άλλη εποχή. Μια δυστυχία είναι περισσότερο δυστυχία. Δυστυχία για κείνον που τη ζει και δυστυχία για κείνον που τη βλέπει ή την ακούει. Κάποτε οι άνθρωποι έμοιαζαν πολύ με τα ζώα του δάσους ή με τα ψάρια της θάλασσας. Δεν δρίκονταν έντελώς αποσπασμένοι από το ζωϊκό βασίλειο. Οι ανάγκες της επιβίωσης τους υποχρέωνε σε καταστάσεις παρόμοιες με εκείνες των ζώων. Κερδισμένος ήταν πάντοτε ο δυνατότερος, ο αδύνατος έπρεπε να ναι προετοιμασμένος για το μαρτύριό του. Άλλα οι αιώνες πέρασαν, ο άνθρωπος πλήρωσε, έδωσε, έλαβε, έλαβε και σέ σίμα, γέννησε θεούς και σοφούς για να τον παρηγορήσουν, να μιλήσουν στους δυνατούς για τους αδύνατους, να εξομιώσουν τους ανθρώπους σαν πλάσματα άπεναντι της ζωής και άπέναντι του θεού.

*Ηρθε ο είκοστός αιώνας, ο ανθρώπινος νους αποδείχτηκε ικανός να αναλάβει όλες τις ευθύνες, ικανός να κυβερνήσει την ανθρώπινη μοίρα. Από δω και πέρα ευθυνόμαστε έμεις οι ίδιοι οι άνθρωποι. Η ευθύνη ήταν βέβαια πάντοτε δική μας, αλλά δεν την είχαμε συνειδητοποιήσει, υποτίθεται πως δεν το ξέραμε. Τώρα όμως που το ξέρουμε, τώρα που το δικό μας βασίλειο δεν έχει καμιά σχέση με το άλλο ζωϊκό βασίλειο, που ξεφυγάμε από τα δάση κι έπικοινωνούμε με το φεγγάρι και κάνουμε σάφι περισσότερο απ' όσο μας χρειαζόμαστε, τα νήματα περισσώσαν απ' όσα μας χρειάζονται για να φτιάξουμε δυο φορεσιές ο καθένας μας, το έγκλημα, όταν γίνεται είναι περισσότερο από κάθε άλλη φορά έγκλημα, και η δυστυχία περισσότερο δυστυχία.

Από τις ειδήσεις που σημειώσα τον τελευταίο καιρό, δεν είναι αυτές που δεν μπορούσα τελικά να τις σβύσω ή που κι αν τις έσβυνα δεν θα έσβυναν. Η μια μιλούσε για μια μητέρα που τρελλόθηκε από τη φτώχεια, έβαλε το μαρμό της πάνω σ' ένα τραπέζι και τόσφαζε με το τραπέζομαχαίρο. Η άλλη μιλούσε για τρία παιδιά που κήκαν στην καλύβα τους. Ήταν μια καλύβα φτιαγμένη από λάσπη, άχυρο και χαρτί. Φυσικά δε μπορούσε να έχει κανένα παράθυρο, άλλωστε δεν χρειαζόνταν. Ο άερας έμπαινε από την πόρτα, περισσότερος απ' όσο χρειαζόνταν μάλιστα. Ο πατέρας και η μητέρα έφυγαν. Πήγαν στο μακρινό χωραφάκι τους για να το σκάσουν

ή στο δάσος για ξύλα. Πριν φύγουν άναψαν ένα μικρό μαγκάλι στο μέσο της καλύβας για να ζεσταίνονται τα τρία παιδιά, να τ' ασφαλίσει από το κρύο — συνήθως οι μεγάλοι μιλούσαν για την πείνα, το φόβο και το κρύο — να τα ξαναβρούν το βράδυ ζωντανά, να τα πάρουν στα γόνατά τους, και να δοξάσουν το Θεό για την ευτυχία που τους χάρισε.

Ό,τι μπόρεσε να τους δώσει ή αγάπη τους τους τώδωσε. Τη μικρή καλύβα και τη λίγη φωτιά και το λίγο ασφαλώς ψωμάκι και κάποιο μαλλινό που θα τους δίπλωνε το κορμί. Γυρίζοντας όμως το βράδυ, βρήκαν τη νοικοκυρά — φωτιά να έχει σβήσει, το σπίτι τους. Το μαγκάλι είχε αναποδογυριστεί, τα τρία παιδιά δεν μπόρεσαν να προστατευτούν. Τα τρία καρβουνισμένα σωματάκια ακίνητα, δεν μπορούσαν πια να σηκωθούν να τους καλησπερίσουν. Δεν χρειάζονταν τίποτα. Τα είχαν όλα. Δεν πεινούσαν, δεν διψούσαν, δεν κρύωναν... Να μια σκηνή από κείνες που γίνονταν εδώ και χιλιάδες χρόνια, τότε που φούσκωναν τα ποτάμια κι έπαιρναν μαζί και τις καλύβες ή που τα θηρία έμπαιναν στις καλύβες κι έτρωγαν τα παιδιά με την ήσυχία τους, σαν στο σπίτι τους.

Οι στατιστικές της Ουνέσκο, μας δίνουν τόσο ενδιαφέροντες πληροφορίες σχετικά με την πορεία της δυστυχίας πάνω στη γη. Ο αναλφαριθμητισμός, η πείνα, η γύμνια, η γενική στέρηση συνοδεύεται με άριθμους που μας φαίνονται άπίστευτοι. Έκατοντάδες εκατομμύρια ανθρώπων, ζούν δεινά, ζουν οι άνθρωποι και στην πρωτόγονη εποχή. Πράγμα που δείχνει πως ο πολιτισμός μας, το μεγαλύτερο έργο που έχει να κάνει, είναι να γεφυρώσει τις έσωτερικές του αυτές αντιθέσεις. Πως η καταπληκτική πρόοδος, δεν έγινε άκόμη πολιτισμός, γιατί της λείπει η μεγαλύτερη άρετή: ο σεβασμός προς τον άνθρωπο. Της λείπει η τελική ύπογραφη για να είναι πολιτισμός. Η ύπογραφη των εκατοντάδων αυτών εκατομμυρίων, αυτών που θα όμολογήσουν: Δεν πεινάμε, δεν κρυώνουμε, δεν φοβόμαστε.

Η ύπογραφη της μητέρας που σκότωσε το παιδί της όχι από έγκληματική διάθεση, αλλά από τραγικό παραλογισμό. Η ύπογραφη των γονιών που βρήκαν καρβουνισμένα τα παιδιά τους και που την άπορία τους τη διέτύπωσαν με δυο λέξεις:

— Θεέ μου, γιατί;

ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ

Ένα ζεύγος περιφώνων Άγγλων φωτογράφων, ο Τζων και η Σύνδνεύ Κόουαν πρόκειται να κάνουν ένα πείραμα που έχει όχι μόνο φωτογραφικό, αλλά και ιατρικό ενδιαφέρον: θα φωτογραφίσουν όλες τις φάσεις της γέννησής του παιδιού τους. Έχουν ήδη έγκαστησει στο δωμάτιο του μαιευτηρίου, όπου θα γίνει σε λίγες μέρες ο τοκετός, όλοκληρο φωτογραφικό συγκρότημα, αξίας 1500 στερλινών με σύστημα τηλεκατευθύνσεως που θα το χειρίζεται η έπίτοκος. Η κυρία Κόουαν ύπολογίζει να πάρει 200 φωτογραφίες από τη γέννηση του παιδιού της, άρκετες του έαυτού της και τα τον τοκετόν και άλλες των ιατρών και γενικά του περιβάλλοντος. Είναι βεβαία, ότι οι φωτογραφίες της αυτές, έκτός του ότι αποτελέσουν την «είσαγωγή» στο φωτογραφικό λεύκωμα του παιδιού που θα γεννηθεί, θα έχουν άξια δοκουμένου για τη μαιευτική. Άνωτέρω η κυρία Κόουαν με την φωτογραφική μηχανή της. Ο σύζυγός της έχει έπιστατήσει στην έγκατάσταση του φωτογραφικού συστήματος, αλλά δεν θα παρίσταται κατά τον τοκετό.

ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΚΑΙ ΖΩΗ

Έκδοτης: ΛΟΥΚΗΣ ΑΚΡΙΤΑΣ

Διευθυντής: ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΜΑΚΡΗΣ

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΠΑΤΗΣΙΩΝ 63Β ΤΗΛ. 813180 ΤΙΜΗ ΔΡΑΧ. 3

ΑΝ προσέξει κανένας την καθημερινή ειδησεογραφία των έφημερίδων, θα διαπιστώσει ότι το πρωταρχικό θέμα της εποχής μας είναι η ανάπτυξη και η αξιοποίηση των υπαναπτύκτων χωρών. Στις οικονομικά καθυστερημένες αυτές περιοχές κατοικούν τα δύο τρίτα του πληθυσμού της Γης, που το πολιτιστικό τους επίπεδο και οι βιοτικές τους συνθήκες είναι άισχος για τον αιώνα μας. Η φτώχεια, οι άρρώστειες, η δεισιδαιμονία, οι προλήψεις, ο αναλφαριθμητισμός, η κοινωνική καθυστέρηση, τα πρωτόγονα μέσα που επικρατούν στις χώρες αυτές θυμίζουν Μεσαίωνα. Η ανθρωπότητα δεν θα μπορέσει να προοδεύσει πραγματικά, παρά την ατομική ενέργεια, τους τεχνητούς δορυφόρους και τους ηλεκτρονικούς έγκεφάλους, παρά μόνον, αν τα δύο αυτά δισεκατομμύρια των υπαναπτύκτων αποκτήσουν τη δυνατότητα να ζήσουν σαν πολιτισμένοι άνθρωποι και να χαρούν τις ανέσεις της σύγχρονης ζωής. Γίνεται, βέβαια, τώρα μια κίνηση να δοθεί οικονομική και τεχνική βοήθεια στις καθυστερημένες χώρες για να μπορέσουν ν' αναπτύξουν την οικονομία τους. Η βοήθεια, όμως, είναι έλάχιστη σε σύγκριση με τις τεράστιες άνάγκες και έπιδιώκει περισσότερο πολιτικούς, παρά πολιτιστικούς σκοπούς.

ΤΟ πρόβλημα είναι πλατύτερο και σημαντικότερο. Άφορά το μέλλον των δύο τρίτων της ανθρωπότητας και μόνο μια διεθνής και ώργανωμένη προσπάθεια της έπιστήμης και της τεχνικής μπορεί να το αντιμετώπισει. Άν ήταν δυνατό να διατεθούν για την ανάπτυξη των καθυστερημένων χωρών τα άστρονομικά ποσά που σπαταλώνονται στους έξοπλισμούς, η λύση θα ήταν εύκολη: η Νοτιοανατολική Άσία, η Μέση Άνατολή, η Άφρική κι η Λατινική Άμερική θα είχαν τα υλικά μέσα για τη μεγάλη και άποφασιστική προσπάθεια να αναπτύξουν και ν' αξιοποιήσουν τους πόρους τους, να έκβιομηχανοποιηθούν, ν' ανεβάσουν το βιοτικό τους επίπεδο, να έχουν τις

κοινωνικές άδικίες, να καταπολεμήσουν την ένδεια, την άρρώστεια, την άγραμματοσύνη. Δυστυχώς, όμως, τα πολιτισμένα κράτη θα έξακολουθήσουν για καιρό ακόμα να δαπανούν τον ίδρωτα των λαών τους για τους έξοπλισμούς και η βοήθεια στις υπανάπτυκτες χώρες θα έξακολουθήσει να παραμένει άσημαντή.

ΕΤΣΙ, μόνο μια ώργανωμένη διεθνής προσπάθεια της έπιστήμης και της τεχνικής που κεντρώνει τις έλπίδες των καθυστερημένων περιοχών. Όπου έχει έκδηλωθεί ως τώρα η προσπάθεια αυτή, έχει κάνει θαύματα. Ό,τι καλό και σύγχρονο υπάρχει σε όλες τις υπανάπτυκτες χώρες είναι δημιούργημα της Έπιστήμης και της Τεχνικής. Ό,τι δεν το έκαναν οι άποικιακές διοικήσεις, που ήσαν η μόνη έξουσία επί δεκαετίες στις χώρες αυτές, το έκαναν — τουλάχιστον ως ένα βαθμό — οι προοδευτικές δυνάμεις της Έπιστήμης και της Τεχνικής, με τη βοήθεια διαφόρων όργανισμών του ΟΗΕ, όπως της Ούνεσκο, της Παγκοσμίου Όργανώσεως Υγείας κλπ. Σ' αυτές όφείλεται η σημαντική άλλαγή στο καλύτερο που σημειώνεται τα τελευταία δέκα χρόνια στις καθυστερημένες περιοχές του κόσμου.

ΕΙΝΑΙ, όμως, μόνο η άρχή. Ό,τι έγινε ως τώρα είναι έλάχιστο σ' αυτό που μένει να γίνει. Δυο δισεκατομμύρια άνθρωποι ζούν ακόμα σε πρωτόγονη κατάσταση. Άν δεν έκπολιτισθούν, αν δεν αναπτυχθούν οικονομικά, κοινωνικά, πνευματικά, θα είναι μια τρομερή άπειλή για το μέλλον της ανθρωπότητας. Γιατί ο πληθυσμός αυτός αύξάνει με διγυγιάδη ταχύτητα και σε λίγες δεκαετίες θ' αποτελει τα τέσσερα πέμπτα των κατοίκων της Γης. Και τίποτε δεν θα μπορέσει ν' αντισταθεί στον ανθρώπινο αυτόν όγκο όταν θελήσει — όπως θελήσει — να διεκδικήσει κι αυτός τα δικαιώματά του στη ζωή.

ΚΟΣΜΟΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΚΑΙ ΖΩΗ

Η «Έπιστήμη και Ζωή», κατά γενικήν άναγνώριση, διαγράφει μια σταθερή, άνοδική εξέλιξη. Από έξειδικευμένο, άρχικά, περιοδικό — που περιώριζε την έκταση και τη σημασία της πολιτιστικής του άποστολής — γίνεται ένα πλατύτερο όργανο που ανταποκρίνεται, όλοένα και περισσότερο, στις γενικότερες άπαιτήσεις του ανθρώπου της εποχής μας.

Τα κοινωνικά θέματα, η Τέχνη, η Ιστορία, η Λογοτεχνία, η Άρχαιολογία κτλ. έχουν προστεθεί στον εύρύτερο κύκλο των έπιστημονικών και τεχνικών κατακτήσεων, που έξακολουθούν πάντοτε να καλύπτουν σημαντικό χώρο του περιοδικού.

Με την άισθητή βελτίωση και τον συνεχή έμπλουτισμό της ύλης, το περιοδικό μας πλατύνει τα ενδιαφέροντά του, γίνεται ένας όλοκληρος ΚΟΣΜΟΣ, ο σύγχρονος ΚΟΣΜΟΣ με την πολυσύνθετη και ύποβλητική του μορφή.

ΚΟΣΜΟΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΚΑΙ ΖΩΗ

Είναι, λοιπόν, φυσικό την ποιοτική εξέλιξη του περιοδικού να την ακολουθήσει και ο τίτλος του, προκειμένου να έκφράζει κατά τρόπον ώλοκληρωμένο και άκριβη το σύνολο της ύλης του. Γι' αυτό στον τίτλο του θα προστεθεί και ο ΚΟΣΜΟΣ, μια συνθετική έννοια, στην όποια έμπεριέχονται και έκφράζονται μονολεκτικά όλα τα μεγάλα προβλήματα της Έπιστήμης και της Ζωής.

Έτσι, ο τίτλος, κατόπιν ειδικής άποφάσεως της άρμοδίας Έπιτροπής Σημάτων του ύπουργείου Έμπορίου, θα γίνει «ΚΟΣΜΟΣ, Έπιστήμη και Ζωή». Άφ' ενός θα ύποδηλώνει την καθολικότητα του ενδιαφέροντος και της σκοπιάς του περιοδικού και, άφ' έτέρου, θ' άποκτάσει οικειότερη και άμεσώτερη έπαφή με το σύνολο του άναγνωστικού κοινού, του όποιο φιλοδοξεί να έκφράζει τις ευγενέστερες και μονιμότερες άπαιτήσεις σε μίαν άληθινά κοσμογονική εποχή.

Η άταλάντευτη σταδιοδρομία του περιοδικού μας έγγυάται έντυπωσιακή έπιτυχία στην εύρύτερη και σημαντικότερη σταυροφορία, στην όποια θ' άποδυθεί προσεχώς με την έπιτυχή όλκληρωση του τίτλου του: «ΚΟΣΜΟΣ, Έπιστήμη και Ζωή». Η μεταφορά του τίτλου στο έξώφυλλο θα γίνει έπειτα από 3—4 τεύχη και θα συμπέσει με μια γενικότερη έξόρμηση, για την όποια θα ένημερωθούν οι άναγνώστες μας, που άναμφίβολα συγκροτούν τον πολιτιστικό και πνευματικό κορμό της Νέωτερης Έλλάδας.

ΚΟΣΜΟΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΚΑΙ ΖΩΗ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΑΡΧΕΙΟΥ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ

ΔΩΡΕΑ Φρ Τζιόβα

ΗΜΕΡΟΜ. 4-6-92

ΑΡΙΘ. 45575

σμαν περιγράφει τη φρικιαστική σκηνή στην οποία υπήρξε μάρτυς: 'Η στραπατσαρισμένη Φόρντ (ήταν το παρθενικό της ταξίδι), η μητέρα του ή άγνη, γλυκιμαία Χάλλυ, ξεπλωμένη στην ασφαλή γεμάτη αίματα, ο πατέρας του γονατισμένος μπροστά της να της φυλάει τα χέρια κλαίγοντας με λυγμούς, ή θεία Βικτώρια που φωνάζει ύστερικά... Καί από το άλλο αυτοκίνητο, την πλώρια λημουζίνα, βγαίνει μια κυρία φορτωμένη με κοσμήματα και με ύφος υπεροπτικό πλησιάζει την άναίσθητη Χάλλυ και της λέει:

— Σηκωθείτε! Δεν περνάνε αυτά σε μένα. Προσποιείστε την πεθαμένη για ν' αποσπάσετε λεφτά απ' το σύζυγό μου!

Ο μικρός Κάρυλ ορμάει και την χαστουκίζει. Το παιδί νοιώθει μέσα του τα πρώτα σκιρτήματα του μίσους που θα τ' οδηγήσουν αργότερα — επί δώδεκα χρόνια — στο «διάδρομο του θανάτου» της φυλακής του Σάν Κουέντιν. Αυτό το πρώτο ράπισμα στο πρόσωπο της κοινωνίας δεν θ' άργήσει να γίνει πιστολιά.

Έπειτα από το δυστύχημα, ή οικογένεια Τσέσμαν θα κατεβεί ένα - ένα τα σκαλοπάτια της αθλιότητας. 'Η μητέρα καθηλωμένη στην πολυθρόνα της, ο πατέρας αρχίζει να πίνει: Δύσκολα βγαίνουν τα έξοδα της άρρώστιας και του πιστού. Το οικονομικό κράχ του 1929 συμπληρώνει την καταστροφή. 'Αρχίζουν τα χρόνια της ανεργίας και της πείνας. 'Η οικογένεια συντηρείται μόνο με το συσσίτιο για τους άέργους, ο πατέρας άρρωσταίνει από πνευμονία.

Ο νεαρός Κάρυλ, αρχίζει πρώτα να κλέβει τρόφιμα από τον μπακάλη της γειτονιάς. Έπειτα κλέβει αυτοκίνητα, για να κάνει έντύπωση στους φίλους του. Με μια μητέρα παράλυτη, έναν πατέρα πότε μέθυσο, πότε άρρωστο, πάντα άνεργο, ο νεαρός είναι σχεδόν άσυδοτος. Χώνεται όλο και πιο βαθειά στο τέλμα του υπόκοσμου, στροβιλίζεται μεθυσμένος, άνικανος ν' αντισταθεί στο χορό της παρανομίας. Κλοπές, ληστείες, πιστολιδι με την άστυνομία, βεντέτες των γκαγκστερικών ομάδων, όργια, διασμοί — όλα πρόφτασε να τα γνωρίσει ως τα δεκαπέντε του χρόνια το άλλοτε χαϊδεμένο παιδί του άγγέλου με τα γαλάζια μάτια.

Στα δεκάξι του χρόνια, τον στέλνουν στο άναμορφωτήριο. 'Ο,τι δεν ήξερε άκόμα από την έγκληματική τεχνική, θα το μάθει σ' αυτό το «έργοστάσιο παραγωγής έγκληματιών», που 'ίσως εφνημιστικά οι άνθρωποι ονομάζουν «άναμορφωτήριο». Ένας χρόνος άρκει για να βγει από κεί μέσα σκληρός, κυνικός, έτοιμος για όλα. Τα δέκα χρόνια που άκολουθήσαν υπήρξαν μια μονότονη σειρά κλοπών, ληστειών, έκδιασμών, τρελών άνθρωποκυνηγητών μέσα σε αυτοκίνητα που τρέχουν με εκατόν πενήντα χιλιόμετρα την ώρα, ενώ οι σφαίρες γύρω σφυρίζουν, τα τζάμια θρυμματίζονται, τα λάστιχα κλατάρουν... Καί κατά διαστήματα ή φυλακή, ή άποφυλάκιση, νέες κλοπές, τα χαρτοπαίγνια, νέες ληστείες, τὰ «αρκωτικά», ή σωματομετορία, νέα φυλάκιση... 'Ο φαύλος κύκλος της Κολάσεως.

Ο άνθρωπος με το κόκκινο φανάρι

Ε ΠΙ πολλούς μήνες, ένας ληστής προμοκρατούσε το Λος Άντζελες. Λήστευε τα ζευγάρια που έρωτοτροπούσαν σ' αυτοκίνητά τους, σταμα-

τημένα στις άπόμερες δεντροστοιχίες των πάρκων. Έφηνόζε πάντα την ίδια τεχνική: Το αυτοκίνητό του είχε έναν κόκκινο προβολέα, σαν αυτόν που χρησιμοποιεί ή άστυνομία στο Λος Άντζελες. Πλησίαζε το σταματημένο αυτοκίνητο του ζευγαριού, παρουσιάζονταν ως άστυνομικός και ζητούσε τις ταυτότητες. Κατόπιν έβγαζε ένα περίστροφο, λήστευε τον άνδρα κι' έπαιρνε μαζί του το κορίτσι και το βίαζε.

Στις 23 'Ιανουαρίου 1948 ένα άστυνομικό αυτοκίνητο που περιπολούσε στο Χόλλυγουντ, σε μια πάροδο της Λεωφόρου της Δύσεως, είδε μια φόρτ που άντιστοιχούσε με την περιγραφή του αυτοκινήτου με το κόκκινο φανάρι. Οι άστυνομικοί έκαναν σήμα στον οδηγό να σταματήσει, άλλ' εκείνος άνέπτυξε ταχύτητα και προσάχισε να ξεφύγει. Τόν κυνήγησαν και τον συνέλαβαν. Λεγότανε Κάρυλ Τσέσμαν. Στο αυτοκίνητό του δρέθηκε ένα κόκκινο φανάρι κι' ένα περίστροφο.

Για έναν άνθρωπο σαν τον Τσέσμαν, παλιό γνώριμο της ποινικής δικαιοσύνης, ή άστυνομία δεν δίστασε να έφαιμόσει την άνάνκριση τρίτου βαθμού. 'Ο Τσέσμαν «ωμολόγησε». Στο δικαστήριο άρνήθηκε την κατάθεσή του κι' άπεκάλυψε τα βασανιστήρια στα όποια υπεβλήθη. Δήλωσε επίσης ότι οι άστυνομικοί τον είχαν άπειλήσει ότι θα τον «καθαρίσουν», αν δεν όμολογήσει.

Άρνήθηκε, λοιπόν, ο Τσέσμαν την έννοχή του και έξακολουθεί μέχρι σήμερα να την άρνείται. Μ' όλη τη δύαμη της ψυχής του, έχει ριχθεί σ' έναν άπεγώσωμένο άγώνα για την άπόδειξη της άθωότητάς του και τη σωτηρία της ζωής του. 'Η προσωπικότητά του έχει πολλές πλευρές που προκαλούν την άντιπάθεια, αλλά το ψυχικό του σθένος κινεί το θαυμασμό.

Στον δάλαμο του θανάτου

Ε ΔΩ και δώδεκα χρόνια ο Τσέσμαν ζει στο «διάδρομο του θανάτου» που οδηγεί στο θάλαμο των αερίων. Σ' ένα διβλίο τον περιέγραψε αυτό το διάδρομο ως «κοινωνικό σφαγείο, άπίθανο μέρος όπου οι άνθρωποι αιώρονται άνάμεσα σε δυο κόσμους: αυτόν έδω και τον άλλον... Κατείχε πρώτα το κελλί 2455, άλλ' από τον καιρό που το έκανε διάσμο με το όμώνυμο διβλίο του, μεταφέρθηκε τρία κελλιά πιο κάτω, πιο κοντά στο θάλαμο των αερίων. Καί ο διευθυντής των φυλακών έσβυσε από την πόρτα τον άριθμό του ιστορικού κελλιού.

Σ' αυτά τα δώδεκα χρόνια, ο Τσέσμαν είδε όχι λιγώτερους από έννεήντα κατάδικους να περνάνε το «διάδρομο» του θανάτου πάντα προς την ίδια κατεύθυνση: το θάλαμο των αερίων. Έξω στρακισμένος από την κοινωνία των ζωντανών, προσωπικά ξεχασμένος από το θάνατο, ο Τσέσμαν παραμένει ο υπ' αριθ. 1 έχθρος των ανθρώπων. Οι συγκατάδοικοί του τον μισούν, δε θέλουν να βλέπουν το χέρι της δικαιοσύνης ν' άφοπλίζεται μπροστά του. Οι θανατοπονίτες τον «έξετέλεσαν» εικονικά, κρεμώντας ένα άνδρείκελλο μπροστά στην πόρτα του.

Πώς τα κατάφερε; 'Όταν πεθαίνει ένας άνθρωπος, συνήθως ρωτάμε γιατί πέθανε. Στην περίπτωση του Τσέσμαν ρωτάει κανείς; Πώς μπόρεσε να ζήσει;

Σ ΤΗ φυλακή του Σάν Κουέντιν ο Τσέσμαν πέτυχε ένα προνόμιο που δεν είχε ποτέ χορηγηθεί σ' έναν κρατούμενο: Το δικαίωμα να τηλεφωνεί στον έξω κόσμο, να συσκέπτεται επί μέρες ολόκληρες με τους δικηγόρους και τους μάρτυρές του, να έπικοινωνεί με την άστυνομία για να κατευθύνει τις έρευνές της. Όλα αυτά τα χρωστάει στο γεγονός ότι ένας καλόκαρδος ή δωροδοκημένος δεσμοφύλακας έκλεινε τα μάτια του, όταν ο Τσέσμαν δακτυλογραφούσε τα τέσσερα διβλία του που τον έκαναν διάσμο και πλούσιο.

Το πρώτο διβλίο του, το «κελλί 2455», είναι μια αυτοβιογραφία που δημοσιεύθηκε το 1954 και πουλήθηκε σ' έκατομμύρια αντίτυπα. Οι δημοσιογράφοι άρχισαν να πολιορκούν τη φυλακή του Σάν Κουέντιν, υπό την πίεση της κοινής γνώμης, ήταν πια δύσκολο για τον διευθυντή ν' άρνηθεί στον κατάδικο μερικές «μικρές ευκολίες». Έτσι, κατά περιόδους, ή φυλακή του Σάν Κουέντιν βλέπει αυτό το άλλόκοτο θέαμα που μόνο ή 'Αμερική μπορεί να προφέρει: την «πρές - κόιφερενς» ενός θανατοποινίτη.

Επί δώδεκα χρόνια αυτός ο άνθρωπος που ή κοινωνία έχει έξοστρακίσει, έξακολουθεί να της μιλάει και, πρό πάντων, την υποχρεώνει να τον άκούει. 'Η παράδοση αυτή κατάσταση ύπνομυεί άργα τις ίδιες τις άρχες, εν όμοιατι των όποιων ο Τσέσμαν καταδικάσθηκε. 'Η άπόφαση του δικαστηρίου «φθειρείται» και ο Τσέσμαν ξέρει ότι ο χρόνος έργάζεται για λογαριασμό του.

Ο Τσέσμαν από τα βάθη του κελλιού του, έστρεψε έναντιόν της άμερικανικής κοινωνίας ένα τρομερό όπλο: το νόμο. Αυτή ή παραστρατημένη ιδιοφυία έχει υποβληθεί από τους ψυχολόγους σ' ένα τέστ νοημοσύνης: 'Ο δείκτης νοημοσύνης του είναι 168, δηλαδή κατά 40 βαθμούς άνώτερος από τον μέσο όρο των 'Αμερικανών καθηγητών πανεπιστημίου, πολύ κοντά στο δείκτη νοημοσύνης του 'Αϊνστάιν!

Τα πνευματικά του χαρίσματα επέτρεψαν στον Τσέσμαν να κατευθύνει την υπεράσπισή του. Έγινε ένας από τους πιο στρεψόδικους νομομαθείς των 'Ηνωμένων Πολιτειών. Διάβασε δυο χιλιάδες νομικά διβλία και συνεκέτρωσε για την ύπθεσή του, ένα φάκελλο 450.000 λέξεων. Έγγραψε πάνω από δυο χιλιάδες έπιστολές κι' άναμετρήθηκε με ένδεκα γενικούς είσαγγελείς. Είναι σε θέση να κάνει άπροετοιμαστος μια διάλεξη για το άμερικανικό συνταγματικό δικαιο. Καί, στο μεταξύ, βρήκε καιρό να μάθει άπταιστος τρεις ξένες γλώσσες. Έργάζεται δεκαέξι ώς είκοσι ώρες το είκοσι-τετράωρο στο κελλί του.

Οι περίφημες προσφυγές του

Π ΡΟΣΕΦΥΓΕ περίπου δεκαπέντε φορές στο 'Ανάτοτο 'Ομοσποδιακό Δικαστήριο ζητώντας άναθεώρηση της δίκης του. Οι αίτήσεις του άπορρίφθηκαν όλες, άλλ' έπειδή ή δικαστική γραφειοκρατία είναι βραδυκίνητη, κέρδισε δώδεκα χρόνια ζωής με όχτώ άλλεπάλληλες άναστολές έκτελέσεως.

Πού στηρίζεται για να ζητάει άναθεώρηση;

'Η εύφυία του τον βοήθησε να βρει διεξόδους στο λαβύρινθο της άμερικανικής δικονομίας, αλλά τον βοήθησε λίγο και ή τύχη.

Στη δίκη του διεκήρυξε την άθωότητά ΣΥΝΧΕΙΑ ΣΤΗ ΣΕΛΙΔΑ 41

ή Ζωή και ο Άνθρωπος

'Η ιστορία και ή άρχαιολογία έχουν κάνει έκπληκτικές προόδους τις τελευταίες δεκαετίες και έχουν κατορθώσει να ρίξουν άφθονο φως στο σκοτεινό ως χθές παρελθόν. Ξέρουμε σήμερα πολύ περισσότερα πράγματα από ό,τι ήξεραν οι προηγούμενες γενιές. Όστόσο, το μυστήριο των χαμένων πολιτισμών, εξακολουθεί να μένει άδιαπέραστο. Τα ίχνη του παρελθόντος μάς πληροφορούν ότι υπήρξαν πολιτισμοί τόσο προχωρημένοι, ώστε να προκαλούν την κατάπληξη και τον θαυμασμό μας. Άλλά δεν έχουμε τα στοιχεία που να μάς άποκαλύπτουν πώς άναπτύχθηκαν και ποιά μέσα έχρησιμοποίησαν οι πολιτισμοί αυτοί, που τα έπιτεύγματά τους σκεπάζονται από ένα πυκνό πέπλο μυστηρίου. Ένας από τους πολιτισμούς που χάθηκαν είναι και ο άρχαίος Αίγυπτιακός και οι πυραμίδες — το ύψιστο έπιτεύγμα του — εξακολουθούν να φέρνουν σε άμηχανία εκείνους που άναζητούν να έξιχνιάσουν το κρυμμένο μεγάλο μυστικό τους.

9. ΟΙ ΧΑΜΕΝΟΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΙ

(α' Το μυστήριο των πυραμίδων)

Ο ΤΑΝ ό Ζαντίλ ντε Γκαλασιέρ, Γάλλος άστρονόμος του 18ου αιώνα, γύρισε στο Παρίσι, βρήκε τη γυναίκα του ξαναπαντρεμένη, την περνούσα του διασπαθισμένη, την έδρα του στην 'Ακαδημία 'Επιστημών κατειλημμένη από άλλον και τον έαυτό του ληστιαρχικά νεκρό. Είχε ταξιδέψει στο Ποντισερύ των 'Ινδιών με την πρόθεση να κάνει παρατηρήσεις στην 'Αφροδίτη, για να εφαρμόσει τη μέθοδο που συνιστούσε ο Χάλλεϋ — ο άστρονόμος που άνακάλυψε τον όμώνυμο κομήτη — και να υπολογίσει την άπόσταση από τη Γη στον 'Ηλιο, οι πόλεμοι όμως των 'Ινδιών κι' οι περιπέτειες στη θάλασσα κατά το γυρισμό, τον είχαν κρατήσει όκτώ χρόνια μακριά από τη Γαλλία.

Δεν κατόρθωσε να κάνει τις παρατηρήσεις του, κατέστρεψε τη ζωή του, σάκισε την υγεία του και πέθανε ξεχασμένος απ' όλους. Καί, όμως, θα του ήταν άρεστό, για να βρεί την άπόσταση που ζητούσε, αν ήγγαινε στο Κάιρο και πολλαπλασίαζε το ύψος της πυραμίδας του Χέοπος επί ένα δισεκατομμύριο!

Την άπόσταση αυτή της Γης από τον 'Ηλιο, ή ανθρωπότητα έργασθηκε 22 αιώνας για να την καθορίσει. 'Ο πρώτος που δοκίμασε ήταν ο 'Αρίσταρχος ο Σάμιος: βρήκε το ίσοδύναμο 8.000.000 χιλιομέτρων και λίγο έλειψε να καταδικασθεί σε θάνατο γιατί τον κατάγγειλαν ως άσεβή. 'Ο Κέπλερ, 1900 χρόνια αργότερα, άνέβασε τον υπολογισμό του 'Αρίσταρχου σε 58.000.000 χιλιόμετρα και ο Λαγκάϊν, το 1752, έφθασε στα 132.000.000 χιλιόμετρα.

Το 1874 το περιθώριο λάθους που παραδέχονταν οι άστρονόμοι, ήταν άκόμα 2.500.000 χιλιόμετρα και μόλις το 1900 πραγματοποιήθηκε ένας ίκανοποιητικός κατά προσέγγιση υπολογισμός που καθώριζε την άπόσταση από τη Γη στον 'Ηλιο σε 149.400.000 χιλιόμετρα. Έπρεπε να περιμένει ή ανθρωπότητα την αύγή του 20στου αιώνα για να ίσοφαρίσει την έπιστήμη των Φαραώ!

Η μεγάλη πυραμίδα του Χέοπος

ΑΣΤΡΟΝΟΜΟΣ και εκλαϊκευτής, ο άββάς Θεόφιλος Μορέ υπήρξε ένα από τα δημοφιλέστερα πνεύματα του μεσοπολέμου. Άσχολήθηκε μ' ένθουσιασμό για τη μυστηριώδη αυτή έπιστήμη των Φαραώ και με τα μνημεία, με τη βοήθεια των όποιων οι Αίγύπτιοι άποπειράθηκαν να την μεταβιβάσουν σε άπογόνους που φάνηκαν τυφλοί: Το κυριώτερο από τα μνημεία αυτά είναι ή άρχαιότερη και υψηλότερη από τις πυραμίδες, ή πυραμίδα του Χέοπος, της IV δυναστείας, που βασιλεύσε 2.900 χρόνια π.Χ. Ένα πλήθος από μαθηματικές, μετρικές, άστρονομικές, γεωλογικές γνώσεις βρίσκεται άπολιθωμένο στις άναλογίες των διαστάσεών της. 'Ο άγγλικός δάκτυλος (μέτρο μήκους), αθάνατος εκ πρώτης όψης, είναι με άσήμαντη διαφορά, το μέτρο μήκους που οι Αίγύπτιοι άρχιτέκτονες χρησιμοποιούσαν στις ιερές οικοδομές τους.

'Ο άριθμός π=3,1416, που έπιτρέπει να υπολογίζεται ή έπιφάνεια ενός κύκλου, βγαίνει από τη σχέση άνάμεσα στην περίμετρο της πυραμίδας και στο ύψος της και άρκει να πολλαπλασιασθεί το μήκος του άντιθαλάμου του βασιλιά μ' αυτόν τον άριθμό π για να βρεθεί ή διάρκεια του ήλιακού γένους — 365,242 ήμέρες — με προσέγγιση που μόλις τώρα τελευταία υπερακοντίσθηκε. 'Η άκτία και το βάρος της Γης, ή τιμή της μοίρας γεωγραφικού πλάτους, ή άκριβής διεύθυνση του Βορρά — χωρίς να μιλήσουμε για πλήθος πληροφοριών που δεν τις διακρίναμε 'ίσως άκόμα — διαβάζονται στη Μεγάλη Πυραμίδα, μνημειακό θησαυροφυλάκιο μιας έπιστήμης που ο σημερινός άνθρωπος δεν είναι καν βέβαιος, ότι την έχει άποκρυπτογραφήσει ολόκληρη.

Έξήντα χρόνια πριν από τον άββά Μορέ ένας άλλος άστρονόμος, ο Πιάτσι Σμίθ, είχε υποβάλει την Πυραμίδα του Χέοπος στις πιο λεπτόλογες καταμετρήσεις. Κατέληξε στο συμπέρασμα ότι το μνημείο αυτό το είχε ύπαγορεύσει ο Θεός στους Αίγυπτιους, που ήταν τόσο άμαθείς και άσεβείς, ώστε δεν κατάλαβαν ότι κατέγραφαν στο τεχνητό αυτό θουνό ολόκληρο το διβλίο του παρελθόντος και του μέλλοντος. Δεκάδες έρευνήτες δοκίμασαν από τότε να διαβάσουν την ιστορία του παρελθόντος και την ιστορία του μέλλοντος στα χαρακτηριστικά του μεγάλου διαδρόμου που οδηγεί στην αίθουσα του βασιλιά και συμβολίζει την πορεία της ανθρωπότητας. 'Η 'Εξόδος του 'Ισραήλ, ή Γέννηση του Χριστού, τα θαύματα του Χριστού, οι κυριώτερες περιπέτειες των λαών, ο πόλεμος του 1914, άκόμη και ή πώση της κυβερνήσεως Μπριάν στις 6 Μαρτίου 1926 και ο σεισμός της

Ἱερουσαλὴμ στὶς 11 Ἰουλίου 1927 ἀποκρυπτογραφήθηκαν στὶς διαφορὲς τοῦ ὕψους τοῦ θόλου, στὶς ἐλαφρὲς ἀλλαγὲς κατευθύνσεως, στὶς ἀνωμαλίες τοῦ πλακοστρώτου καὶ τῆς ἐξωτερικῆς ἐπενδύσεως τῆς Πυραμίδας. Ἡ ἀκρίβεια ἀλλοιώνεται μόνον ὅταν πρόκειται γιὰ τὸ μέλλον. Γράφοντας τὸ 1937, κάποιος Ζώρζ Μπαρμπάρν ἀπετόλμησε ν' ἀπαριθμήσει τὶς σημαντικὲς χρονολογίες πού ἔδλεπε στὸ ἀμέσο μέλλον: 20 Αὐγούστου 1938, 27 Νοεμβρίου 1939, 3—4 Μαρτίου 1945, 18 Φεβρουαρίου 1946, 20 Αὐγούστου 1953. Καμιά ἀπὸ τὶς χρονολογίες αὐτὲς δὲν χαρακτηρίσθηκε ἀπὸ ἀξιόλογο συμβάν. Τούαντίον, ἡ ἐκκρηξη τοῦ δευτέρου παγκοσμίου πολέμου, ἡ ἐκκρηξη τῆς πρώτης ἀτομικῆς βόμβας, ἡ νίκη τοῦ Μάο στὴν Κίνα δὲν ἦσαν γραμμένες στὸν μυστικὸ πίνακα τῆς Πυραμίδας τοῦ Χέοπα.

Ἀνεξήγητο τεχνικὸ κατόρθωμα

Η ΠΙΣΤΗ στὴν ὑπερβατὴν ἐπιστήμη τῶν Φαραῶ, συνδέεται μὲ τὸν ἀφθαρτὸ μῦθο τοῦ Χρυσοῦ Αἰῶνα. Κατὰ τὸν ἀββά Μορέ, ὁ Θεὸς ἔδωσε στὸν ἄνθρωπο μιὰ προκία ἐπιστημονικῶν γνώσεων, οἱ δὲ πρῶτοι Αἰγύπτιοι, μολοντὶ εἰδωλολάτρες, ἦσαν ἀκόμα ἀρκετὰ κοντὰ στὴ Γένεση, ὥστε τὸ ἱερατεῖο τοὺς νὰ εἶχε διατηρήσει ἕνα μέρος ἀπὸ αὐτὴ τὴν προκία. Ἀντίθετα, Αἰγυπτιολόγοι ὅπως ὁ Ζ. Π. Λωέρ, συζητοῦν συστηματικὰ τὶς καταμετρήσεις ὅπου θεμελίωσαν τὰ συμπεράσματά τους ὁ Πιατσι Σμιθ κι' ὁ ἀββάς Μορέ καὶ δὲν δυσκολεύονται καθόλου ν' ἀποδείξουν ὅτι τὰ συμπεράσματα αὐτὰ εἶναι ἀποτέλεσμα μιᾶς ἐκ τῶν προτέρων ἐπιθυμίας τοῦ θαυμαστοῦ. Παραδέχονται, ὁμῶς, ὅτι οἱ πυραμίδες, ὅτι τὰ αἰγυπτιακά μνημεῖα γενικὰ, ἀποκαλύπτουν μιὰν ἐπιστήμη καὶ μιὰ τεχνικὴ πού μένει μπροστά τῆς ἀμύχανῃ ἡ φαντασία τοῦ σημερινοῦ ἀνθρώπου.

Μπροστὰ στὶς πυραμίδες ὁ στρατηγὸς Βοναπάρτης ἔκανε ἕναν γρήγορο ὑπολογισμό. Εἶπε στοὺς ἀξιωματικούς του ὅτι εἶχαν μπροστά τους ἀρκετὲς πέτρες, ὥστε νὰ ὑψώσουν γύρω στὴ Γαλλία ἕνα ἀδιάκοπο τείχος ὕψους τριῶν μέτρων. Ἡ Πυραμίδα τοῦ Χέοπα μόνη ἀποτελεῖται ἀπὸ 2.600.000 ὀγκόλιθους, πού τὸ συνολικὸ βάρος τους εἶναι 6.500.000 τόννοι. Ὁρισμένοι ὀγκόλιθοι ζυγίζουν 12 τόννους. Ἡ αἰγυπτιολογία, ὁμῶς, λέει ὅτι οἱ ἐργάτες τῶν πυραμίδων εἶχαν γιὰ ἐργαλεῖα μόνον πέτρινα σφυριά καὶ πριόνια ἀπὸ χαλκὸ — πού εἶναι μαλακὸ μέταλλο — καὶ ὅχι ἀπὸ μπρούτζο, πού δὲν ἦταν ἀκόμα γνωστὸς στὴν ἐποχὴ τῆς IV δυναστείας. Πῶς, μὲ τόσο ἀδύνατα μέσα, μπόρεσαν νὰ πετύχουν ἕνα ἔργο τόσο τέλει καὶ τόσο κολοσσιαῖο;

«Δὲν ὑπάρχει μυστήριο», λέει ὁ μεγάλος ἀρχαιολόγος Κλωντ Σαίφερ. «Δώστε μου ἀνθρώπους καὶ χρόνος — δέκα, εἴκοσι, τριάντα χιλιάδες ἀνθρώπους, δέκα, εἴκοσι, τριάντα χρόνια — καὶ σὰς οἰκοδομῶ πυραμίδες χωρὶς φορητὰ ἀντοκίνητα καὶ χωρὶς μπουλντόζες. Δὲν ὑπάρχει, ἴσως, μυστήριο, ἀλλ' ὁ ἀμύητος δὲν μπορεῖ ν' ἀπολαλᾷ ἀπὸ τὴν ἐντύπωση ὅτι ἡ δουλειά, ἡ μυικὴ δύναμη τοῦ ἀνθρώπου δὲν ἀπαντοῦν πολὺ εὐκόλα σ' ὅλες τὶς ἐρωτήσεις. Χρειάστηκε πρῶτα νὰ ἐξαχθούν ἀπὸ τὰ λατομεία ἑκατομμύρια ὀγκόλιθοι πού χρησιμοποιήθηκαν γιὰ τὶς πυραμίδες.

Ἐνας ἀπὸ τοὺς ὀδελίσκους, πού εἶναι ἀπὸ τὰ λείψανα τοῦ χαμένου ἀρχαίου αἰγυπτιακοῦ πολιτισμοῦ.

Αὐτὸ — ἂν ληφθεῖ ὑπ' ὄψιν τὸ τεχνικὸ ἐπίπεδο τῆς ἐποχῆς, ὅπως τὸ παραδέχεται ἡ αἰγυπτιολογία — μπόρεσε νὰ γίνῃ μόνο μὲ τὸ σπάσιμο τοῦ βράχου: ἐμπήγαν στὰ σκισίματα τοῦ βράχου ξύλινες σφήνες πού τὶς ἔβρεχαν γιὰ νὰ φουσκώσουν. Ἡ μεταφορὰ τῆς τεράστιας αὐτῆς ποσότητας ἀπὸ ὀγκόλιθους προϋποθέτει ἴσως ἐπαρκὲς ἀριθμὸ σκλάβων, ἀλλ' ὁ τετραγωνισμὸς καὶ ἡ τοποθέτηση τῶν ἑκατομμυρίων αὐτῶν ὀγκόλιθων μὲ τὴ βοήθεια χάλκινων καὶ πέτρινων ἐργαλείων, ἀντιπροσωπεύει ἕνα δεύτερο κατόρθωμα πού προκαλεῖ ἱλιγγό.

Ἐρχεται ἔπειτα τὸ ἐρώτημα πού συ-

ζητεῖται ζωρότερα: πῶς οἱ Αἰγύπτιοι ἀνέβασαν στὸ κατ'ἀλλο ὕψος τοὺς τεράστιους ὀγκόλιθους τῶν πυραμίδων; Μερικοὶ ἔχουν ὑποθέσει ὅτι χρησιμοποίησαν ὀρισμένα πρωτόγονα ἀνψωτικά μηχανήματα — σὰν αὐτὰ μὲ τὰ ὁποῖα οἱ ἐλεφάντοι ἀντλοῦν νερὸ ἀπὸ τὰς πηγὰς — ἀλλ' ἡ μικρὴ ἀπόδοση τῆς μηχανῆς αὐτῆς δὲν φαίνεται νὰ ἔχει σχέση μὲ τοὺς ὄγκους πού ἔπρεπε νὰ ὀνυφωθῶν. Ἄλλοι ὑποθέτουν ὅτι χρησιμοποίησαν ἕνα αἰωρούμενο ἔλκρο — ἀλλ' ὁ μηχανικὸς Κρουὺν ὑπελόγησε ὅτι θὰ χρειάζονταν πολλὲς χιλιάδες ἐργάτες πού νὰ ἐργάζονται ταυτόχρονα, ἔτι πού ὁ συνωστισμὸς καὶ τὸ μπερδεύμα στὰ πόδια τῆς πυραμίδας θὰ προκινούσε ἀπερίγραπτη σύγχυση καὶ θὰ ἐμπόδιζε κάθε ἐργασία. Ἡ πιδ εὐλογοφανῆς ἐξήγηση εἶναι τῶν κεκλιμένων ἐπιπέδων, ἀπ' ὅπου ἀνεβάσθηκαν οἱ ὀγκόλιθοι. Ἡ κατασκευή τους ὁμῶς ἴδ' ἀντιπροσώπευε τόση ἐργασία, ὅση καὶ ἡ ἀνέγερση τῆς πυραμίδας καὶ δὲν μπορούμε νὰ φαντασθῶμε μὲ ἀκρίβεια πῶς χρησιμοποιήθηκαν.

Τὸ ἄλυτο μυστικὸ

Ο ΛΟΚΛΗΡΗ ἡ ἱστορία τῆς Αἰγύπτου εἶναι γεμάτη ἀπὸ τεχνικὰ κατόρθωματα σχεδὸν ἀπαράδεκτα. Ὁ 19ος αἰώνας, μ' ὅλη τὴ βιομηχανικὴ πρόοδο του, δυσκολεύθηκε τρομερὰ γιὰ νὰ μεταφέρει ἀπὸ τὸ Παρίσι στὸ Λονδὶν δυὸ ἀπὸ τοὺς ὀδελίσκους πού ἡ ἀρχαία Αἴγυπτος κατασκεύαζε κατὰ δεκάδες. Οἱ ἀρχαῖοι Αἰγύπτιοι μετέφεραν μονολίθους πού ζύγιζαν ὡς 12110 τόννους μὲ πλωτὰ μέσα στὸ Νεῖλο, ἱπποὺ ἡ ναυστολοία καὶ σήμερα ἀκόμα εἶναι ἐξαιρετικὰ δύσκολη, παρὰ τὶς διορθώσεις τοῦ ροῦ πού ἔχουν γίνῃ. Μετέφεραν ἀπὸ τὴν Ἡλιούπολη ὡς τὴς Θῆβες (τῆς Αἰγύπτου) τοὺς κολοσσούς τοῦ Μέμνονα, πού εἶναι ὕψηλοι ὅσο εἶς ἐξάωροφ οἶκοι καὶ τοποθέτησαν στὶς αἵθουσες τῶν ναῶν τοὺς τρεῖς θεοειδῆς κολώνες πού ἔχει στήσῃ ποτὲ ὁ ἀνθρώπος. Δὲν ὑπάρχει κανένα μυστήριο ἂν ἐννοοῦμε ὅτι καμμιὰ ὑπερφυστικὴ ἐπέμβαση δὲν βοήθησε τοὺς Αἰγυπτίους στὶς ἐργασίες τους. Ὑπάρχουν, ὁμῶς, πολλὰ μυστήρια ἂν δοκιμάσουμε νὰ συνδιαλλάξουμε τὸ τεράστιο μέγεθ

τῶν ἔργων αὐτῶν μὲ τὴν τεχνικὴ — ὅπως τὴν ὑποθέτει ἡ αἰγυπτιολογία — τῆς ἐποχῆς. Καμμιὰ πειστικὴ ἀπάντηση δὲν δόθηκε στὸ ἐρώτημα πού βασανίζει τὸ μυαλὸ ὅταν ἐπισκέπτεται κανένας τὰ εἰρήνια τῆς Αἰγύπτου καὶ πολλῶν ἄλλων χαμένων πολιτισμῶν: πῶς τὰ κατέφεραν; Τί ἔκαναν;

Δὲν ὑπάρχει ἐπίσης μυστήριο καὶ γιὰ τοὺς φανατικούς θαυμαστὲς τῆς Αἰγύπτου: οἱ Αἰγύπτιοι ἤξεραν ὅλα ὅσα ξέρουμε, μπορούσαν ὅλα ὅσα μπορούμε — καὶ μάλιστα περισσότερα ἀπὸ ὅσα ξέρουμε καὶ μπορούμε. Δὲν ἤξεραν μόνο τὸν ἡλεκτρισμὸ: ἤξεραν καὶ μιὰ μορφή τοῦ ἡλεκτρισμοῦ πού δὲν χρειαζόταν καν λαμπτήρες καὶ σύρματα. Στους διαδρόμους τῶν πυραμίδων, στοὺς ἀναρίθμητους τάφους τῆς κοιλάδας τοῦ Νεῖλου, δὲν βρέθηκε ποτὲ τὸ ἐλάχιστο ἴχνος καπνοῦ πού θὰ ἔπρεπε νὰ εἶχαν ἀφίσει τὰ δαδιά καὶ τὰ λυχάρια τῆς ἐποχῆς. Ὁ ἀββάς Μορέ μελέτησε τὴν ὀπτικὴ τῶν Αἰγυπτίων καὶ ὑποστήριξε ὅτι ἤξεραν τὴν κατεργασία τοῦ γκαζιοῦ καὶ τὶς ιδιότητες τῶν φακῶν καὶ ἡ ἀποψή του αὐτὴ ἐπέτρεψε σὲ μερικοὺς νὰ φαντασθῶν ὅτι οἱ ἀρχαῖοι Αἰγύπτιοι φωτίζονταν στὶς τεχνιτὲς σπηλιές μὲ τὴ βοήθεια τοῦ ἡλιακοῦ φωτός, χάρις σὲ κατ'ἀλλοι τοποθέτηση καθρεφτῶν. Ἀλλὰ δὲν βρέθηκαν λείψανα ἀπὸ καθρέφτες, ὅπως δὲν βρέθηκαν καὶ ἴχνη καπνοῦ.

Τὸ συμπέρασμα τῶν συνετῶν σοφῶν εἶναι ὅτι οἱ Αἰγύπτιοι θὰ εἶχαν κάποιο πολὺ καλὰ κατασκευασμένο ὄργανο φωτισμοῦ, πού τὸ πρότυπό του χάθηκε καὶ δὲν τὸ ξέρουμε. Πρὶν ἀπὸ 100 μόλις χρόνια τίποτε δὲν ἦταν πιδ δύσκολο ἀπὸ τὸ νὰ ἐμποδίζεται μιὰ λάμπα νὰ καπνίζει καὶ νὰ μαυρίζει τοὺς τοίχους καὶ τὸ ταβάνι. Ἀλλὰ ἡ σπουδαία τεχνικὴ ἐπιτυχία μιᾶς λάμπας χωρὶς καπνὸ, τρεῖς χιλιάδες χρόνια π.Χ., δὲν ἀρκεῖ στοὺς ἐρασιτέχνες τῶν θαυμάτων. Θέλουν τὸ μαγικὸ ἡλεκτρισμὸ καὶ τὸν φωτισμὸ τοῦ ἀέρα μὲ διαδικασία ὅπως τοῦ ἡλίου.

Δὲν ὑπάρχει ἀπάντηση

ΤΑ ἡράκλεια ἔργα τῶν Αἰγυπτίων γίνονται λιγώτερο ἐκπληκτικά, ἂν παραδεχθῶμε ὅτι οἱ ἀρχαῖοι Αἰγύπτιοι εἶχαν τὸν ἡλεκτρισμὸ, τὶς ἐκρηκτικὲς ὕλες καὶ τὰ ἄλλα μηχανικὰ μέσα γιὰ τὴν ὀργάνωση τῶν τεραστίων ἐργασιῶν τους, καθὼς, βέβαια, καὶ ἡ γεωπονικὰ καὶ γεωργικὰ μέσα πού αὐτοὺς ἐπέτρεπαν ν' ἀποσπᾶσαν ἀπὸ τὴν καλλιέργεια τῆς γῆς τὰ πληθῆ ἔργα τῶν πού χρησιμοποιοῦσαν γιὰ τὴν ἀνέγερση τῶν κολοσσιαίων μνημείων τους. Δυστυχῶς κανένα ἴχνος ὅποιουδήποτε μηχανικοῦ πολιτισμοῦ δὲν ἔχει ἀνακαλυφθεῖ μέσα στὰ ἀρχαιολογικὰ λείψανα τῶν αἰώνων.

Ἢ ἀντίθετες ἀποδείξεις ὑπεραφθονοῦν. Τὰ ὄργανα τοῦ Τουτααχαμὸν λάμπουν ἀπὸ χρυσάφι, ἀπὸ πρακτικὴ ἀποψη ὁμῶς, ἀπὸ τεχνικὴ πλευρά, εἶναι κακὰ τροχοφόρα. Τίποτε δὲν μπορεῖ νὰ βοηθήσῃ ὥστε νὰ παραδεχθῶμε ὅτι οἱ σοφοὶ τοῦ Φαραῶ Χέοπα εἶχαν τόσο τὰ ἐργαλεῖα, ὅσο καὶ τὶς ἀναγκαῖες γνώσεις γιὰ μαθηματικούς ὑπολογισμοὺς τόσο περίπλοκους, ὅπως ὁ καθορισμὸς τῆς πυκνότητος τῆς Γῆς καὶ ὁ ὑπολογισμὸς τῆς ἀποστάσεως τῆς Γῆς ἀπὸ τὸν Ἥλιο. Ἢ πρέπει νὰ παραδεχθῇ κανένας τὴν μυστικιστικὴν

ἀποψη τοῦ ἀββά Μορέ καὶ τοῦ Πιατσι Σμιθ ἢ πρέπει νὰ ἀρκεσθῇ κανένας νὰ δλεῖπει ἀπλῶς συμπτώσεις στὶς ἀποκαλύψεις τῶν αἰγυπτιακῶν μνημείων.

Πρέπει, ὁμῶς, νὰ παραδεχθῇ κανένας, ὅτι οἱ ὀγκόλιθοι — 2.600.000

Ἡ τέχνη εἶχε φθάσει σὲ ὑψηλότατο σημεῖο στὴν ἀρχαία Αἴγυπτο, ὅταν δὲν ὑπῆρχε καν ἀκόμα σὰν πολιτιστικὴ ἐκδήλωση στὶς ἄλλες χώρες. Τὸ μπρούτζινο αὐτὸ ὄγαλμα, σὲ φυσικὸ μέγεθος τοῦ Φαραῶ Ἰμχοτέπ, εἶναι ἕνα ἀπὸ τὰ λαμπρότερα σωζόμενα δείγματα τῆς ἀρχαίας αἰγυπτιακῆς γλυπτικῆς.

ὀγκόλιθοι — τῆς Μεγάλης Πυραμίδας τοῦ Χέοπα, ἐξωρύχθηκαν ἀπὸ τὰ λατομεία — συγκεντρώθηκαν, τετραγωνίσθηκαν, τοποθετήθηκαν σὲ ἀπίθανα ὕψη καὶ προσαρμόσθηκαν μὲ ἀκρίβεια μισοῦ χιλιοστομέτρου ἀπὸ ἀνθρώπους, οἱ ὁποῖοι εἶχαν γιὰ μόνον ἐργαλεῖα πέτρινα σφυριά καὶ πριόνια κατ'ἀλλοι τὸ πᾶν γιὰ νὰ κόψουν χαρτόνια.

ΣΤΟ ΕΠΟΜΕΝΟ ΤΕΥΧΟΣ: Τὰ μυστήρια ἄλλων χαμένων πολιτισμῶν.

ΓΝΩΡΙΖΕΤΕ ΟΤΙ...

Τὸν περασμένο μῆνα δόθηκε στὸ Σινγάο σὲ πρώτη ἐκτέλεση μιὰ σουίτα γιὰ κουαρτέτο ἐγγύρδων διαρκείας 25 λεπτῶν. Τὸ κοινὸ ἐνθουσιασθήκε, ὁ νεαρὸς συνθέτης κ. Ἰλλιακ καταχειροκροτήθηκε. Οἱ Ἀμερικοὶ μουσικοκριτικοὶ προβλέπουν ἐνδοξη σταδιοδρομία γιὰ τὸν νέο αὐτὸ συνθέτη. Ἀλλ' οἱ συνθέτες τῆς παλαιότερης γενεᾶς δὲν ἔχουν ἴσως ἀδικο νὰ αἰσθάνονται πολλὴ πικρία καὶ φθόνον γιὰ τὴν ἀπροσδόκητη ἐπιτυχία τοῦ συναδέλφου τους!

Ὁ κ. Ἰλλιακ εἶναι ὁ ἡλεκτρονικὸς ἐγκέφαλος τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Ἰλλινόις!

Τὰ μαχαιροπήρουνα δὲν εἶναι πολὺ παλιά ἐφεύρεση. Ὡς τὸ 17ο αἰῶνα τόσο οἱ εὐγενεῖς, ὅσο καὶ ὁ λαὸς δὲν ἤξεραν ἀκόμα παρὰ μόνον τὴ χρήση τοῦ μαχαιριοῦ καὶ τοῦ κουταλιοῦ. Τὸ πηροῦνι ἦταν ἄγνωστο, οἱ ἄνθρωποι χρησιμοποιοῦσαν κυρίως τὰ δάχτυλά τους. Στὰ ἐπίσημα ἢ ἀνεπίσημα γεύματα ὁ οἰκοδεσπότης προσέφερε μονάχα τὰ μαχαιρία στὸ τραπέζι. Οἱ προσκεκλημένοι ἔπρεπε νὰ φέρουν ὁ καθένας τὸ κουτάλι του πού ἦταν συνήθως ἀσημένιο ἢ χρυσὸ καὶ στολισμένο μὲ πολύτιμα πετράδια. Ὅσο πιδ πολύτιμο ἦταν τὸ κουτάλι του, τόσο πιδ τιμητικὴ θέση ἔπαιρνε στὸ τραπέζι ὁ καλεσμένος.

Ὁ ἄνθρωπος ἀναπνέει περίπου 20.000 φορὲς τὴν ἡμέρα.

Ἀγγλοὶ ἐπιστήμονες κατάρθωσαν νὰ βγάλουν ἀπὸ τὰ φύκια τῆς θάλασσας μιὰ οὐσία πού μπορεῖ ν' ἀντικαταστήσῃ τὸ «πλάσμα» τοῦ αἵματος. Ὡνόμασαν τὸ προϊόν αὐτὸ «λαμναρίνη». Χρηάζονται ἑκατὸ τόννοι φυκιῶν γιὰ νὰ κατασκευασθῇ ἕνας τόνος λαμναρίνης.

Τὸ πρῶτο ἀεροπλάνο τοῦ Σαντὸς — Ντυμόν, πού κατασκευάσθηκε τὸ 1909, ὀνομαζόταν «Δεσποινίς». Ὁ κινητήρας του ζύγιζε μόλις 40 κιλά καὶ εἶχε ἱσχύ 25 ἱππῶν.

Ἐνας Ἰταλὸς ἀστρονόμος, ὁ Τζοβάνι Σασσίνι, ἀνεκάλυψε πρῶτος ὅτι ὁ Κρόνος ἔχει δυὸ δακτυλίους. Ὡς τότε οἱ ἀστρονόμοι δὲν ἔβλεπαν παρὰ μόνον ἕνα δακτύλιο γύρω ἀπ' τὸν πλανήτη αὐτόν.

Ἡ λέξη «μινδαρίνος» δὲν εἶναι κινεζικὴ ἀλλὰ πορτογαλική. Αὐτὸς εἶναι ὁ τίτλος πού ἔδιναν οἱ Πορτογάλοι ναυτικοὶ στοὺς Κινέζους δημοσίους ὑπαλλήλους.

Ὁ Κλεμανσώ, μετὰ τὸν πόλεμον, ὅταν ἦταν ἡδὴ 88 χρονῶν, ὑπεδέχθη τὸν διάσημο δόκτορα Βορονόφ, ὁ ὁποῖος μέλισσα, προσεφέρθη νὰ τὸν ξανακάμει νέον, μὲ τὴ γνώση θανάτου του.

Ὁ Κλεμανσώ τοῦ ἀπάντησε: — Ἀργότερα. Ὅταν... γεράσω!

Υπάρχουν βιβλία για τους λίγους και βιβλία για τους πολλούς. Υπάρχουν όμως —και αυτά είναι τα μεγαλύτερα αριστουργήματα της λογοτεχνίας— και για τους λίγους και για τους πολλούς. Ένα από αυτά είναι και ο Δόν Κιχώτης. Το περίφημο ιπποτικό μυθιστόρημα του Θερβάντες είναι από τα ελάχιστα βιβλία που ικανοποιούν και τους πιο απαιτητικούς αναγνώστες και το πλατύ κοινόν. Η επιτυχία υπήρξε κι' εξακολουθεί να είναι μοναδική. Αλλά βιβλία κάνουν πάταγο για ένα καιρό και κατόπιν ξεχνιούνται. Ο Δόν Κιχώτης μένει άθνατος. Γιατί στο αριστούργημά του αυτό ο Θερβάντες έχει κλείσει τον άνθρωπο όπως είναι σε όλους τους καιρούς, σε όλες τις εποχές.

Ο ΔΟΝ ΚΙΧΩΤΗΣ

(Ο ιππότης της έλεεινης μορφής!)

ΤΡΙΑΚΟΣΙΑ πενήντα χρόνια τώρα δύο σκιές πλανιούνται στην Ισπανία, πλανιούνται στον κόσμο. Ο Δόν Κιχώτης κι' ο Σάντσο Πάντσα δεν θα βρουν ποτέ ξεκούραση. Οι τελευταίοι άνεμόμυλοι κινδυνεύουν κι' αυτοί να εξαφανισθούν, όπως τόσες άλλες γραφικές της παρελθόντος, στον όμως θα υπάρχει ψέμα και άτυχία στη γη, οι άνθρωποι θα θυμούνται πάντα εκείνον, που υπήρξε ο μεγάλος επανορθωτής αδικιών, ο αντίπαλος γιγάντων, ο δυστυχισμένος έραστής της Δουλτσινέας του Τομπόσο, ο προστάτης χρώων και όρφανών, ο «ιππότης της έλεεινης μορφής».

Ο Δόν Κιχώτης εξακολουθεί να ζει στην εποχή μας, όπως έζησε σ' όλες τις εποχές των τελευταίων τεσσάρων αιώων. Έκανε την εμφάνισή του το 1605 στον κάμπο της Μάντσα, ακολουθούμενος από τον στρομπουλό ιπποκόμο του.

Με τη λόγχη στο ένα χέρι, με την άσπίδα στο άλλο, με κατεβασμένο το γέισο της χαρτονένιας περικεφαλαίας του, έκανε την επίσημη είσοδό του στο θρόλο. Καβάλλα στον Άχαμνόντά του, ζητούσε καυγά με τον κόσμο και ο κόσμος σαγηνεύθηκε απ' αυτόν. Έισακτικοί άπεσταλμένοι πήγαν στη Μαδρίτη για να ζητήσουν πληροφορίες για τον συγγραφέα του «Δόν Κιχώτη της Μάντσα». Τους είπαν: «Είναι ένας γέρος στρατιώτης άπένταρος και άγνωστος».

Τον ανακάλυψαν σ' ένα σπιτάκι. Υποφέροντας από ποδάγρα ο Θερβάντες δεν μπορούσε σχεδόν να περπατήσει και σύρθηκε ως την πόρτα για να τους υποδεχθεί.

Ο ΜΙΓΚΟΥΕΛ Θερβάντες ήξερε τότε ότι είχε γράψει ένα αριστούργημα; Απίθανο. Πίστευε ότι είχε φαντασθεί μια παρωδία των ιπποτικών μυθιστορημάτων. Οι συγγραφείς έχουν την τάση να στήνουν παγίδες στον εαυτό τους. Αποφασίζουν να στιγματίσουν τις άνοσιες, τα τρωτά της εποχής τους και, για μεγαλύτερη ευκολία, άρπάζουν στην τύχη ένα πρόσωπο και το υψώνουν επάνω από το πλήθος. Για να δείξουν καλύτερα τη λεία τους, την

ΜΙΓΚΟΥΕΛ ΘΕΡΒΑΝΤΕΣ

καρφώνουν σ' ένα στύλο και την ντύνουν μ' ένα γελοίο φόρεμα. Άν όμως όπισθοχωρήσουν ώστε νάχουν την κατάλληλη προοπτική για να κρίνουν το έργο τους, αντιλαμβάνονται ξαφνικά, ότι το θύμα δεν είναι παρά αυτοί οι ίδιοι. Αυτοί, οι συγγραφείς, έχουν μιλήσει. Έτσι ο Θερβάντες, περιγράφοντας τον Ιππότη της Έλεεινης Εποχής,

ζωγράφισε το δικό του πορταίτο: «Αέτια χαρακτηριστικά, καστανά μαλλιά, μέτωπο ίσιο και γαλήνιο, καί ευθυμο, μύτη γαμψή αλλά με καλές αναλογίες, γένεια που είκοσι χρόνια τα είχαν κάνει από χρυσά άσημένια, άφθονο μουστάκι, στόμα μικρό, μονάχα έξη δόντια κι' αυτά σάπια και κακοβαλμένα, σώμα βαρύ και άργό βάδισμα...».

Δεν ήταν αυτό που είχε θελήσει. Είχε πάρει την πέννα με την πρόθεση να ύπονομεύσει το γόητρο ενός ψεύτικου Μεσαίωνα. Στον είκοστό αιώνα θα είχε χλευάσει τον Ταρζάν, τον Μπούφαλο Μπίλλ, τον Φραγκενστάιν. Στις άρχές του 18ου αιώνα θα εірνευόταν τους υπερανθρώπους της εποχής, τον Άμαντι ντε Γκώλ, τον Ρενά ντε Μοντωμπάν, τον Σίδ, τον Μπερνάρ ντελ Κάρπιο και άλλους ιππότες που έκοβαν μ' ένα χτύπημα τα κεφάλια των κακών. Ο Θερβάντες, διαλύοντας αυτούς τους μύθους, έκανε έργο κοινής ωφέλειας. Ο Κάρολος Κίντος που, στη μοναξιά των διαμερισμάτων του καταβρόχιζε τα ιπποτικά μυθιστορήματα, είχε άπαγορεύσει την έξαγωγή τους στην Αμερική — ισπανική άποικία τότε — και τα Κορτές ζητούσαν να κατασχεθούν όλα τα αντίτυπα που κυκλοφορούσαν και να καούν. Του κάκου. Τίποτε δεν μπορούσε να άναγκαστεί τη δημοτικότητα της ιοσηρής αυτής φιλολογίας. Έως ότου ο Θερβάντες την εξευτέλισε και την σκότωσε γελοιοποιώντας την. Η έκδοση του «Δόν Κιχώτη» άνάγκασε τους Ισπανούς βιβλιοπώλες ν' αλλάξουν τα βιβλία στις διτρίνες τους.

Οι δύο ήρωες

Το έργο, όμως, του Θερβάντες δεν ήταν ένας λίβελλος. Στην άρχή, ίσως ο Θερβάντες να μην έπιζητούσε παρά να κοροϊδέψει τον γέρο άρχοντοχουριάτη που τον είχαν τρελλάνει τα ιπποτικά μυθιστορήματα. Ο Δόν Κιχώτης ξεκινά. Όλα ταραζούνται στο άρρωστο μυαλό του. Η πλύστρα μεταμορφώνεται σε πριγκίπισσα, το πανδοχείο σε πύργο, το κοπάδι από πρόβατα σε στρατό Σαρακηνών, οι άνεμόμυλοι σε γίγαντες. Ο Σάντο Πάντσα τον ακολουθεί καθάλλα στο γάϊδαρό του, ανάμεσα σ' ένα δισάκι και σ' ένα άδειο άσκι. Το μυθιστόρημα άρχίζει μ' ένα ξέσπασμα γέλιου.

Σε λίγο όμως ο Θερβάντες αφήνεται να παρασυρθεί. Ο Ιππότης της Έλεεινης Μορφής αλλάζει όψη. Το πρόσωπό του διαμορφώνεται, άποκτά σκιές και βάθος. Δεν προκαλεί πλέον το γέλιο, αλλά τον θαυμασμό. Συγκινεί με το κράμα ευγένειας και έξωφρενικότητας. Κι' ο ίδιος ο Σάντσο άποκτά φινέτσα. Άποκαλύπτεται καλός σύμβουλος, εύθυμος και διορατικός σύντροφος. Άνακαλύπτουμε στο τέλος ότι οι δύο αυτοί άνθρωποι, οι τόσο διαφορετικοί, δεν είναι παρά ένα και το ίδιο πρόσωπο: ο Θερβάντες, ένας συγγραφέας που ή ζωή του κι' οι περιπέτειές του άξίζουν όσο και των ήρώων του.

Ο πατέρας Θερβάντες είχε για μόνη περιουσία τα χειρουργικά έργαλεία του. Ο Μιγκουέλ τον συνώδεε στους περι-

πάτους του για να τον δοηθεί να μεταφέρει στον ένεχειροδανειστή τα οικιακά σκεύη και τα παλιά ρούχα. Στα παρασκήνια των θεάτρων ο μικρός Μιγκουέλ έμαθε ότι ο μύθος φαίνεται συ-

Το άθνατο αριστούργημα του Θερβάντες έχει έμπνευσει μουσουργούς, ζωγράφους και σκηνοθέτες του κινηματογράφου — όπως τον Μασσενέ που συνέθεσε την όπερα «Δόν Κιχώτης», τον Ντορέ που εικονογράφησε αριστουργηματικά το βιβλίο του Θερβάντες και τον Πάμπστ που ή ταινία του «Δόν Κιχώτης» με τον Σκλιάπιν μένει άξέχαστη. Τώρα και οι Ρώσοι μετέφεραν στην όδόν τον Δόν Κιχώτη με πρωταγωνιστή τον μεγάλο ήθοποιό Τσερκάσφ, που διακρίνεται έδώ σε δύο σκηνές της ταινίας.

χνά πιο πραγματικούς από την πραγματικότητα. Σε ηλικία είκοσι χρόνων, ήταν πλούσιος σε όνειρα. Κατατάχθηκε στο στρατό κι' εκεί του έδωσαν το πρώτο καινούργιο κουστούμι που είχε φορέσει ως τότε. Έτρωγε κάθε μέρα όσο ήθελε. Γνώρισε τα πανδοχεία της Ιταλίας, το κρασί και τις γυναίκες. Κι' έπειτα ξεκίνησε να πολεμήσει τον «Άπιστο» — τους Τούρκους. Τους άντίκρουσε στην περίφημη ναυμαχία της Ναυπάκτου, στις 7 Οκτωβρίου 1571, μιάν από τις σημαντικότερες χρονολογίες της παγκόσμιας ιστορίας. Τριάντα χιλιάδες νεκροί και ή συντριβή του τουρκικού στόλου, υπήρξαν ο άπολογισμός της ιστορικής ναυμαχίας. Όταν άρχισε ή ναυμαχία, ο Θερβάντες ήταν έσπλωμένος στο άμπάρι, ριγώντας από πυρετό. Σηκώθηκε και ώρμησε στο κατάστρωμα. Μιά όμοβροντία τον έριξε κάτω: δύο σφαίρες από άρκεβούζιο του τρύπησαν το στήθος, ένα τρίτο του έσπασε το κόκκαλο του μπράτσου. Έπεσε τότε στη βάρκα που ήταν δεμένη έξω από τη γαλέρα, μαζί με μισή δεκάδα επίλεκτους στρατιώτες. Υπήρξε από τους πρώτους που πήραν μέρος στο ρεσάλτο.

Μιά περιπετειώδης ζωή

ΕΠΕΙΤΑ από τρεις μήνες στο νοσοκομείο κι' από τέσσερα χρόνια νέων στρατιωτικών περιπετειών, ο Θερβάντες εγκατέλειψε την Ιταλία. Στο γερό χέρι του κρατούσε συστατικά γράμματα. Σιγοτραγουδούσε: «Ήμουν στη Ναύπακτο»: ήταν ένας τίτλος δόξας. Άλλοίμονο: το καράβι με το όποιο ταξίδευε από την Ιταλία στην Ισπανία,

αίχμαλωτίστηκε από Μπαρμπερίνους πειρατές. Ο Θερβάντες πέφτει στα χέρια του φοβερού Νταλί—Μαμί που, όταν είδε τα γράμματα που συνιστούσαν τον αιχμάλωτό του στο βασιλιά της Ισπα-

του κάνουν τέτοια εντύπωση, ώστε ο Μπέης Χασάν, ο πιο άγριος τύραννος που γνώρισε ποτέ το Άλγέρι, του χαρίζει τη ζωή. Ο Θερβάντες έμμεταλλεύεται την εντύπωση που έκανε στον Μπέη, τον τρομοκρατεί και άσκει έπανά του φοβερή έπιρροή. Το 1580 φθάνουν στο Άλγέρι Ισπανοί κληρικοί και πληρώνουν τα λύτρα για την άπελευθέρωσή του. Ο Θερβάντες, έπειτα από πολύχρονη άπουσία ξαναγυρίζει στην Ισπανία.

Είναι, όμως, πλέον ένας άνάπηρος. Δεν προκαλεί πια το ενδιαφέρον των μεγάλων. Παντρεύεται. Η Καταλίνα ντε Σαγάζαρ ή Βοθμεδιάνο Παλάθιος του φέρνει για προίκα μερικά μελίσσια κι' ένα άλέτρι. Ο Θερβάντες τα πουλά και δοκιμάζει την τύχη του στο θέατρο. Τα έργα του δεν είναι χωρίς ενδιαφέρον, ο Λόπε ντε Βέγκα, όμως, γράφει καλύτερα μέσα σε 24 ώρες. Ο Θερβάντες παρατά το θέατρο και δέχεται την πρώτη θέση που του προσφέρεται: του φοροεισπράκτορα. Έπειδή δεν ξέρει να λογαριάζει, δρίσκεται γρήγορα στη φυλακή. Όταν άποφυλακίζεται, κλείνεται στο δωμάτιό του και τότε γράφει τις πρώτες γραμμές του Δόν Κιχώτη: «Σ' ένα χωριό της Μάντσα που δεν με νοιάζει καθόλου να θυμηθώ τ' όνομά του, ζούσε, όχι πριν από πολλόν καιρό, ένας από τους ευγενείς εκείνους που έχουν μια παλιά λόγχη, μια σκουριασμένη άσπίδα, ένα άδύνατο άλλογο κι' ένα λαγωνικό».

Τα δύο μέρη του έργου

Η ΜΕΓΑΛΗ στιγμή είχε φθάσει: μεγάλη στιγμή για τη ζωή του Θερβάντες και μεγάλη στιγμή για την ιστορία της λογοτεχνίας. Πίσω από την πόρτα του δωματίου του οι γυναίκες

ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΣΤΗ ΣΕΛΙΔΑ 14

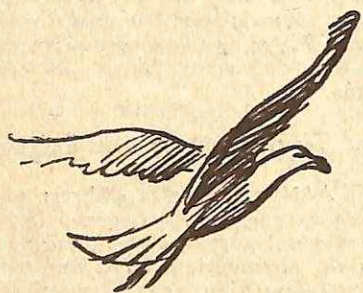
Η περίφημη σκηνή του θανάτου του δόν Κιχώτη, όταν ο Ιππότης της έλεεινης μορφής είναι βέβαιος ότι έχει ύπηρετήσει με τον ύψηλότερο ιδεαλισμό τα μεγάλα ιδεώδη της ανθρωπότητας.

ΠΩΣ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΝΤΑΙ ΤΑ ΖΩΑ ΑΠΟ ΤΟΝ ΑΣΠΟΝΔΟ ΕΧΘΡΟ ΤΗΣ ΖΩΗΣ

Ωπλισμένα με σοφά ένστικτα και με φυσιολογικές λειτουργίες που τους επιτρέπουν ν' άψηφούν τις μεταβολές της θερμοκρασίας, τα πουλιά, όπως και όλα τα ζωντανά πλάσματα, έχουν την ικανότητα νά έπιζούν στο σκληρό χειμωνιάτικο κόσμο. Πλήθος πουλιών και θηλαστικών κρατούν την απαραίτητη ζεστασιά τόν χειμώνα, χρησιμοποιώντας τους απλούστερους φυσικούς νόμους. Ό,τι ξέρουν τὰ πουλιά από την ήμέρα που δά γεννηθούν, οι άνθρωποι χρειασθηκαν πολλές χιλιάδες χρόνια για νά τὰ μάθουν.

Τὰ πουλιά κρυώνουν;

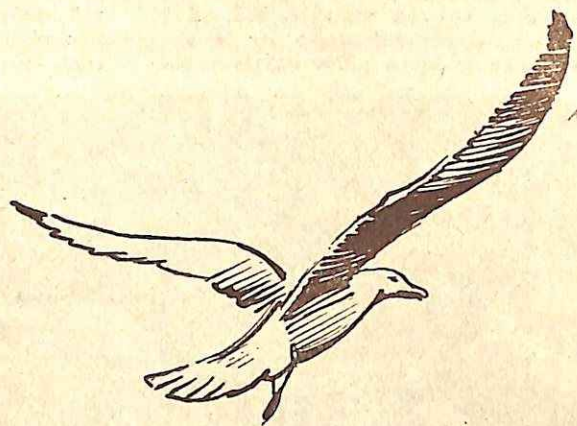
Το κρύο είναι ο εχθρός της ζωής. Η φύση έχει προικίσει όλα τα ζωντανά πλάσματα με τις απαραίτητες ικανότητες που επιτρέπουν στον οργανισμό τους ν' αντιστέκεται στη δριμύτητα του χειμώνα. Και είναι αφάνταστη η ποικιλία των μέσων, που διαθέτουν τα ζώα για νά προστατευτούν κατά του κρύου. Για μερικά είδη ζώων το πρόβλημα έχει λυθεί με τον απλούστερο δυνατό τρόπο: Κατά τη διάρκεια του χειμώνα παύουν προσωρινά νά «ζούν», όλες οι λειτουργίες του οργανισμού επιδραδύνονται: Είναι η «χειμερία νάρκη» που αρχίζει στα τέλη του φθινοπώρου και τελειώνει με την πρώτη θαλπωρή της άνοιξης.

Αλλά τα πιο έξελιγμένα ζώα, τα θερμόαιμα, στα όποια ανήκει και ο άνθρωπος, δεν ικανοποιούνται μ' αυτή τη «μισή ζωή» που διαρκεί μονάχα λίγους μήνες το χρόνο. Είναι ώπλισμένα με σοφά ένστικτα ή με φυσιολογικές λειτουργίες, άψηφώντας τις μεταβολές της θερμοκρασίας. Ό,τι ξέρουν τὰ ζώα «έξ ένστικτου» από την ήμέρα που θα γεννηθούν, ο άνθρωπος χρειάστηκε χιλιάδες χρόνια για νά τ' ανακαλύψει με τὸ πείραμα του.

Πάπιες παγοδραυστικά

Οι πάπιες ξέρουν τις άρχές της ύδραυλικής, που τους επιτρέπουν νά διατηρούν τὸ απαραίτητο για τὴ ζωή τους ὑγρὸ στοιχείο, ακόμα και στὸν πιο παγερό χειμώνα, όταν τὸ ὑγρὸ στοιχείο έχει γίνει στερεό.

Σε θερμοκρασία πολλῶν βαθμῶν κάτω

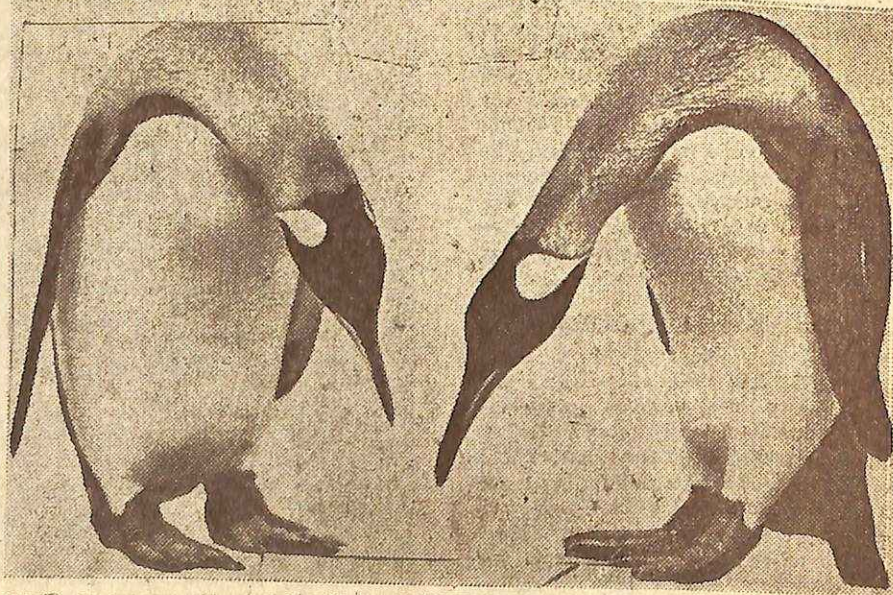

μοκρασία της ατμόσφαιρας είναι εἴκοσι βαθμῶν ὑπὸ τὸ μηδέν, ἡ ἐλεύθερη ἀπὸ πάγους ἐπιφάνεια δὲν μπορεῖ νά εἶναι πιδ κρύα ἀπὸ δύο ἢ τρεῖς βαθμοὺς πάνω ἀπ' τὸ μηδέν — ἀλλιῶς θὰ παγώσει.

Ἡ ἐκλυση τῆς θερμότητος

ΕΤΣΙ, ὡπλισμένες με τὴ σοφία τῆς φύσεως, οἱ πάπιες κάνουν ὅ,τι χρειάζεται για νά ἐπιζήσουν στὸ σκληρὸ χειμωνιάτικο κόσμο. Πλήθος πουλιῶν και θηλαστικῶν κρατοῦν τὴν ἀπαραίτητη ζεστασιά τὸ χειμῶνα χρησιμοποιώντας ἐνστικτωδῶς τοὺς ἀπλούστερους φυσικοὺς νόμους. Οἱ ἄνθρωποι ἔχουν μάθει ἐπίσης νά χρησιμοποιοῦν τοὺς νόμους αὐτοὺς, ἀλλ' ἔφτασαν ὡς ἐκεῖ με τὴν ἀπειρία βραδύτερη μέθοδο τοῦ λογικοῦ στοχασμοῦ.

Ἐδῶ και χιλιάδες χρόνια, ξέρουμε ὅτι τὰ δάχτυλα τῶν χεριῶν και τῶν ποδιῶν, ὅπως και τ' αὐτιά και ἡ μύτη μας εἶναι τὰ πρῶτα που προσβάλλονται ἀπ' τὸ κρύο. Ἀλλὰ μόλις πρὶν ἀπὸ διακόσια χρόνια μάθαμε, ὅτι τὸ γεγονὸς αὐτὸ ὀφείλεται στὴ σχέση που ὑπάρχει μεταξύ τῆς ἐπιφανείας τοῦ σώματος ἀπὸ τὴν ὁποία ἐκλύεται ἡ θερμότητα, τοῦ ὅγκου τοῦ σώματος αὐτοῦ και τοῦ ἀποθέματός του σὲ θερμίδες. (Και αὐτὸς εἶναι ὁ λόγος για τὸν ὅπου τὰ γάντια που εἶναι σὰ σακκούλες, χωρὶς δάχτυλα, εἶναι πιδ ζεστά: Ἡ συνολικὴ τους ἐπιφάνεια που ἐκλύει θερμότητα, εἶναι πιδ μικρῇ).

Πρὶν ἀπὸ ἑκατὸ χρόνια περίπου, μελετώντας τὶς ιδιότητες τῶν ἀερίων, οἱ φυσικοὶ ἀνεκάλυψαν ὅτι ἡ θερμότητα μεταδίδεται πολὺ ἀργὰ στὸν ἀκίνητο ἀέρα. Ἐφαρμόζοντας τὴν ἀνακάλυψη αὐτὴ στὰ χειμερινὰ μας ρούχα, οἱ ράφτες κατασκεύασαν πανωφόρια και σακκάκια με βύτια στὸ ἐσωτερικὸ, που αἰχμαλωτίζει τὴν ἀέρα κι' ἐμποδίζει τὴ θερμότητα νά ξεφεύγει πρὸς τὰ ἔξω.

Ἀλλὰ τὰ ἐλάφια χρησιμοποιοῦν αὐτὴ τὴν ἀρχὴ πρὶν ἀπὸ χιλιάδες χρόνια. Στὰ πρῶτα ρίγη τοῦ φθινοπώρου, τὸ ἐλαφρὸ θεινὸ τοῦ τρίχωμα πέφτει και ἀντικαθίσταται με μιά χειμερινὴ στολὴ ἀπὸ τρίχες... κούφιας στὸ ἐσωτερικὸ τους, που αἰ τὶς κυττάζουμε στὸ μικροσκόπιο φαίνονται σὰ μικροὶ κύλινδροι γεμάτοι ἀέρα. Σκεπασμένο μ' αὐτὸ τὸ πολὺτιμο τρίχωμα τὸ ἐλάφι ζεῖ ὅλο τὸ χειμῶνα στὶς ἀτίεραντες παγωμένες ἐρημιές, χωρὶς νά ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ ἄλλο καταφύγιο, ἐκτὸς ἐπὶ ἑναν κορμὸ δέντρου, όταν φυσάει δυτικτὸς ἄνεμος, ἡ τὸ προστατευτικὸ παρατίετασμα ἐνὸς θάμνου.

Τὰ καλοριφέρ τοῦ δρυκολάπτη

Τὰ πουλιά προστατεύονται κατὰ τὸν ἴδιο περίπου τρόπο ἀπὸ τὸ κρύο: Ἀνάμεσα στὰ φτερά και στὰ πούπουλα ὁ ἀέρας ἀκίνητοποιεῖται και ἡ θερμοκρασία, που παράγει τὸ σῶμα, δὲν ξεφεύγει πρὸς τὰ ἔξω. Τὰ ὑδρόβια πουλιά ἐκκρίνουν μιά λιπαρὴ οὐσία και τὰ φτερά τους δὲ μουσκεύονται ἀπὸ τὸ παγωμένο νερό.

Τὸ φθινόπωρο, ὁ σκίουρος χτίζει μιά φωλιά ἀπὸ ξερά φύλλα και χαμόκλαδα μὲ ἄλλων ἀραιὰ συνφασμένα. Όταν ἀρχίζουν τὰ χιόνια, ὁ σκίουρος κουλουριάζεται στὴ φωλιά του και μεταβάλλεται κι... καλοριφέρ. Μὲ τὴ ζεστασιά τοῦ σώματός του ἡ φωλιά θερμαίνεται και, ἐφ' ὅσον ὁ ἀέρας γύρω του μένει ἀκίνητος, ἡ θερμότητα δὲν ξεφεύγει.

Ὁ δρυκολάπτης κάνει ἀκριβῶς τὸ ἴδιο, ἀλλὰ χωρὶς νά χτίζει φωλιά: Περνῶν τις παγερὲς νύχτες τοῦ χειμῶνα σὲ μιά κουφάλα δένδρου. Ἐκεῖ προστατευμένος ἀπὸ τὸν ἀνεμὸ, φουσκώνει τὸ φτέρωμά του, αὐτὸ τὸ ἀξιοθαύμαστο μονωτικὸ ὕλικὸ τῆς φύσεως, και γίνεται σὰ μπαλίσσα. Περιβαλλόμενο ἀπὸ ἀκίνητο ἀέρα, τὸ πουλάκι δὲν ἔχει τίποτα ἄλλο νά κάνει παρὰ νά περιμένει νά ζεσταθεῖ ἀπὸ τὸ ἴδιο του τὸ σῶμα. Εἶναι τὸ πιδ οἰκονομικὸ και συγχρόνως τὸ πιδ τέλει οἰσθημα θερμάνσεως που ὑπάρχει στὸν κόσμος.

Ἐνας φυσιοδίφης, που ἀμφέβαλλε για τὴν ἀποτελεσματικότητά τοῦ συστήματος αὐτοῦ, εἶχε τὴν περιέργεια νά θερμομετρήσει ἑνα δρυκολάπτη. Μιά νύχτα πιδ ἡ θερμοκρασία τῆς ατμόσφαιρας ἦταν 18 βαθμῶν ὑπὸ τὸ μηδέν, ὁ φυσιοδίφης ἀνακάλυψε ὅτι, κάτω ἀπὸ τὰ φτερά τοῦ πουλιοῦ, βασίλευε μιά θαλπωρὴ 40 βαθμῶν πάνω ἀπ' τὸ μηδέν!

Μερικὰ πουλιά ἀμύνονται κατὰ τοῦ κρύου με μὴν ὁμαδικὴ προσπάθεια. Τ' ἀμερικάνικα ὀρτύκια συγκεντρώνονται κάλε νύχτα, σκάβουν μιά λακκούβα στὰ χιόνια και τοποθετοῦνται σὲ κυκλικὸ σχηματισμὸ με τὴν οὐρά πρὸς τὰ μέσα, τὸ κεφάλι πρὸς τὰ ἔξω για νά εἶναι ἐτοιμα γὲ περίπωση ἐμφανίσεως ἐχθροῦ. Κατόπιν κοιμούνται τὸ ἑνα κοντὰ στὸ ἄλλο και κατορθώνουν νά κρατηθοῦν πολὺ ζεστὰ ὅλη τὴ νύχτα.

Τὸ χειμῶνα, τὸ ἄγριο κουνέλι περπατᾷ πηδηχτὰ πάνω στὸ χιόνι και στὸν πάγο. Δὲν εἶναι παράξενο, ἀφοῦ βαδίζει... πάνω στὸν ἀέρα! Στὴν ἀρχὴ τοῦ φθινοπώρου, σκληρὲς και ἐλαστικὲς τρίχες φυτρώνουν ἀνάμεσα στὰ δάχτυλά του και ὡς τὰ τέλη τοῦ Νοεμβρίου ἔχουν μεγαλώσει τόσο, ὥστε τὸ πόδι τοῦ κουνελιοῦ ἔχει πάσει ν' ἀγγίζει τὸ χιόνι. Περπατᾷ πάνω σ' ἑνα στρώ-

νεπαίσθητο ἦχο τῶν θημάτων τῆς ἀλεπούς.

Σὲ πολλὰ εἴδη ζώων, πουλιῶν και θηλαστικῶν, οἱ οὐρὲς ἐπιδραχύνονται, οἱ λαιμοὶ και τὰ σκέλη γίνονται πιδ χοντρά ἐξ αἰτίας τοῦ κρύου. Πραγματικά, ὅσο πιδ ψυχρὴ εἶναι ἡ περιοχὴ ὅπου κατοικεῖ ἑνα ζῶο, τόσο πιδ κοντὰ εἶναι τὰ ἄκρα του. Τὰ πειράματα ἔχουν ἀποδείξει ὅτι οἱ μεταβολὲς αὐτὲς μποροῦν

Τὸ σπουρητάκι μέσα στὸ χιόνι, εἶναι ὡπλισμένο ἀπὸ τὴ φύση με ὅλα τὰ μέσα για ν' ἀμύνθεῖ κατὰ τοῦ κρύου

μα, πάχους ἐνὸς ἐκατοστοῦ, ἀπὸ τρίχες σκληρὲς που συγκροτοῦν τὸν ἀέρα ἀνάμεσά τους. Ἐτοῖ τὸ τρυφερὸ πέλμα του δὲν παγώνει.

Ἀλλὰ τί νά σκεφθοῦμε για τὰ μεγάλα αὐτιά τοῦ λαγοῦ που ἀναμφισβήτητα παραδιάζουν τὴν ἀρχὴ τῆς ἐξοικονομήσεως τῶν θερμίδων; Καὶ ὅμως τ' αὐτιά τοῦ λαγοῦ ἔχουν ἐξελιχθεῖ για νά προσαρμοθοῦν στὶς ἀνάγκες τῆς φύσεως. Στὴν Ἀμερικὴ π.χ. ὁ λαγὸς τῶν νατίων θερμῶν περιοχῶν ἔχει δυὸ φορές μεγαλύτερα αὐτιά ἀπὸ τὸ λαγὸ τῶν ψυχρῶν περιοχῶν. Καὶ τ' αὐτιά τοῦ πολικοῦ λαγοῦ, που ζεῖ στὶς περιοχὲς που τὶς σαράναι ἀσταμάτητα ὁ παγερὸς ἀνεμος, εἶναι μικροσκοπικά, ὅχι παραπάνω ἀπ' ὅσο χρειάζεται για νά συλλαμβάνουν τὸν ἀ-

νὰ συμβοῦν ἀπὸ τὴ μιά γενεὰ στὴν ἄλλη. Ποντίκια που ἀνατράφηκαν στὸ ἐργαστήριό ὑπὸ θερμοκρασίαν 32 βαθμῶν ἔγιναν ἱσχνὰ με ψηλὰ πόδια και μακρές, λεπτὲς οὐρὲς, ἐνῶ ποντίκια τῆς ἴδιας ράτσας και ἡλικίας που ἀνατράφηκαν ὑπὸ θερμοκρασίαν 16 βαθμῶν εἶχαν κοντὴ οὐρά και χοντρὸ σῶμα.

Ε ὅλα τὰ θερμόαιμα ζῶα, τὰ μέλη τοῦ ἴδιου εἶδους ἡ συγγενικὸν εἶδων ἔχουν τὴν τάση νά γίνωνται μεγαλύτερα, ὀγκωδέστερα όταν κατοικοῦν στὶς βόρειες ψυχρὲς περιοχὲς. Τυπικὸ παράδειγμα εἶναι ἡ ἀρκούδα. Οἱ γίγαντες τοῦ εἶδους — ἡ λευκὴ πολικὴ ἀρκούδα και ἡ καφε ἀρκούδα — ζοῦν στὶς ψυχρὲς περιοχὲς τῆς γῆς, ἐνῶ τὸ

μικρότερο είδος, ή μαύρη άρκούδα, συναντάται στην εύκρατη ζώνη.

Η ίδια τάση παρατηρείται και στον άνθρωπο. Οι ανθρωπολογικές μελέτες αποδεικνύουν ότι οι κάτοικοι των πολιτικών περιοχών έχουν κοντά πόδια έν σχέσει με τον κορμό και είναι γενικά όγκωδέστεροι από τους ανθρώπους των μεσημβρινών περιοχών. Η φύση έχει πάντα δικίο: "Όσο πιό συμπαγές και όγκώδες είναι τó σώμα, τόσο πιό εύκολα συγκρατεί τη θερμότητά του. Έκτος αυτού, τὰ ζώα του Βορρά διαθέτουν κι' ένα ισχυρό καλοριφέρ: Τήν καρδιά τους, που είναι πάντα πιό όγκώδης στις ψυχρές περιοχές.

Πουλιά και θηλαστικά διαθέτουν κι' άλλο ένα μέσο για τί, καταπολέμηση του ψύχους: Τό χρώμα. Πολλά ζωικά είδη του Βορρά γίνονται λευκά τó χειμώνα: Η έρμίνη, ό όρεινός λαγός κλπ. Άλλοτε οι φυσιοδίφες υπέθεταν ότι αυτή ή αλλαγή χρωματισμού ήταν ένα μέσο προστασίας κατά των έχθρών του ζώου, ένα καμουφλάζ. Τώρα όμως πιστεύουν, ότι ό χρωματισμός έχει μεγάλη σημασία για τί θερμάνση.

Εφ' όσον τó λευκό χρώμα άντανακλά τη θερμότητα, θά φαινόταν πιό φυσικό νά γίνονται τὰ ζώα μαύρα τó χειμώνα. Άλλ' άκριβώς τó αντίθετο συμβαίνει. Έχει ελάχιστη σημασία ή άπορρόφηση της έξωτερικής θερμότητας, που είναι πολύ λίγη τó χειμώνα. Η φύση ενδιαφέρεται κυρίως νά συγκρατήσει τη θερμότητα που παράγεται από τó ίδιο τó σώμα. Καί αυτό άκριβώς επιτυγχάνεται με τó λευκό χρωματισμό, που αχμιαλωτίζει την έσωτερική άκτινοβολία και διατηρεί τη ζεστασιά τού ζώου.

Κρύο και άνεμος

ΟΙ στρατιώτες των μονάδων όρεινών καταδρομών διδάσκονται πως ν' αντιγράφουν τις μεθόδους του άγριου κουνελίου σε περίπτωση που θά βρεθούν άπομονωμένοι στά χιόνια.

Γιά νά προστατευθεί άπ' τó κρύο τó κουνέλι... χώνεται μέσα στί χιόνι. Άνοίγει μία τρύπα και τη ζεσταίνει με τó σώμα του. Άλλωστε τó ίδιο κάνουν και οι Έσκιμώοι με τὰ παγόσπιτά τους. Μ' ένα σληπιγκ—μπάγκ οι στρατιώτες μπορούν νά περάσουν άνετα μία νύχτα σ' ένα καταφύγιο από χιόνι.

Τό κρύο είναι ένα σοβαρό πρόβλημα για τὰ πουλιά και για κάθε ζωντανό πλάσμα, άλλ' ό συνδυασμός του κρύου και του άνεμου μπορεί νά γίνει θανάσιμος. Όσοι έχουν ύποστεί μία χειμωνιάτικη καταιγίδα ξέρουν τί σημαίνει ό παγερός άνεμος. Τό πρόσωπο και τὰ χέρια παγώνουν, άλλ' άν κυττάξουμε τó θερμόμετρο, θά δούμε ότι ή θερμοκρασία είναι πολύ πάνω άπ' τó μηδέν. Τί συμβαίνει; Μήπως έχει χαλάσει τó θερμόμετρο; Όχι! Μία μελέτη της ύγειονομικής ύπηρεσίας του άμερικανικού στρατού έξηγει τó φαινόμενο:

Σε θερμοκρασία +1 ένας άνεμος με ταχύτητα 35 χιλιομέτρων την ώρα, έχει τó ίδιο αποτέλεσμα πάνω στί δέρμα μας με μία θερμοκρασία —39 χωρίς άνεμο. Άκόμα και σε μία σχετικά ζεστή μέρα με θερμοκρασία +13, άν ό άνεμος φυσάει με ταχύτητα 25 χιλιομέτρων την ώρα, θά αισθανθούμε στί δέρμα του προσώπου και των χεριών ένα κρύο που ίσοδυναμεί με —24.

Ο ΔΟΝ ΚΙΧΩΤΗΣ

ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΑΠΟ ΤΗ ΣΕΛΙΔΑ 11

φλυαρούσαν: δυό ήλικιωμένες άδελφές, ή κόρη του, μία άφωτισμένη άνεψιά κι' ή γυναίκα του. Ό Θερβάντες δέν τις άκουε — όπως δέν άκουε και τις φωνές των δανειστών του. Οι ήρωές του — ό Δόν Κιχώτης κι' ό Σάντσο Πάντσα — τόν παρέσερναν στους δρόμους της 'Ισπανίας. Κι' άν δέν άφηγήθηκε τη ζωή του, δέν τó έκανε γιατί ήταν υπερβολικά άπίθανη, άκόμα και σε μία παρωδία των ίπποτικών μυθιστορημάτων. Τό τέλος είναι γνωστό: Τό βιβλίο του είχε κεραινοδόλο επιτυχία, άλλ' ό συγγραφέας του πέθανε φτωχός, όπως είχε γεννηθεί.

«Η ιστορία μου», είχε πεί, «θά χρειασθεί σχόλια για νά γίνει καταληπτή». Από τότε τὰ σχόλια δέν έπαψαν. Δέν είναι, όμως, άναγκαία για τόν προσεκτικόν άναγνώστη της ιστορίας αυτής για ν' άναγνωρίσει τόν έαυτό του στί Δόν Κιχώτη και στί Δόν Σάντσο Πάντσα. Τό διπλό αυτό πρόσωπο δέν είναι μόνον ό Μιγκουέλ Θερβάντες, ούτε ό 'Ισπανός του 16ου αιώνα. Είναι ό κάθε άνθρωπος κάθε έποχής. Κι' άν μένει μυσηριώδης, είναι γιατί ή άνθρωπότητα δέν παύει νά έρευνά την εικόνα του, που είναι άλλοτε γελοία κι' άλλοτε δραματική.

Ό Δόν Κιχώτης άποτελείται από δύο μέρη. Τό πρώτο εκδόθηκε τó 1605 και τó δεύτερο τó 1615. Στά δέκα αυτά χρόνια, ό Θερβάντες έγινε άπόλυτα κύριος του ήρωα και του ύλικού του και τó κωμικό στοιχείο του πρώτου μέρους έγινε στί δεύτερο μία σοβαρή άναζήτηση του πραγματικού πίσω από την έπιφάνεια. Μολοντί ό Δόν Κιχώτης άναπτύχθηκε σάν πλοκή κατά τὰ χρόνια που γράφηκε και δέν είχε ποτέ σχεδιασθεί από τόν Θερβάντες σάν μία ολοκληρωμένη ιστορία, είναι ώστόσο ένα έργο με πλήρη ένότητα. Άκόμα και οι παρέμβλητες ιστορίες (πράγμα συνηθισμένο στά μυθιστορήματα της έποχής εκείνης) συνδεόνταν στενά με την κεντρική ιδέα του έργου. Τὰ κύρια έπεισόδια του βιβλίου είναι όλα παραλλαγές ενός θεμελιακού θέματος: της σχέσης άνάμεσα σε μία ιδανική και σε μία πεζή ύπαρξη. Τό βιβλίο άρχισε νά γράφεται σάν μία παρωδία των παραλογισμών των ίπποτικών μυθιστορημάτων για νά διασκεδάσει τόν άναγνώστη, δείχνοντάς του πόσο άνόητος και τρελλός είναι εκείνος που θά έπαιρνε στά σοβαρά. Γρήγορα, όμως, ξεπέρασε αυτή την πρόθεση. Πρίν άκόμα τελειώσει τó πρώτο μέρος, θαυμάζουμε τόν Δόν Κιχώτη άκόμα και στήν τρέλλα του και τόν σεβόμεθα περισσότερο από τους προσγειωμένους ρεαλιστές που διαρκώς ματαιώνουν τις ιδεαλιστικές προσπάθειές του. Στί δεύτερο μέρος ή άπεικόνιση του χαρακτήρα γίνεται πιό βαθιά, ξεετάζονται γενικά προβλήματα ήθικής, πολιτικής και κοινωνίας και ή πλοκή είναι πιό πυκνή. Τό ύφος ύψώνεται, γίνεται δημιουργικό. Καί τó άριστούργημα ολοκληρώνεται με άνυπέρβλητη δεξιοτεχνία.

★

ΟΙ περιπέτειες παίρνουν την κωμική μορφή τους κατά ένα μέρος από τη στάση του ήρωα και κατά ένα

μέρος από τó αταίριαστο ζευγάρι που άποτελούν ό Δόν Κιχώτης κι' ό Σάντσο Πάντσα. Τό ειρωνικό παράδοξο είναι ότι ό Δόν Κιχώτης, ό ιδεαλιστής όνειροπόλος, είναι εκείνος που δρά, ενώ ό Σάντσο, ό προσγειωμένος στήν πραγματικότητα ύλιστής, είναι εκείνος που μιλά. Η έσωτερική ένόραση του Δόν Κιχώτη, όμως, περιορίζει τόν κόσμο που βλέπει και μέσα στί όποιο δρά. Ό Σάντσο είναι ό φακός που διορθώνει. Στήν άρχή ό Σάντσο θεωρεί κάθε περιπέτεια, κάθε έμπειρία σάν δυνατή πορεία πρós τόν στόχο των επιδιώξεών του: την ύποσχημένη διοίκηση ενός νησιού. Σιγά — σιγά, καθώς ό Δόν Κιχώτης άποκαλύπτει τις άρετές ενός μεταρρυθμιστικού κινήματος, ή κατανόηση του Σάντσο πλαταίνει: ό Σάντσο άνέχεται τώρα περισσότερο τους όραματισμούς του Δόν Κιχώτη και, με τόν καιρό, καταλήγει νά τους σέβεται. Η πρέα με τόν Δόν Κιχώτη προσθέτει μία φιλοσοφική εύλωττία στήν έμφυτη έξυπνάδα του Σάντσο. Ό Σάντσο άναγνωρίζει ότι αυτοί που θεωρούνται σώφρονες είναι συχνά άνόητοι και κατώτεροι ήθικά και ότι ό άνθρωπος που θέλει νά κάνει πάντα τó σωστό, χαρακτηρίζεται τρελλός. Η αιώνια σύγκρουση άνάμεσα στί όνειρο και στήν πείρα, στί εύγενικό ιδανικό και την πρόστυχη πραγματικότητα, στήν άγνότητα του σκοπού και στά ένοχλητικά άποτελέσματα της διαγωγής που δέν είναι πρακτική ύπογραμμίζονται με την άταπότη του Δόν Κιχώτη ότι ή άρετή είναι εύκολο νά όριστεί και ότι θά θριαμβεύσει αυτόματα. Καί όμως, στή σύγκρουση αυτή, τó μόνο κριτήριο για την έκτίμηση του σύμπαντος είναι τó ιδανικό. Όταν ό Σάντσο τó καταλαβαίνει αυτό, ό κόσμος του κωμικού μεταπηδά στήν ήλαροτραγωδία. Ό Δόν Κιχώτης — όπως οι ταινίες του Σαρλώ στήν έποχή μας — κρύβει κάτω από τó γέλιο την αιώνια ανθρώπινη τραγωδία.

Μολοντί οι έρμηνείες του Δόν Κιχώτη έχουν ποικίλει με τούς αιώνες, ή έπίδραση του κορυφαίου αυτού άριστουργήματος έξακολουθεί, έκτονταετίες τώρα, νά είναι αισθητή σ' όλες τις εύρωπαϊκές λογοτεχνίες. Τό όνομα του Θερβάντες έχει γίνει ένα από τὰ γνωστότερα στήν παγκόσμια λογοτεχνία και τó βιβλίο του έχει μεταφρασθεί σε περισσότερες γλώσσες από όποιοδήποτε άλλο — έκτός από τη Βίβλο. Τὰ άλλα έργα του Θερβάντες (1547 — 1616) δέν γνώρισαν τη δόξα του Δόν Κιχώτη: είναι πολύ κατώτερα, μολοντί τὰ 12 «Υποδειγματικά Διηγήματά του» έχουν σημαντικό ενδιαφέρον και τὰ θεατρικά «Όκτώ 'Ιντερλούδία» του παρουσιάζουν κίνηση και ρεαλισμό. Ό Θερβάντες πέθανε στίς 23 'Απριλίου 1616 — την ίδια μέρα με τόν Σαίξπηρ. Ήσαν οι δυό μεγαλύτεροι συγγραφείς της έποχής τους και δυό από τὰ μεγαλύτερα όνόματα στήν ιστορία της παγκόσμιας λογοτεχνίας. Πρίν πεθάνει, είχε πεί για τόν «Δόν Κιχώτη» του: «Τὰ παιδιά τόν ξεφυλλίζουν, οι νέοι τόν διαβάζουν, οι ώριμοι άνδρες τόν καταλαβαίνουν και οι ήλικιωμένοι τόν έκτιμούν».

ΦΙΛΟΤΕΧΝΟΣ

Η ΣΕΙΣΜΟΓΕΝΗΣ ΖΩΝΗ ΟΠΟΥ ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ ΚΑΙ Η ΕΛΛΑΣ

Η Γη είναι ένας «ζωντανός» πλανήτης και κάθε τι τó ζωντανό κινείται. Η κίνηση της έπιφανείας της μάς γίνεται αισθητή μονάχα με τὰ ξαφνικά — και τόσο καταστρεπτικά — «σκιρτήματα» του γήινου φλοιού, που όνομάζουμε σεισμούς. Βαθεία στά σπλάχνα της Γης πρέπει ν' άναζητήσουμε τη θεμελιώδη αίτία των σεισμικών φαινομένων. Άλλ' ή «γεωγραφία των σεισμών» δείχνει ότι οι δονήσεις έκδηλώνονται πάντα σχεδόν στά ίδια επίκεντρα που σχηματίζουν πάνω στί χάρτη μιáτερáστια σεισμογενή ζώνη πάνω στήν όποία έχει την άτυχία νά βρίσκεται ή Έλλάς. Πρίν λίγες μέρες άκόμη ή Δ. Έλλάς δοκίμασε την τυφλή μανία των σεισμών — εύτυχώς χωρίς θύματα.

Σ την 1η Νοεμβρίου 1755 τὰ σεισμικά φαινόμενα και ή έρμηνεία τους άνηκαν άποκλειστικά στή δικαιοδοσία των άστρολόγων, των μάγων και των προφητών. Την ήμερα εκείνη, 40.000 άνθρωποι σκοτώθηκαν στή Λισαβόνα από έναν φοβερό σεισμό, τόν μεγαλύτερο που σημειώθηκε στήν Εύρώπη από την έποχή της Άναγεννήσεως. Τό φαινόμενο, που έγινε αισθητό σ' όλη τη Δυτική Εύρώπη, περιεγράφη για πρώτη φορά με έπιστημονικούς όρους σε μιάν άνακοίνωση στή Βασιλική Έταιρία του Λονδίνου. Έτσι, γεννήθηκε ή έπιστήμη της σεισμολογίας. Οι σεισμοί δέν ήταν πιά έκδηλώσεις της θείας όργης, όπως ήθελε ή λαϊκή δεισιδαιμονία, άλλ' ένα γεωλογικό φαινόμενο που γινόταν αισθητό με «δονήσεις, καταρρεύσεις κτιρίων και θορύβους». 'Ιδιαίτερα στήν Άγγλία οι έπιστήμονες άναγνώριζαν ότι οι δονήσεις, που γίνονται αισθητές πολύ πέρα από τó κέντρο της καταστροφής, όφείλονται στή διάδοση των σεισμικών κυμάτων μέσα από τούς βράχους του γήινου φλοιού.

Άλλά στά εκατό χρόνια που άκολουθήσαν, ή νεογέννητη έπιστήμη της σεισμολογίας δέν είχε στή διάθεσή της άλλα δεδομένα από τις παρατηρήσεις των φυσικών σεισμών που συνεκέντρωναν οι ελάχιστοι άντικειμενικοί αυτόπτες μάρτυρες των φαινομένων. Ήταν μία έπιστήμη περιγραφική, χωρίς όργανα, χωρίς δυνατότητα πειραματισμού. Ό πρώτος σεισμογράφος, ένα όργανο που καταγράφει τις κινήσεις της έπιφάνειας της Γης, δέν κατασκευάσθηκε πρίν από τὰ τέλη τού περασμένου αιώνα.

Χρειάσθηκαν όμως άλλα πενήντο χρόνια για νά κατανοήσουμε τη φύση των σεισμικών διαταραχών και νά έρμηνεύσουμε τὰ στοιχεία που μάς προσφέρουν τὰ όργανα που χρησιμοποιούμε για την καταγραφή τους. Καί άκόμα και σήμερα υπάρχουν άντιφάσεις και άλληλοσυγκρουόμενες άπόψεις, που κάνουν τη σεισμολογία μιάν από τις πιό δύσκολες και άκατανόητες για τó άμύητο κοινό έπιστήμες.

ται πάνω του βρίσκει διέξοδο στί σπάσιμο των βράχων.

★

ΔΕΝ πρέπει νά ξεχνάμε ότι ή Γη είναι ένας «ζωντανός» πλανήτης και κάθε τι τó ζωντανό κινείται. Η στερία πάνω στήν όποία ζούμε δέν είναι άκίνητη, όπως νομίζουμε. Η κίνηση της μάς γίνεται αισθητή μονάχα στά ξαφνικά — και τόσο καταστρεπτικά — «σκιρτήματα» του γήινου φλοιού, που όνομάζουμε σεισμούς. Άλλ' οι μηχανικές πιέσεις που άναφέραμε άσκούνται συνεχώς πάνω στους βράχους της έπιφάνειας. Η έπιφάνεια κινείται, έπεκτείνεται άδιαστέλλεται συνεχώς.

Στά τελευταία τριάντα χρόνια, οι γεωλόγοι παρακολούθησαν τη βραδεία παραμόρφωση των βράχων της έπιφάνειας στή Νότια Καλιφορνία. Ό ρυθμός της παραμορφώσεως είναι τέτοιος, ώστε

ΚΑΙ ΕΣΕΙΣΘΗΣΑΝ ΤΑ ΘΕΜΕΛΙΑ ΤΗΣ ΓΗΣ...

Σ ΤΑ τελευταία λίγα χρόνια οι έπιστήμονες κατόρθωσαν νά δώσουν, στίς γενικές της γραμμές, μιάν έρμηνεία των σεισμικών φαινομένων του φλοιού της Γης και νά συνδέσουν την έρμηνεία αυτή με άλλα γεωλογικά φαινόμενα, όπως ό σχηματισμός των όρέων και οι ήφαιστειακές εκρήξεις.

Γενικά, μπορούμε νά πούμε ότι ό σεισμός είναι άποτέλεσμα τεραστίων μηχανικών πιέσεων σε ώρισμένο σημείο της έπιφάνειας της Γης. Τὰ βραχώδη στρώματα της έπιφάνειας παραμορφώνονται, μέχρις ότου — όπως όταν λυγίζουμε ένα ξύλο — ή μηχανική άσχη του ύλικού έξαντλείται και ή πίεση που άσκει-

ή παράκτια ζώνη της Καλιφορνίας φαίνεται ότι κινείται πρós τὰ βορειοδυτικά, σε ώρισμένα σημεία με ταχύτητα πέντε εκατοστομέτρων τó χρόνο. Άν ζωγραφίσουμε ένα τέλειο τετράγωνο πάνω στους βράχους της έπιφάνειας, με την πάροδο τού χρόνου τó τετράγωνο θά γίνει παραλληλόγραμμο και οι γωνίες αυτού του παραλληλογράμμου θά μεταβάλλονται με ρυθμό ενός δεκάτου της μόρας κάθε δέκα χρόνια. Την ίδια τύχη θά έχει κι' ένα σπίτι που θά χτίζαμε πάνω σ' αυτά τὰ βράχια, (άν δέν καταρρεύσει). Οι παραμορφωμένες οικοδομικές γραμμές που βλέπουμε σε μερικούς άρχαίους ναούς ό-

φείλονται στο ίδιο φαινόμενο.

★
ΠΑΡΟΜΟΙΕΣ μετακινήσεις έχουν παρατηρηθεί στην Αυτοκρατορική Κοιλιά, κοντά στα μεξικανικά σύνορα. Είναι μια σεισμογενής περιοχή και φαίνεται ότι έπεται από κάθε μεγάλο σεισμό οι Μεξικανοί «κλέβουν» μερικά μέτρα εδάφους από τις «Ηνωμένες Πολιτείες, γιατί τα σύνορά τους μετακινούνται προς τα όρη. Είναι μια μικρή παρηγοριά!

Η βραδεία μετακίνηση του εδάφους, σημαίνει ότι οι θράκοι της επιφάνειας υφίστανται μηχανικές πιέσεις. Όταν η άντοχή τους εξαντληθεί, θα συμβεί ένας σεισμός. Είναι όπως όταν τεντώνουμε ένα λάστιχο: Σε ώριμο σημείο ή ανθεκτικότητά του εξαντλείται και σπάει. «Αμερικανοί και Ιάπωνες σεισμολόγοι, υποστηρίζουν ότι με την προσεκτική μελέτη των κινήσεων αυτών της γήινης επιφάνειας μπορούμε να προβλέψουμε τους σεισμούς. Αλλά δεν ξέρουμε ακριβώς ποιά είναι η ανθεκτικότητα στις μηχανικές πιέσεις των διαφόρων γεωλογικών σχηματισμών, δεν ξέρουμε πότε το «τέντωμα» θα καταλήξει σε θραύση που θα εκδηλωθεί με βίαιες σεισμικές δονήσεις.

★
ΑΠΟ γεωλογική άποψη, ωστόσο, η έρμηνεία είναι ατελής. Το να λέμε ότι «μηχανικές πιέσεις» ασκούνται στα στρώματα επιφανείας του φλοιού της Γης, είναι σαν να θέτουμε το ερώτημα: Πώς δημιουργούνται αυτές οι πιέσεις; Μπορούμε να απαντήσουμε με πολλές υποθέσεις, αλλά μόνο με υποθέσεις. Καμιά απάντηση δεν έρμηνεύει ικανοποιητικά τα σεισμικά φαινόμενα όπως και τα λίγα πράγματα που ξέρουμε για τα συγγενή γεωλογικά φαινόμενα των ήφαιστειακών εκρήξεων και του σχηματισμού των όρεων, ή ακόμα και του σχηματισμού των ηπείρων.

Βαθεία στα σπλάχνα της Γης πρέπει να αναζητήσουμε τη θεμελιώδη αιτία των σεισμών ή όποια, προφανώς, συνδέεται με τη θερμότητα του γήινου πυρήνα. Δεν ξέρουμε από που προέρχεται η θερμότητα αυτή. Ίσως είναι ραδιενεργού ή χημικής προελεύσεως. Πάντως, η ύπαρξη της θερμικής αυτής ενέργειας είναι φανερό ότι απαιτεί μια διαρκή αναπροσαρμογή και αναδιάρθρωση των στερεών, ρευστών ή ημίρρευστων όγκων του εσωτερικού. Η αναταραχή του έσω τερικού θέτει σε δοκιμασία την ανθεκτικότητα των εξωτερικών στρωμάτων του γήινου φλοιού. Αν οι πιέσεις ξεπεράσουν το όριο της ελαστικότητας των βράχων, θα συμβεί μια θραύση που θα γίνει αισθητή ως σεισμός.

Οι «θραύσεις» αυτές συμβαίνουν μέχρι βάθους 720 χιλιομέτρων, ποτέ πιά κάτω. Το σημείο όπου αρχίζουν λέγεται «υπόκεντρο» του σεισμού και τα κύματα των δονήσεων μεταδίδονται ακτινωτά προς όλες τις κατευθύνσεις. Το «έπικεντρο» του σεισμού είναι το σημείο της επιφάνειας της γης, που βρίσκεται ακριβώς επάνω από το υπόκεντρο.

★
ΜΠΟΡΟΥΜΕ να μελετήσουμε τη «γεωγραφία των σεισμών» σημειώνοντας σε ένα χάρτη τα έπικεντρα των σεισμών που έχουν παρατηρηθεί σε όλες τις περιοχές και τις

εποχές από τότε που η σεισμολογία έγινε έπιστήμη. Έτσι, θα διαπιστώσουμε ότι τα περισσότερα έπικεντρα βρίσκονται σε ώριμες γεωγραφικές ζώνες, ενώ άλλες περιοχές είναι συνεχώς απρόσβλητες από σεισμούς.

Τα θύματα των σεισμών

Ο πίνακας που ακολουθεί δίνει μια εικόνα του τρομακτικού φόρου αίματος, που πλήρωσε ή ανθρωπότητα στη mania των σεισμών: 1693 — Σικελία 80.000 νεκροί. 1755 — Λισαβόνα 40.000 νεκροί.

1797 — Ίσημερινός (Ν. Αμερική) 40.000 νεκροί.

1902 — Όρος Πελέ (Μαρτινίκα): 30.000 νεκροί.

1904 — Καλιφόρνια (καταστροφή του Αγίου Φραγκίσκου, «Οκλαντ και Λος Άντζελες»: άνω των 50.000 νεκροί.

1906 — Χιλή καταστροφή Βαλ παραίξο και Σαντιάγο): 20.000 νεκροί.

1908 — Μεσσήνη: 18.000 νεκροί.

1917 — Γουατεμάλα: Πολυάριθμοι νεκροί.

1920 — Κίνα: 100.000 θύματα

1923 — Ιαπωνία (Τόκιο, Γιοκοχάμα): 145.000 νεκροί, 100.000 τραυματίες και 60.000 κατεστραμμένα σπίτια.

1939 — Χιλή 30.000 νεκροί, 100.000 τραυματίες.

1953 — Ιράν 500 νεκροί.

1953 — Τουρκία 1.100 νεκροί, 2.000 τραυματίες.

1954 — Όρλεανσβίλ: 1.473 νεκροί.

Έφ' όσον ξέρουμε, οι σεισμικές δονήσεις εκδηλώνονται πάντα σχεδόν στα ίδια έπικεντρα, ένδιαφέρει να καθορίσουμε που βρίσκονται. Ζώνες αυτές για να κρίνουμε τη «σεισμικότητα» όπουδηδήποτε σημείο της πλανήτη μας. Η μελέτη των γεωλογικών δεδομέ-

Η ΓΗ ΧΑΝΕΙ ΤΟ ΥΔΡΟΓΟΝΟ ΤΗΣ

Η Γη φαίνεται πως έχει χάσει 5 ως 10% του υδρογόνου της ύπληρξε αρχικά στο νερό και από τον άέρα, αλλά το άφθονο δξυγόνο της άτμόσφαιρας την προφύλαξε από μεγαλύτερες άπώλειες... Αυτή τη γνώμη διατύπωσε σε μια πρόσφατη διάλεξη του ό δρ. Χάρολντ Ούρεϊ του πανεπιστημίου της Καλιφόρνιας.

Ο Άρης δεν υπήρξε τόσο τυχερός, γι' αυτό και η άνάπτυξη της ζωής στον πλανήτη αυτό έχε έπτόμα σταματήσει. Η Γη θα είχε την ίδια τύχη, αν δεν υπήρχε το δξυγόνο. Όλο το υδρογόνο της θα είχε διαφύγει, αν τα φυτά δεν είχαν κλάψει την άτμόσφαιρα με δξυγόνο. Το δξυγόνο έπαυξε ένα διπλό ρόλο: Συνδυάστηκε με το υδρογόνο και σχημάτισε το νερό. Έτσι, η άναλογία του έλευθερου υδρογόνου στην άτμόσφαιρα είναι σήμερα μόνο 1 προς 100.000. Τεράστιες ποσότητες υδρογόνου «άχχμαλωτίζονται» στα νερά του πλανήτη μας.

Η δεύτερη έδραση του δξυγόνου είναι να διυλίζει τις υπερίωδες άκτίνες του ήλιου, οι όποιες, αν έφταναν άνεμπόδιστες στην επιφάνεια της Γης θ' άποσυνέθεταν το νερό στα συστατικά του μέρη, υδρογόνο και δξυγόνο.

Έτσι, η Γη χάνει υδρογόνο, αλλά με βραδύτατο ρυθμό. Η επιφάνεια των όκεανών καλύπτεται κατά τέσσερα έκατοστά σε ένα δισεκατομμύριο χρόνια. Θα χρειαζόταν πολλά τρισεκατομμύρια χρόνια για να χάσει η Γη όλο το υδρογόνο της και, συνεπώς, όλο το νερό της.

νων, άποδεικνύει ότι οι σεισμοί συμβαίνουν στις περιοχές, όπου παρατηρούνται βραδύτερες «κινήσεις» της έπιφάνειας της Γης, όπως η περιοχή των Ιμαλαίων, ή Ιαπωνία και οι δυτικές παράκτιες περιοχές της Αμερικής, όπου υπάρχουν πανύψηλες όρσειρές που βρίσκονται πολύ κοντά στις υποβρύχιες άβύσσους του Άτλαντικού.

Μια ζώνη σεισμογενής, φαίνεται ότι περιβάλλει έντελώς τον Ειρηνικό (χωρίς να περικλείει την Άνταρκτική). Το κέντρο τοί Άτλαντικού, είναι επίσης μια πολύ σεισμογενής περιοχή. Από το σημείο αυτό ξεκινάει ένας σεισμογενής κλάδος που προχωρεί μέσα από τη Μεσόγειο, περιλαμβάνοντας την Ισπανία, την Ιταλία και την Ελλάδα, προς τη Μικρά Ασία και το όροπέδιο του Παμίρ, όπου διχάζεται: Το ισχυρότερο παραλάτι ακολουθεί τα Ιμαλάια ως το Σιάμ και, περνώντας από την Ινδονησία, ένώνεται με το σεισμογενή κύκλο του Ειρηνικού. Ένας άλλος κλάδος, φθάνει από το Παμίρ ως την κεντρική Κίνα.

★
ΑΥΤΗ λοιπόν, στις γενικές γραμμές της, είναι η «γεωγραφία των σεισμών», και θα μπορούσαμε να προσθέσουμε ότι ο σεισμογενής κύκλος του Ειρηνικού, συνδέεται επίσης με γεωλογικές μεταβολές μεγάλης σημασίας. Σύμφωνα με μιάν άποψη πάλι, υποστηρίζεται εύρυτα, η Άσία γενικά «διαστέλλεται» προς Άνατολάς, δηλαδή έπεκτείνεται βραδύτατα προς τον Ειρηνικό με την ήφαιστειακή δράση της γεωλογικής αυτής περιοχής. Τα νησιά της Ιαπωνίας και κάθε στερεά έπιφάνεια που υπάρχει άνατολικά των όκτων της Κίνας έχει δημιουργηθεί από ήφαιστειακές εκρήξεις. Έτσι, έξηγείται η συχνότητα των σεισμών στην περιοχή.

Αν δεν υπήρχαν σεισμοί, ή Γη όχ είχε γίνει ίσως έντελώς έπίπεδη και παντού όμοιομορφα σκεπασμένη με νερό. Στους σεισμούς και τα ήφαιστεια όφείλεται το γεγονός ότι ώρισμένα τμήματα του γήινου φλοιού είναι ψηλότερα από τα άλλα και βρίσκονται πάνω από την επιφάνεια της θάλασσας. Αν ή σεισμική και ή ήφαιστειακή δραστηριότητα σταματήσει, ή θάλασσα (για - σιγά θα καταβροχθίσει τη στεριά.

Μιά έκπληκτική ποικιλία αίτιων προκαλεί τον πυρετό. Όρισμένα είδη του είναι άναμφισβήτητα επικίνδυνα, αλλά συχνά οι έπιδράσεις του είναι εύνοϊκές. Ό πυρετός μπορεί να είναι το καλύτερο ή το μοναδικό σημάδι που μας έπιδράει να παρακολουθήσουμε την πορεία μιας άρρώστειας

★
ΚΑΘΕ μέρα έκατομμύρια άνθρωποι βάζουν το θερμομετρο κάτω απ' τη μασχάλη τους. Όσο πιο ύψηλη είναι ή θερμοκρασία, σκέπτονται, τόσο πιο σοβαρή είναι ή άρρώστεια. Οι γιατροί, όμως, δεν είναι καθόλου βέβαιοι γι' αυτό. Έδώ και δυό χιλιάδες χρόνια διερωτώνται αν ο πυρετός πρέπει να θεωρηθεί έχθρος ή σύμμαχος. Το ύψος της θερμοκρασίας δείχνει τη σοβαρότητα της άσθενείας ή άπλως την αντίδραση του οργανισμού; Πρόκειται ν' άνησυχούμε για την παρουσία του πυρετού ή να τον θεωρούμε πολύτιμο βοηθό στην καταπολέμηση της άσθενείας;

Οι γιατροί δεν έχουν καταλήξει ακόμα σε όριστικά συμπεράσματα.

Τι ακριβώς είναι ο πυρετός; Είναι μια ένδειξη ότι το σώμα παράγει περισσότερη θερμότητα απ' όση χάνει. Το θάυμαστο σύστημα θερμοάνσεως του οργανισμού μοιάζει από πολλές άποψεις με την κεντρική θέρμανση ενός σπιτιού.

Οι τροφές που καταναλώνουμε καίγονται κυρίως στους μύς. Η θερμότητα που παράγεται έτσι διοχετεύεται στο σώμα δια της κυκλοφορίας του αίματος. Όπως ένα καλοθωμένο σπίτι, το σώμα είναι έρωδιασμένο με μια «μικροτική ουσία», το ύποδοχο στρώμα λίπους που περιορίζει την άπώλεια της θερμικής ένεργειας. Όλη αυτή ή «έγκατάσταση» ρυθμίζεται από τα κύτταρα του ύποθαλάμου στον έγκέφαλο. Ό ύποθαλάμος είναι ο θερμοστάτης του οργανισμού. Αν είναι ρυθμιμένος για μεγάλη παραγωγή θερμότητας, εκδηλώνεται ο πυρετός. Η έκκριση του ιδρώτα σταματάει και το δέρμα γίνεται ξερό και ζεστό.

★
ΜΟΝΟ από τα μέσα του 19ου αιώνα άρχισαν οι γιατροί να μελετούν σοβαρά τη θερμοκρασία του σώματος. Ό δρ Κάθλ Βούντεργλιχ, του πανεπιστημίου της Λειψίας, είχε την ύπομνη να θερμομετρήσει 100.000 ανθρώπους. Αυτό του επέτρεψε να βγάλει το συμπέρασμα ότι ή «κανονική» θερμοκρασία του

σώματος είναι 37 βαθμοί του έκατονταβάρου.

Σήμερα έχουμε ότι ή θερμοκρασία του σώματος ποικίλει αισθητά κατά τη διάρκεια της ημέρας. Το πρωί φτάνει στο κατώτατο σημείο της, το βράδυ στο άνώτατο. Έτσι, ή «κανονική» θερμο-

σας από βακτηρίδια και ιούς. Ό μηχανισμός με τον όποιον τα μικρόβια προκαλούν τον πυρετό δεν είναι ακριβώς γνωστός. Ένας Αμερικανός καθηγητής ύποστηρίζει ότι ή μικροβιακή έπίθεση προκαλεί την έκκριση από τα λευκά αίμοσφαίρια ουσιών που λέγον-

Ο ΠΥΡΕΤΟΣ: είναι έχθρος ή σύμμαχος;

κρασία βρίσκεται κάπου άνάμεσα στο 36,2 και το 37,5.

Το αίμα είναι καλός διανομέας της θερμότητας, αλλά δεν είναι τέλειος. Η θερμοκρασία του στόματος είναι κατά μιόδο βαθμό κατώτερη της θερμοκρασίας του πρωκτού. Το πιο ζεστό όργανο του σώματος είναι το συκώτι που ή θερμοκρασία του βρίσκεται μιόνο νημα γύρω στους 38 βαθμούς.

Όσο για το δέρμα των άκρων, ή θερμοκρασία του μπορεί να πέσει στο μηδέν. Η ήβη έχει θερμοκρασία κατά ένα βαθμό κατώτερη του σώματος. Η έπίδωση του άνωθωπίνου γένους έξαστάται από αυτή τη σχετική όροσία της ήβης, γιατί σε άνώτερη θερμοκρασία το άνωθωπιο σπέρμα παύει να είναι γόνιμο.

★
ΤΙ προκαλεί τον πυρετό; Μιά έκπληκτική ποικιλία αίτιων. Ένα απ' αυτά είναι ή άγωνία. Πυρετός εκδηλώνεται στα μικρά παιδιά που δεν θέλουν να πάνε στο σχολείο. Πυρετός μπορεί να εκδηλωθεί στους φοιτητές πριν από τις έξετάσεις, στο στρατιώτη πριν από τη μάχη. Μιά βλάβη του φυσικού θερμοστάτη στον έγκέφαλο, που όφείλεται σε ένα τραύμα ή στην παρουσία ενός όγκου, μπορεί να προκαλέσει ύψηλο πυρετό.

Όστόσο, ή κατά πολύ συχνότερη αιτία είναι οι μολύν-

ται «πυρογόνοι» οι όποιες άπορρυθμίζουν τη λειτουργία του ύποθαλάμου.

★
ΕΙΝΑΙ βλαβερός ο πυρετός; Στο ερώτημα αυτό θα ήταν σφάλμα ν' άπαντήσουμε μ' ένα ναι ή μ' ένα όχι. Όρισμένα είδη πυρετού είναι άναμφισβήτητα επικίνδυνα, όπως ο πυρετός που προκαλείται από όγκους του έγκεφάλου ή από την ήλωση.

Όταν ο πυρετός φτάσει σε πολύ ύψηλα έπίπεδα, γίνεται θάνατος. Π. χ. θερμοκρασία 42,8 προκαλεί στα κύτταρα του έγκεφάλου βλάβες άνεπανόρθωτες, αν δεν προλάβουμε να τη μειώσουμε με τεχνητή κατάψυξη (παγόφρονες, κρύα λουτρά κλπ).

★
ΑΛΛ' αυτές είναι σπάνιες περιπτώσεις. Όσο για το συνηθισμένο πυρετό, αυτόν που προκαλείται από το κοινό κρυολόγημα, τον πόνο κλπ, απέχει να θυμώμαστε ότι δεν άποτελεί άσθένεια, αλλά σ' ό μ π τ ω μ α που είναι συχνά πολύτιμη ένδειξη για την πορεία της άρρώστειας. Πολλοί γιατροί διερωτώνται αν είναι σκόπιμο να προσπαθούμε να καταπολέμησης αυτή την άσημνη ύψηωση της θερμοκρασίας με άντιπυρετικά μέσα.

Ό πυρετός μπορεί να είναι το καλύτερο ή το μοναδικό

σημάδι που μας επιτρέπει να παρακολουθήσουμε μιάν άρρώστεια με μιάν πολύ χαρακτηριστική θερμική καμπύλη. Έτσι, ο πυρετός του τύφου είναι συνεχής ενώ ο πυρετός της έλονοσίας είναι περιοδικός. Και όλοι έχουμε άκούσει τον «τριήμερο» και τον «τεταρταίο» πυρετό.

Μ' όλο που στο σημείο αυτό δεν ύπάρχει σταθερός κανόνας, ύπάρχει ένα όριο πάνω απ' το όποιο ο πυρετός είναι επικίνδυνος: Πάνω από 42,8 ο θάνατος είναι σχεδόν άναπόφευκτος. Αλλά πολύ σπάνια ο πυρετός άνεβαίνει πάνω από το 41. Όταν ή θερμοκρασία φτάσει ως εκεί τίθεται σε λειτουργία ένας αυτόματος μηχανισμός που τον κατεβάσει: Ό άρρωστος πέφτει συνήθως σε κωματώδη κατάσταση και προκαλείται άφθονη έπίδρωση.

★
ΠΑΡΑ το φόβο που προκαλεί στους άμνητους ο πυρετός έχει συχνά εύνοϊκα άποτελέσματα: Έποδοι την παραγωγή λευκών αίμοσφαιρίων και άντισωμάτων που καταστρέφουν τα μικρόβια.

Όρισμένα μικρόβια δεν άντέχουν σε σχετικώς ύψηλες θερμοκρασίες. Τον περασμένο αιώνα οι γιατροί είχαν παρατηρήσει ότι οι συφιλιδικόι θεραπεύονταν αν συνέβαινε να προσβληθούν από έλονοσία, ή οποία και μερικές άλλες μολυσματικές άρρώστειες. Αυτό έδωσε την ιδέα σ' έναν Αυστριακό έπιστήμονα να μολύνει με μικρόβια της έλονοσίας τους συφιλιδικούς. Τα πειράματά του ώδηγησαν άργότερα στη δημιουργία τεχνητού πυρετού με ήλεκτρικό ρεύμα.

Πολλές άποχαιωμένες ιδέες πέφτει ν' άναθεωρηθούν: Άλλοτε π. χ. έπέβαλαν άσθενη διαίτα σε όσους είχαν πυρετό. Αλλ' ο πυρετός έπιταχύνει τον όργανικό μεταβολισμό και αύξάνει τις άνάγκες του σώματος σε τροφή. Έτσι, σήμερα είναι ο κανόν να προσφέρουμε στους άρρώστους (έκτός αν είδικοι λόγοι το άπαγορεύουν) μιάν διατροφή πλούσια σε πρωτεΐνες, βιταμίνες και, από πάντων, με άφθονα ύγρά.

— Χθές που γιόρταζε τα γενέθλιά της ή γυναίκα μου, της έκανα μιάν μεγάλη έκπληξη. Της πρόσφερα ένα ζευγάρι καλτσες.

— Έλα Χριστέ μου! Και το λές έκπληξη αυτό;

— Ναι, γιατί εκείνη περίμενε πως θα της προσέφερα μιάν γούνα!

Ο ΕΡΩΤΑΣ ΣΤΗ ΜΠΕΤΙΝΑ ΚΑΙ Ο ΔΡΟΜΟΣ ΣΤΟ ΦΡΕΝΟΚΟΜΕΙΟ

Ο Γεώργιος Βιζυηνός υπήρξε από τις πιο περίεργες και τις πιο γνήσιες φυσιογνωμίες των ελληνικών γραμμάτων. Έφερνε μέσα του την έμφυτη σπιθαμή της εφύφιας, τον περίμενε όμως κι' αυτόν η τραγική τύχη του Γιαννούλη Χαλεπά. Ωστόσο ο Βιζυηνός δεν μοιάζει με κανέναν άλλον. Έχει έναν δικό του χαρακτήρα, μια δική του ψυχή, ένα δικό του όραμα του κόσμου. Ακόμα κι' η τραγικότητά του δεν μοιάζει με την τραγικότητα κανενός άλλου. Ο σπόρος της θρίσκαταν κρυμμένος μέσα στην ιπποτική υπερευαίσθησία της ψυχής του, κι' όταν ήρθε το πλήρωμα του χρόνου, άνοιξε τα σκοτεινά φύλλα της και τον κατασκέπασε ολόκληρον. Δεν άφησε πια να περάσει ούτε μίαν άχτίδα ήλιου μέσα του. Πέρασε κατ' ευθείαν και για πάντα από το φως στο σκοτάδι.

ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ ΒΡΕΤΤΑΚΟΥ

Ο ρυθμός του κόσμου (ΤΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΒΙΖΥΗΝΟΥ)

Ο ΓΕΩΡΓΙΟΣ Βιζυηνός γεννήθηκε στην ύπαιθρο της Ακρόπολης Τούρκων Βιζύης της Ανατολικής Θράκης, το 1848. Δεκατριών χρονών παιδί τον στέλνουν στην Κωνσταντινούπολη να μάθει ραπτική. Έγκλειστος σε μίαν εξαντλητική δουλειά, φορώντας τη σαχτυλήθρα στο δάχτυλο, κυττούσε το φως από το παράθυρο κι' ανασπένταζε, γιατί ο κόσμος κι' οι συνθήκες του περιβάλλοντός του, δεν έμοιαζαν καθόλου με τον άνισο, γιομάτον τρυφερότητα και όνειρα κόσμο της ψυχής του.

Ραφτάκι μήθελε η τύχη

γιατί να ντροπισθώ και να τάρ-
(νισθώμαι,
λησμένησα τα ράμματα, την πήχη
μά την ιδέα της τέχνης την θυμού-
μαι).

Είναι αρκετά ισχυρή η αντίδραση της ψυχής του, ώστε ν' αλλάξει τύχη η ζωή του. Αλλά η στροφή της μοίρας δεν τον οδηγεί προς τα εκεί που ταιριάζει στην ιδιοσυγκρασία του. 19 χρονών βρίσκεται στη Λευκωσία της Κύπρου, υποταχτικός του αρχιεπισκόπου, ντυμένος με το σκοτεινό — αντιθετικό προς το χρώμα της ψυχής του — καλογερικό ράσο. Προετοιμάζεται για το επάγγελμα της ιερωσύνης, ενώ μέσα του χορεύουν άλλοι τόνοι. Ύστερα από την πρώτη του αυτή, γύρω από τα ιερατικά, εκπαιδευση, πηγαίνει στην Κωνσταντινούπολη και φοιτά στη Θεολογική Σχολή Χαλκίδας. Ανάμεσα στους καθηγητές του είχαν εκεί και τον ποιητή 'Ηλία Τανταλίδη, που έχοντας μίαν ευρύτερη αντίληψη, μπόρεσε να διακρίνει το βαθύτερο δαιμόνιο του νεαρού Βιζυηνού, που με πολλή δυσκολία σήκωνε το ράσο, βλέποντας πως δεν είναι καμωμένος γι' αυτό. Κι' ο Τανταλίδης στάθηκε μια καλή τύχη για τον Βιζυηνό. Τον σύστησε στον έθνικ ευνεργέτη Γεώργιο Ζαρίφη κι' αυτός ανέλαβε τις παραπέρα σπουδές του. Έτσι στα 1873 ο Βιζυηνός κατεβαίνει στην Αθήνα, τελειώνει την τελευταία τάξη του Γυμνασίου και τον επόμενο χρόνο γράφεται στη Φιλο-

Γεώργιος Βιζυηνός

σοφική Σχολή του Πανεπιστημίου.

Τον επόμενο χρόνο, χάρις στην ευεργετική υπότροφία του Ζαρίφη, βρίσκεται στην Γοτιγγή της Γερμανίας, όπου δαστής της φιλοσοφίας. Είχε την τύχη να έχει καθηγητή το Λότσε και να συνδεθεί μαζί του. Έτσι ο άτυπος δάσκαλός του για μία τέτοια τύχη «τουρκομερίτης» όπως τον έλεγαν μαθητή στο γυμνάσιο της Αθήνας, βρίσκεται μέσα σ' έναν πνευματικόν όριζοντα που ταιριάζει στην ψυχή του και στις ανησυχίες του. Γίνεται φίλος με τον περίφημο φιλόσοφο Βούντ, παρακολουθεί το θέατρο, τη μουσική, περνάει από την απομόνωση στην κοσμικότητα, κάνει παραδρομές. Ίκα νοποιεί την πνευματική του δίψα, διαβάζοντας Γκαίτε, Σίλλερ, Χάινε, διάφορους φιλοσόφους κι' αισθητικούς, μελετώντας το γερμανικό, γαλλικό και νορβηγικό θέατρο. Τις σπουδές τις Γοτιγγής, τις συνεχίζει αργότερα στη Λειψία και στα 1878 επιστρέφει στην Ελλάδα. Επιστρέφοντας θεώρησε υποχρέωσή του να περάσει πρώτα από την Κωνσταντινούπολη ν' αποδώσει τις τιμές, που, πραγματικά έξιζαν οι εκεί προστάτες του. Ευχαρίστησε μ' όλη τη συγκίνηση και την ευγνωμοσύνη της ψυχής του τον Ζαρίφη κι' επισκέφθηκε και το δάσκαλό του 'Ηλία Τανταλίδη, στην τελευταία του κατοικία. Ο ευαίσθητος ποιητής έκλαψε στον τάφο του.

Τον επόμενο χρόνο ξαναφεύγει για τη Λειψία, να υποβάλει την ανέναντη διατριβή του για να πάρει το δίπλωμα του. Όλα τελειώνουν καλά, ο Ζαρίφης τον παρακολουθεί πάντοτε με τη συμπαραστάσή του. Από τη Γερμανία πηγαίνει στο Παρίσι (1882) ζει μήνες εκεί, και τον επόμενο χρόνο πηγαίνει στην Αγγλία, όπου σχετίζεται με τον φωτισμένο πρεσβευτή της Ελλάδας Αρμένη Βράϊλα.

ΣΤΟ Λονδίνο έγραψε το ωραιότερο από τα διηγήματά του «Το άμαρτημα της μητρός μου». Ο νέος αυτός πνευματικός όριζοντας του δημιούργει νέες προοπτικές, γιατί αποχτά εκεί συμπάθειες, ή καλλιέργειά του θαίνει, τίποτε δεν δείχνει πως μπορεί να έμποδιστεί η σταδιοδρομία του. Ωστόσο το άδυσώπητο γεγονός δεν άργει. Ο Ζαρίφης πεθαίνει. Υποχρεώνεται να επιστρέψει στο μίζερο ελληνικό κλίμα, όπου ο κραυγαλέος καθαρανιστικός ρωματισμός και η χαμηλή πνευματική στάθμη κυριαρχούν. Είναι αρκετά γνωστός. Ήταν φοιτητής ακόμα όταν το ποίημά του «Κόδρος» βραβεύτηκε σ' έναν ποιητικό διαγωνισμό. Όντας στη Γερμανία είχε επίσης βραβευθεί - στο Βουτσινάο διαγωνισμό - μια ποιητική του συλλογή. Στο Λονδίνο είχε κυπλώσει τη συλλογή του «Ατθίδες αἰράι». Γράφει ποιήματα, επιστημονικές μελέτες, διηγήματα. «Η φιλοσοφία του καλού παρά Πλουτίνω», είναι σπουδαία μελέτη που δείχνει όλη του την ευρύτητα και πολυμάθεια. Τα διηγήματά του «Το άμαρτημα της μητέρας μου», «Ποιός ήτο ο φοιητής του αδελφού μου», «Μοσκόβ Σελήμ» και «Το μόνον της ζωής μου ταξίδιον», άνοιγαν νέους δρόμους στο καθυστερημένο ως τότε αυτό είδος του λόγου. Γιατί τότε, πραγματικά, όπως έγραψε ο Παλαμάς, «η φιλολογία του μυθιστορήματος και η διηγηματογραφική παραγωγή, αποτελούσαν ένα είδος ρητορικορωμανικών δοκιμίων των Σούτσων». Από τα διηγήματά του άναυδείται μια φωνή έσωτερικότερη, πραγματικά ανθρώπινη κι' ο άερας μιας βαθύτερης τραγωδίας επιβάλλει τα θέματά του στον αναγνώστη. Μεταφράζει Γκαίτε, Ούλαντ, Χάινε, ζει κάτω από έναν άποδοτικό δημιουργικό πυρετό.

Διορίζεται ύφηγητής στο Πανεπιστή-

μιο με προοπτική καθηγεσίας, αλλά η ζήλεια του ελληνικού κουτσοπνευματισμού, γίνεται άφορμή να χάσει γρήγορα αυτή τη θέση. Καταλαβαίνει πως κάτω από οικονομικές συνθήκες δύσκολες δεν θα μπορέσει ν' αξιοποιήσει το βαθύτερο κόσμο του, ζητάει να λυτρωθεί από την ανάγκη και στρέφεται σε χιμαιρικές απασχολήσεις. Αναζητάει μεταλλεία στη Θράκη, γυρίζει τα βουνά, ψάχνει. Έχει παρασύρει κι' άλλους από το χωριό του, ο αδελφός του έχει παρατήσει το ραφτάδικο και τρέχει μαζί του. Υπάρχουν άνθρωποι που τον πιστεύουν και χρηματοδοτούν τις έρευνές του, ένοπλοι που τον συνοδεύουν στις έρημιες για τον κίνδυνο των ληστών. Έβρισκε διάφορα είδη μεταλλεύματος ή δήμεν μεταλλεύματος, τα έπλενε καλά και τα έστελνε στην Αγγλία. Αναγκάστηκε μάλιστα να πάει κι' ο ίδιος στη Γαλλία, αλλά χαμένος κόπος. Το όνειρο τελειώνει, η πραγματικότητα χάσκει μπροστά του. Ξαναγυρίζοντας στην Αθήνα, ζει μέσα σε αφάνταστη φτώχεια. Γράφει για να βγάλει το ψωμί του. Έχει φέρει και τη μάνα του μαζί του που παρακολουθεί από κοντά το δράμα του άμιλητου και σκυφτού στα χαρτιά του γιού της!

— Δεν σ' έκανα γελαδάρη καλύτερα παιδάκι μου, νάρχεσαι στο σπίτι μας και ν' μιλάς;

Δεν μπορεί να την συντηρήσει, την ξαναστέλνει στο χωριό για να τυφλωθεί από τα κλάματα, θεωρώντας το παιδί της χαμένο. Το 1890 διδάσκει στο Ώδειο, και ταυτόχρονα συνεχίζει την πνευματική του δραστηριότητα. Το μεταλλείο που θα τον έσωσε έχει μείνει σαν ένας στεναγμός μέσα του. Έγινε ένα ιδεόπλασμα, δεν παύει να πιστεύει πως το μεταλλείο υπάρχει, τον περιμένει πάντοτε.

Η τραγωδία

ΟΤΑΝ ο Βιζυηνός επέστρεψε από τη Γερμανία, κατοίκησε κάτω από το Λυκαβητό, στο σπίτι της οικογένειας Φραβασίλη. Η οικογένεια είχε δυο χαριτωμένα κοριτσάκια κι' ο ευγενικός ποιητής οικειώθηκε πολύ γρήγορα και με την οικογένεια και με τα κοριτσάκια. Έκανε έδρους μαζί τους, τους διάβαζε ποιήματα κι' η χαρά του έγινε ακόμη μεγαλύτερη όταν ανακάλυψε πως η μεγαλύτερη, η Μπετίνα, άρχισε να παρουσιάζει μίαν ευαίσθησή καλλιτεχνική. Νόμισε πως αυτό έγινε κάτω από τη δική του επίδραση κι' από σιγά - σιγά ένα περίεργο συναίσθημα άρχισε να γεννιέται μέσα του. Κι' αυτή η έσωτερική του τρικυμία συμπίπτει με την έξωτερική τρικυμία που έχει ξεσηκωθεί γύρω του. Είναι η εποχή που διάνχει τη μητέρα του γιατί δεν μπορεί να την διαθρέψει. Μην έχοντας πια να πληρώνει ούτε το νοίκι του, αναγκάζεται να εγκαταλείψει το σπίτι Φραβασίλη, να εγκαταλείψει δηλαδή ό,τι πιο όμορφο είχε η ζωή του εκείνη τη στιγμή: τη μικρή Μπετίνα. Το όνειρο της μικρής Μπετίνας δηλαδή, ένα όνειρο σαν εκείνο του μεταλλείου — μια όμορφη αυταπάτη.

Τη συνέχεια μπορούμε να την παρακολουθήσουμε μες από ένα σχετικό άρθρο που ο Μιχ. Περάνης δημοσίευσε το 1949 με την ευκαιρία της εκατονταετηρίδας του ποιητή: «Σε λίγον καιρό η τύχη του χαμογελά. Διορίζεται καθηγη-

της στο Ώδειο, και η πρώτη του φροντίδα είναι να εγγράψει την Μπετίνα που είχε σημειώσει πρόοδο στη μουσική. Είναι μια ιδιοφυΐα του πιάνου. Το πρόωρο ταλέντο προκαλεί συνεχή σχόλια. Και ο ποιητής που την θεωρεί πλάσμα των χειρών του, αγάλλεται κι' ευφραίνεται όχι πια με την πρώτη ανεπίγνωτη διάθεση, αλλά με δύναμη και με πάθος, που το φουντώνει ή μυστικότης! Το θράδν πηγαίνει στο σπίτι της φορτωμένος με άγκαλιές λουλούδια. Περνάει τα τριαντάφυλλα στα καλλιὰ της, ρίχνει άνθη στους ώμους της, στο στήθος της και γονατίζει μπροστά της για να τη βλέπει και να έμπνέεται, ενώ η μικρή άτυππη, πταγγών, μικροσκοπική και πάλευκος,

ΣΤΙΧΟΙ

(γραμμένοι στο φρενοκομείο)

Μες στα στήθια ή συμφορά
σαν το κύμα πλημμυρά,
σέρνω το βαρύ μου δήμα
σ' ένα μνήμα!

Σαν μ' άρπάχτηκε ή χαρά
που έχαιρόμουν μια φορά
έτσι σε μίαν ώρα
μες σ' αυτήν τη χώρα
όλα αλλάξαν τώρα!

Κι' από τότε που θρηνώ
το ξανθό, το γαλανό
και ούρανο φώς μου,
μετεβλήθη εντός μου
και ο ρυθμός του κόσμου.

Τον σταυρόν τον άψηλό
άγκαλιά, γλυκοφιλώ
το μυριάκριβο όνομά της,
κι' απ' τα χρώματά της
ή φωνή της ή χρυσή
με καλεί «έλα και σύ
δίπλα στο ξανθό παιδί σου
και κοιμήσου»!

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΒΙΖΥΗΝΟΣ

άτενίζουσα τον ποιητήν, έμειδία άγνων
μειδιάμα έκσπόμενον συνήθως εις άφε-
λεστότους γέλωτας».

Από δώ άρχίζει ο δρόμος για το πεπρωμένο. Ο ποιητής έκμυστηρεύεται στη μητέρα της Μπετίνας αυτό που του συμβαίνει. Της λέει πως έχει την πρόθεση να την παντρευτεί πολύ γρήγορα, άμέσως μόλις πάρει το μερίδιό του από ένα ιδιόκτητο μεταλλείο που έχει στη Θράκη. Η ταραχή του όμως είναι φανερή. Η γυναίκα καταλαβαίνει πως κάτι βαθύτερο του συμβαίνει και του άρνιείται τη συγκατάθεσή της. Το σκοτάδι άρχίζει να κάνει την έξοδο του μέσα του. Στέλνει γράμματα, άπειλεί. Σχεδιάζει να κλέψει τη Μπετίνα. Γυρεύει από τον έπιστάτη του Ώδειου να του δανείσει εκατό δραχμές, να νοικιάσει ένα άσπρο άλογο «όπου θα βάλει την άγάπη του

μια νύχτα με φεγγάρι να φύγουν...». Κι' ένα πρωί, πραγματικά, πηγαίνει στο σπίτι της να πραγματοποιήσει την άπειλή του. Η οικογένεια Φραβασίλη τον πιάνει με το καλό στην άρχή, ή παρουσία του όμως δείχνει έναν άνθρωπο έξαλλο κι' άποφύγει να του άνοίξει την πόρτα. Τρεις ώρες ολόκληρες πάει κι' έρχεται στην αύλη, φωνάζει, κλαίει, παρακαλεί. Όταν φεύγει σηκώνεται ή μητέρα και πηγαίνει στον διευθυντή του Ώδειου που δίδασκε ο Βιζυηνός, του έκθέτει τα πράγματα, κι' αυτός παίρνοντας μαζί του τον διευθυντή της άστυνομίας κι' ένα φρενολόγο πηγαίνουν στο σπίτι του.

Ο Ιστορικός του, μάς δίνει με παραστατικότητα την πραγματικά τραγική αυτή στιγμή:

«Έκει τούς περιμένει ένα άκρως ποιητικό και θλιβερό θέαμα: το δωμάτιο είναι καλλιτεχνικάτα έπιπλωμένο. Λουλούδια σπάνια! Λουλούδια έκλεκτά! πολλά πολύχρωμα, είναι σκορπισμένα παντού. Οι λαμπάδες είναι άναμμένες...

Ο δίσκος με τα κουφέτα έτοιμος κι' ο ποιητής με έπίσημον ένδυμα, περιμένει το έυδαίμα του, και τελεί με την φαντασίαν του τούς γάμους του...

»Η έπίσκεψις των άπροσκήτων έπισκεπτών τον ένθουσιάζει! Παρακαλεί τον διευθυντή να γίνει κουμπάρος. Όλα κανονίζονται. Μόνον που οι φίλοι προτιμούν ο γάμος να γίνει στην έξοχή... «Άλλως τε γι' αυτό ήρθαν. Το άμάξι περιμένει κάτω. Περνώνας από το Ώδειο, θα παραλάβουν και τη νύφη. Κατέβηκαν. Μπήκαν στο άμάξι. Και αντί για την γαμήλια τελετή, όδηγούν τον ποιητή στο φρενοκομείο... Όσο για την Μπετίνα, έξ' ίσου τραγικό υπήρξε το τέλος της.

Έγινε φυματική. Πέντε μήνες αργότερα παντρεύεται από αίσθημα. Ο γάμος της έγινε Σάββατο 28 Σεπτεμβρίου του 1896 και σε 4 ήμέρες, στις 2 Οκτωβρίου, άπέθανε...».

Ο Βιζυηνός πέθανε τον ίδιο χρόνο, λίγο άνωτερα. Στις 15 Απριλίου 1896. Έμεινε τέσσερα χρόνια στο φρενοκομείο (1892—1896) καταδικασμένος στο σκοτάδι του, χωρίς έλπίδα.

ΒΙΖΥΗΝΟΣ διέκοψε τη δημιουργική του δράση 43 χρονών. Ο καινотόμος που τάραξε τα νερά της λιμνάζουσας πνευματικής έποχής του, δεν πρόφτασε να ολοκληρώσει το έργο του. Ωστόσο, ή φυσιογνωμία του που σε άγιότητα έχει κάτι το πολύ συγγενικό με τη φυσιογνωμία του Παπαδιαμάντη — το ίδιο θρησκευτικό και πρσος ήταν κι' ο Βιζυηνός — έχει κατακτήσει μια ξεχωριστή θέση στα ελληνικά γράμματα. Είναι από τούς γ ν ή σ ι ο υ ς που βοήθησαν να δημιουργηθεί ή νέα παράδοση. Κατέκτησε το ελληνικό κοινό και ιδιαίτερα την άγάπη των Θρακών συμπατριωτών του που με έπί κεφαλής τον άκαταπνίγτο Πολύδρο Παπαχριστοδούλου, τον έτιμησαν και τον τιμούν σαν ένα ξεχωριστό τέκνο τους που ήταν.

ΝΙΚ. ΒΡΕΤΤΑΚΟΣ

ΔΟΚΙΜΑΣΤΕ ΜΟΝΟΙ ΣΑΣ, ΑΝ ΒΛΕΠΕΤΕ ΚΑΛΑ Ή ΟΧΙ;

Κρεμάστε ένα τεύχος της «Επιστήμης και Ζωής» στον τοίχο και όπισθοχωρήσατε μερικά βήματα. "Αν μπορείτε να διαβάσετε καθαρά τον τίτλο του εξωφύλλου σε απόσταση 6 ως 12 μέτρων, η όρασή σας είναι κανονική. "Αν χρειασθεί να πλησιάσετε λιγότερο από πέντε μέτρα, πάσχετε πιθανώς από μυωπία. "Αν μπορείτε να διαβάσετε τον τίτλο σε απόσταση μεγαλύτερη από 12 μέτρα, τότε πολλά πράγματα μπορεί να συμβαίνουν: "Η πάσχετε από πρεσβυωπία, ή από υπερμετρωπία, ή έχετε μάτι άετου, ή... λένε ψέματα.

"Ένα μεγάλο ποσοστό ανθρώπων (υπολογίζεται σε 40% για τις δυτικές χώρες) έχουν εκ γενετής κακή όραση. Οι μισοί απ' αυτούς το αγνοούν. Συνήθως αντιλαμβάνονται τις ανωμαλίες της όρασής τους όταν η κατάσταση έχει φτάσει σε επικίνδυνο σημείο, όταν προκληθούν διαταραχές, όπως οι πονοκέφαλοι, το δάκρυσμα, ή σκοτοδίνη.

Αλλά τότε συνήθως είναι πολύ αργά. Με λίγη προσοχή μπορούμε να προλάβουμε την επιδείνωση της καταστάσεως και να διορθώσουμε την όρασή μας. Αυτό ισχύει τόσο για τους νέους, όσο και για κείνους που έχουν ξεπεράσει τα σαράντα χρόνια. "Όσο προχωρεί η ηλικία η όραση ελαττώνεται χωρίς να το καταλαβαίνουμε.

Το καλύτερο θα ήταν να επισκεπτόμαστε τότε - τότε τον οφθαλμίατρο. "Αλλ' αν αυτό είναι αδύνατον, δεν είναι δύσκολο να εξακριβώσουμε εμείς οι ίδιοι αν η όρασή μας είναι κανονική. "Υπάρχουν μερικά πολύ απλά τεστ...

ΑΝΩΜΑΛΙΕΣ ΤΗΣ ΟΡΑΣΕΩΣ

Μερικά απλά τεστ για να εξακριβώσουμε την κατάσταση των ματιών μας

Οι μύωπες γεννιώνται με την πάθησή τους και παραμένουν μύωπες σ' όλη τους τη ζωή, συνήθως χωρίς σοβαρή επιδείνωση της καταστάσεως. "Υπάρχει δέσφα και η κακοήθης μυωπία, αλλά στα 95% των περιπτώσεων η μυωπία δεν είναι σοβαρή.

Στη μυωπία, ο βολβός του ματιού είναι ωοειδής. "Ο σχηματισμός αυτός παρατηρείται από τη γέννηση, αλλά σε πολύ σπάνιες περιπτώσεις η κατάσταση επιδεινώνεται από την παιδική ηλικία και η μυωπία γίνεται τόσο ισχυρή, ώστε προκαλούνται σοβαρές επιπλοκές που μπορούν αργότερα να οδηγήσουν στην τύφλωση. Οι γονείς πρέπει να είναι ιδιαίτερα προσεκτικοί για την όραση των παιδιών τους. Προτού πάει στο σχολείο, το παιδί δεν έχει συναίσθηση της ανωμαλίας του, γι' αυτό πρέπει να οδηγείται στο γιατρό, έστω κι' αν δεν παραινείται.

"Η κακοήθης μυωπία εμφανίζεται γενικά στην παιδική ηλικία κι' επιδεινώνεται πολύ γρήγορα. "Ανάμεσα στα 15 και στα 20 χρόνια, φτάνει κάποτε τους τριάντα βαθμούς. "Εκδηλώνονται διαταραχές που φτάνουν ως την άποκόλληση του αμφιβληστροειδούς.

Στους μύωπες, η εικόνα αντί να σχηματισθεί ακριβώς πάνω στην ωχρά κηλίδα του αμφιβληστροειδούς, σχηματίζεται λίγο πιο μπροστά, στο εξωτερικό του υαλώδους υγρού από το οποίο είναι γεμάτος ο βολβός. Οι μύωπες δεν βλέπουν καλά από μακριά και είναι υποχρεωμένοι να κολλάνε τη μύτη τους σ' αυτό που διαβάζουν. "Η μυωπία διορθώνεται με αποκλίνοντες φακούς (αμφικούλους).

ΜΕ ΜΙΑ έφημερίδα και ένα ξύλινο χάρακα μπορείτε ν' ανακαλύψετε αν είστε μύωπ ή όχι.

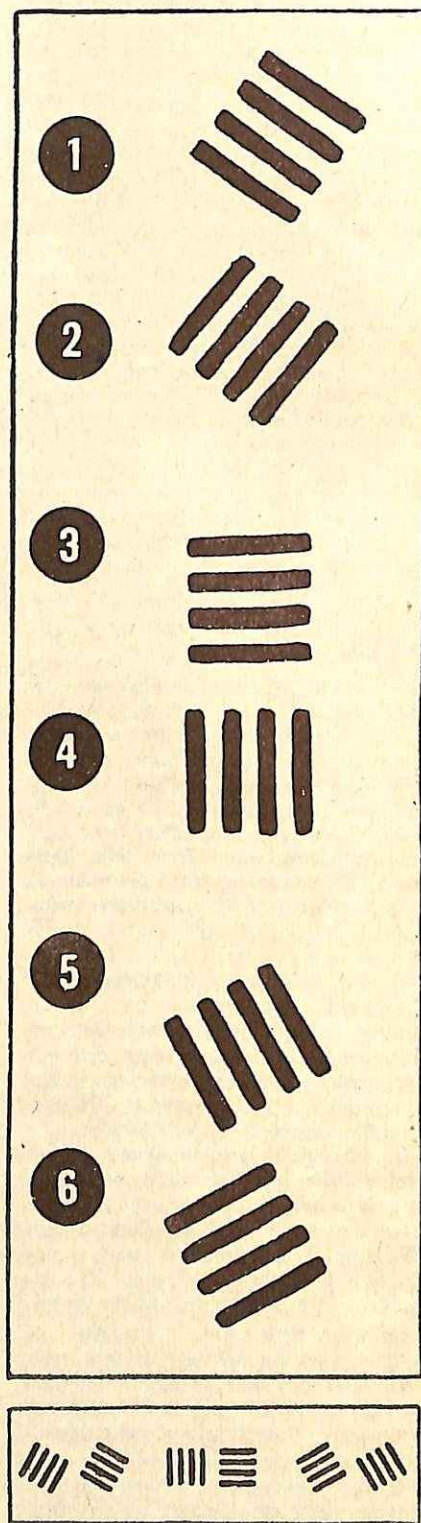
Φυσικά, αν από την παιδική σας ηλικία χώσατε τη μύτη σας στο διδλίο, θα βρέθηκε ίσως κάποιος, ο δάσκαλος ή η μητέρα, που θα σας έστειλε στον οφθαλμίατρο και θα φοράτε τα κατάλληλα γυαλιά που είναι — και θα είναι για πάντα — αναπόσπαστο μέρος του σώματός σας.

"Αλλά δεν αποκλείεται να πάσχετε από πολύ ελαφρά μυωπία που χειροτερεύει σιγά - σιγά, όσο περνούν τα χρόνια, χωρίς να το καταλαβαίνετε. "Έχετε συνηθίσει στην όρασή σας και τη νομίζετε «κανονική». "Αλλ' ίσως δεν είναι. Το τεστ της έφημερίδας και του χάρακα θα σας βοηθήσει να το εξακριβώσετε.

Πάρτε μια έφημερίδα και τοποθετήστε τη πάνω στο τραπέζι μπροστά σας. Πάρτε επίσης ένα χάρακα μήκους ακριβώς τριάντα εκατοστών. Με τη βοήθεια αυτού του χάρακα υπολογίστε ακριβώς την απόσταση των ματιών σας από το κείμενο που πρόκειται να διαβάσετε. "Η απόσταση αυτή πρέπει να είναι τριάντα εκατοστά.

"Αν τα ψιλότερα γράμματα της έφημερίδας σας φαίνονται άσαφη και αισθανόσθε την ανάγκη να πλησιάσετε το κεφάλι σας προς την έφημερίδα για να διαβάσετε, αυτό σημαίνει πως είστε μύωπ.

Δοκιμάστε επίσης να διαβάσετε τον τίτλο της «Επιστήμης και Ζωής» όπως είπαμε στην αρχή. "Αν δεν τον βλέπετε

Κόψτε αυτό το σχέδιο και κολλήστε το στον τοίχο οριζοντίως, όπως δείχνει το κάτω μικρό σχέδιο, και κυττάξτε προσεκτικά αν μερικά ραβδωτά τετράγωνα, αριθμημένα 1 έως 6, σας φαίνονται πιο σκούρα από τα άλλα. "Αν βλέπετε πραγματικά τα ραβδωτά τετράγωνα άλλα σκοτεινότερα και άλλα ανοιχτότερα, αυτό σημαίνει πως είστε αστιγματικός. Είναι ένα τεστ που χρησιμοποιείται από τους οφθαλμολόγους.

καθαρά από έξη μέτρα, είστε μύωπ.

Υπερμετρωπία

Η ΥΠΕΡΜΕΤΡΩΠΙΑ είναι το αντίθετο της μυωπίας. "Ο βολβός είναι μάλλον κοντός, πεπλατυσμένος, και η εικόνα σχηματίζεται πέρα από την ωχρά κηλίδα του αμφιβληστροειδούς, δίνοντας μίαν άσαφη αντίληψη του αντικείμενου. "Η υπερμετρωπία διορθώνεται με συγκλίνοντες φακούς (αμφικυρτούς).

Στα παιδιά, η ελαφρά υπερμετρωπία εμφανίζεται γύρω στα έξη χρόνια και συνήθως εξαφανίζεται μετά τα 12 χρόνια, στην εφηβεία. Θα εκδηλωθεί και πόλι, αργότερα, στην ώριμη ηλικία, υπό μορφήν πρεσβυωπίας, όπως θα ιδούμε πιο κάτω.

Οι υπερμέτρωπες βλέπουν καθαρά από μακριά, αλλά δεν μπορούν να ιδούν τα κοντινά αντικείμενα. "Η υπερμετρωπία οφείλεται όχι μόνο στον ανώμαλο σχηματισμό του βολβού, αλλά και στην υπερβολική καμπυλότητα του κρυσταλλώδους φακού.

Μιά βελόνα του πλεξίματος

ΜΕ ΕΝΑΝ αναμμένο ηλεκτρικό γλόμπο και μία βελόνα του πλεξίματος μπορείτε να εξακριβώσετε αν είστε υπερμέτρωπ. Είναι ένα πολύ απλό τεστ που έχει εφευρεθεί από το Γάλλο γιατρό Τράντ.

Τοποθετήστε μια λάμπα αναμμένη σε απόσταση πέντε μέτρων απομακρύνοντας κάθε άλλη φωτεινή πηγή από το δωμάτιο. Κλείστε το ένα μάτι και με το άλλο κυττάξτε την αναμμένη λάμπα. Κατόπιν περάστε αργά μπροστά στο ανοιχτό σας μάτι μια βελόνα του πλεξίματος σε απόσταση ενός εκατοστού.

"Αν σκιά της βελόνας που προβάλλεται πάνω στη λάμπα μετακινείται προς την ίδια κατεύθυνση με τη βελόνα, το μάτι σας δεν είναι υπερμετρωπικό. "Αν μετακινείται προς την αντίθετη κατεύθυνση, είστε υπερμέτρωπ.

Πρεσβυωπία

Ο ΠΩΣ στην υπερμετρωπία, έτσι και στην πρεσβυωπία, βλέπουμε καλύτερα τα μακρινά παρά τα κοντινά αντικείμενα. "Αλλ' η υπερμετρωπία εμφανίζεται από την πιο τρυφερή ηλικία, ενώ η πρεσβυωπία είναι το ελάττωμα των «έθρονων» που έχουν ξεπεράσει τα σαράντα χρόνια.

Είναι ελάττωμα της προσαρμογής που οφείλεται στη χαλάρωση της «ακτινοειδούς ζώνης» που συγκρατεί τον κρυσταλλώδη φακό. Διορθώνεται με συγκλίνοντες φακούς, όπως και στην υπερμετρωπία.

Με την πάροδο της ηλικίας η πρεσβυωπία επιδεινώνεται, ιδίως αν δεν προσέξουμε και εξακολουθήσουμε να κουράζουμε τα μάτια μας. Στις τελευταίες δεκαετίες οι περιπτώσεις πρεσβυωπίας έχουν γίνει πιο συχνές. Οι παππούδες μας είχαν καλύτερη όραση από μας. "Η σύγχρονη ζωή κουράζει τα μάτια: "Ο κινηματογράφος, οι λυχνίες φθορισμού, ο έντονος φωτισμός των σπιτιών, το τσιγάρο μας κάνουν πρεσβύωπες νωρίτερα και συχνότερα απ' ό,τι πρέπει.

Για να καταλάβουμε αν το μάτι μας ορρίζει να γίνεται πρεσβυωπικό, το απλούστερο τεστ είναι να κυττάξουμε ένα

διδλίο από απόσταση τριάντα εκατοστών. "Αν τα γράμματα φαίνονται άσαφη και αισθανόμαστε την ανάγκη ν' απομακρύνουμε το κεφάλι μας από το διδλίο, θα έχουμε αρχές πρεσβυωπίας.

Αστιγματισμός

Ο ΑΣΤΙΓΜΑΤΙΚΟΣ έχει παραμορφωμένη όραση. "Αν κυττάξει μια τελεία θα την ιδεί σ' αίσκο. "Αν κυττάξει έναν κύκλο, θα τον ιδεί ελαφρώς ελλειπτικό, ενώ τα τετράγωνα τα βλέπει σ' αίσκους. "Ο αστιγματισμός διορθώνεται με κυλινδρικούς φακούς.

Είναι ένα συνηθέστατο ελάττωμα της όρασεως. Πολλοί άνθρωποι πάσχουν από

να κοντά στον άλλο και κυττάξτε τους μαζί.

Είναι ένα τεστ που επιτρέπει να εξακριβώσετε αν η όρασή σας είναι κανονική.

Είναι κανονική αν βλέπετε εξ ίσου καλά τους δυο κύκλους.

"Αν όμως βλέπετε σαφέστερα τον κύκλο σε κόκκινο φόντο, είστε μύωπ. "Αν είστε υπερμέτρωπ θα βλέπετε καλύτερα τον κύκλο σε φόντο πράσινο.

Η όραση των παιδιών

ΣΤΟΝ εγκέφαλό μας το κέντρο της όρασεως βρίσκεται κοντά στον ινιακό λοβό, στο πίσω μέρος του κεφαλιού.

ΤΟ ΜΑΤΙ ΚΑΙ ΤΟ ΝΥΣΤΕΡΙ

"Η μυωπία μπορεί να θεραπευθεί με χειρουργική επέμβαση. "Αλλ' ούτε οι μύωπες, που βολεύονται όπως - όπως με τους κούλους φακούς, ούτε οι γιατροί είναι πρόθυμοι ν' αναλάβουν τέτοιου είδους επεμβάσεις. "Ετσι, ακόμα και στις πιο προωδευμένες χώρες, οι έγχειρήσεις μυωπίας είναι σπανιότητες. "Αλλ' αξίζει τον κόπο να πούμε μερικά πράγματα γι' αυτές.

Το 1897 ο Ιάπων χειρουργός Φουκούλα, ξεκινώντας από τη διαπίστωση ότι η μυωπία οφείλεται σε κακή λειτουργία (αδυναμία προσαρμογής) του κρυσταλλώδους φακού του ματιού, άρχισε ν' αφαιρεί εντελώς το φακό αυτό. "Ο κερατοειδής είναι αρκετός για να τον αντικαταστήσει. Παρόμοιες έγχειρήσεις, με μερικές ουσιαστικές παραλλαγές, εκτελούσε και ο Ιταλός Βαλέριο.

"Ο Άγγλος Λίντνερ, ξέροντας ότι το μάτι του μύωπος είναι επίμηκες (ή εικόνα σχηματίζεται πριν από τον αμφιβληστροειδή) εξέτελεσε μια έγχειρηση επιβραχύνσεως του βολβού συνδυάζοντας και την αφαίρεση του κρυσταλλώδους. Τρείς Ισπανοί οφθαλμολόγοι εφαρμόζουν ακόμα σήμερα τη μέθοδο αυτή.

"Ο Ρώσος Φιλάτωφ, διάσημος σ' όλο τον κόσμο για τη μέθοδό του της ιστολογικής θεραπείας, θεραπεύει η τουλάχιστον βελτιώνει την ισχυρή μυωπία εισαγωγόντας ένα κομμάτι πλακούντος κάτω από το συνδετικό ιστό.

"Ένας άλλος Ιάπων, ο Σάτο, εκτελεί μίαν άπιστευτα λεπτή έγχειρηση: Διορθώνει τη μυωπία μεταβάλλοντας την καμπυλότητα του κερατοειδούς με λεπτές περιφερικές τομές. "Αλλ' η μέθοδος άπαιτεί τόση δεξιοτεχνία, ώστε ο Σάτο είναι ο μόνος χειρουργός στον κόσμο που τολμά να την εκτελέσει.

.....

αστιγματισμό χωρίς να το ξέρουν. Αισθάνονται μονάχα μια μικρή ζάλη, την όποιαν αποδίδουν στην κούραση ή σε άλλα αίτια.

"Ο αστιγματισμός οφείλεται σε μια παραμόρφωση του κρυσταλλώδους φακού ή του κερατοειδούς χιτώνας, των οποίων οι καμπυλότητες δεν είναι κανονικές.

Κυττάξτε καλά το σχέδιο που δημοσιεύουμε στην άλλη σελίδα. "Έχουν όλες οι γραμμές το ίδιο σκούρο χρώμα; "Η μήπως μερικές γραμμές φαίνονται πιο ανοιχτόχρωμες; Στη δεύτερη αυτή περίπτωση είστε αστιγματικός.

Μπορείτε επίσης να δοκιμάσετε το τεστ που αναφέραμε πιο πάνω για την υπερμετρωπία. "Αν είστε αστιγματικός θα ιδείτε τη σκιά της βελόνας να μετακινείται λοξά πάνω στη λάμπα.

Κόκκινο και πράσινο

ΣΧΕΔΙΑΣΤΕ δυο μαύρους κύκλους, ένα σε φόντο κόκκινο, ένα σε φόντο πράσινο. Τοποθετήστε τους τον ε-

ού. "Εάν ν' αποκτήσουμε σωστή αντίληψη του εξωτερικού κόσμου, το κέντρο αυτό πρέπει να εξυπηρετείται κανονικά από την παιδική μας ηλικία.

"Ακριβώς γι' αυτό έχει μεγάλη σημασία η έγκαιρη διάγνωση των ελαττωμάτων της όρασεως στο παιδί.

Το παιδί που δε βλέπει καλά, θα πληρώσει τις συνέπειες της κακής όρασεως όταν θα μεγαλώσει. "Η κατάστασή του θα χειροτερεύει. "Εκτός αυτού, η γνώση του εξωτερικού κόσμου που θ' αποκτήσει θα είναι παραμορφωμένη, αλλοιωμένη, και αυτό θα έχει επίδραση στην ψυχολογική του ανάπτυξη. Κινδυνεύει να γίνει ένας ανώμαλος, απροσάρμοστος άνθρωπος.

"Η ελαφρά μυωπία αυξάνεται σιγά - σιγά, ως τα 20 ή 22 χρόνια και κατόπιν σταθεροποιείται.

"Αλλά δυστυχώς η κακοήθης μυωπία θεραπεύεται πολύ δύσκολα και δεν σταθεροποιείται με τους επανορθωτικούς φακούς. "Όπως και η ελαφρά μυωπία, είναι συχνά κληρονομική.

Η ΜΟΝΑΔΙΚΗ ΗΠΕΙΡΟΣ ΠΟΥ ΔΕΝ ΕΧΕΙ ΙΔΙΟΚΤΗΤΗ

Στά τελευταία δυο χρόνια έχουν οργανωθεί στην 'Ανταρκτική 56 μόνιμες βάσεις που ανήκουν σε δώδεκά εθνη, μικρά και μεγάλα. Πού όφειλεται αυτός ο εξερευνητικός όργασμος; Τι ενδιαφέρει παρουσιάζει αυτή η παγωμένη έκταση των έφτα εκατομμυρίων τετραγωνικών χιλιομέτρων που οι μόνοι «αυτόχθονες» κάτοικοι είναι οι πιγκουίνοι; 'Αντίθετα προς την 'Αρκτική, που δεν είναι παρά ένας δγκος πάγου, η 'Ανταρκτική κατά το μεγαλύτερο μέρος της αποτελείται από στερεό ξδαφος με όρη, πεδιάδες, κοιλάδες και διώρυγες. 'Η αξία της είναι προς το παρόν έπιστημονική. Προτού περάσουν όμως δέκα χρόνια θ' αρχίσει η έκμεταλση του φυσικού της πλούτου.

Η ΑΝΤΑΡΚΤΙΚΗ

Ο άνεμος δίνει παράξενη μορφή στις χιονισμένες επιφάνειες της 'Ανταρκτικής...

ΕΞΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟΣ ΟΡΓΑΣΜΟΣ ΣΤΗ ΛΕΥΚΗ ΗΠΕΙΡΟ

ΣΤΗΝ έκτη μεγάλη ήπειρο της Γης, την 'Ανταρκτική, ο εξερευνητικός όργασμος συνεχίζεται αδιάπτωτος. Το Διεθνές Γεωφυσικό 'Ετος, που υπήρξε η αφετηρία για την πρώτη συστηματική εξερεύνηση της νότιας «πολικής σκούφιας», έχει λήξει εδώ και δυο χρόνια. 'Η πολιική ημέρα πλησιάζει στο τέλος της: 'Ο ήλιος ανέτειλε στην 'Ανταρκτική στα μέσα Σεπτεμβρίου και θα δύσει στα μέσα Μαρτίου. Μόνο κατά τη διάρκεια αυτής της ημέρας που κρατάει πέντε μήνες και συμπίπτει με το πολικό «καλοκαίρι», τολμούν οι έπιστήμονες ν' απομακρυνθούν από τις βάσεις τους για να μελετήσουν την παγωμένη ήπειρο.

Στο πρόγραμμα του Διεθνούς Γεωφυσικού 'Ετους (1957—58), η μελέτη των ανωτέρων στρωμάτων της ατμοσφαιρας και των κοσμικών ακτίνων είχε την πρώτη θέση. Σήμερα αποδίδεται μεγαλύτερη σημασία στη γεωλογία, τη χαρτογραφία και τη βιολογία της 'Ανταρκτικής. 'Αλλ' οι μελέτες δεν περιορίζονται στην επιφάνεια της Λευκής 'Ηπείρου. 'Αντίθετα προς την 'Αρκτική, που δεν είναι παρά ένας πλωτός δγκος πάγου, η 'Ανταρκτική κατά το μεγαλύτερο μέρος της είναι στερεό ξδαφος που καλύπτεται από ένα παχύ στρώμα πάγου, κάτω από το οποίο υπάρχουν όροσειρές, κοιλάδες και διώρυγες.

'Εκτός από τις 'Ηνωμένες Πολιτείες και τη Ρωσία, που εφαρμόζουν ευρύτατα προγράμματα έντακτης εξερεύνησης, δέκα άλλα έθνη συμμετέχουν στην εξερεύνηση της 'Ανταρκτικής. Μερικά απ' αυτά, δεν είναι πολύ μεγαλύτερα ή πλουσιότερα από την 'Ελλάδα και είναι δύσκολο να καταλάβει κανείς γιατί ρίχθηκαν στη δαπανηρή κι' επικίνδυνη αυτή περιπέτεια.

'Η Αυστραλία, το Βέλγιο, η Πολωνία, η 'Αγγλία και η Ζηλανδία έχουν εγκαταστήσει βάσεις στην περιφέρεια της Λευκής 'Ηπείρου κι' εφαρμόζουν μικρά προγράμματα γεωλογικών και μετεωρολογικών έρευνών.

'Η 'Αργεντινή, η Χιλή, η Γαλλία, η 'Ιαπωνία και η Νορβηγία έχουν ακόμα μικρότερα προγράμματα. Οι δυο νοτιοαμερικανικές χώρες φαίνεται ότι μπήκαν στο παιχνίδι μόνο και μόνο για να προβάλλουν αργότερα έδαφικές διεκδικήσεις, αλλ' η διεθνής συμφωνία για την ουδέτεροποίηση της 'Ανταρκτικής, που υπεγράφη τον περασμένο Δεκέμβριο στην Ούασινγκτων, τους έκοψε την όρεξη και αναμένεται ότι θ' αποσυρθούν. 'Η 'Ιαπωνία, η Γαλλία και η Νορβηγία περιορίζουν τις αποστολές τους. 'Η Νορβηγία, φαίνεται ότι μάλλον θ' αποσυρθεί.

ΣΤΟ 1957 η εξερεύνηση της 'Ανταρκτικής δεν είχε ποτέ οργανωθεί συστηματικά. Μερικοί τολμηροί εξερευνητές είχαν εγκαταστήσει προσωρινές κατασκήνωσεις κοντά στις ακτές και, σε σπάνιες περιπτώσεις, είχαν προωθηθεί λίγο προς το έσωτερικό. 'Ο σκοπός της εξερεύνησης που άρχισε με το Διεθνές Γεωφυσικό 'Ετος, ήταν ακριβώς η μελέτη του έσωτερικού της ήπείρου αυτής, που είχε μείνει άπαραβίαστη ως τις ημέρες μας. Οι 'Αμερικανοί είχαν τις μεγαλύτερες επιτυχίες προς αυτή την κατεύθυνση: έστησαν ένα μόνιμο σταθμό ακριβώς έπάνω στο Νότιο Πόλο. Οι 18 άνδρες που μένουν εκεί ανεφοδιάζονται αεροπορικά.

Στά τελευταία δυο χρόνια έχουν οργανωθεί στην 'Ανταρκτική πενήντα έξι μόνιμες βάσεις από τα δώδεκα έθνη, που συμμετείχαν αρχικά στο Διεθνές Γεωφυσικό 'Ετος. Το προσωπικό τους είναι, σχεδόν, αποκλειστικά έπιστημονικό: Μετεωρολόγοι, παυολόγοι, άστρονόμοι, γεωλόγοι, βιολόγοι, φυσικοί ωκεανογράφοι, σεισμολόγοι. Μόνο οι 'Αμερικανικές βάσεις στεγάζουν πάνω από διακόσιους έπιστήμονες. 'Ετσι συγκεντρώνεται πλούτος έπιστημονικών δεδομένων, που θα χρειασθούν χρόνια για να ξεκαθαρισθούν και να δημοσιευθούν.

'Η παράξενη αυτή ήπειρος είναι προς το παρόν, ένα άπεραντο φυσικό έργοστηριο που προσφέρει συνθήκες μελέτης ανεύρετες οπουδήποτε αλλού: 'Η ατμόσφαιρα της 'Ανταρκτικής είναι πεντακάθαρη, χωρίς σκόνη, χωρίς ραδιενεργά ιόρια, χωρίς οξείδια του άνθρακος. Και τα κύματα του αέθρος δεν ύφιστανται τις παραμορφώσεις που όφειλονται στις ηλεκτρικές εγκαταστάσεις...

Η ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΗ βάση Μάκ Μάρντο αποτελείται από δώδεκα παραπήγματα που θυμίζουν πολύ τις κατοικίες που έχτιζαν οι προϊστορικοί άνθρωποι για να προφυλαχθούν από τις καταιγίδες και τ' άγρια ζώα.

Βαμμένα με πολύ ζωηρά χρώματα για να διακρίνονται από μακριά, τα παραπήγματα στηρίζονται σε πασσάλους ύψους μισού μέτρου για να μη σκεπάζονται από τα χιόνια. Οι στέγες, που στις περισσότερες χώρες του κόσμου κατασκευάζονται επικλινείς, εδώ είναι έντελως επίπεδες για να σαρώνονται τα χιόνια από τον άνεμο που φυσάει άσταμάτητα. Διάδρομοι από πάγο συνδέουν τα παραπήγματα αυτά

ΝΟΤΙΟΣ ΠΟΛΟΣ - 102!

Το κρυολόγημα είναι το πρόνιο και το μαρτύριο των εύκρατων περιοχών. Στην 'Ανταρκτική το κρυολόγημα είναι άγνωστο, γιατί κανείς δεν προφταίνει να κρυολογήσει. 'Αν έκτεθεί στο κρύο, θά... τα τινάζει σε λίγα δευτερόλεπτα.

Λέγεται πως η μέση θερμοκρασία της 'Ανταρκτικής αυξάνεται κατά ένα βαθμό κάθε χρόνο, αλλ' φαίνεται μάλλον ότι το φαινόμενο είναι παροδικό. Πριν από λίγα χρόνια, το παγκόσμιο ρεκόρ ψυχούς ανήκε στην πόλη 'Οϊμεκόν της Σιβηρίας, με 75 βαθμούς κάτω απ' το μηδέν. Κατόπιν το ρεκόρ πέρασε στη σοβιετική πολική βάση του Μιρνύ και, τέλος, στην 'Αμερικανική βάση που βρίσκεται ακριβώς έπάνω στο Νότιο Πόλο, όπου σημείωθηκε θερμοκρασία 102 βαθμών κάτω απ' το μηδέν!

'Αλλ' ο μεγάλος έχθρος των πολικών εξερευνητών είναι το «μπλίτσαρντ», ο χιονοστρόβιλος. Κατά τη διάρκεια του «μπλίτσαρντ» η ταχύτητα του ανέμου φτάνει τα 200 και τα 250 χιλιόμετρα την ώρα. 'Ο άνεμος μεταφέρει τεράστιες ποσότητες χιονιού και σχηματίζει ένα λευκό «τοίχο», που αποκλείει κάθε κίνηση ανθρώπων και μηχανών.

Το 'Αμερικανικό παγοθραυστικό «Γκλάσιερ», ανοίγει το δρόμο για να περάσει μια έφοδιοπομπή προς τις παράκτιες βάσεις της 'Ανταρκτικής.

που οι τοίχοι και τα ταβάνια τους είναι κατασκευασμένα από σύρμα. Το χιόνι έρχεται και κολλάει πάνω στα σύρματα, στερεοποιείται και δημιουργείται έτσι ένα γερό μπετόν - άρμε από πάγο! Αυτό είναι το μόνο οικοδομικό υλικό της 'Ανταρκτικής. Θά έπρεπε να σκάσουμε τον πάγο σε βάθος πολλών δεκάδων μέτρων για να βρούμε ένα πετραδάκι. Το μόνο μειονέκτημα αυτού του μπετόν - άρμε, είναι ότι λιώνει όταν η θερμοκρασία στο έσωτερικό ανέβει πάνω απ' το μηδέν. 'Αλλ' οι τοίχοι είναι τόσο χονδροί, ώστε ποτέ δε λιώνουν έντελως. Νέο χιόνι έ, χεται δια-

κώς και αντικαθιστά αυτό που έλυωσε. Στο έσωτερικό τα παραπήγματα είναι ένα θαύμα συγχρόνων άνεσεων. 'Υπάρχει ένα δεύτερο έσωτερικό τοίχωμα από μονωτικό υλικό και η θερμοκρασία διατηρείται μέρα και νύχτα στους 30 βαθμούς πάνω από το μηδέν. Τα μονωτικά υλικά κλείνουν έξω όχι μόνο το κρύο, αλλ' και το θόρυβο, που είναι ένα σοβαρό πρόβλημα όταν η καταιγίδα μαίνεται επί πολλές έβδομάδες συνέχεια.

'Η δίψα της 'Ανταρκτικής

Ο δημοσιογράφοι που έπισκέπτονται τις βάσεις της 'Ανταρκτικής μένουν κατάπληκτοι από τις άπίστευτες ποσότητες τροφής που καταβροχθίζουν οι έπιστήμονες. 'Αλλ' αυτό δεν είναι παράξενο. Στο κλίμα της 'Ανταρκτικής, όπου κάθε κίνηση στο ύπαιθρο απαιτεί τεράστια μυϊκή προσπάθεια, οι άνδρες των αποστολών, χωρίς να είναι καθόλου λαίμαργοι, πρέπει να καταναλίσκουν κάθε μέρα 6000 θερμίδες. Αυτό σημαίνει τουλάχιστον τρία κιλά τροφής την ημέρα. Και έφ' όσον η μόνη διαθέσιμη τροφή είναι οι κοινές σέρβες και τα κατεψυγμένα κρέατα, οι διταμίνες σε δισκία είναι υποχρεωτικές για το προσωπικό.

Οι Ρώσοι αισθάνονται φοβερή δίψα στην 'Ανταρκτική, σ'α να βρίσκονται στη Σαχάρα. Σ' αυτή τη χώρα που κρατάει εκατομμύρια τόνους παγωμένου νερού στην επιφάνειά της, η ατμόσφαιρα δεν έχει ούτε το ελάχιστο υγρασίας. Το αποτέλεσμα είναι ότι το

αώμα αφυδατώνεται πολύ γρήγορα, όπως στις τροπικές ερήμους.

Αλλά το κλίμα της 'Ανταρκτικής είναι το πιο υγιεινό του κόσμου. Λίγα μικρόβια μπορούν να ζήσουν σε θερμοκρασία —30 ή —40. Στα Ιατρικά χρονικά της ηπείρου δεν έχει σημειωθεί παρά μόνο μία περίπτωση μεταδοτικής ασθένειας — μιάς διφθερίτιδος που είχε μεταδοθεί από ένα σκύλο. Όλα τα μέλη των αποστολών είναι υγιέστατα. Δεν έχουν ποτέ σημειωθεί περιπτώσεις κρυοπαγημάτων και σκορβούτου.

Μόνο τα δόντια φαίνεται πως είναι ιδιαίτερα εύφραδη από το κρύο. Μόλις ο άνθρωπος βγει στο υπαίθρο, αρχίζει να εϊσπνεί έναν αέρα θερμοκρασίας τριάντα βαθμών κάτω απ' το μηδέν. Αν έχει σφραγισμένα δόντια το σφράγισμα συστέλλεται και ξεκολλάει. Το ίδιο συμβαίνει και με τις κορώνες και τα δισκία δόντια. Επίσης, έχει διαπιστωθεί ότι το κρύο προκαλεί τερηδόνα. Αλλά αυτά δεν είναι παρά λεπτομέρειες. Στην 'Ανταρκτική όπου τα τελειότερα μηχανήματα παγώνουν, τα μέταλλά τους συστέλλονται και άχρηστεύονται, ή μόνη «μηχανή» που σπάνια παθαίνει βλάβες είναι ο άνθρωπος.

Το πολιτικό «σκάφανδρο»

ΣΟ άπιστευτο κι' αν φαίνεται, στην 'Ανταρκτική υπάρχει φοβερή έλλειψη... νερού! Κάθε σταγόνα νερού είναι πολύτιμη. Οι πάγοι της 'Ανταρκτικής είναι πορώδεις και χρειάζονται μεγάλες ποσότητες για να βγει λίγο νερό. Σε μία χώρα με μέση θερμοκρασία —30 το λιώσιμο του πάγου δεν είναι εύκολη δουλειά.

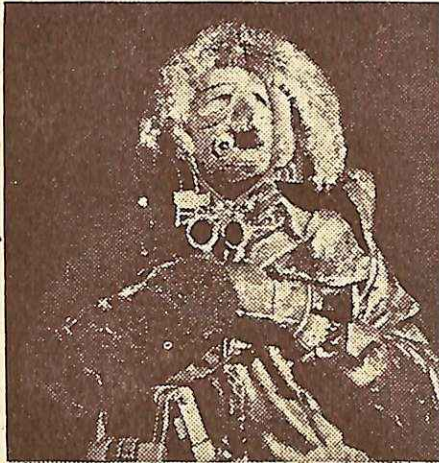
Στις βάσεις, τα μέλη των αποστολών ζούν περίπου όπως τα πληρώματα των υποβρυχίων. Η ομαδική ζωή και ο συνωτισμός έκνευρίζουν. Τα παραπήγματα περιβάλλονται από ένα έχθρικό στοιχείο — το κρύο — όπως τα υποβρύχια περιβάλλονται απ' τη θάλασσα. Κανείς δεν τολμάει να βγει έξω χωρίς... σκάφανδρο. Γιατί, πραγματικά, δεν διαφέρει και πολύ από σκάφανδρο ή στολή που χρησιμοποιείται στην 'Ανταρκτική: Δερμάτινα πατελόνια και σακκάκια, γούνινες περιχειρίδες, τέσσερα ζευγάρια χειροκτιών το ένα πάνω στο άλλο, μαύρα γυαλιά και ψάθια καπέλλα (οι υπερίωδες ακτίνες του ήλιου, κατά τη διάρκεια της πολιτικής ημέρας, είναι πολύ επικίνδυνες), μεταξωτές μάσκες για το πρόσωπο, μπότες με... εγκατάσταση καλοριφέρ στο εσωτερικό τους. Αυτή τη στολή πρέπει να φοράνε οι άνδρες των αποστολών κάθε φορά που βγαίνουν έξω, δηλαδή δέκα ως είκοσι φορές την ημέρα, και να τη βάζουν όταν επιστρέφουν στο παραπήγμα. Είναι ή πιο ένδειξη της λεπτομέρειας στη ζωή της 'Ανταρκτικής.

Σήμερα τα περισσότερα μέλη των αποστολών είναι άνδρες σε ώριμη ηλικία. Τα νεώτα και ή εύρωστα δεν είναι απαραίτητα για τη ζωή στην 'Ανταρκτική. Απαραίτητο είναι μονάχα το ψυχικό σθένος, έφ' όσον ή ζωή στην 'Ανταρκτική είναι περισσότερο ένδειξη της κή παρά κουραστική.

Η διεθνής συνεργασία

ΕΙΝΑΙ μία εύχρηστη διαπίστωση για όσους ταξιδεύουν στην 'Ανταρκτική, ότι οι επιστήμονες έχουν αφήσει πίσω τους, στις μακρινές πατρί-

δες τους, τις μικρόψυχες έθνικιστικές αντιζηλίες. Οι αποστολές συνεργάζονται, όσο επιτρέπουν οι δύσκολες συνθήκες της περιοχής και ή γεωγραφική απόμυωση των βάσεων. Χαρακτηριστική έπιτυχία αυτής της «άνταρκτικής συνεργασίας», είναι μία διεθνής δανειστική βιβλιοθήκη. Περιέχει δέκα χιλιάδες τόμους επιστημονικών συγγραμμάτων και... αστυνομικών μυθιστορημάτων, που είναι ή μόνη δυνατό ψυχαγωγία κατά τη διάρκεια της μακράς πολιτικής νύχτας. Η βιβλιοθήκη στεγάζεται στην αυστραλιανή βάση Μάσον. Κάθε βάση υποβάλλει έναν κατά-

Όχι, δεν είναι σκιάχτρο! Είναι ένας έξερευνητής με τη στολή που χρησιμοποιείται στην 'Ανταρκτική. Φοράει στο πρόσωπο μία μάσκα από μεταξωτό ύφασμα για να προφυλάσσεται το δέρμα από το κρύο.

λογο των βιβλίων που χρειάζεται και τα βιβλία ρίχνονται με αλεξίπτωτο.

Την 1η Δεκεμβρίου 1959 τα δώδεκα έθνη που έλαβαν μέρος στην έξερευνηση της 'Ανταρκτικής, υπέγραψαν μία συμφωνία που προβλέπει την ουδετεροποίηση της ηπείρου. Η 'Ανταρκτική θα μείνει όπως ήταν: μία περιοχή χωρίς ιδιοκτήτη. Αυτό μπορεί να θεωρηθεί εύτυχια για όλο τον κόσμο. Οι πάγοι αυτής της «πολιτικής σκούφιας» θα μπορούσαν να λυώσουν με ισχυρές πυρηνικές εκρήξεις και οι συνέπειες για όλη τη Γη θα ήταν άνωπολόγιστες. Τα ραδιενεργά άμνια θα μπορούσαν να μολύνουν όλη την ατμόσφαιρα της Γης, γιατί από το Νότιο Πόλο ξεκινάνε τα ισχυρά ρεύματα του αέρος που μάς παγώνουν κάθε χειμώνα. Υπάρχουν χίλιοι λόγοι στρατηγικής, επιστημονικής και ανθρωπιστικής φύσεως που επιβάλλουν την απόλυτη ουδετερότητα της 'Ανταρκτικής.

Αλλά όσο πολύτιμη κι' αν φαίνεται σήμερα ή συμφωνία για την 'Ανταρκτική, σε λίγο δεν θα είναι άρεκτη για να ρυθμίσει το καθεστώς της Λευκής 'Ηπείρου. Σε λιγότερο από δέκα χρόνια ή περιοχή αυτή θα έχει αλλάξει ριζικά όψη. Κατοικημένη σήμερα από μία «δημοκρατία έπιτομών» που αγωνίζονται να της αποσπάσουν τα μυστικά της, αύριο θα κατακτηθεί όριστικά και τότε θ' αρχίσει ή οικονομική της εκμετάλλευση από έναν κόσμο που έχει όλο και περισσότερο ανάγκη από πηγές φυσικού πλούτου. Και ίσως τότε θα τελειώσει ή εύγενική συνεργασία και θ' αρχίσει ή άληθινός ανταγωνισμός.

ΤΑ κοιτάσματα όρυκτων που κρύβονται στο έδαφος της 'Ανταρκτικής είναι άσφαλώς πλούσια, αλλά πρόσ το παρόν αποκλείεται ή εκμετάλλευσή τους: Τά έξοδα παραγωγής θα ήταν ύπερογκα. Υπάρχουν όμως δυνατότες άλλων άποδοτικών εκμεταλλεύσεων. Οι 'Ηνωμένες Πολιτείες λογαριάζουν να χρησιμοποιήσουν την 'Ανταρκτική ως φυσικό ψυγείο για ν' αποθηκεύουν τα τρόφιμά τους. Η μεταφορά των τροφίμων στην 'Ανταρκτική θα ήταν πολύ πιο οικονομική από τη διατήρησή τους σε τεχνητό ψύχος σε μία θερμή χώρα. Έτσι, δεν αποκλείεται να μεταβληθεί ή Λευκή 'Ηπειρος σε «παγκόσμιο ψυγείο».

Οι παραγωγοί γουναρικών της 'Αλάσκας ισχυρίζονται ότι έχουν δημιουργήσει, με σφές διασταυρώσεις, ένα καινούργιο είδος ζώου που ή γούνα του είναι πιο πολύτιμη από το βιζόν και το ταινισιλλά. Κρατάνε ακόμα μυστική τη γειεαλογία αυτού του θαύματος της γενετικής, που χρειάζεται ψυχρό κλίμα για ν' αναπτυχθεί. Τα νήσια της 'Ανταρκτικής προσφέρουν ιδέωδεις συνθήκες διαβίωσης για το ζώο αυτό.

Αλλά ο άποικισμός της ηπείρου αυτής, που έχει έκταση έφτα εκατομμυρίων τετραγωνικών χιλιομέτρων, φαίνεται πρόσ το παρόν άδύνατος. Το έδαφος είναι μόνιμα σκεπασμένο με πάγους και ή μόνη πηγή διατροφής είναι ή θάλασσα όπου, είναι άληθεια, τα ψάρια άφθονούν. Το κακό είναι, ότι ή 'Ανταρκτική δεν έχει άκτές για την εγκατάσταση έστω και μικρών πόλεων: Κανείς δεν ξέρει που τελειώνει ή στεριά και που αρχίζει ή θάλασσα, που είναι παγωμένη γύρω από την 'Ανταρκτική.

ΕΒΕΡΓΚΛΕΪΣ! Η ΕΦΕΤΙΝΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΙΣ ΣΤΑ ΒΑΜΒΑΚΕΡΑ

Έβεργκλέϊς λέγεται μία έντελώς ιδιαιτερή έπεξεργασία που γίνεται στα βαμβακερά ύφασματα, ώστε να αποκταθούν ώρισμένες θαυμαστές ιδιότητες.

Η πρώτη ιδιότητα είναι πως δε χάνουν τη γυαλάδα τους. Η δεύτερη, πως τα αλκαλικών πολύ δύσκολα, όσο κι' αν ταλαιπωρηθούν με το φέρεμα ή το πλύσιμο. Η τρίτη είναι πως τα χρώματά τους, για ν' άντέξουν στην ειδική αυτή έπεξεργασία, πρέπει να είναι άνεξίτηλα. Έτσι δεν κόβουν με τον ήλιο και με το πλύσιμο. Η τέταρτη ιδιότητα: τα βαμβακερά έπεξεργασίας Έβεργκλέϊς λερώνουν πολύ λιγότερο από τα άλλα βαμβακερά, έπειδή ή ειδική έπεξεργασία τους δεν αφήνει εύκολα τις σκόνες να έπικαθίσουν. Η πέμπτη: πως δεν μπαίνουν στο πλύσιμο.

Στην Ελλάδα βαμβακερά Έβεργκλέϊς κατασκευάζει μόνον ή Πειραική - Πατρακή, γιατί έχει την άποικιστική. Στο Ε 'Εργοστάσιόν της των Πατρών, ένα από τα τελειότερα του κόσμου, έγιναν πέρσι οι πρώτες δοκιμές, που άφισαν έκπληκτους όσους είδαν τα άποτελέσματα.

Φέτος θα διατεθούν σε μεγάλες ποσότητες και σε θαυμαστή ποιότητα μοντέρνων σχεδίων. Για να έχετε την απόλυτη βεβαιότητα ότι το ύφασμα που αγοράζετε είναι έπεξεργασίας Έβεργκλέϊς, ζητήστε να δάτε την μολυβένια σφραγίδα της Πειραικής - Πατρακής, που κρέμεται από κάθε τόπι.

Μία παράξενη θρησκευτική αίρεση έχει γίνει ό έφιάλτης των Καναδικών Αρχών. Ο γυμνισμός και ή έρωτική κοινοκτημοσύνη επιβάλλονται από τη θρησκεία τους. Αρνούνται να έπιστρατευθούν και δεν άναγνωρίζουν καμιά έξουσία. Τελευταία έχουν γίνει ένα πiónι στο πολιτικό παιχνίδι μεταξύ 'Ανατολής και Δύσεως.

ΝΤΟΥΧΟΜΠΟΡ

ΟΙ ΠΟΛΕΜΟΧΑΡΕΙΣ ΕΙΡΗΝΟΠΟΙΟΙ ΤΟΥ ΚΑΝΑΔΑ

Υπάρχει σήμερα μία παράξενη θρησκευτική αίρεση στον Καναδά που άποτελεί πρόβλημα για τις τοπικές άρχες. Οι όπαδοί της φαίνεται πως δεν έχουν άλλη φροντίδα, παρά να γίνονται μισητοί στο ύπόλοιπο έθνος. Μ' έναν κυνισμό που οι Καναδοί (λαός με αύστηρά ήθη) θεωρούν δικαίως άπεκρουστικό, τα μέλη της αίρέσεως αυτής έρχονται θεληματικά σε σύγκρουση με τους νόμους και τις συνήθειες της χώρας που τους φιλοξενεί. Έφαρμόζουν την οικονομική και την έρωτική κοινοκτημοσύνη και χρησιμοποιούν τις γυμνικές έπιδείξεις ως όπλα έκδιασμού των άρχών κατά τις συχνές διαδηλώσεις τους. Παρελαύνουν στους δρόμους όλόγυμνοι και, όταν τους δοθεί εύκαιρία, βάζουν φωτιά στις εκκλησίες, στα σχολεία και στους άχυρώνες, άνατινάζουν τις γέφυρες, τις σιδηροδρομικές γραμμές και τις άποθήκες των σιτηρών. Αρνούνται να υπηρετήσουν στο στρατό, γιατί, σύμφωνα με το δόγμα τους, άπαγορεύεται να σκοτώσουν όποιονδήποτε ζωντανό πλάσμα (πράγμα που δεν τους έμποδίζει να έπιδίδονται σε πράξεις βίας). Αυτόσποκαλούνται «Γιοί της Έλευθερίας». Ο κόσμος τους ξέρει με το ρωσικό όνομα της αίρέσεως, «Ντουχομπόρ», που σημαίνει «μαχητές του πνεύματος».

ΟΙ ΝΤΟΥΧΟΜΠΟΡ είναι Ρώσοι. Οι άρχες της παράξενης αυτής αίρέσεως βρίσκονται στη Ρωσία του 18ου αιώνα, όπου οι Ντουχομπόρ ήσαν δουλοπάροικοι. Τπο την ήγεσία ενός φανατικού τον όποιον άνεγνώριζαν ως ένοσάρκωση του Χριστού, οι Ντουχομπόρ άπέροπταν κάθε νόμο, εκτός από την «φωνή του Θεού» που έλεγαν ότι ακούγεται μέσα στην ψυχή τους. Ζούσαν σ' έναν κόσμο θρησκευτικού κομμουνισμού, όπως οι πρώτοι Χριστιανοί. Απέροπταν κάθε έξουσία, κοσμική ή εκκλησιαστική και έδιωχναν τους παπάδες τους. Ήταν όπαδοί της ειρήνης και δεν έδεχόνταν να υπηρετήσουν στον Τσαρικό στρατό. Προκαλούσαν συνεχώς έπεισόδια με τις ρωσικές άρχες. Η τσαρική κυβέρνηση είχε κατά περιόδους έξαπολύσει διωγμούς εναντίον τους, αλλά χωρίς άποτέλεσμα.

Τέλος, το 1899, παρουσιάσθηκε στην τσαρική κυβέρνηση μία άνέλιπστη εύκαιρία να τους ξεφορτωθεί: Οι Ντουχομπόρ άποφάσισαν να εκπατρισθούν όμαδικά και ό Καναδάς, που είχε τότε ανάγκη από μετανάστες, τους έδέχτηκε και τους παρεχώρησε μεγάλα χωράφια. Τόση ήταν ή προθυμία της ρωσικής κυβέρνησης να τους ξεφορτωθεί, ώστε τους έπλήρωσε και τα εισιτήρια για τον Καναδά — χωρίς έπιστροφή. Ο Καναδάς δεν άργησε να μετανιώσει πικρά για το σφάλμα του.

Ανάμεσα στο 1899 και το 1900 εγκαταστάθηκαν στον Καναδά περίπου 7.000 Ντουχομπόρ. Σήμερα έχουν φτάσει σχεδόν στις 15.000. Οι περισσότεροι απ' αυτούς έχουν άποδεχθεί τους δημοκρατικούς θεσμούς του Καναδά και, μ' όλο που διατηρούν τις θρησκευτικές τους άντιλήψεις, είναι φιλήσυχοι πολίτες έχουν άποκτήσει την καναδική ιδιγένεια και υποτάσσονται στους νόμους της χώρας. Τάοχουν όμως ακόμα 3.000 φανατικοί. Αυτοί άποτελούν το πρόβλημα.

ΟΙ ΦΑΝΑΤΙΚΟΙ Ντουχομπόρ είναι κυρίως έγκατεστημένοι στη θρετανική Κολομβία, στη δυτική άκρη του Καναδά, έδώ και έξήντα χρόνια έχουν γίνει ό έφιάλτης της διοικήσεως.

Αρνούνται να δηλώσουν τους γάμους τις γεννήσεις και τους θανάτους στο ληξιαρχείο. Αρνούνται να στείλουν τα παιδιά τους στο σχολείο για να μη διαφθαρούν. Αρνούνται να έπιστρατευθούν. Αρνούνται να μάθουν την άγγλική γλώσσα.

Οι μετριοπαθείς ζούν στη γόνιμη κοιλάδα του Κουενάι. Έχουν πλουτίσει από τα κτήματά τους και έχουν σχεδόν συγγενευθεί με τους Καναδούς. Οι φανατικοί «Γιοί της Έλευθερίας» τους θεωρούν προδότες.

Από καιρό σε καιρό, οι καναδικές άρχες προσπαθούν να τους έξαναγκάσουν να σεβασθούν τους νόμους και τα ήθη της χώρας. Αλλά γρήγορα το μετανιώνουν γιατί τ' αντίποινα των Ντουχομπόρ είναι άμεσα: Άνδρες, γυναίκες και παιδιά όργανώνουν μία τεράστια διαδήλωση, πετάνε τα ρούχα τους και παρελαύνουν όλόγυμνοι, κρατώντας άναμμένες δάδες, μπροστά στους έμβόνητους και άνίσχυρους άστυνομικούς. Αυτό κάνουν κάθε φορά που ένας δικός τους συλλαμβάνεται για όποιονδήποτε παράβαση, κάθε φορά που ή άστυνομία προσπαθεί να έπιβάλλει το νόμο. Ο γυμνισμός είναι ένα φοβερό όπλο κατά των σεμνόντων Καναδών.

Το 1932 οι άρχες είχαν άποφασίσει να ξεκαθαρίσουν την κατάσταση. Συνέλαβαν πάνω από χίλιους φανατικούς Ντουχομπόρ και τους κατέδικασαν σε τριών έτών φυλάκιση. Αλλά αυτό δε χρησίμευσε σε τίποτα. Τ' άδικήματα των Ντουχομπόρ πολλαπλασιάσθηκαν μέχρι σημείου που χρειάσθηκε να χτισθεί μία ειδική φυλακή γι' αυτούς, ή όποια στοίχισε ένα εκατομμύριο δολάρια στους Καναδούς.

Αλλά και πίσω από τα σίδερα της

φυλακής οι Ντουχομπόρ δεν συνετίσθηκαν. Συνέχισαν τις γυμνικές έπιδείξεις τους και οι φύλακες άναγκάσθηκαν να τους χωρίσουν σε μικρές όμάδες και να τους περιλούζουν με παγωμένο νερό και σκόνη του φταρνίσματος.

ΟΙ ΝΤΟΥΧΟΜΠΟΡ ισχυρίζονται ότι ό γυμνισμός επιβάλλεται από τη θρησκεία τους. Θέλουν να μένουν «γυμνοί μπροστά στο Θεό». Κατά περιόδους καταλαμβάνονται από μία μανία καθάρσεως. Τότε έξομολογούνται δημοσία τα άμαρτήματά τους.

Το 1950 εκατοντάδες Ντουχομπόρ έιςέβαλαν στα άστυνομικά τμήματα ίκετεύοντας τους άστυνομικούς να τους... φυλακίσουν για να έξαγινισθούν από τις άμαρτίες τους. Όμολόγησαν όλα τα έγκλήματά τους είχαν διαπράξει στα τελευταία τριάντα χρόνια: Έμπρησμούς σχολείων και εκκλησιών, άνατινάζεις γεφυρών και σιδηροδρόμων, βεβηλώσεις νεκροταφείων. Οι άστυνομικοί, ζαλισμένοι απ' αυτή την όμαδική ύστερία του έξαγνισμού, έστειλαν στη φυλακή περίπου έκατο Ντουχομπόρ. Οι άλλοι έμειναν άπαρηγόρητοι γιατί δεν τους δόθηκε ή εύκαιρία να καθάρίσουν τη ψυχή τους.

Η κοινοκτημοσύνη επιβάλλεται επίσης από τη θρησκεία τους που άπαγορεύει την άτομική ιδιοκτησία υπό όποιονδήποτε μορφή. Η ιδιοκτησία, λένε οι Ντουχομπόρ, είναι ή αίτια όλων των έγκλημάτων, των διαζυγίων των διασμών, των άσθενειών. Ο διάβολος για τους Ντουχομπόρ είναι ό Μαμμωνάς, ό διάμονας του πλούτου. Η γυμνότητα κάνει όλους τους ανθρώπους ίσους. Σεγυμνώνουν το κορμί τους για ν' άγωνισθούν, συμβολίζοντας το μίσος προς τα όλικά άγαθά. Έννοείται πως αυτό δεν τους έμποδίζει να έχουν άστροφερές κοούρες, τηλεόραση και ηλεκτρικά ψυγεία στα σπίτια τους.

Οι γάμοι δεν δηλώνονται στο ληξιαρχείο και, έφ' όσον οι Ντουχομπόρ δεν άναγνωρίζουν καμιά όργανωμένη Εκκλησία, ό γάμος δεν γίνεται με κανένα θρησκευτικό ή νομικό τύπο. Παντρεύονται μπροστά στο Θεό. Μία γυναίκα που θα δεχόταν να παντρευθεί σύμφωνα με τους νόμους, θα γινόταν ιδιοκτησία ενός άνδρος και ή ιδιοκτησία είναι άμώρητη. Το άποτέλεσμα είναι ότι οι «γάμοι» συχνά διαρκούν μονάχα μία νύχτα και οι γυναίκες πολύ σπάνια ξέρουν ποιος είναι ό πατέρας των παιδιών τους. Συνήθως οι γυναίκες έχουν την πρωτοβουλία έκλογής του ή των συζύγων τους. Οι καναδικές άρχες έχουν άπελπισθεί ότι θα βάλουν ποτέ τάξη σ' αυτή την άναρχική κοινότητα.

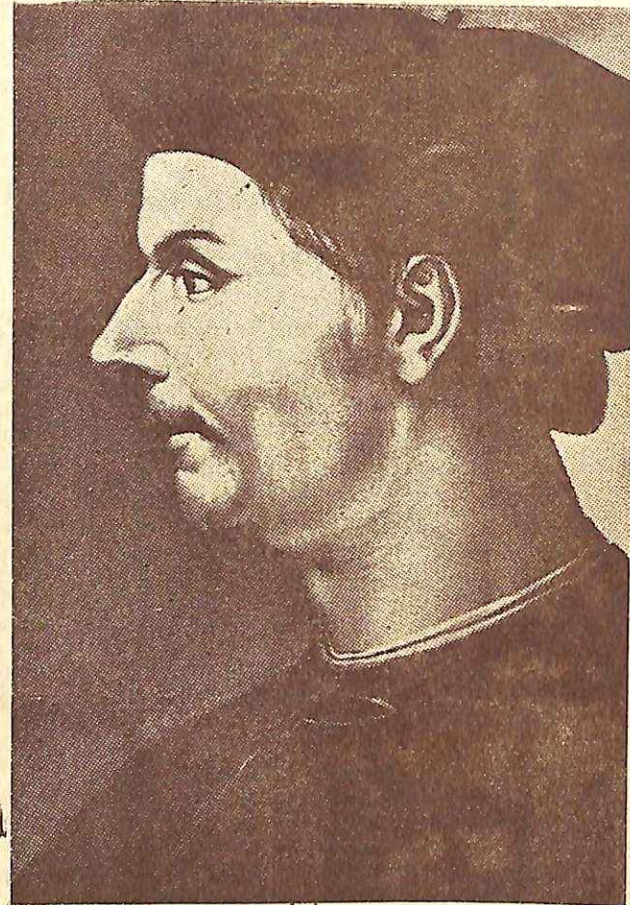
Έπειδή, σύμφωνα με το νόμο, ή φοίτηση στα σχολεία στοιχειώδους εκπαιδεύσεως είναι υποχρεωτική, ή άστυνομία μαζεύει δια της βίας τα παιδιά και τα κλείνει σε ειδικά σχολεία. Αυτό δίνει έπιχειρήματα για την άναρχική όδόση των Ντουχομπόρ. Ισχυρίζονται ότι διαπράττουν τους έμπρησμούς και άνατινάζεις για να άμυνθούν» κατά

ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΣΤΗ ΣΕΛΙΔΑ 41

«'Ασυνείδητος μηχανερράφος. Μηχανορράφων και άσυνείδητος πολιτικός».

Είναι αμφίβολο αν υπάρχει λεξικό που να μην αναφέρει μ' αυτούς περίπου τους χαρακτηρισμούς τον Νικολό Μακιαβέλλι, τον 'Ιταλό αυτό που χάρισε μια καινούργια λέξη — τ' όνομά του — σ' όλες τις γλώσσες του πολιτισμένου κόσμου. 'Απ' όσους έγραψαν για την τέχνη της πολιτικής, είναι εκείνος που διαδόστηκε περισσότερο, δέχθηκε τις πιο πολλές επιθέσεις κι' επικρίσεις αλλά συνάμα είχε και τη μεγαλύτερη επίδραση. Ήταν από τους πιο βαθείς και διεισδυτικούς μελετητές των πολιτειών και της πολιτικής και οι έργασίες του έβαλαν τα θεμέλια της σύγχρονης πολιτικής επιστήμης. 'Ωστόσο, ο ευχάριστος αυτός πολιτικός, με τους μαλακούς τρόπους που αγαπούσε τις άπολάυσεις, πίστευε ότι οι πολιτικοί σκοποί μπορούν να επιτευχθούν με τη χρησιμοποίηση οίανδήποτε μέσων, που δεν ήταν ανάγκη να είναι δίκαια ή ήθικα. Κι' αυτό έκανε να θεωρείται γενικά ή προσωποποίηση του διαβόλου.

Η αίτια του άποτροπισμού με τον όποιον αναφέρεται συχνά τ' όνομα του Μακιαβέλλι, είναι ότι υπέταξε την ήθικη στην πολιτική σκοπιμότητα. Οι πιο πολλοί από τους επικριτές του παραγνωρίζουν το γεγονός ότι θέλησε να δώσει τη συμβουλή του σ' ένα συγκεκριμένο άτομο, κάτω από συγκεκριμένες συνθήκες και όχι σ' όλους τους άρχοντες, κάτω από όποιεσδήποτε συνθήκες. 'Επί πλέον, έγραψε σύμφωνα με τους ήθικους νόμους της εποχής του. Μην ξεχνάμε, ότι η σκέψη των άρχων του 16ου αιώνα δεν ήταν τόσο προωδευμένη όσο η σημερινή — έστω κι' αν υπάρχουν ακόμη και σήμερα χώρες όπου συναντά κανείς αυτά που συνάντησε στον καιρό του ο Μακιαβέλλι.

Ο ΜΑΘΗΤΗΣ ΤΟΥ ΔΙΑΒΟΛΟΥ

(ΝΙΚΟΛΟ ΜΑΚΙΑΒΕΛΛΙ 1469 - 1527)

ΑΝ διαβάσετε εφημερίδες ή παρακολουθείτε τις πολιτικές εξελίξεις, δεν είναι δύσκολο να σας έρθει στο νου ο μελαγχρινός, λίγο γυρτός άνδρας, που σκυμένος πάνω σ' ένα γραφείο, στην έξοχη βίλλα της 'Ιταλίας, γράφει άσταμάτητα, μ' ένα σαρκαστικό, σχεδόν διαβολικό χαμόγελο στα χείλη και τα μάτια του λάμπουν. Γιατί κάποιος από τα τρέχοντα γεγονότα θα σας θυμίσει τον Νικολό Μακιαβέλλι, τον θεμελιωτή της σύγχρονης πολιτικής επιστήμης.

Πραγματικά, δε χρειάζεται να ψάξει κανείς πολύ για να διακρίνει την επίδραση του Μακιαβέλλι σ' όλοκληρο τον κόσμο. Σ' αυτόν καταφεύγουμε άσυνείδητα, όταν θέλουμε να δώσουμε χαρακτηρισμό σ' άσυνείδητες πράξεις ή σε πανούργα σχέδια. 'Ισως δεν υπάρχει άλλο τόσο άπεχθές όνομα στην ιστορία της ανθρωπότητας, όσο το δικό του! 'Ετσι που τον χαρακτηρίζουμε συνήθως, είναι σαν να πρόκειται για τον ίδιο το Σατανά, αυτόν που ανακάλυψε την φιλοδοξία και την εκδίκηση, τον δημιουργό της ψευδοκίας. Και φανόμαστε να πιστεύουμε ότι, πριν από τη δημοσίευση του «πρίγκιπα» — του γνωστότερου ίσως έργου του —, δεν υπήρχαν στον κόσμο ύποκριτες, τράννοι, προδότες και δεν γίνονταν μελετημένα εγκλήματα.

Ένας συγγραφέας βεβαιώνει ότι απ' ότον το διβλό αυτό του Μακιαβέλλι μεταφράστηκε στα τουρκικά, οι Σουλτάνοι άποκτήσαν τη συνήθεια να στραγγαλίζουν τους άδελφούς τους, χωρίς καμιά τύψη. Και η Καθολική 'Εκκλησία άφώρισε τα έργα του.

Ο ΝΙΚΟΛΟ Μακιαβέλλι γεννήθηκε στη Φλωρεντία, στις 3 Μαΐου του 1469. 'Ο πατέρας του Μπερνάντο ήταν δικηγόρος, αλλά εύτυχως είχε κι' ένα άλλο εισόδημα από κτηματική περιουσία. Ήταν επίσης καλλιεργημένος και σ' αυτόν οφείλεται κατά πολύ το ότι ο Νικολό αγάπησε από τα πρώτα χρόνια του το διάβασμα και τα βιβλία. 'Από νέος μελετούσε πολύ, κυρίως Λατίνους και 'Ιταλούς κλασικούς κι' αυτό τον βοήθησε ν' άποκτήσει σιθιαρή και σταράτη πένα. Αυτό που ήθελε, τώλεγε χωρίς στολίδια ή περιτολογίες κι' έτσι δημιούργησε ένα νέο στυλ στην Ιταλική πρόζα.

Στά χρόνια του, η 'Ιταλία ήταν το ηφαίστειο της Ευρώπης. Οι μικρές πολιτείες που αποτελούσαν τη χερσόνησο, οι πόλεις μεταξύ τους, άκόμη και οι δμάδες μέσα σε κάθε πόλη, βρίσκονταν σε άσταμάτητο πόλεμο. Φιλόδοξα άτομα

έγκαθιστούσαν δεσποτικά καθεστώτα, με άμεση συνέπεια να σημειώνονται συνωμοσίες, δολοφονίες, φυλακίσεις και έξορισμοί. Η πατρίδα του Μακιαβέλλι, η Φλωρεντία, είχε διατηρήσει τους δημοκρατικούς θεσμούς της, αλλά η οικονομία των Μεδίκων είχε μονοπωλήσει την διακυβέρνηση.

Ο ΜΑΚΙΑΒΕΛΛΙ έκανε την εισοδό του στον δημόσιο βίο το 1494, έναν από τους κρίσιμους χρόνους στην ιστορία της Φλωρεντίας. 'Εκείνο το χρόνο, ο φόβος του Γάλλου βασιλιά Καρόλου 8ου που είχε διασχίσει τις 'Αλπεις και πήγαινε να κατακτήσει τη Νεάπολη, έκανε τους Φλωρεντίνοους να έξορυσουν τον Πέτρο των Μεδίκων. 'Ο Μακιαβέλλι έκανε το ξεκίνημά του σαν υπάλληλος στη δεύτερη καγκελλαρία της κοινότητας, κάτω από τις διαταγές και την καθοδήγηση του παλιού δασκάλου του Μαρτσέλο Βιρτζίλιο 'Αντριάνι. Στά 1498, ο δάσκαλός του έγινε καγκελλάριος και ο Μακιαβέλλι τοποθετήθηκε αντι-καγκελλάριος και γραμματέας. Τις θέσεις αυτές τις κράτησε επί 14 δόκληρα χρόνια. Τό σώμα στο οποίο άνηκε έχότανε σε δεύτερη μοίρα μπροστά στη Σύγκλητο, αλλά διηύθυνε το ύπουργείο του πολέμου και μέρος του ύπουργείου των έσωτερικών υποθέσεων. 'Ο Μακιαβέλλι, άνάμεσα σ' άλλα καθήκοντά του, είχε άναλάβει την όργάνωση των πρεσβειών και τη διεξαγωγή του έμπορου με τις πόλεις της Φλωρεντίας.

Σ' όλη τη διάρκεια της έπίσημης σταδιοδρομίας του, ο γιός του διηγόρου άνέλαβε κι' ο ίδιος πολλές διπλωματικές

άποστολές. Είχε έτσι την ευκαιρία να γνωρίσει από κοντά τους άνθρώπους και στον πόλεμο και στην ειρήνη κι' αυτό τον βοήθησε να σχηματίσει την πολιτική φιλοσοφία του. Η πρώτη άποστολή, το 1499, τον έφερε στην αλή της κόμησας Αικατερίνης Σφόρτσα και ή έπόμενη στην αλή του Λουδοβίκου ΙΒ, που είχε διαδεχθεί τον Κάρολον Η'.

Ένας σημαντικός χρόνος

ΤΟ 1502 υπήρξε ένας σημαντικός χρόνος στη ζωή του Μακιαβέλλι. 'Εκείνο το χρόνο νυμφεύθηκε την Μαριέττα Κοροίνι, που όπως φαίνεται της ήταν άφωσιωμένος, χωρίς αυτό να τον έμποδίσει να άπιστει κάθε τόσο. Τον ίδιο χρόνο, τον έστειλαν άπεσταλμένο στο Κάισαρα Βοργία, Δούκα της Βαλεντίας που είχε στρατοπεδέψει στη Ρομάνα. Οι έντολές του ήταν να παρακολουθήσει κάθε κίνηση του Βοργία, που είχε ήδη εκδηλώσει άπειλητικές διαθέσεις άέναντι στη Φλωρεντία. Η θρασύτητα και ή διπλωματική σύνεση του Βοργία, ο έξυπνος τρόπος που χειριζόταν την άπάτη, τη σκληρότητα και τη βία, ή άποστροφή του προς τα ήμίμετρα, ή σταθερότητα και ή άυτοπεποίθησή του, έκαναν άμέσως εντύπωση στο νεαρό άπεσταλμένο από τη Φλωρεντία. Τά μελέτησε προσεκτικά και τον βοήθησαν να σχηματίσει τις πολιτικές άρχές του.

Από τα γράμματα που έστελνε τότε, παίρνουμε μια καλή ιδέα για την προσωπικότητά του και για τον τρόπο που χειρίσθηκε τη λεπτή άποστολή του. 'Ο Βοργίας ήταν άνδρας της δράσεως. Με την πρακτική ύπεροχή του κατατρόπωνε το νεαρό πρεσβευτή στις συζητήσεις. 'Αλλά κι' ο άλλος, παρ' όλο που δεν ήταν πρόθυμος να κάνει συγκεκριμένες προτάσεις για δράση, έβλεπε καθαρά τι κρυβόταν κάτω από τους ανθρώπους και τις πράξεις τους κι' όλα αυτά τά άνέλυε με προσοχή.

'Ο Μακιαβέλλι παρακολουθούσε με φροντίδα τά ενδιαφέροντα των ανθρώπων. 'Ο Βοργίας προσπαθούσε συνεχώς να έξασφαλίσει άπ' αυτόν μία συγκεκριμένη δήλωση για συμμαχία με την Φλωρεντία. Στηριγμένος στη δύναμή του, έπαιζε σαν τη γάτα με το ποντίκι με τον Μακιαβέλλι. 'Αλλά κι' ο τελευταίος ήταν έξαιρετικά ύπολογισμος αντίπαλος. Οι άναφορές που έστελνε ήταν τόσο πολύτιμες, ώστε ο Πιέρο Σοντερίνι, ο πρόεδρος της Συγκλήτου, και οι συνάδελφοί του στο Συμβούλιο των Δεκα ούτε καν σκεπτόνταν να έξετάσουν τις επανειλημμένες αλήθειες του πρεσβευτού τους, που ζητούσε να τον φέρουν πίσω στη Φλωρεντία. 'Αντίθετα, του έστελναν τακτικά έπαινετικά γράμματα και 25 χρυσά δονάτα για τά έξοδά του. Και μελετούσαν προσεκτικά τις συστάσεις που τους έκανε, να μη θεωρούν τον Κάισαρα Βοργία σαν ένα συνθησιμένο βαρβάνο, αλλά σαν μια καινούργια δύναμη στην 'Ιταλία, που τους συνέφερε να τον κάνουν σύμμαχο.

ΙΑ να κατανική την άνία του, ο Μακιαβέλλι έγραφε πνευματώδεις έπιστολές στους συναδέλφους του κι' έστελνε τακτικά τις άναφορές του. 'Αλλοτε άποτραβιόταν για να πέσει στους συλλογισμούς και στη μελέτη. Τά γράμματά του στον φίλο του Μπουονακόρσι

περιείχαν τακτικά εκκλήσεις για την άποστολή διδίων, χρημάτων και άλλων πραγμάτων. 'Εψάχνουμε για τους Βίους του Πλουτάρχου που ζήτησες — του έγραφε ο Μπουονακόρσι τον 'Οκτώβρη του 1502 — αλλά δεν υπάρχουν εδώ και πρέπει να έρευνήσουμε στη Βενετία. 'Εχε ύπομονή.

'Ενώσω μελετούσε τους άρχαίους, ο Μακιαβέλλι παρατηρούσε και τους συγχρόνους του με προσοχή. Στον Κάισαρα Βοργία είδε τον τύπο του μονάρχη, που άποθανάτιζε άργότερα στον «Πρίγκιπα». 'Απ' αυτόν πήρε τις πρώτες άντιλήψεις για την πολιτική και την τέχνη της άσκήσεως της διοικήσεως, χωρίς ήθικους φραγμούς.

Τάπηχαν, έπίσης, δυό άλλα σημεία στην πολιτική του Βοργία, που ο Μακιαβέλλι εύρισκε καλά. Η σταθερή διαχείριση των περιοχών που κατακτούσε και το ότι χρησιμοποιούσε στρατεύματα από το δικό του δονάτο, αντί για μισθοφόρους. Στά χρόνια εκείνα, οι Ιτα-

ΤΑ δυό επόμενα χρόνια, ήταν γεμάτα δραστηριότητα για τον Μακιαβέλλι. Η πατρίδα του έτοιμαζόταν για την κατάκτηση της Πίζας κι' ίδιος ήταν ύποχρεωμένος να παρακολουθεί όλες τις προετοιμασίες. Η έπιθυμία του να γράψει, όμως, ήταν άκαταμάχητη. 'Ετσι, το 1504 άρχισε την ποιητική συλλογή του «Χρονικά της 'Ιταλίας» και την κωμωδία του «Οί Μάσκες». 'Τότερα άνέλαβε πρεσβείες στην Περούτζια και στη Σιέννα κι' άκολούθησε τον νέο Πάπα 'Ιούλιο Β' όταν εισήλθε θριαμβευτής στην Αλμυλία για να καθυποτάξει τους χριστιανούς επαναστάτες.

Τό 1507 ο άυτοκράτωρ Μαξιμιλιανός άρχισε να προετοιμάζεται για την στέψη του στη Ρώμη και, φυσικά, ζήτησε από τις διάφορες πόλεις να στείλουν συνεισφορές. Οι Φλωρεντίνοι δεν είχαν βασικές άντιροήσεις, αλλά βόηχαν ότι τό ποσό που τους ζήτησαν ήταν έξαιρετικά δυσανάλογο. Χρειάζόταν, λοιπόν, ένας ικανός διπλωμάτης, που να πείσει τον άυτοκράτορα να τό μειώσει. Κι' αυτός

Ο ΘΕΜΕΛΙΩΤΗΣ της σύγχρονης πολιτικής επιστήμης, θεωρεί τις άγριες και προδοτικές δολοφονίες του Κάισαρα Βοργία σαν δικαιολογημένες κι' άξιες έπαίνων για τό καλό που έκαναν στη χώρα του. Και συνεχίζει:

«Τό πάν έξαρτάται από τό εάν οι σκληρότητες αυτές είναι καλοκαμωμένες ή όχι. Καλοκαμωμένες θα τις θεωρήσουμε, αν γίνονται έξαφνικά, με σκοπό να στερεωθεί μια θέση και αν δεν συνεχισθούν κατόπιν. 'Αν συνεχισθούν, τότε είναι κακοκαμωμένες. Είναι άνάγκη, από την άρχή, να ύπολογίσεις τι σκληρότητες είναι άπαραίτητες, να τις εκτελέσεις μ' ένα κτύπημα και μετά να καθυποτάξεις τους ανθρώπους, να τις εκτελέσεις μ' ένα κτύπημα συνεχώς με τό σπαθί στο χέρι. Τά τραύματα που έρχονται έξαφνικά, τά νοιώθει κανείς λιγότερο και, συνεπώς, δεν τον πειράζουν τόσο, ενώ συνάμα δίνουν τό ποθούμενο άποτελέσμα. Τά εύεργετήματα, αντίθετως, πρέπει να μοιράζονται σιγά - σιγά, ώστε να τά άπολαμβάνει καλύτερα όποιος τά παίρνει».

Παρακάτω λέει: «'Υπάρχει τόσο μεγάλη διαφορά άνάμεσα στο πώς ζούμε και στο πώς έπρεπε να ζούμε, ώστε εκείνος που άφήνει αυτό που έγινε, για κάτι που έπρεπε να γίνει, εργάζεται για την καταστροφή του κι' όχι για τό καλό του. Γιατί, ένας άνδρας που θα ήθελε να είναι έντιμος σ' όλες τις συναλλαγές του, θα καταστρεφόταν άνάμεσα σε τόσους άνέντιμους. Γι' αυτό, κάθε πρίγκιπας που θέλει να διατηρήσει τη δύναμή του, πρέπει να μάθει πώς να είναι άνέντιμος και να χρησιμοποιεί αυτή τη γνώση ή όχι, ανάλόγως των περιστάσεων».

Λίκες πόλεις χρησιμοποιούσαν σε εύρετα κλίμακα στρατιές μισθοφόρων, αποτελούμενες, ως επί το πλείστον, από φίλους της περιπέτειας. 'Ηταν πρόθυμοι να πολεμήσουν μ' όποιον πλήρωνε καλύτερα αλλά, φυσικά δεν μπορούσε να βασιστεί επάνω τους.

'Ο Μακιαβέλλι άντελήφθη γρήγορα την αξία των έθνικών στρατών. Τό 1503 παρουσίασε στον Σοντερίνι σχέδιο για τη δημιουργία έθνικού στρατού της Φλωρεντίας και επί τρία χρόνια άφιέρωσε σ' αυτό όλες του τις προσπάθειες, παρακολουθώντας την εξέλιξη του ως τις πιο παραμυθικές λεπτομέρειες. Δημιουργήθηκε και τό σχετικό ύπουργείο, που τη διεύθυνση του την άνέλαβε ο ίδιος. 'Εργάζόταν άσταμάτητα κι' άφηνε έλάχιστα πράγματα να κάνουν οι άλλοι. Άυσυχώς, τό σχέδιό του άπέτυχε γιατί αυτός κι' ο Σοντερίνι έκαναν τό λάθος να τοποθετήσουν επί κεφαλής του στρατού τους ένα διαβόητο για τη σκληρότητά του 'Ισάνο, που είχε ύπηρησει υπό τις διαταγές του Βοργία.

Βρέθηκε στο πρόσωπο του Μακιαβέλλι, που τό άντετέθη ή σχετική άποστολή. Πηγαίνοντας στην αλή του Μαξιμιλιανού, ο Μακιαβέλλι πέρασε από την 'Ελβετία και τη Γερμανία και είχε την ευκαιρία να μελετήσει από κοντά τις δυό χώρες και τους λαούς τους. 'Όπως φαίνεται από τις σημειώσεις του, προσπάθησε να διακρίνει την πολιτική αξία του γερμανικού έθνους και να άντιληφθεί τη δύναμη και τις αδυναμίες του. Η προσπάθειά του αυτή δείχνει καθαρά την αξία του πολιτικού και ιστορικού κριτηρίου, καθώς και της παρατηρητικότητάς του. Τό ίδιο έκανε μερικά χρόνια άργότερα με τους Γάλλους, όταν έστάλη πρεσβευτής στην αλή του Λουδοβίκου ΙΒ'.

Θρίαμβος και κατάπτωση

ΑΠΟ τη Γερμανία γύρισε τό 1508. Τον επόμενο χρόνο ή Πίζα έπεσε στα χέρια των Φλωρεντινών, ύστερα από πολιορκία 12 χρόνων. Η πτώση της ήταν ένας προωδικός θρίαμβος για τον

Μακιαβέλλι, ένας θρίαμβος όμως που δεν κράτησε για πολύ. Τρία χρόνια αργότερα, τα παπικά στρατεύματα, με την ενίσχυση των Ισπανών, κατέλαβαν τη Φλωρεντία. Ο Σοντερίνι εκτοπίστηκε, οι Μεδικοί ξαναγύρισαν θριαμβευτές και ο Μακιαβέλλι εξορίστηκε. Άλλα τὸ κακό δεν σταμάτησε εκεί. Τὸν Φεβρουάριο τοῦ 1513 ανακαλύφθηκε μιὰ συνωμοσία κατὰ τῆς Κυβερνήσεως. Στὰ χέρια ἐνὸς συνωμότη βρέθηκε ἕνα σημείωμα ὅπου ἀναφερόταν τὸ ὄνομα τοῦ Μακιαβέλλι. Παρ' ὅλο πὺν ἦταν ἀθῶος, ὁ ἐξόριστος διπλωμάτης συνελήφθη, φυλακίσθηκε καὶ ὑπεβλήθη σὲ βασανιστήρια. Ἀπολύθηκε δὲ μόνον ὅταν ὁ Ἰωάννης τῶν Μεδίκων ἀνῆλθε στὸν παπικὸ θρόνο.

Ὁ Μακιαβέλλι πίστευε ὅτι ἄντεξε σ' ὅλη αὐτὴ τὴ δοκιμασία μὲ πρωτοφανῆ ἀντοχή. Ἐτὴν ἀντιμετώπισα τόσο θαρραλέα — ἔγραφε στὸν φίλο του Φραντσέσκο Φερόντι, πρεσβευτὴ στὴ Ρώμη — ὥστε νὰ εἶμαι ἱκανοποιημένος ἀπὸ τὸν ἐαυτὸ του καὶ νὰ πιστεῖω ὅτι ἔχω μέσα μου πολλὰ περισσότερα πράγματα ἀπ' ὅσα ὑπολόγιζα.

Μετά τὴν ἀπόλυσή του ἀποσύρθηκε σ' ἄγροκτημα κοντὰ στὸν Σάν Καταίνο, σὲ μικρὴ ἀπόσταση ἀπ' τὴ Φλωρεντία. Ἐξόριστος καὶ χωρὶς πνευματικὴ ἀπασχόληση, ὁ πάντοτε δραστήριος Μακιαβέλλι ζήτησε διέξοδο στὸ γράψιμο. Σ' ἐκείνη τὴν περίοδο ἔγραψε τίς περίφημες πολιτικὲς διατριβές του καὶ τίς λαμπρές κωμωδίες του. Κι' ὡστόσο, ἀνάμεσα στὰ λαμπρὰ αὐτὰ δείγματα τοῦ λεπτοῦ πνεύματός του, ὑπῆρχαν διαλείμματα αἰσχροῦ ἐπιστολῶν πὺν ἔγραφε σὲ φίλους. Ἀπομακρυνόταν ἀπὸ τὴν συντροφιά τῶν σοφῶν καὶ τῶν μορφωμένων γιὰ νὰ βρίσκεται μαζί μὲ μέθυσους καὶ νὰ ἐπιδίδεται σ' ἐφημέριες ἐρωτικές περιπέτειες. Τὴ μιὰ φορὰ ἦταν ὁ διορατικὸς πολιτικὸς — φιλόσοφος καὶ τὴν ἄλλη ὁ τρόφιμος τῶν ταβερνεῶν.

«Σηκώνομαι τὸ πρωί, μὲ τὸν ἥλιο — ἔγραφε σ' ἕνα φίλο του — καὶ πηγαίνω στὸ δάσος γιὰ μερικὲς ὥρες, νὰ ἐξετάσω τὴ χθесινὴ δουλειὰ καὶ νὰ περάσω λίγη ὥρα μὲ τοὺς ὑλοκόπους, πὺν πάντα ἔχουν νὰ μοῦ μιλήσουν γιὰ τὰ βάσανά τους. Φεύγοντας ἀπὸ κεῖ πηγαίνω σὲ μιὰ πηγή, μ' ἕνα βιβλίο κάτω ἀπ' τὴ μασχάλη μου, τοῦ Δάντε, τοῦ Πετράρχη ἢ κάποιου πὺν ἀσώμαντο ποιητὴ ὅπως ὁ Τίμπουλτος καὶ ὁ Ὀβιδίος... Διαβάζω γιὰ τοὺς ἑωτὲς τους, φέρνω στὴ μνήμη τοὺς δικούς μου κι' ὁ καιρὸς περνάει εὐχάριστα. Ὅποτερα πηγαίνω στὸ χάνι, δίπλα στὸ δρόμο καὶ πιάνω κουβέντα μαζί μὲ τοὺς περαστικούς, ρωτώντας γιὰ τὸ μῆρος ἀπὸ ὅπου ἔρχονται, ἀκούγοντας διάφορα πράγματα καὶ σημειώνοντας τίς διαφορετικὲς προτιμήσεις καὶ τὰ γούστα τῆς ἀνθρωπότητας. Ἐτοῖς φτάνω στὴ ὥρα τοῦ γεύματος ὁπότε, μὲ συντροφιά τὴ σκέψη μου, καταπίνω ὅ,τι ἔχουν νὰ μοῦ προσφέρουν αὐτὸ τὸ φτωχὸ μῆρος καὶ τὸ φτωχὸ βαλάντιό μου.

Μετά τὸ γεῦμα ξαναγυρίζω στὸ χάνι, ὅπου συνήθως βρίσκω τὸν ἰδιοκτήτη του, τὸν μυλωνά, τὸν χαπάκη καὶ μερικούς τουβλοποιούς. Κάνω συντροφιά μὲ τοὺς χωριάτες αὐτοὺς καὶ παίζω μαζί τους «κόκα» καὶ «τρίξ - τράξ» — παιγνίδια πὺν γίνονται ἀφορμὴ γιὰ καυγάδες καὶ γιὰ βρισιές. Συνήθως, ἀρπαξίμαστε γιὰ ποσὰ ἀσάμανα.

Μετά τὸ γεῦμα ξαναγυρίζω στὸ χάνι, ὅπου συνήθως βρίσκω τὸν ἰδιοκτήτη του, τὸν μυλωνά, τὸν χαπάκη καὶ μερικούς τουβλοποιούς. Κάνω συντροφιά μὲ τοὺς χωριάτες αὐτοὺς καὶ παίζω μαζί τους «κόκα» καὶ «τρίξ - τράξ» — παιγνίδια πὺν γίνονται ἀφορμὴ γιὰ καυγάδες καὶ γιὰ βρισιές. Συνήθως, ἀρπαξίμαστε γιὰ ποσὰ ἀσάμανα.

Σὰν πέσει ἡ νύχτα, γυρίζω σπῖτι καὶ πηγαίνω πρὸς τὴ βιβλιοθήκη μου. Στὸ κατώφλι τῆς θγῶν τὰ βρόμικα ρούχα μου, φορῶ αἰλικὸ ἔνδυμα κι' ἔτσι κατὰλληλα ντυμένος, μπαίνω στὸ βασιλεῖο τῶν ἀρχαίων. Μὲ καλωσορίζουν καλὸκαρδα κι' ἐκεῖ τρέφομαι μὲ τὴν τροφὴ πὺν μόνον δική μου εἶναι καὶ πὺν γι' αὐτὴ γεννήθηκε. Καὶ δὲ ντρέπομαι νὰ κουβεντιάσω μαζί τους καὶ νὰ μιλήσω γιὰ τίς πράξεις τους. Μοῦ ἀπαντοῦν καὶ γιὰ τέσσερις δόκιμες ὥρες δὲν νοιώθω καθόλου κόπωση, καμμιὰ ἀνησυχία, ξεχνῶ τὸ φόβο τῆς δυστυχίας καὶ τῆς φτώχειας καὶ δὲν φοβάμαι τὸ θάνατο.

Σ' ἕνα σημεῖο τοῦ ἔργου του ὁ Μακιαβέλλι ἀναφέρει: «Βέβαια, καλὸ θὰ ἦταν, ἂν ἦταν δυνατό, νὰ σ' ἀγαποῦν καὶ νὰ σὲ φοβοῦνται μαζί. Ἀλλά, μιὰ καὶ αὐτὸ εἶναι ἀδύνατο, καλύτερα νὰ σὲ φοβοῦνται, ἂν παρίσταται ἀνάγκη νὰ διαλέξεις ἀνάμεσα στὰ δύο. Ἡ ἀγάπη διατηρεῖται ἀπὸ ἕνα δεσμὸ ὑποχρέωσης πὺν, ἕξ αἰτίας τῆς ἀδυναμίας τῆς φύσεως, σπάει ὅταν ἔρχεται σὲ σύγκρουση μὲ τὰ ἰδιωτικά συμφέροντα. Ἐνῶ ὁ φόβος διατηρεῖται χάρις στὴν ἀπειλὴ τῆς τιμωρίας, πὺν ποτὲ δὲν μᾶς ἐγκαταλείπει. Οἱ ἄνθρωποι ἀγαποῦν ὅπως τοὺς εὐχαριστεῖ, ἐνῶ φοβοῦνται ὅπως εὐχαριστεῖ τὸν πρίγκιπα. Ἐτοῖς, ὁ πρίγκιπας πρέπει νὰ στηρίζεται σ' αὐτὸ πὺν εἶναι δικό του κι' ὄχι τῶν ἄλλων. Ἐν τούτοις, μπορεῖ νὰ τὸν φοβοῦνται χωρὶς νὰ τὸν μισοῦν, ἂν ἀποφεύγει νὰ πειράζει τὴν ἰδιοκτησία καὶ τίς γυναῖκες τῶν ὑπηκόων του κι' ἂν ἀποφεύγει τὴν αἱματοχυσία, ἐκτὸς ὅταν ἔχει λόγους καὶ ὑπάρχουν ἐνδείξεις πὺν νὰ τὴν δικαιολογοῦν. Κι' αὐτό, γιὰ τοὺς ἄνθρωποις ἔρχονται πὺν δὲν εὐκολὰ τὸ χαμὸ τοῦ πατέρα τους, παρὰ τῆς περιουσίας τους. Κι' ἐκτὸς αὐτοῦ, ὅταν ἀρχίζει νὰ ζεῖς ἀπὸ τὴν περυσία τῶν ἄλλων, δὲν ἔχεις σταματημὸ, ἐνῶ ἡ ἀνάγκη γιὰ αἱματοχυσία ἔρχεται σπάνια».

Ὁ Μακιαβέλλι, πὺν εἶχε θυσίσει τόσο πολλὰ γιὰ τόσο λίγα, ἀποσύρθηκε τὸν Μάρτιο τοῦ 1513 στὸ βουκολικὸ ἀπομονωτήριό του, μιλώντας συνεχῶς γιὰ τὴν κατάπτωση τῆς πατρίδας του. Ἀλλά ἡ ἀπαγορευτικὴ του δὲν κράτησε πολὺ. Ὅσπου νὰ τελειώσει ὁ χρόνος, εἶχε συμπληρώσει τὸ πὺν περίφημο ἀπὸ τὰ ἔργα του, τὸν «Πρίγκιπα». Τὸ βιβλίο αὐτὸ δὲν τὸ ἔγραψε γιὰ νὰ δημοσιευθεῖ καὶ τὸ ἀφιέρωσε στὸν Λορέντζο τῶν Μεδίκων. Δημοσιεύθηκε δὲ ἀρκετὸν καιρὸ μετὰ τὸ θάνατο τοῦ συγγραφέα του.

ΣΤΟΥΣ Διαλόγους του, πὺν ἀποτελοῦν δικὰ του σχόλια πάνω στὴ ρωμαϊκὴ ἱστορία καὶ τοὺς εἶχε ἀρχίσει τὸν ἴδιο χρόνον, ἐρευνᾷ τὴν ὑπαρξὴ καὶ τὴ διατήρηση τῶν πολιτειῶν. Στὸν «Πρίγκιπα» ἀσχολεῖται μ' ἕνα μόνον κομμάτι ἀπὸ τὸ ἀπέραντο καὶ πολὺπλοκο αὐτὸ θέμα. Τὸ ἔργο του αὐτὸ ἀποτελεῖ μιὰν ἀνάλυση τῶν μέσων, μὲ τὰ ὁποῖα ὁ ἄνθρωπος μπορεῖ ν' ἀποκτήσει καὶ νὰ διατηρήσει τὴν ἀπόλυτὴ ἐξουσία. Στὴ δημιουργία του τὸν ἐνέπνευσε ἕνα μεγάλο ἱδανικό: νὰ ἰδεῖ τὴν Ἱταλία ὑποστηριζομένη ἀπὸ ἕναν ἐθνικὸ στρατό. Καὶ αὐτὸς εἶναι πὺν ἔβαλε τίς πρώτες λογικὲς βάσεις γιὰ τὴν ἐνότητα καὶ τὴν ἐθνικὴ ἀνεξαρτησία τῶν Ἱταλῶν, πὺν τὴν ἐπέτυχαν τελικῶς τὸν δέκατο ἕνατο αἰῶνα οἱ συμπατριῶτες του.

Τὰ ἀποσπάσματα πὺν δημοσιεύουμε δίνουν τὸν τόνο τοῦ πολυδιαβασμένου βιβλίου του Ὁ Μακιαβέλλι, ἐνῶ παραδεχόταν ὅτι ἡ ἀρετὴ καὶ ἡ ἐντιμότης παίζουν ὀλο στὶς ἰδιωτικὲς συναλλαγές, δὲν τίς ἀφῆνε νὰ παίζουν ὀλο στὴν ἰδανικὴ πολιτεία του. Ἄν καὶ δέχεται ὅτι ὁ ἐντιμὸς πολίτης ἀποτελεῖ

τὴ ραχοκοκαλιά τῆς πολιτείας, προσθέτει ὅτι ὁ ἐντιμὸς αὐτὸς πολίτης πρέπει νὰ εἶναι ἕνα πῶνι στὰ χέρια τοῦ ἔξυπνου πολιτικοῦ — τοῦ δικτάτορα. Ἡ θρησκεία, εἶναι ἕνα χρήσιμο ὄργανο στὰ χέρια τοῦ ἔξυπνου ἀρχοντα, ὅσο τὸν βοηθεῖ νὰ διατηρεῖ τὴν ἡθικὴ τοῦ ἔθνους.

Ἡ ἀδυναμία του ἦταν ὅτι θεωροῦσε τὸν ἄνθρωπο ὡς πολιτικὸ ζῶον κι' ἀγνοοῦσε τὴ σχέση ἀνάμεσα στὴν πολιτικὴ καὶ τὴν ἡθικὴ.

Δὲν πρέπει νὰ ξεχνᾶμε, ὅμως, ὅτι μὲ τὸ νὰ στρέψει τὴ σκέψη στὶς ἀρχές τῆς πολιτικῆς, ἔγινε ὁ ἰδρυτὴς τῆς σύγχρονης πολιτικῆς φιλοσοφίας. Τὸ με-

τὴ ραχοκοκαλιά τῆς πολιτείας, προσθέτει ὅτι ὁ ἐντιμὸς αὐτὸς πολίτης πρέπει νὰ εἶναι ἕνα πῶνι στὰ χέρια τοῦ ἔξυπνου πολιτικοῦ — τοῦ δικτάτορα. Ἡ θρησκεία, εἶναι ἕνα χρήσιμο ὄργανο στὰ χέρια τοῦ ἔξυπνου ἀρχοντα, ὅσο τὸν βοηθεῖ νὰ διατηρεῖ τὴν ἡθικὴ τοῦ ἔθνους.

Ἡ ἀδυναμία του ἦταν ὅτι θεωροῦσε τὸν ἄνθρωπο ὡς πολιτικὸ ζῶον κι' ἀγνοοῦσε τὴ σχέση ἀνάμεσα στὴν πολιτικὴ καὶ τὴν ἡθικὴ.

Δὲν πρέπει νὰ ξεχνᾶμε, ὅμως, ὅτι μὲ τὸ νὰ στρέψει τὴ σκέψη στὶς ἀρχές τῆς πολιτικῆς, ἔγινε ὁ ἰδρυτὴς τῆς σύγχρονης πολιτικῆς φιλοσοφίας. Τὸ με-

τὴ ραχοκοκαλιά τῆς πολιτείας, προσθέτει ὅτι ὁ ἐντιμὸς αὐτὸς πολίτης πρέπει νὰ εἶναι ἕνα πῶνι στὰ χέρια τοῦ ἔξυπνου πολιτικοῦ — τοῦ δικτάτορα. Ἡ θρησκεία, εἶναι ἕνα χρήσιμο ὄργανο στὰ χέρια τοῦ ἔξυπνου ἀρχοντα, ὅσο τὸν βοηθεῖ νὰ διατηρεῖ τὴν ἡθικὴ τοῦ ἔθνους.

Ἡ ἀδυναμία του ἦταν ὅτι θεωροῦσε τὸν ἄνθρωπο ὡς πολιτικὸ ζῶον κι' ἀγνοοῦσε τὴ σχέση ἀνάμεσα στὴν πολιτικὴ καὶ τὴν ἡθικὴ.

Δὲν πρέπει νὰ ξεχνᾶμε, ὅμως, ὅτι μὲ τὸ νὰ στρέψει τὴ σκέψη στὶς ἀρχές τῆς πολιτικῆς, ἔγινε ὁ ἰδρυτὴς τῆς σύγχρονης πολιτικῆς φιλοσοφίας. Τὸ με-

τὴ ραχοκοκαλιά τῆς πολιτείας, προσθέτει ὅτι ὁ ἐντιμὸς αὐτὸς πολίτης πρέπει νὰ εἶναι ἕνα πῶνι στὰ χέρια τοῦ ἔξυπνου πολιτικοῦ — τοῦ δικτάτορα. Ἡ θρησκεία, εἶναι ἕνα χρήσιμο ὄργανο στὰ χέρια τοῦ ἔξυπνου ἀρχοντα, ὅσο τὸν βοηθεῖ νὰ διατηρεῖ τὴν ἡθικὴ τοῦ ἔθνους.

Ἡ ἀδυναμία του ἦταν ὅτι θεωροῦσε τὸν ἄνθρωπο ὡς πολιτικὸ ζῶον κι' ἀγνοοῦσε τὴ σχέση ἀνάμεσα στὴν πολιτικὴ καὶ τὴν ἡθικὴ.

Δὲν πρέπει νὰ ξεχνᾶμε, ὅμως, ὅτι μὲ τὸ νὰ στρέψει τὴ σκέψη στὶς ἀρχές τῆς πολιτικῆς, ἔγινε ὁ ἰδρυτὴς τῆς σύγχρονης πολιτικῆς φιλοσοφίας. Τὸ με-

τὴ ραχοκοκαλιά τῆς πολιτείας, προσθέτει ὅτι ὁ ἐντιμὸς αὐτὸς πολίτης πρέπει νὰ εἶναι ἕνα πῶνι στὰ χέρια τοῦ ἔξυπνου πολιτικοῦ — τοῦ δικτάτορα. Ἡ θρησκεία, εἶναι ἕνα χρήσιμο ὄργανο στὰ χέρια τοῦ ἔξυπνου ἀρχοντα, ὅσο τὸν βοηθεῖ νὰ διατηρεῖ τὴν ἡθικὴ τοῦ ἔθνους.

Ἡ ἀδυναμία του ἦταν ὅτι θεωροῦσε τὸν ἄνθρωπο ὡς πολιτικὸ ζῶον κι' ἀγνοοῦσε τὴ σχέση ἀνάμεσα στὴν πολιτικὴ καὶ τὴν ἡθικὴ.

Δὲν πρέπει νὰ ξεχνᾶμε, ὅμως, ὅτι μὲ τὸ νὰ στρέψει τὴ σκέψη στὶς ἀρχές τῆς πολιτικῆς, ἔγινε ὁ ἰδρυτὴς τῆς σύγχρονης πολιτικῆς φιλοσοφίας. Τὸ με-

ISSAK ASIMOV Ο ΔΟΛΟΦΟΝΟΣ ΠΛΑΝΗΤΗΣ

9ον

— Ὁ Τζούνιορ παρουσιάζει μιὰ πὺν ἱσορροπημένη κατανομή στοιχείων ἀπὸ τοὺς ἄλλους πλανῆτες. Τὸ ὄξυγόνο εἶναι περίπου ὅσο καὶ στὴ Γῆ. Τὰ βαρεῖα μέταλλα εἶναι δέκα φορές πυκνότερα. Ἀλλ' αὐτὸ δὲν εἶναι ἀνεξήγητο ἀπὸ ἡ πυκνότητα τοῦ Τζούνιορ εἶναι γενικὰ 5% ἀνώτερη ἀπ' τῆς Γῆς.

Ὁ Βερνάντσου δὲν ἤξερε γιὰ τὴν ἔλεγε ὅλα αὐτὰ στὸν Ἀνούντιο. Ἦσως αἰσθανόταν μοναξιά. Κανένας ἀπὸ τοὺς ἄλλους ἐπιστήμονες τῆς ἀποστολῆς δὲν εἶχε ἰδέαν ἀπὸ γεωλογία. Ἡ διάλεξη τὸν εὐχαριστοῦσε καὶ ὁ Μάρκ Ἀνούντιο τὸν ἄκουγε πρόθυμα.

— Ἀλλὰ καὶ τὰ ἐλαφρὰ στοιχεία εἶναι ἱσορροπία κατανεμημένα. Οἱ θάλασσες δὲν περιέχουν κυρίως χλωρίου καὶ νάτριο, ὅπως οἱ θάλασσες τῆς Γῆς. Ἐχουν ὑψηλὸ ποσοστὸ μαγνησίου. Καὶ στὴν ἀτμόσφαιρα, ἐπίσης, ἐκτὸς ἀπὸ τ' ὄξυγόνο καὶ τὸ ἄζωτο, ὑπάρχουν καὶ στοιχεῖα πὺν θεωροῦνται πολλὰ σπάνια στὴ Γῆ: Λίθιο, βαρύλλιο, βόριο... Τὰ ποσοστὰ τους εἶναι ἀρκετὰ ὑψηλά.

ΜΑΡΚ φάνηκε σὰ νὰ ξύπνησε. Κάτι τοῦ εἶχε κινήσει τὴν περιέργεια στὴν ἀναρχὴ «διάλεξη» τοῦ Βερνάντσου καὶ ἄνοιξε διὰπλατὰ τὰ μάτια του: — Ἔχετε ἕναν κατάλογο τῶν στοιχείων πὺν ὑπάρχουν στὴν ἀτμόσφαιρα τοῦ Τζούνιορ;

— Ναι, κάπου ἐδῶ τὸν ἔχω...

— Μπορῶ νὰ ἰδῶ;

Ὁ Βερνάντσου ἔψαξε στὴν πλῶν τσέπη τοῦ παντελονίου του κι' ἔβγαλε ἕνα διπλωμένο χαρτί. Τὸ ἔδωσε στὸν Μάρκ καὶ εἶπε χαμογελώντας:

— Εἶναι ἐνέκδοτη ἐπιστημονικὴ ἐργασία. Μὴν τὴ δημοσιεύσεις πρὶν ἀπὸ μένα!

Ὁ Μάρκ ἔριξε μιὰ ματιὰ στὸ χαρτί καὶ τὸ ἐπέστρεψε.

— Τὸ διάβασες κιόλας; ρώτησε ἔκπληκτος ὁ Βερνάντσου.

— Ναι, τὸ διάβασα ὅλο, εἶπε ὁ Μάρκ σκεπτικῶς.

Γύρισε ἀπὸτομα τὴν πλάτη καὶ ἀπομακρύνθηκε χωρὶς ν' ἀποχαιρετήσει τὸν Βερνάντσου.

Οἱ τελευταῖες ἀναλαμπές τοῦ Λανγκράνς Ἰ χάθηκαν κάτω ἀπ' τὸν ὀρίζοντα. Ὁ Βερνάντσου κῦτταξε τὴ σιλουέτα τοῦ Μάρκ πὺν ἀπομακρυνόταν καὶ ἀνασάκωσε τοὺς ὅμους του. Φορτώθηκε τὸ πυρονόμετρό του καὶ ξεκίνησε πρὸς τὴν ἴδια κατεύθυνση.

Ὁ Σέφιλντ ἦταν μετρίως εὐχαριστημένος. Ὁ Μάρκ εἶχε φερθεῖ καλύτερα ἀπ' ὅ,τι περίμενε. Ἦταν ἀλήθεια ὅτι σπανίως ἄνοιγε τὸ στόμα του, ἀλλ' αὐτὸ δὲν ἦταν σοβαρὸ. Ἐδειχνε κάποιο ἐνδιαφέρον γιὰ τὸ γῶμα του κόσμου καὶ δὲν κατέβαζε τὰ μούτρα του μὲ τὸ πα-

ραμικρό. Δὲν εἶχε προκαλέσει κανένα ἐπεισόδιο.

Ὁ Βερνάντσου εἶχε πεί στὸν Σέφιλντ ὅτι χθὲς τὸ ἀπόγευμα ὁ Μάρκ εἶχε συζητήσει μαζί του πὺν εὐγενικὰ γιὰ τὴ γεωλογικὴ σύνθεση τοῦ πλανητικοῦ φλοιοῦ. Ὁ Βερνάντσου γελοῦσε μὲ τὴν καρδιά του λέγοντας στὸν Σέφιλντ ὅτι ὁ Μάρκ ἤξερε ἀπ' ἔξω κι' ἀνακατωτὰ τὴ γεωλογικὴ σύνθεση εἰκοσι χιλιάδων πλανητῶν καὶ κάποια μέρα θὰ τὸν ἔβαζε νὰ τ' ἀπαγγεῖλει σὺν ποιημάτων γιὰ νὰ ἰδεῖ πόση ὥρα θὰ χρειαζόταν.

Ἀλλ' ὁ Μάρκ δὲν εἶχε ἀναφέρει στὸν Σέφιλντ τὴ συνομιλία του μὲ τὸν Βερνάντσου. Εἶχε περάσει ὅλο τὸ πρωὶ κλεισμένος στὴ σκηνή του. Ὁ Σέφιλντ εἶχε πάει νὰ τὸν ἐπισκεφθεῖ, τὸν εἶδε καθισμένο στὸ κρεβάτι του μὲ τὸ κεφάλι σκυμμένο, πολλὸ σκεπτικῶ. Ξαναβγήκε χωρὶς νὰ τὸν ἐνοχλήσει.

Ὅ,τι χρειαζόταν γιὰ ὅλους αὐτὴ τὴ στιγμή, σκέφθηκε ὁ Σέφιλντ, ἦταν μιὰ καλὴ ἰδέα. Μιὰ ἰδέα πὺν θὰ φώτιζε τὸ μυστήριο τοῦ Τζούνιορ.

Ὅλες οἱ ἐρευνες ὅπῃ ἄκουγες. Εἶχε περάσει ἕνας ὀλόκληρος μῆνας χωρὶς ἀποτέλεσμα, χωρὶς τὴν ἐλάχιστὴ ἐνδειξη μικροβιακῆς μόλυνσεως. Ὁ Βερνάντσου ἀπέκλειε τὴν τροφικὴ δηλητηρίαση. Ὁ Νόβι κουνούσε τὸ κεφάλι του ἀρηθρικὰ ὅταν τοῦ μιλοῦσαν γιὰ διαταραχὴ τοῦ μεταβολισμοῦ. «Ποῦ εἶναι οἱ ἀποδείξεις;», ἐπαναλάμβανε στερεότυπα.

Τὸ ἀποτέλεσμα ἦταν ὅτι κάθε πιθανὴ αἰτία θανάτου εἶχε ἀπορριφθεῖ ἔπειτα ἀπὸ ἐπισταμένη μελέτη. Καὶ ὅμως, ἔκατοντὶδες ἄνδρες, γυναῖκες καὶ παιδιὰ εἶχαν πεθάνει. Ἐπρεπε νὰ ὑπάρχει κάποια αἰτία. Κι' ἂν ἡ αἰτία δὲν ἦταν φυσικὴ, τί θὰ μπορούσε νὰ εἶναι; Μήπως ψυχολογική;

Στὸ ἐπεισόδιο μὲ τὸν Σάιμον, ὁ Σέφιλντ εἶχε γελοιοποιήσει τὴν ὑπόθεσιν αὐτὴ τῶν «ψυχολογικῶν παραγόντων», ἀλλὰ τώρα ἦταν καιρὸς νὰ τὴ σκεφθεῖ σοβαρὰ. Μήπως οἱ ἄποικοι εἶχαν ἀντοκτονήσει ὁμαδικὰ; Ἀλλὰ γιὰ τοὺς ἄνθρωποι εἶχαν ἀποικήσει δεκάδες χιλιάδων πλανητῶν καὶ σὲ καμμιὰ περίπτωση ἡ διανοητικὴ τους ἱσορροπία δὲν εἶχε διαταραχθεῖ. Ἀντίθετα, τὸ ποσοστὸ ἀντοκτονιῶν ἦταν ὑψηλότερο στὴ Γῆ παρὰ σὲ ὅποιοδήποτε ἄλλο πλανήτη τοῦ Γαλαξία.

Ἐξ ἄλλου, ἡ ἀποικία τοῦ Τζούνιορ εἶχε κάνει ἐκκληση γιὰ ἱερικὴ βοήθεια. Οἱ ἄποικοι δὲν ἤθελαν νὰ πεθάνουν.

Διαταραχὴς τῆς προσωπικότητος; Ἐνας ψυχολογικὸς παράγον πὺν ἐκδηλώθηκε γιὰ πρώτη φορὰ σ' αὐτὴ τὴν κοινωνικὴ ὁμάδα; Ἀπίθανο. Τί μπορούσε νὰ ἦταν αὐτὸ πὺν εἶχε σπρώξει στὸ θάνατο πᾶνω ἀπὸ χίλιους ἀνθρώπους; Ἀλλὰ κι' ἂν ὑπῆρχε κάτι τέτοιο, πὺν θὰ βρίσκονταν οἱ ἀποδείξεις; Ἡ ἀποστολὴ εἶχε ψάξει σιταμὴ πρὸς σιταμὴ τὴν περιοχή τῆς πρώτης ἀποικίας, ἀλλὰ δὲν εἶχαν βρεθεῖ πουθενὰ κινηματογραφικὲς ταινίες ἢ χαρτιά. Ἐνας αἰῶνας ὕψους καὶ μούχλας εἶχε ἀφανίσει τὰ πάντα.

Ἐτοῖς, ἡ ἀποστολὴ, καὶ ἰδιαίτερα ὁ

Σέφιλντ, ἐργαζόταν στὸ κενό. Ἐνοιωθεῖ ἀνίσχυρος. Οἱ ἄλλοι, τουλάχιστον, εἶχαν μερικὰ στοιχεῖα. Ὁ Σέφιλντ δὲν εἶχε τίποτα.

Βαθεῖα συλλογισμένος, περιδιαβάζοντας ἄσκοπα στὴν κατασκήνωση, βρέθηκε μπρὸς τὴν σκηνὴ τοῦ Μάρκ καὶ κῦτταξε μέσα. Ἦταν ἄδεια. Κῦτταξε γύρω του καὶ εἶδε τὸν Μάρκ πὺν μόλις ἔβγαине ἀπ' τὴν κατασκήνωση καὶ κατευθυνόταν πρὸς τὰ δάση. Ὁ Σέφιλντ τοῦ φώναξε:

— Μάρκ, περίμενε με!

Ὁ Μάρκ σταμάτησε, ἔκανε μιὰ κίνηση γιὰ νὰ προχωρήσει, τὸ σκέφθηκε καλύτερα, σταμάτησε πάλι καὶ ἄφισε τὸν Σέφιλντ νὰ τὸν πλησιάσει μὲ μερικὲς δρασκελιές.

— Γιὰ πὺν τῶβαλες; εἶπε ὁ Σέφιλντ καθόλου λαχανιασμένος γιὰ τοὺς κανεὶς δὲ λαχάνιαζε στὴν πλούσια σὲ ὄξυγόνο ἀτμόσφαιρα τοῦ Τζούνιορ.

Ὁ Μάρκ φαινόταν θυμωμένος. Εἶχε καιρὸ νὰ τὸν ἰδεῖ ἔτσι ὁ Σέφιλντ.

— Στὸ ἐλικόπτερο.

— Καὶ πῶς σοῦ ἦρθε αὐτὴ ἡ ἰδέα;

— Δὲν εἶχα τὴν εὐκαιρία νὰ τὸ ἰδῶ καλά. Θέλω νὰ τὸ ξαναἰδῶ.

— Μὰ τὸν ἔχεις ἰδεῖ, εἶπε ὁ Σέφιλντ. Τὸ ἐλικόπτερο μᾶς ἔφερε ὡς ἐδῶ καὶ σ' ὅλο τὸ ταξίδι δὲ σήκωσες τὰ μάτια σου ἀπ' τὸν φῶνους πὺν τ' ὠδηγοῦσε...

— Ἦταν ὅλοι οἱ ἄλλοι γύρω μου καὶ μ' ἐνωχλοῦσαν. Θέλω νὰ τὸ περιεργασθῶ μὲ τὴν ἡσυχία μου.

Ὁ Σέφιλντ δὲν ἤξερε τί νὰ ὑποθέσει. Ὁ μικρὸς ἦταν θυμωμένος. Θὰ ἦταν καλύτερα νὰ πάει μὲ τὰ νερά του γιὰ νὰ βρεῖ τὴν αἰτία.

— Δὲν ἔχεις ἄδικο. Θὰ ἤθελα καὶ γὼ νὰ ἰδῶ τὸ ἐλικόπτερο. Σὲ πειράζει νὰ ἔρθω μαζί σου;

Ὁ Μάρκ ἀπάντησε ἔπειτα ἀπὸ ἕνα μικρὸ διαταγμὸ:

— Ἄν θέλετε...

Ἀλλ' ὁ Σέφιλντ κατάλαβε πῶς τῶλεγε μὲ μισὴ καρδιά.

— Τί κρατᾷς στὸ χέρι σου, Μάρκ;

— Ἐνα λαβὴ. Τὸ πῆρα μαζί μου γιὰ τὴν περίπτωση πὺν θὰ προσπαθοῦσε κάποιος νὰ μὲ σταματήσει!

Τὸ ὄφος τοῦ Μάρκ ἦταν ἀπειλητικό.

— Ποῖς θὰ ἤθελε νὰ σ' ἐμποδίσει, Μάρκ; Καλότερα νὰ τὸ πετάξεις. Εἶναι βαρὺ καὶ σκληρὸ αὐτὸ τὸ ξύλο τοῦ Τζούνιορ. Πρόσχε νὰ μὴ χτυπήσεις κανένα χωρὶς νὰ τὸ θέλεις...

— Ὅχι, δὲν τὸ πετάω. ἀπάντησε ὁ Μάρκ κι' ἐ

ἀνατείνει). 'Ο Μάρκ κτύπησε γύρω του προσεκτικά.

— Δέ φαίνεται κανείς εδώ τριγύρω, είπε ο Σέφιλντ.

Σκαρφάλασαν στο έσωτερικό Τό έλικόπτερο ήταν άρκετά μεγάλο. Είχε μεταφέρει έφτά ανθρώπους και όλα τα απαραίτητα εφόδια για την κατασκήνωση σε τρεις διαδρομές.

'Ο Σέφιλντ κτύπησε τον πολύπλοκο πίνακα ελέγχου με δέος.

— Φαντάσου ένα βοτανολόγο σαν τον Φώουκς να χειρίζεται αυτό το μηχάνημα. Είναι σχεδόν άπιστευτο...

— Έγώ μπορώ να οδηγώω, είπε ο Μάρκ άποροδόκητα.

'Ο Σέφιλντ τον κτύπησε με έκπληξη.

— Ποιός σ' έμαθε;

— Παρακολούθησα τον Φώουκς όταν έρχόμαστε. Θυμάμαι όλες τις κινήσεις που έκανε και του έκλειπα ένα βιβλιαράκι με οδηγίες για το έλικόπτερο και το όπιστήθισα.

— Μπαρόδο! είπε ο Σέφιλντ προσπαθώντας να κρύψει την αγανάκτησή του. 'Έτσι θα έχουμε έναν έφεδροικό πιλότο σε περίπτωση ανάγκης.

Τότε γύρισε την πλάτη του για να περιεργασθεί το θάλαμο του έλικόπτερου και δεν είδε το κλαδί που σηκώθηκε ξαφνικά κι έπεσε πάνω στο κεφάλι του, δεν άκουσε τη φωνή του Μάρκ που ψιθύριζε «με συγχωρείτε, δρ Σέφιλντ». Σωριάστηκε άναίσθητος στο δάπεδο.

★
'Ο Σέφιλντ συνήλθε λίγο αργότερα ακούγοντας το βόμβο του έλικόπτερου που προσγειωνόταν. Τό κεφάλι του πουνούσε, δεν καταλάβαινε τί του συνέβαινε.

— Άκουσε τη φωνή του Μάρκ. Αυτή ήταν ή πρώτη του εντύπωση, αλλά δεν μπορούσε στην αρχή να ξεχωρίσει τις λέξεις. Προσπάθησε ν' άνασκηωθεί, άλλ' αίσθανόταν άκατανίκητη ναύα. 'Ο πάνος του κεφαλιού του γινόταν δξύτερος, άνυπόφορος.

Για λίγο, ή φωνή του Μάρκ ήταν μόνο ένα σύνολο από ήχους χωρίς νόημα. Κατόπιν άρχισε να ξεχωρίζει εδώ και κεί μερικές λέξεις. Τέλος, άνοιξε τα μάτια του, αλλά τὰ ξανάκλεισε άμέσως γιατί τó ζωηρό φώς μπήκε σαν δδυνήρη μαχαιριά στο μυαλό του. 'Έμεινε άκίνητος προσπαθώντας άπεγνωσμένα να καταλάβει τί γινόταν γύρω του.

'Ο Μάρκ έλεγε, φώναζε με την ψιλή σχεδόν γυναικεία φωνή του.

— ... Χίλιοι άνθρωποι, όλοι πεθαμένοι. 'Όλοι στον τάφο. Και κανείς δεν ξέρει γιατί...

Άκούσθηκε μιá οχλαγωγία που ο Σέφιλντ δεν μπορούσε να καταλάβει από πού έρχότανε. 'Έπειτα μιá χοντρή φωνή βαρυτόνου. 'Έπειτα πάλι ή ψιλή φωνή του Μάρκ.

— ... Σας λέω αλήθεια. Τι νομίζετε πώς ήρθαν να κύνουν οι έπιστήμονες; 'Ηρθαν για να εξακριβώσουν την αιτία του θανάτου...

'Ο Σέφιλντ σηκώθηκε με κόπο στα πόδια του και στηρίχθηκε στον τοίχο του θαλάμου. 'Έβαλε τó χέρι του στο κεφάλι. 'Ηταν γεμάτο αίματα. Τά μαλλιά του είχαν κολλήσει από πηγμένο αίμα. Σύρθηκε ως την πόρτα του θαλάμου και την άνοιξε.

'Η σκαλίτσα ήταν κατεβασμένη. 'Ο Σέφιλντ έμεινε για λίγο άκίνητος. Κλονίσθηκε, φοβόταν να έμπιστευθεί τὰ πόδια του. Οι δίδυμοι ήλιοι του Τζούνιορ έλαμπαν ψηλά στον οδρανό. 'Έκατό

μέτρα πιο κάτω ο Σέφιλντ έβλεπε τον τεράστιο κύλινδρο του «τριπλού Γάμμα» που ύψωνόταν κατακόρυφος άνάμεσα στα χαμηλά δέντρα.

'Ο Μάρκ δοσκόταν μπροστά στο έλικόπτερο, περιστοιχισμένος από τους άνδρες του πληρώματος. Φορούσαν παντελονάκια του ποδοσφαίρου και τὰ κορμιά τους ήταν ήλιοψημένα. 'Ένας πελώριος άνδρας με άθλητικό παράστημα κρατούσε μιá μπάλα. Είχαν όλοι άνήσυχη αλλά δύσπιστη έκφραση. 'Ο Μάρκ είχε προσγειώσει στο έλικόπτερο στη μέση του γηπέδου.

'Ο Μάρκ σήκωσε τó κεφάλι του και είδε τον Σέφιλντ στην κορφή της σκάλας. Τόν έδειξε με μιá χειρονομία στους άνδρες που τον περιστοίχιζαν και φώναξε ζωηρά:

— Ρωτήστε αυτόν, αν δεν με πιστεύετε! Ρωτήστε τον, είναι ο δρ. Σέφιλντ, δεν λέει ποτέ ψέματα. Δρ Σέφιλντ, δεν είναι αλήθεια ότι χίλιοι άνθρωποι της πρώτης άποικίας πέθαναν εδώ πριν από χρόνια;

'Ο Σέφιλντ προσπάθησε ν' άρθρώσει:

— Μάρκ, γιατί τó έκανες αυτό...

— Άλλά δεν μπορούσε να μιλήσει. Μόνο ένα δογγητό βγήκε απ' τó στόμα του.

'Ο άθλητικός αστροναύτης που κρατούσε τη μπάλα, ρώτησε με σεβασμό που έκρυβε έναν άπειληχικό τόνο:

— Κύριε Σέφιλντ, λέει την αλήθεια αυτό τó κουτορνίδι;

'Ο Σέφιλντ κρατήθηκε από τὰ κάγκελα της σκάλας με τὰ ιδρωμένα χέρια του. Μέσα στη ζαλάδα του διέκρινε άμυδρά τó πρόσωπο του αστροναύτη με τ' άρρενωπά χαρακτηριστικά. 'Έβλεπε τó σαρκώδη χέιλια του να κινούνται αλλά δεν άκουγε τις λέξεις. 'Έπειτα τó πρόσωπο εξαφανίσθηκε και ο Σέφιλντ ένοιωσε πώς έπεφτε σ' ένα θάνατο. Κατακύλησε στα λίγα σκαλοπάτια και σωριάστηκε στο χώμα άναίσθητος.

★
Τό δεύτερο ξύπνημα ήταν λιγώτερο ό δυνηρό. Αυτή τη φορά δοσκόταν σ' ένα κρεβάτι και δυό πρόσωπα έσκυβαν από πάνω του. Μιá λεπτή σιλουέτα πέρσασε από τó όπτικό του πεδίο, και, μ' όλο τó βοδύσμα των αυτιών του, άκουσε μιá φωνή που έλεγε:

— Συνέρχεται τώρα, Σάίμον.

'Ο Σέφιλντ έκλεισε και πάλι τὰ μάτια του. 'Ένοιωσε ότι τó κεφάλι του ήταν τυλιγμένο σ' επιδέξιμος.

— Έμεινε άκίνητος για λίγο άναπνέοντας βαθιά. 'Όταν ξανάνοιξε τὰ μάτια του, διέκρινε καθαρά τὰ γύρω του πρόσωπα. 'Ηταν τó στρογγυλό πρόσωπο του Νόβι, με σοβαρή και λίγο άνήσυχη έκφραση. Χαμογέλασε όταν άκουσε τον Σέφιλντ να τού λέει:

— Τι γίνεται, Νόβι;

Τό άλλο πρόσωπο ήταν του Σάίμον, θυμωμένο, με σφιγμένα χέιλια και μιάν έκφραση χαιρεκακίας στα μάτια.

— Πού βρίσκομαι; ρώτησε ο Σέφιλντ.

— Στο διάστημα, δρ Σέφιλντ, άπάντησε ο Σάίμον. Στο διάστημα, εδώ και δυό μέρες.

— Δυό μέρες! είπε ο Σέφιλντ άνοιγοντας διάπλατα τὰ μάτια του.

— Είχες πάθει έγκεφαλική διάσειση, Σέφιλντ, είπε ο Νόβι. Μην κουράζεσαι τώρα...

— Τι έγινε; Πού είναι ο Μάρκ; φώναξε ο Σέφιλντ και άνασκηώθηκε στο κρεβάτι του. Πού είναι ο Μάρκ;

— Σιγά, μην ταραξείσαι, ξάπλωσε στο κρεβάτι σου...

'Ο Νόβι έπιασε τον Σέφιλντ από

τους ώμους και τον ύποχρέωσε να ξάπλωθει. 'Ο Σάίμον είπε μοχηρά:

— 'Ο προστατευόμενός σου είναι στο πειθαρχείο. Θέλεις να μάθεις γιατί; 'Έξωθισε τó πλήρωμα σε άνταρσία, βάζοντας σε κίνδυνο τη ζωή πέντε ανθρώπων. Παρά λίγο να μās αφήσουν για πάντα στην προσωρινή κατασκήνωση. Τό πλήρωμα ήθελε να ξεκινήσει άμέσως τó διαστημόπλοιο. Εύτυχώς, ο Φόλεμπη τούς έπεισε να μās μαξέψουν...

'Ο Σέφιλντ άρχισε να θυμάται, πολύ άόριστα. 'Ηρθε στη μνήμη του ή εικόνα του Μάρκ περιστοιχισμένου από τους ήμυγμινους άνδρες του πληρώματος. Θυμήθηκε τη φωνή του Μάρκ: «... Χίλιοι άνθρωποι, όλοι πεθαμένοι...» 'Ο Σέφιλντ δεν άργησε να καταλάβει τί είχε συμβεί: 'Ο Μάρκ είχε άποκαλύψει στο πλήρωμα την βπαρξη ενός μυστηρίου στον Τζούνιορ. Τό πλήρωμα, τρομοκρατημένο, έπαναστάτησε. 'Ο Σέφιλντ άνασκηώθηκε με κόπο:

— Άκουσέ με, Σάίμον. Δέν ξέρω γιατί ο Μάρκ τó έκανε αυτό, άλλ' άφησέ με να τού μιλήσω. Είναι ο μόνος τρόπος για να καταλάβω.

— Δέ χρειάζεται, είπε ο Σάίμον. Θ' άποκαλυφθούν όλα στη δίκη.

'Ο Σέφιλντ προσπάθησε ν' άπαλλαγει από τὰ χέρια του Νόβι που τον έπιασε να ξάπλωθει.

— Μά γιατί τόση έπισιμότητα; Γιατί ν' άνακατέψουμε τó Γραφείο σ' αυτή την ύπόθεση; Μπορούμε να τὰ κανονίσουμε μεταξδ μας.

— Άκριβώς αυτό πρόκειται να κάνουμε. 'Ο κυβερνήτης έχει δικαίωμα να διτάζει τις ύποθέσεις που έχουν σχέση με την πειθαρχία. 'Η δίκη θα γίνει εδώ, στο διαστημόπλοιο.

— Πώς; Μιá δίκη στο διαστημόπλοιο; Σάίμον, μην τόν αφήσεις να τó κάνει. Αυτό δεν θα είναι δίκη, θα είναι δολοφονία.

— Κάθε άλλο. 'Η δίκη θα γίνει με όλους τούς κανόνες. Συμφωνά άπολύτως με τον Φόλεμπη. 'Η πειθαρχία άπαίτει να γίνει μιá δίκη.

'Ο Νόβι προσπάθησε να επέμβει:

— Μην έξωθεις τὰ πράγματα, Σάίμον. 'Ο Σέφιλντ είναι πολύ άρρωστος ά κόμα...

— Λυπούμαι, είπε ψυχρά ο Σάίμον.

— Δέν κατάλαβες τί θέλω να πώ, συνέχισε ο Σέφιλντ. Είμαι υπεύθυνος για τον Μάρκ Άνούντσιο...

— Καταλαβαίνω πολύ καλά. Γι' αυτό άκριβώς περιμέναμε να συνέλθεις για ν' άρχίσουμε τη δίκη. Είσαι συγκατηγορούμενος!

— Πώς; Έγώ, συγκατηγορούμενος!

— Θεωρείσαι γενικά υπεύθυνος για τις πράξεις του Μάρκ Άνούντσιο. 'Ησουν μαζί του όταν έκλειψε τó έλικόπτερο. Τό πλήρωμα σε είδε να στέκεσαι στην πόρτα την ώρα που ο Μάρκ Άνούντσιο τούς συμβούλευε να στασιάσουν.

— Μά μου έσπασε τó κεφάλι για να πάρει τó έλικόπτερο. Πρέπει να έχει τρελλαθεί. Μόνο ένας τρελλός θα μπορούσε να κάνει κάτι τέτοιο...

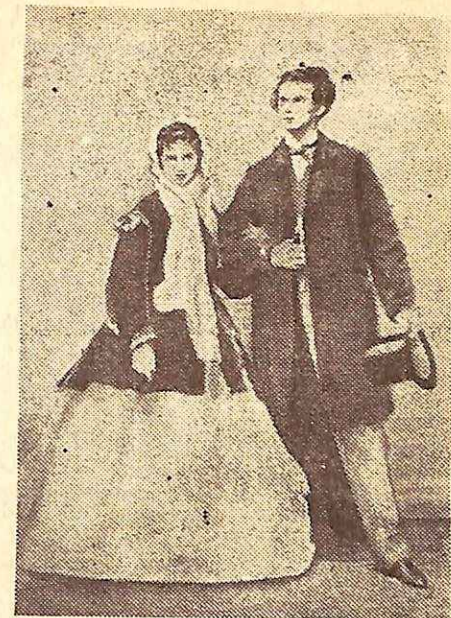
— 'Ο Φόλεμπη θα κρίνει. Είναι πεπεισμένο να συζητάμε τώρα. Νόβι, μείνε μαζί του. 'Ο Σάίμον έτοιμάστηκε να βγει, ενώ ο Σέφιλντ τού φώναζε με όση δύναμη τού είχε άπομείνει:

— Σάίμον, αυτό τó κάνεις για να μ' έκδικηθείς για κείνο τó μάθημα της ψυχολογίας που σου είχα δώσει. Είσαι ένας παλιάνθρωπος, ένας...

ΣΤΟ ΕΠΟΜΕΝΟ: 'Η συνέχεια

Ο ΤΡΑΓΙΚΩΤΕΡΟΣ ΗΓΕΜΟΝΑΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

'Ο Λουδοβίκος της Βαυαρίας, ό τρελλός βασιλιάς, είναι μιá άπο τις πιο ένδιαφέρουσες, άλλά και τις πιο τραγικές μορφές της ιστορίας. Προικισμένος με μοναδική καλλιτεχνική ευαισθησία, άλλά διαποτισμένος και με άντιλήψεις μεσαιωνικές, όσον άφορά τόν ρόλο του μονάρχη στη σύγχρονη κοινωνία, κύλησε τελικά μέσα στον σκοτεινό, τόν ταραγμένο λαβύρινθο του πνεύματός του, σχιζοφρενικός και έξουθενωμένος μέσα στους κόλπους των φαντασμάτων ενός μυθικού παλατιού. 'Ο στενώτατος και νοσηρός δεσμός του με τόν Βάγκνερ σφράγισε με δραματικότητα τόν δημόσιο και ιδιωτικό του βίο.

'Ο Λουδοβίκος και ή Σοφία που τούς ένωσε, μονάχα για ένα διάστημα, ή κοινή άγάπη για τη μουσική.

έκατομμύρια «γκοϋλντεν». Οι ύπουργοί είχαν τρομοκρατηθεί. Τό έτήσιο έπίδομα του βασιλιά ήταν μόνο δυό έκατομμύρια και δεν μπορούσε να διαθέσει πάνω από 300.000.

Στό μεταξύ, στο περιβάλλον του Λουδοβίκου, πλήθαιναν οι έχθροι του Βαγκνερ.

'Ο Βάγκνερ προδομένος άπ' την πολιτική

Η ΑΛΗΘΕΙΑ είναι πώς ο Βάγκνερ άσκούσε στον βασιλιά μεγάλη πολιτική έπιρροή.

'Ο συνθέτης του «Λόεγκριν», Σάξωνικής καταγωγής, είχε δοεί τη Βαυαρία, τη θετή του πατρίδα, κι είχε γίνει πιο Βαυαρός κι άπ' τόν βασιλικό προσάτη του. Φανατικός έχθρος της Πρωσίας, πόθησε να γίνει ή Βαυαρία άρκετά δυνατή για να ξεφύγει άπ' την πρωσική κυριαρχία.

'Ισως, άπ' όλους τούς συμβούλους του Λουδοβίκου, να ύπηρξε ο μόνος, που διέκρινε τόν κίνδυνο που άπειλούσε τη Γερμανία και πρότεινε λύσεις που ίσως να είχαν έμποδίσει τούς τρεις πολέμους της Εύρώπης. Αυστυχώς όμως ή διαίωτητα των άντιδράσεών του, έμποδίζε τούς πολιτικούς του Λουδοβίκου να συμμεριστούν τις ιδέες του.

'Ο Βάγκνερ, ξεπεράσε τὰ όρια, δημοσιεύοντας σε μιάν έφημερίδα τού Μονάχου, άνώνυμα, φυσικά, ένα άρθρο καταδικάζοντας την έχθρότητα έναντίον του. 'Ηταν, έλεγε, τó έργο μιás μικρής κλίμας, από την όποια ο βασιλιάς είχε κάθε συμφέρον ν' άπαλλαγεί.

'Ο Λουδοβίκος άγαπούσε πολύ τόν συνθέτη, άλλά, όσο κι' αν δεχότανε συμβουλές, δεν έπέτρεπε να τού τις δίνουν έτσι, δημόσια.

Διάταξε λοιπόν τόν Βάγκνερ να εγκαταλείψει τη Βαυαρία. Και, στις 10 τού Δεκέμβρη 1865, τὰ χαράματα, μιá άμαξα έπαιονε τόν Βάγκνερ μαζί με τόν διηρέτη του κι' ένα γέικο λαγωνικό.

Ταυτόχρονα ο νεαρός βασιλιάς άναγκασόταν ν' άντιμετωπίσει μιάν έξωτερική, τρομερά κρίσιμη κατάσταση: 'Η

'Ο τρελλός βασιλιάς

ΤΟ ΝΟΣΗΡΟ ΣΥΜΠΛΕΓΜΑ ΛΟΥΔΟΒΙΚΟΥ ΚΑΙ ΒΑΓΚΝΕΡ ΠΟΥ ΩΔΗΓΗΣΕ ΣΤΗΝ ΤΡΑΓΩΔΙΑ

ΜΑΡΤΗΣ τού 1864. Μεγάλη Παρασκευή. Οι δρόμοι του Μονάχου είναι γεμάτοι θλιμένο κόσμο που πηγαίνουν διαστικοί στις εκκλησιές. Είναι τώρα δυό βδομάδες που ή Βαυαρία έχει χάσει τόν ήγεμόνα της, τόν Μαξιμιλιανό τόν 2ο. Άνάμεσα σ' αυτούς βρίσκεται κι' ένας άπελιτισμένος ξένος. Χρεωκοπημένος ο Ριχάρδος Βάγκνερ βρίσκεται στο δρόμο του για την Έλβετία, σε άναζητηση άσύλου. Σαφνικά σε μιá βιτρινα άντικρύζει ένα πορτραίτο: Παρουσιάζει ένα νεαρό με στολή, με πρόσωπο γλυκό, στεφανωμένο από καστανές μπούκλες, με μάτια όνειροπόλα, όπου λάμπει μιá παράξενη φλόγα. 'Ο νέος αυτός, είναι ο Λουδοβίκος ο 2ος, βασιλιάς της Βαυαρίας, που σύντομα πρόκειται να παίξει έναν τόσο σημαντικό ρόλο στη ζωή του Βάγκνερ.

'Ο Λουδοβίκος είναι δεκαοχτώ χρονών. 'Ο θάνατος του Μαξιμιλιανού τόν ανέβασε στο θρόνο. Άπροετοίμαστος για τὰ καθήκοντά του αυτά, ο νεαρός ήγεμόνας σφενερώνει μιá άξιοσημείωτη καλή θέληση. Κηλοφορούν χιλιάδες άνέκδοτα για την άθωότητά του. Λένε, πώς δεν ξέρει τί σημαίνει «νόθος». Άλλά ίππεύει, κολυμπάει καλά, άγαπά τις όρειβάσιες. 'Η μόνη του σκέψη είναι να βοηθήσει τó λαό του και οι Βαυαροί τού έχουν έμπιστοσύνη.

'Από καιρό ο νεαρός πρίγκιπας θανμάζει τόν Ριχάρδο Βάγκνερ, τόν συνθέτη του «Λόεγκριν». Σναβρίσκει μες τó έργο του, αυτόν τόν όνειρεμένο κόσμο, μες στους γενναίους ήρώτες και τούς ύπεροχους άθλους, που μαγεύουν τις παιδικές του χίμαιρες. Στέλνει τόν σύμβουλό του Πφιστερμπίστερ να τόν άναζητήσει.

Στό ξενοδοχείο της Στουτγκάρδης, όπου έχει καταφύγει προσωρινά, ο Βάγκνερ πληροφορείται πώς θέλει να τόν δει ένας άπεσταλμένος του βασιλιά. Νομίζοντας ότι πρόκειται για φάρσα, άρνείται να δεχτεί τόν άγνωστο έπισκέπτη. Άνδρά τότε άναγκάζεται να παραβιάσει την πόρτα τού μουσικού και να τού παραδώσει τó δαχ-

τυλίδη και τó μήνυμα του βασιλιά. Δυό μέρες αργότερα, ο Βάγκνερ, άντικρύζει για πρώτη φορά τó βασιλιά Λουδοβίκο.

'Ο Λουδοβίκος σφίγγει στην καρδιά του τόν μουσικό. Τού ζητάει να μείνει στην αλλη του για να τελειώσει με την ήσυχία του τούς «Νιμπελούγκεν».

'Η Βαγκνερική εποχή

Γρήγορα γεννιέται άνάμεσα τόν μουσικό και τόν βασιλιά μιá φλογερή φιλία. Άλλά, παρ' όλα όσα είπώθηκαν οι σχέσεις αυτές ύπηρξαν άπόλυτα φυσιολογικές. Δέν άρρουν, όμως, τὰ νέφη να σκιάσουν την όραία αυτή φιλία.

Ο ΒΑΓΚΝΕΡ

'Η άφιξη της Κόζιμα, της κόρης τού Λίστ, θ' άναστατώσει άκόμη μιá φορά τη ζωή του Βάγκνερ. 'Όταν ξεσπάσει τó σκάνδαλο, θα ξαφνιασει και τόν ίδιο τó βασιλιά.

'Ο Λουδοβίκος, παίγοντας σοβαρά τὰ βασιλικά του καθήκοντα, δούλευε καθημερινά με γραφειοκρατική άκρίβεια. 'Ο Βάγκνερ πάλι έτοιμάζε τις παραστάσεις τού «Ιταμένου Όλλανδού». 'Ο βασιλιάς σκόπευε να χτίσει για κατήρι του ένα τεράστιο θέατρο, που θα στοίχιζε έξη

Πρωσία απειλούσε την Αυστρία, που ήταν συνδεδεμένη μ' ένα σύμφωνο συμμαχίας με την Βαυαρία. Έπρεπε, λοιπόν, να μπει σε πόλεμο και κανείς δεν ήταν λιγώτερο πολεμοχαρής απ' αυτόν τόν μεγαλομανή βασιλιά. Μήπως δεν είχε κάποτε διατάξει να φέρουν ένα ντιβάνι για ένα φρουρό του παλατιού του, γιατί του είχε φανεί κουρασμένος;

Η προοπτική αυτή για πόλεμο, τόσο τον κατέβλησε που δεν άντεξε στην επιθυμία του, ν' ανανεώσει με άλληλογραφία τις σχέσεις του με τον Βάγκνερ. Στις 10 Μαΐου 1866, υπέγραψε το διάταγμα της επιστρατεύσεως. Όχι μέρους αργότερα ήταν τα γενέθλια του συνθέτη. Ο Λουδοβίκος δεν κατήχηκε άλλο, πήδηξε σ' ένα τραίνο και πήγε να δρεϊ τον Βάγκνερ και την Κόζιμα, στο καταφύγιό τους, στο Τσίμπεργκ των Άλπεων. Πέρασε εκεί δυο μέρες, κουβεντιάοντας μουσική και πολιτική. Ο Βάγκνερ βοήθησε την ευκαιρία να του εκθέσει τις απόψεις του για τη διεθνή κατάσταση.

Στο Μόναχο όμως, είδαν με κακό μάτι αυτό το βασιλικό ταξιδάκι. Στόν γυρισμό του έγινε δεκτός με γιουχαίσματα.

Αίγες μέρες αργότερα έγινε ο πόλεμος. Ο Μπίσμαρκ επέτρεψε κατά της Αυστρίας κι' η Βαυαρία σύρθηκε στο καταστροφικό στρατόπεδο. Ένα μήνα αργότερα έληξαν όλα με την πρωσική νίκη. 'Απ' τόν πόλεμο αυτό η Βαυαρία έβγαίνε εξασθενημένη.

Βασιλιάς δίχως Βασίλισσα

ΤΟΝ ΓΕΝΑΡΗ του 1867, ανήγγειλαν επίσημα τους αρραβώνες του βασιλιά με τη Σοφία, την μικρότερη κόρη του δούκα Μάξ, θείου του Λουδοβίκου κι' αδελφή της Αυτοκράτειρας Έλισάβετ της Αυστρίας.

Η Βαυαρία υποδέχτηκε με χαρά την είδηση αυτή. Για τὸ λαό αυτό, η ιδέα ενός βασιλιά, δίχως βασίλισσα, ήταν απαράδεκτη. Έξ' άλλου, είχαν διαδοθεί πολλά κουντομπολικά σχετικά με τη στάση του Λουδοβίκου προς τις γυναίκες. Οι αλλικοί είχαν ενοχληθεί απ' τὸ ντροπαλό και κλειστό χαρακτήρα του νεαρού πρίγκιπα. Γνώριζαν όμως πως είχε κάποιον δεσμό με μιὰ πριμαντόνα της βασιλικής. Όπερας, την Αίλα φὸν Βουλγιόφσκυ.

Η Αίλα, μιὰ ωραιότατη Ουγγαρέζα, είχε κάνει εντύπωση στο βασιλιά, όταν έπαιξε τὸ ρόλο της Μαρίας Στιούαρτ του Σίλλερ. Τὸ θέαμα αυτό τὸν συγκίνησε τόσο, που μόλις τέλειωσε ἡ παράσταση, έτρεξε στο ιδιωτικό του παρεκκλήσι για νὰ προσευχηθεί για τὴν ψυχὴ τῆς δυστυχισμένης βασίλισσας. Στις σχέσεις του με τὴν τραγουδίστρια, επέμενε νὰ τὴν ἀποκαλεῖ Μαρία Στιούαρτ κι' αὐτὸς υπέγραφε στὰ γράμματά του «Μόρμερ» (ὁ ρομαντικός έραστής τῆς Μαρίας στο έργο).

Μιὰ τόσο παράξενη περιπέτεια δὲν μπορούσε βέβαια νὰ κρατήσει. Ὁ βασιλιάς είχε ἐμπιστευτὴ στην Αίλα, πὸς δὲν είχε ποτὲ τὸν κρατήσει γυναίκα στὴν ἀγκαλιά του. Τώρα όμως, ὅταν τὴν συλλογίζονταν, γέμιζε με φιλία τὸ μαξιλάρι του! Ὁ παρὰ τοῦτο αὐτὸς δεσμός, ὁ μάλιστα πλατωνικός κράτησε σχεδὸν ἑξή χρόνια, ἀκόμη καὶ τὸν καιρὸ πὸς ἦταν ἀρραβωνιασμένος με τὴ Σοφία. Στὸ 1872, ἡ μητέρα του, τὸν ἀνέγκασε νὰ δώξει τὴν τραγουδίστρια ἀπ' τὸ Μόναχο.

Τὸ κοινὸ πάθος γὰ τὴν μουσικὴ τοῦ Βάγκνερ τράβηξε τὸν Λουδοβίκο πρὸς τὴν πριγκίπισσα Σοφία. Σ' ἕνα χορὸ τῆς αὐλῆς, χόρευε πολὺ με τὴν νέα κοπέλα, πὸς τὸ θράδι ἐκείνο ἦταν στὶς ἀμορφιὲς τῆς. Τὸ ἄλλο πρωί, πήγε καὶ ξύτησε τὴν κατενθουσιασμένη μητέρα του, παρακαλώντας τὴν νὰ ζητήσει γιὰ λογαριασμὸ του, τὸ χέρι τῆς Σοφίας. Στὸ δειπνὸ, ἀνήγγειλε στοὺς ξαφνιασμένους αὐλικὸς τοὺς ἀρραβῶνες του.

Τὸ Μόναχο, ἄρχισε πᾶ νὰ ἐτοιμάζεται γιὰ ἕναν μεγαλόπρεπο γάμο. Οἱ αὐλικοί, ὅμως, δὲν ἄργησαν νὰ παρατηρήσουν κάποια ἀντίθεση ἀνάμεσα στοὺς δυὸ νέους. Στις συναντήσεις τοὺς εἶλεπε κάθε εὐθυμία.

Πότε - πότε, παριστάνοντας τὸν ἀνυπόμονο ἐρωτευμένο, έφηνε με τ' ἄλογό του, μέσα στὴ νύχτα, γιὰ νὰ χτυπήσει τὴν πόρτα τοῦ πύργου τοῦ Ποσειδωνίου, ὅπου κατοικοῦσε ἡ νεαρὴ πριγκίπισσα. Εὐπρόσως ὅλο τὸ σπιντὸ γιὰ νὰ ἐπιβλέπουν τὰ τρυγονάκια. Ὁ Λουδοβίκος, τότε, δὲν μπορούσε πᾶ νὰ ἐξακολουθήσει τὸ ρόλο του. Καθισμένος μερικὰ μέτρα μακριὰ ἀπ' τὴν ταραγμένη Σοφία, τῆς ἐπανέλαμβανε ἀδίκωπα: «Έχετε τόσο ὥραια μάτια».

Μὲ διάφορες ὅμως δικαιολογίες ἀνέβαλε διαρκῶς τὴν ἡμερομηνία τοῦ γάμου. Ὅχι, γιατί ὁ Λουδοβίκος δὲν ἀγαποῦσε τὴ Σοφία. Φοβότανε τὶς γυναίκες. Ἡ ιδέα τοῦ γάμου τὸν ξετρόλλαινε. Τελικὰ ὁ πεθερὸς του, χάνοντας τὴν ὑπομονὴ του, τοῦ δήλωσε: «Ἡ θὰ γινόνταν ὁ γάμος τὸ Νοέμβριον ἢ ποτὲ!»

Ὁ Λουδοβίκος βοήθησε τὴν ευκαιρία: Πὸς τοῖμοῦσε ἕνας ὑπὸχρεὸς νὰ ἀπαγορεύει σ' ἕνα βασιλιά τὴ στάση του; Μπορὸς στὰ πανικόβλητα βλέματα τῶν φρουρῶν πέταξε στὶς σκάλες τὴν εἰκόνα τῆς Σοφίας, πὸς στολίσει τὸ γραφεῖο του. Ὅσοι, ἔγραψε βιαστικὰ ἕνα σημείωμα στὴ μνηστὴ του, λέγοντάς της πὸς «ἀφοῦ τοὺς χόριζε ὁ σκληρὸς πατέρας τῆς» ὤφειλε ν' ἀποτραβηχτεῖ. Στὸ περιβάλλον του, ὁ Λουδοβίκος δὲν ἔκρυψε τὴ χαρὰ του. Ὅσο γιὰ τὴ Σοφία, παντρεύτηκε αργότερα τὸν δούκα ντ' Ἀλανσόν, ἀλλὰ δὲν ἔπαυε ποτὲ ν' ἀγαπᾷ τὸν Λουδοβίκο. Σκοτώθηκε σὲ μιὰ πυρκαγιά, στὸ Παρίσι.

★

ΤΑ ἐπόμενα χρόνια, ὁ Λουδοβίκος έζησε μιὰν πραγματικὰ μυστική ζωή. Έμενε συχνὰ στὸν πύργο τοῦ Μπέργκερ, μιὰ παλιὰ κατοικία, σχεδὸν δίχως ἐπίπλωση. Ἀπὸ κεῖ δὲν ἔβγαίνε παρὰ γιὰ κανένα περίπατο στὴ λίμνη, ἢ γιὰ νυχτερινὲς ἱπασίες.

Εἶχε πληροφορηθεῖ πᾶ τὸ εἶδος τῶν σχέσεων τοῦ Βάγκνερ με τὴν Κόζιμα, κι' ἡ ἀπέχθειά του γιὰ τὴ μοιχεία τὸν ἀνέγκασε νὰ τὰ χαλάσει με τὸν συνθέτη. Στὸ 1870, ὁ Μπίσμαρκ ὑποχρέωσε τὴ Βαυαρία νὰ πάρει μέρος στὸ πόλεμο κατὰ τῆς Γαλλίας, ἀλλὰ ὁ βασιλιάς δὲν σκοτιζόταν καθόλου γιὰ τὴν ἐξέλιξη τῶν ἐπιχειρήσεων.

Όταν γιόρταζαν στὸ Μόναχο τὴ νίκη τοῦ Σεντάν, ὁ βασιλιάς πὸς βοισκότανε στὴν πρωτεύουσα γιὰ νὰ ὑποδεχτεῖ μιὰ περαστικὴ ρωσίδα δούκισσα, ξανάφωγε ἀμέσως με τὴ δικαιολογία, πὸς ὁ θόρυβος τῆς γιορτῆς τοῦ έφενε πονοκέφαλο.

Έδειχνε μεγάλο πάθος γιὰ τὴν ἀρχιτεκτονικὴ. Ἡ μανία του αὐτὴ, τὸν έρριξε τελικὰ στὴν τρέλλα.

ΣΤΟ χτίσιμο τοῦ πύργου τοῦ Νοῦ-στανστάιν, μετέφερε τὸν ὄνειρομένο κόσμο τῆς παιδικῆς του ἡλικίας. Εἶναι ἕνας μεσαιωνικὸς πύργος, ἐμπνευσμένος ἀπ' τὸν Βάγκνερ, με τὰ γχοῖζα του τείχη καὶ τοὺς πυργίσκους πὸς ὠψώνονται ἀπειλητικοὶ σ' ἕναν ἀπόμερο ὁράχο. Στὸ ἐσωτερικὸ, θὰ μπορούσε νὰ παιχτεῖ ἕνα μεγαλόπρεπο μεσαιωνικὸ δράμα. Δίπλα στὴν τεράστια αἴθουσα τοῦ θρόνου, ὑπῆρχε μιὰ τεχνητὴ σπηλιὰ με ψευτικὸς σταλαχτίτες, φωτισμένη μ' ἕνα τεχνητὸ φεγγάρι.

Σ' αὐτὸ τὸ φανταστικὸ περιβάλλον, ζούσε στὴν πᾶ ἄγρια μοναξιά. Στὸ Μόναχο πήγαινε ὅλο καὶ πᾶ σπάνια. Παρακολουθοῦσε τὶς ἰδιωτικὲς παραστάσεις πὸς ἔδινε μονάχα γι' αὐτὸν τὸ βασιλικὸ θέατρο, τὸση ἦταν ἡ ἀνθρωποφοβία του.

Κατόπιν ὅμως, ἀναζητοῦσε ἀπελπισμένα πιστοὺς φίλους. Ὅχι ἀνάμεσα στὰ μέλη τῆς οἰκογενείας του. Σ' ὅλους τοὺς συγγενεῖς ὑποψιάζονταν φιλόδοξους κληρονόμους, ἐτοιμοὺς νὰ παραλάβουν τὸ στέμμα ἐνὸς ἐργένῃ βασιλιά. Κοντὰ στοὺς χωρικοὺς τῆς Βαυαρίας ἐνοιθε εὐχάριστα. Αὐτοὶ παρακολουθοῦσαν με καμάρι τὶς παραξενιὲς του, πὸς τὶς θεωροῦσαν πολὺ φυσικὲς σ' ἕνα βασιλιά. Κι' ὁ παρὰ τοῦτο αὐτὸς ἄνθρωπος, πὸς ὑπῆρχε τόσο ἀποτυχημένος ἡγεμόνας, ἀγαπήθηκε ἀπ' τὸ λαὸ του, ὅσο λίγοι μονάρχες.

Τὰ τελευταῖα δέκα χρόνια τῆς ζωῆς του, ὁ Λουδοβίκος έζησε σ' ἕνα φανταστικὸ κόσμο. Περιδιάβαζε ὀλομόναχος, βασιλιάς φάντασμα, σὲ μιὰν αἴθουσα, ὅλο καθέριστες, ἀντιγραμμένη ἀπ' τὶς Βερσαλλίες καὶ φωτισμένη ἀπὸ 2.500 ἀναμμένα κερία.

Στὸ 1880, ἀόχτησε μιὰ παράξενη συνήθεια. Ἄν καὶ δειπνοῦσε μόνος, διέταξε νὰ βάζουν πολλὰ σερβίτσια, ἔχοντας καλεσμένους ἀνθρώπους νεκροὺς ἀπὸ χρόνια, Βουρβόνους, τὴ Μαρία - Ἀντουανέττα κι' ἄλλα φαντάσματα τῶν Βερσαλλιών, κουβεντιάζοντας μαζί τοὺς ὡρες ὀλόκληρες, κάτω ἀπ' τὰ πανικόβλητα βλέματα τῶν λακέδων.

Στὸ μεταξὺ, ὁ ἀδελφὸς του Ὀττο, τὸ μόνο πλάσμα πὸς ἔζησε μαζί του εὐτυχισμένα χρόνια, τρελλάθηκε. Αὐτὸ τοῦ στοίχισε πολὺ, καὶ πήγαινε κάποτε νὰ τὸν ἐπισκεφθεῖ στὸν πύργο, ὅπου τὸν εἶχαν κλείσει. Προσπαθοῦσε νὰ τὸν ἡρεμήσει, ἐνῶ τὸν τράνταζαν φοβερὲς κρίσεις. Σύντομα, ὅμως, μὴν ἀντέχοντας στὸ θλιβερὸ θέαμα, περνοῦσε ὡρες διαβάζοντας τὶς σημειώσεις τῶν γιατρῶν τοῦ Ὀττο. ΣΤΟ ΕΠΟΜΕΝΟ: Ἡ συνέχ. καὶ τέλος

«ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΚΑΙ ΖΩΗ»

Εβδομαδιαία
Εγκυκλοπαιδικὴ Ἐπιθεώρησης

Ἐπεύθυνος ἐκδότης
ΛΟΤΚΗΣ ΑΚΡΙΤΑΣ
Λεωφόρος Ἀγ. Φιλότητος 24
ΦΙΛΟΘΕΗ - ΑΘΗΝΑΙ

Ἐπεύθυνος Τυπογραφείου
ΕΤΑΓΓ. ΘΕΟΔΩΡΙΔΗΣ
Ὁδὸς Μενεμένης 2
ΝΕΑ ΙΩΝΙΑ

Ἐμβάσματα καὶ ἐπιταγὰ ἐπ' ὀνόματι Λουκῆ Ἀκριτά, ὁδὸς Πατριῶν 68β, Ἀθήναι.

Ἡ ΓΥΜΝΗ ΜΑΡΙΑ

SAMUEL EDWARDS ΜΕΤ: ΣΥΛΒΑΣ ΑΚΡΙΤΑ

ΤΑ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΑ

Ὁ Γκόγια, ἕνας προικισμένος νέος ζωγράφος, εἶναι τρομερὰ εὐέξαπτος κι' ἐριστικός. Σὲ μιὰ μονομαχία τραυματίζει τὸν ἀνεψιὸ τοῦ Μεγάλου Ἱεροεξεταστῆ τῆς Σαραγόσσας κι' ἀναγκάζεται νὰ καταφύγει στὴ Μαδρίτη. Ἐκεῖ παντρεύεται τὴ Ζοζέφα, τὴν ἀδελφὴ τοῦ ζωγράφου Μπαγιέ, ἕνα δύστροπο καὶ στενοκέφαλο τύπο γυναίκας, ἀπὸ τὴν ὁποία πολὺ σύντομα χωρίζει.

Σὲ μιὰ νέα μονομαχία, ἐξ ἀφορμῆς τῆς ὠραιότατης Δούκισσας τοῦ Ἀλμπας, ἀναγκάζεται νὰ σμίξει με τὸν ἀπροσδιόριστο κόσμο τῶν ταυρομάχων. Ὅταν ἀνακαλύπτουν τὰ ἴχνη του καταφεύγει, μαζί με τὸν φίλο του Χουανίτο, στὴν Ἰταλία, ὅπου ἐργάζεται σκληρὰ στὴν ζωγραφικὴ. Γιὰ τὸ γυρισμὸ του στὴν Ἰσπανία μεσολαβεῖ στὸν πρωθυπουργό, πὸς ἦταν ἐραστὴς τῆς ἡλικιωμένης βασίλισσας, ἡ Δούκισσα τοῦ Ἀλμπας. Κι' ἔτσι ὁ Γκόγια ξαναγυρίζει στὴν πατρίδα του, κερδίζοντας ὀλοένα δόξα καὶ χρήματα. Μιὰ προσπάθειά του, ν' ἀποκαταστήσει τὶς σχέσεις του με τὴ γυναίκα του ἀποτυγχάνει.

Στὸ μεταξύ, ἡ φήμη τοῦ Γκόγια φτάνει στ' ἀνάκτορα κι' ἡ τέχνη του ἀποτελεῖ τὸ ἀντικείμενο βασιλικοῦ ἐνδιαφέροντος, πὸς ὑποκινεῖ με πολλὴ τέχνη ἡ Δούκισσα τοῦ Ἀλμπας.

Σὲ μιὰ ἐπίσκεψη τῆς Δούκισσας σὲ μιὰ λαϊκὴ ταβέρνα, ἕνας μεθυσμένος ταυρομάχος ζητεῖ νὰ τὴ χυρέψει. Ἐπακολουθεῖ πανδαιμόνιο. Ὁ ταυρομάχος ἐξουδετερώνει τοὺς συνοδοὺς τῆς Δούκισσας. Τότε ἐπεμβαίνει ὁ Γκόγια. Ἐπακολουθεῖ σκληρὴ πάλη. Τελικὰ, ὁ κατορθώνει νὰ ἀφοπλίσει τὸν ταυρομάχο, κάτω ἀπὸ τὴν ἐνθουσιαστικὴ ἐπιδρομικὴ τῆς Δούκισσας καὶ τῶν θαμώνων.

8ον

ΤΟ ΜΑΧΑΙΡΙ κύλησε στὸ πάτωμα μακριὰ, κι' ὁ Φραντζίσκο ἀνάσανε μ' ἀνακούφιση. Μὲ μερικὲς ἐπιδέξιες γροθιὲς ἔρριξε χάμω τὸν ταυρομάχο.

Σὲ λίγο ἡσύχασαν καὶ πάλι ὅλα. Ἡ Δούκισσα κάθισε κατακκόνη στὴν καρέκλα τῆς. Ὁ Χοσὲ πᾶσχιζε, δλαστημῶντας, νὰ σηκωθεῖ στὰ πόδια του.

— Φτάνει, τοῦ εἶπε ὁ Γκόγια. «Ἐλα τώρα στὰ συγκαλά σου, κι' ἕνας ἀπ' τοὺς φίλους σου θὰ σὲ πᾶει στὸ σπίτι».

Βλέποντας πὸς ἡ Δούκισσα τὸν παρακολουθοῦσε, τῆς ἔκανε μιὰν ὑπόκληση. Προχώρησε πρὸς τὸ μέρος τῆς με τὴ σκέψη πὸς ἦταν ἡ κατάλληλη στιγμή νὰ τῆς συστηθεῖ καὶ νὰ τὴν εὐχαριστήσει. Ἡ καρδιά του χτυποῦσε δυνατὰ, τὰ χέρια του εἶχαν ἰδρώσει, ἐνοιθε ἀδέξιος σὰν πρωτόβγαλτος νεαρός. Ὁ Χουανίτο εἶχε δίκιο πὸς τὴν ἔλεγε μάγισσα. Τὸ βλέμα τῆς διαπερνοῦσε τὴ σκέψη του.

Εἶχε λησμονήσει πᾶ τὸν Χοσὲ. Ἐκεῖνος, ἔχοντας συνέλθει ἀρκετὰ, ἄρπαξε πάλι τὸ σιλιέτο του κι' ὤρμησε πάλι ἐνάντια στὸν Γκόγια. Ἡ Δούκισσα βλέποντας πρῶτὴ τὸν κίνδυνο, ξεφώνισε.

— Προσέξτε, Σενιόρ!
Ἄν δὲν τὸν προειδοποιούσε, ἴσως τὸ σιλιέτο νὰ εἶχε φτυγεῖ στὴν πλάτη του, ἀλλὰ ἐκείνος στράφηκε ἀκριβῶς στὴν ὦρα, γιὰ ν' ἀποφύγει τὸ χτύπημα κι' ἐνοιθε στὸ μπράτσο του μιὰ φλόγα. Ὁ Χοσὲ βλέποντας τὸ αἷμα, πέταξε τὸ μαχαίρι καὶ θέλησε νὰ τὸ σκάσει, ἀλλὰ οἱ θαμῶνες τὸν ἄρπαξαν κι' ἄρχισαν νὰ τὸν δέρνουν.

Ὁ Φραντζίσκο συνῆλθε ἀπ' τὸν τρόμο

Τὸ θαῦμα τοῦ Ἀγίου Ἀντωνίου. Ἀπὸ σπασμα ἀπὸ τοιογραφία τοῦ Γκόγια στὸ βόλο τοῦ Σὰν Ἀντό νιο ντε λὰ Φλορίντα.

του, ἔρριξε μιὰ ματιὰ στὸ ματωμένο του μανίκι καὶ γέλασε.

— Εἰστε ἡ Δούκισσα τοῦ Ἀλμπας ἡ διαβόλισσα; Κάθε φορὰ πὸς σᾶς συναντῶ με βόλκει συμφορὰ!

★

Ο ΧΟΥΑΝΙΤΟ καὶ μερικοὶ φίλοι του, τὸν τράβηξαν με τὸ ζόρι στὸ ἰδιαιτέρὸ διαμέρισμα τοῦ Ρόγιας. Ἐπλυναν με ρούμι τὴν πληγὴ του κι' εἶδαν πὸς τὸ χτύπημα ἦταν ἐπιπόλαιο.

Ὁ Φραντζίσκο δεχότανε καλόκαρδα τὶς περιποιήσεις τῶν φίλων του, ὅταν πρόσεξε ὅμως πὸς ἀντὶ νὰ ρίχνουν τὸ ρούμι στὴν πληγὴ του, ἄρχισαν νὰ τὸ πίνουν, στράφηκε στὴν Πέπα, τὴ γειτόνισσα ἐμάγια, πὸς τὸν παρακολουθοῦσε ἀνησυχῶν.

— Νομίζω πὸς τὸ γλέντι ἦταν ἀρετὸ γι' ἀπόψε. Δώσε μου ἀπ' τὰ μεσοφόρια σου, Πέπα νὰ δέσω τὸ χέρι μου, καὶ νὰ τελειώσω ἡ φασαρία.

— Ἐνα; Μὰ ἔχω ἕνα μονάχα!

— Στοιχηματίζω πέντε δούβλια, πὸς λὲς ψέματα!

Ἐκείνη χαμογελαστὴ, σήκωσε τὸ φουστάνι τῆς, ἔβγαλε ἕνα μισοφόρι καὶ τοῦ τᾶδωσε. Ὁ Φραντζίσκο τὸ ἔσκισε σὲ λουρίδες καὶ ὁ Χουανίτο τοῦ τὸ ἔδεσε. Ἡ Πέπα ζύγωσε, κουνώντας τοὺς γοφούς τῆς κι' ἀργὰ, ἐπιδειχτικὰ, σήκωνε τὴ φοῦστα τῆς. Φάνηκαν τὰ γυμνά τῆς πόδια κι' ἐκείνη κουνιόταν ἀπὸ καμάρι βλέποντας πὸς ὀλωνῶν τὰ βλέματα εἶχαν στραφεῖ ἐπάνω τῆς.

— Μὲ πιστεύεις τώρα;
— Ἐλα δὼ, κοπέλλα μου. Δέκα δούβλια. Πέντε γιὰ τὸ στοίχημα καὶ πέντε

βαιώνω πώς δεν χρειάζεται. 'Ο ζωγράφος τὰ εἶχε χαμένα.

Ἡ Δούκισσα ἔβριξε μιὰ ματιά στὸ Χουανίτο ποὺ τέλειωνε τὸν ἐπίδεσμο, κάμνοντας πὼς δὲν τὴν πρόσεχε.

— Οἱ ἄντρες εἶναι τόσο ἀδέξιοι, τοῦ εἶπε. Ἄσε με νὰ τὸ κάνω ἐγὼ.

Ὁ Χουανίτο παραμέρισε κατσοφυαμένους, κι' ἐκείνη, λύνοντας τοὺς σπάγγους, ἄρχισε νὰ διορθώνει ἀνάλαφρα τὸν ἐπίδεσμο. Ἡ ταραχὴ ἔπνιγε τὸν Φραντζίσκο, αὐτὴ ὅμως ἔδειχνε ἀποροφημένη ἀπ' τὴν δουλειά της. Οἱ εὐπατρίδες εἶχαν μαθευτεῖ κοντὰ στὴν πόρτα, παρακολουθώντας τὴν μ' ἀποδοκιμασία.

— Περιμένετε μὲ ἔξω, τοῦ εἶπε κοφτά. Κι' ἐσεῖς Σενιὸρ Ρόγιας. Θέλω νὰ μιλήσω ἰδιαίτερως μ' αὐτὸν τὸν κύριο.

Οἱ ἄλλοι δὴν ἔβλεπον, ἐνῶ ὁ Χουανίτο ἐξακολουθοῦσε νὰ στέκεται πεισματάρικα στὴ μέση τῆς κἀμαρας. «Κι' ἐσύ, φίλε μου», τοῦ εἶπε ὁ Φραντζίσκο.

— Ἄν μὲ χρειαστεῖς, Πάκο, θάμαι ἔξω ἀπ' τὴν πόρτα.

Ἡ Δούκισσα γέλασε. «Σὰς συγχαίρω γιὰ τὴν ἀγάπη τοῦ φίλου σας. Εἶναι κάτι ποὺ δὲν ἀγοράζεται οὔτε μὲ τὰ λεφτά, οὔτε μὲ τ' ἀξίωμα». Κοντοστάθηκε καὶ τὸν κύτταξε σκεπτικῶς. «Φοβάμαι πὼς σὰς χάλασα τὴ βραδιά σας».

— Κάθε ἄλλο. Μοῦ χαρίζετε κάτι, ποὺ θὰ μὲ κάνει νὰ σὰς θυμάμαι γιὰ καιρό.

— Μπα;

— Μὲ κοιτάξετε ποὺ μὲ γνωρίζετε.

— Θὰ ἦταν τρομερό, ἂν δὲν σὰς γνώριζα Σενιὸρ Γκόγια. Κάθε φορὰ ποὺ σὰς συναντῶ βρίσκεστε μπλεγμένοι σὲ καυγά.

— Παρακαλῶ νὰ μὲ συγχωρέσετε, Ὑψηλοτάτη. Καὶ σὰς εὐχαριστῶ γιὰ τὴν ἀμνησία μου. Δὲν ξέρω, πὼς νὰ ἐκφράσω τίς..

— Δὲν χρειάζεται. Ἦταν τὸ λιγώτερο, ποὺ θὰ μπορούσα νὰ κάνω. Ἦταν λάθος μου ποὺ χτυπήσατε τὸν ἀξιωματικό, ἐκείνη τὴ μέρα. Ὁμολογῶ, πὼς σὰς ἔδινα θάρρος. Ἔτσι, λοιπόν, ὅταν μεσολάβησα γιὰ σὰς στὸ βασιλιά, δὲν σὰς ἔκαμα χάρη. Σὰς ξεπλήρωνα ἕνα χρέος.

Ὁ Φραντζίσκο δὲν ἦταν συνηθισμένος σὲ τόση εὐκρίνεια ἀπὸ μιὰ γυναῖκα. Ὡς τώρα, δὲν ἦταν σίγουρος πὼς ἡ Δούκισσα εἶχε φλερτάριζε μαζί του ἐκεῖνο τ' ἀπόγευμα.

Ἐκείνη ἀπομακρύνθηκε λιγάκι καὶ τὸν παρατήρησε προσεκτικὰ.

— Φαίνεται πὼς μὲ βρίσκειται τρομερή.

— Ναί, τῆς εἶπε ἀνοιχτά.

Κάθισε ἀπέναντί του, ἔβγαλε τὴν μαντίλα της κι' ἔστειλε τὰ μαλλιά της.

— Θέλω νὰ σὰς μιλήσω γιὰ τὰ ἔργα σας, Σενιὸρ Γκόγια. Κάποτε μὲ φοβίζουν, ἰδιαίτερα τὰ σκίτσα σας. Εἶναι τόσο σοφά, τόσο σκληρά. Ἀλλά, κι' ἡ ἀλήθεια εἶναι σκληρὴ πολλές φορές, ψέματα; Μὲ κάνουν νὰ νοιώθω σὰ νὰ κυττάζω βαθεῖα, κοντὰ στὴν ἀλήθεια. Τώρα πιά δὲν ὀπλοχε ὁ παραμικρὸς τόνος εὐφωνίας στὴν ἔκφρασή της.

— Πιστεύω, κάποτε, πὼς ἡ ἀλήθεια φορεῖ τὸ προσωπεῖο τοῦ διαβόλου. Ἀλλὰ ὁ διάβολος δὲν πρέπει νὰ μὰς φοβίζει, ὅταν τὸν κυτᾶμε κατὰμουτρα. Μονάχα ὅταν ἀποφεύγουμε τὴν ἀλήθεια, μπαίνουμε σὲ μπελάνες.

Ἐκείνη ἔγνεψε καταφατικὰ, ἀποροφημένη ἀπὸ τὰ λόγια του. Ἐπειτα ἔξασπε σὲ γέλια.

— Ὑποθέτω πὼς πιστεύετε ὅτι ὁ Διάβολος ἔχει πολλές μορφές.

Πῆρε τὴν τσάντα της κι' ἔβγαλε ἀπὸ μέσα ἕνα τσαλακωμένο χαρτί. Τὸ ἔστειξε κι' ἐκεῖνος εἶδε πὼς κρατοῦσε τὸ σκίτσο τῆς μάγισσας ποὺ εἶχε ζωγραφίσει. Μονάχα τώρα πρόσεξε πὼς εἶχε ἀντικρύσει τόσο καθαρὰ τὴ μορφὴ της, ποὺ ἡ Δούκισσα δὲν θὰ μπορούσε νὰ μὴν ἀναγνωρίσει τὴν ὁμοιότητα.

— Ζητῶ συγγνώμη ἀπ' τὴν Ὑψηλοτάτη σας, μουρμούρισε κατακόκκινος.

Εἶδε ὅμως ἀνακουφισμένος πὼς δὲν εἶχε πειραχτεῖ.

— Θὰ τὸ προσθέσω κι' αὐτὸ στὴ συλλογὴ μου ἀπὸ τοὺς αὐθεντικούς Γκόγια, τοῦ δήλωσε καὶ παρ' ὅλο ποὺ γελοῦσε, ὁ ζωγράφος μάντεψε πὼς πραγματικὰ θὰ ἔκρινε αὐτὸ ποὺ ἔλεγε.

— Ἴσως θὰ μπορούσα νὰ σὰς ἐξηγήσω τί σκεφτόμουν, ὅταν ἔκανα αὐτὸ τὸ σκίτσο.

Ὁ Φραντζίσκο ἴδρωνε κι' εὐχότανε νὰ ἔπανε ἡ Δούκισσα νὰ τὸν παρατηρεῖ τόσο ἐπιμονα.

— Ἔτυχε νὰ ἰδῶ ἐκεῖνο τὸ κακόμοιρο κορίτσι νὰ τὸ ὀδηγοῦν στὴν φωτιά κι' ἐσεῖς βρισκόσασταν ἐκεῖ. Σκεφτόμουν ἐκείνη, κι' ἐσὰς, ἔτσι σὰς σχεδίασα στὴ θέση της. Ἡ ἐξήγησή του δὲν ἦταν πειστικὴ καὶ πόσοι ἀπελυσμένα νὰ βρεῖ μιὰ καλύτερη δικαιολογία.

Ἀλλὰ ἡ Μαρία Γκαϊετάνα ἦταν τώρα ὁλοτέλεια σοβαρή.

— Ἔχετε μεγάλο ταλέντο στὸ νὰ ζωγραφίζετε μὲ καταπληκτικὴν ὁμοιότητα, Σενιὸρ Γκόγια. Ἀλλά μήπως εἶναι αὐτὴ ἡ ἀλήθεια ποὺ σὰς τρομάζει; πρόσθεσε δείχνοντας τὸ χαρτί μὲ τὸ μακρὺ, λεπτὸ της δάχτυλο.

— Εἶδατε πολλὰ σὲ κάτι ποὺ δὲν εἶχε πραγματικὸ νόημα.

— Ἀναρωτιέμαι, μήπως μὲ γνωρίζετε καλύτερα ἀπ' ὅσο ξέρω ἐγὼ τὸν ἑαυτό μου. Ἀκουσα πὼς οἱ καλλιτέχνες μποροῦν νὰ δοῦν πράγματα, ποὺ εἶναι στοὺς ἄλλους ἀόρατα.

— Αὐτὸ εἶναι ἀπλῶς πρόληψη.

— Ἴσως κάποτε νὰ ζωγραφίσετε τὸ πορτραῖτό μου, σύντομα. Αὐτὸ ἔμοιαζε περισσότερο μὲ διαταγὴ παρὰ πρόταση.

— Θάταν τιμὴ μου, Ὑψηλοτάτη.

— Καὶ τότε, μπορεῖτε ν' ἀνακαλύψετε μέσα μου τὴν εἰκόνα ἐνὸς δαίμονα.

Οἱ ἐχθροὶ μου, ξέρετε, ἰσχυρίζονται πὼς μὲ κρατᾶνε πνεύματα τοῦ κακοῦ.

— Τότε τοὺς λείπει τόσο ἡ σοφία, ὅσο τὸ καλὸ γούστο, διαμαρτυρήθηκε ἐκεῖνος.

Ἡ Δούκισσα χαμογέλασε, ἀλλὰ τὸ βλέμμα της ἦταν σοβαρό.

— Ἀναρωτιέμαι, πόσο λίγοι ἀπὸ μὰς γνωρίζουν τοὺς ἑαυτοὺς τους, δὲν εἶναι ἔτσι; Ἄν πρόκειται νὰ γίνουμε φίλοι, πρέπει νὰ συννενοηθοῦμε ἀνάλογα. Θὰ σὰς περιμένω αὔριο στὶς πέντε.

Τὴν ὥρα ἐκείνη θὰ ἔπρεπε νὰ δουλεύει στὶς τοιχογραφίες τοῦ Σάν Ἀντόνιο.

— Φοβοῦμαι πὼς αὐτὴν τὴν ὥρα θὰ εἶμαι ἀπασχολημένος, Ὑψηλοτάτη.

— Στὶς πέντε ξανάπε ἐκείνη κοφτά, κι' ἔγινε πάλι ξαφνικὰ ἡ ἀκατάδεχτη ἀριστοκρατίσσο, ποὺ ἔδινε διαταγὰς καὶ δὲν δεχότανε ἀντιρροήσεις.

— Δίνω μιὰ δεξίωση, καὶ θὰ ὑπάρχουν μερικοὶ ἀκόμη, ποὺ θὰ ἔρθουν νὰ τοὺς γνωρίσουν οἱ καλεσμένοι μου. Θὰ τοὺς παρουσιάσω ἕναν νέο τραγουδιστὴ τῆς ὀπερας κι' ἕναν χορευτὴ.

Ὁ Φραντζίσκο ἔνοιωσε σὰ νὰ τὸν εἶχε χαστουκίσει. Ὁ ἀνδρομύς του εἶχε κουρελιαστεῖ. Ἀλλὰ τὸν πλῆγωνε ἀκόμη περισσότερο ἡ σκέψη, πὼς ἕνα τεράστιο χάρμα τὸν χώριζε ἀπ' αὐτὸ τὸ πεντάμορ-

φο πλάσμα. Γιὰ λίγη ὥρα εἶχαν κονδεντιάσει σὰν ἴσοι, ἀλλὰ τώρα τοῦ τὸ ξεκαθάριζε πὼς ζοῦσαν σὲ ὁλότελα διαφορετικούς κόσμους. Τραγουδιστές, χορευτές, ζωγράφοι ἦταν γι' αὐτὴν μονάχα ζωντανὰ στολίδια τοῦ σαλονιοῦ της, ὅχι ἄνθρωποι.

Ἦταν ἀνόητο, ἔλεγε μέσα του, νὰ νοιώσει τόσο ἀπογοητευμένος. Γιατί δὲν θὰ ἦταν κι' αὐτὴ στενοκέφαλη κι' ἀκατάδεχτη, ὅπως οἱ ἄλλοι ἀριστοκράτες ποὺ τόσα χρόνια κρατοῦσαν τὴ χώρα στὰ δεσφά;

Σηκώθηκε κι' ὑποκλίθηκε τυπικὰ.

— Ἡ πρόσκληση τῆς Ὑψηλοτάτης σας εἶναι πολὺ εὐγενική, κι' ἂν δῶ αὔριο πὼς ἡ δουλειά μου προχωρεῖ γρήγορα, θὰ προσπαθῶ νὰ εἶμαι ἀκριβής.

Κοντοστάθηκε καὶ πρόσθεσε σιγανὰ. «Ἀλλὰ δὲν δίνω ὑπόσχεση».

Τὰ μάτια τῆς Δούκισσας ἔβγαλαν φλόγες.

Κανένας ἄντρας δὲν τῆς εἶχε ἀντιμιλήσει, οὔτε ποτὲ τόλμησε ν' ἀρνηθεῖ πρόσκλησή της. Ὁ τρόπος τοῦ Γκόγια τὴν ἔαφνιασε καὶ τὴν ἐνόηλσε. Κυττάζοντας τὸν ὅμως μαλάκωσε.

— Θὰ ἐρθετε σίγουρα, τοῦ εἶπε σκύβοντας πρὸς τὸ μέρος του καὶ γέλασε ἀπαλὰ, μαζεύοντας τίς φαρδιὲς φούστες της καὶ γλυστρώντας μεγαλόπρεπα ἔξω ἀπ' τὸ δωμάτιο.

★

Τὴν ἄλλη μέρα ὁ Φραντζίσκο δούλεψε περίφημα κι' ἂν ἤθελε νὰ μπορούσε νὰ πάει στὴ δεξίωση τῆς Δούκισσας τοῦ Ἀλμπα. Παρέμεινε ὅμως ἐπίτηδες ὡς τὴν ὥρα ποὺ τὸ σούρουπο τὸν ἀνάγκασε νὰ παρατήσῃ τὰ πινέλλα του καὶ νὰ διώξῃ τὰ μοντέλα.

Ἦταν ὅμως, νοιώθοντας ἀήσυχος καὶ δυσανεκτικὸς μὲ τὸν ἑαυτό του, πῆγε στοῦ Ζαπάτερ νὰ τὸν πάρει γιὰ νὰ δειπνήσουν στὴν ταβέρνα τοῦ Ρόγιας.

Ὅταν γύρισαν στὸ διαμέρισμα τοῦ Γκόγια, βρῆκαν νὰ τοὺς περιμένει ἕνας ἄγνωστος. Ἦταν ψηλὸς, καλοντυμένος.

— Ὁ Σενιὸρ Γκόγια; ρώτησε.

— Ἐγὼ εἶμαι.

— Ὁ ὑπηρετὴς σας μοῦ εἶπε νὰ σὰς περιμένω ἐδῶ.

Τὸ ἀκατάδεχτο ὕψος τοῦ ἐπισκέπτη, φούρκισε τὸν Φραντζίσκο.

— Δὲν ἔχω ὑπηρετὴ, ἀπάντησε ξερά.

— Εἶμαι ὁ οἰκονόμος τῆς Ὑψηλοτάτης Δούκισσας τοῦ Ἀλμπα.

— Λοιπόν;

— Ἡ Ὑψηλοτάτη μοῦ παραγγέιλε νὰ μάθω, γιατί δὲν κρατᾶτε τὸ ἀποφινὸ σας ραντεβού.

— Δὲν εἶχα ραντεβού μαζί της.

— Ἡ Ὑψηλοτάτη της μὲ πληροφοροῦσε, πὼς σὰς περιμένε σήμερα στὶς πέντε.

— Ἡ κυρία μὲ κάλεσε στὸ σπίτι της, τῆς εἶπα πὼς πιθανὸν δὲν θὰ μπορούσα νὰ δεχθῶ. Πραγματικὰ, ἤμουν ἀπασχολημένος.

— Ἀπασχολημένος, Σενιὸρ; Ὁ ἄνθρωπος ἀναστήκωσε τὰ λεπτά του φρύδια.

— Μάλιστα, θέλετε νὰ μάθετε τίποτε ἄλλο;

— Ἐνας πολίτης δὲν ἀρνιέται τέτοια πρόσκληση, εἶπε παγερά.

Ὁ Φραντζίσκο χαμογέλασε καὶ κρατήθηκε νὰ μὴ τὸν χαστουκίσει.

— Τώρα ὅμως συνάντησες ἕναν τέτοιο πολίτη.

Τότε ὁ Ζαπάτερ θέλησε νὰ τακτοποιήσει τὰ πράγματα.

— Ὁ Σενιὸρ Γκόγια ἐκτιμᾷ τὴν καλωσύνη τῆς Ὑψηλοτάτης. Πῆτε της πὼς θὰ ἐρχότανε ἀπόψε ἀλλὰ ἐμποδίστηκε.

— Πῆτε της, διέκοψε ὁ Φραντζίσκο, πὼς δούλεψα καὶ δὲν ἐπιτρέπω σὲ κανένα ν' ἀνακατεῖται μ' ὅ,τι μ' ἐνδιαφέρει. Ἡ ζωγραφικὴ μου εἶναι γιὰ μένα πάνω ἀπὸ κάθε τί στὸν κόσμο, καὶ φυσικὰ πάνω ἀπὸ μιὰ γυναῖκα, κι' ἂς εἶναι αὐτὴ μιὰ ὠραία, παραχαϊδεμένη Δούκισσα!

— Θὰ τῆς ἐπαναλάβω τὰ λόγια σας, νὰ εἰστε σίγουρος..

Ὅταν ἔκλεισε ἡ πόρτα, ὁ Ζαπάτερ κούνησε τὸ κεφάλι καὶ κύτταξε ἐρωτηματικὰ τὸν Γκόγια.

— Δὲν ἔβαλες ἀκόμη μυαλό, ἔ; Ἀησμόνησες τὰ ὅσα τῆς χρωστάς;

— Καὶ βέβαια ὄχι. Ἀλλὰ ἐπειδὴ μοῦ ἔκανε μιὰ ἐκδοσίση, αὐτὸ δὲν σημαίνει πὼς τῆς ἀνῆκω. Οὔτε ἔχει δικαίωμα νὰ μοῦ στείλει τοὺς λακέδες της γιὰ νὰ μ' ἐξετάζουνε, σὰν νὰ ἤμουν κανένας ἐγκληματίας.

— Γιὰ πὲς μου τί συνέβη μεταξὺ σας.

Ὁ Φραντζίσκο τοῦ περιέγραψε σύντομα τὰ περιστατικὰ τῆς περασμένης βραδυᾶς.

— Ἴσως ὁ τρόπος της νὰ ἔγινε κάπως ὑπερβολικὸς, εἶπε σκεπτικὰ ὁ Ζαπάτερ. Δὲν τὴν γνωρίζω ἀρκετὰ γιὰ νὰ ξέρω ἂν φέρεται ἔτσι συνήθως. Ἀλλὰ σὲ παρακαλῶ νὰ μὴν ξεχνᾶς Πάκο τὴν ψηλὴ τῆς θέση.

— Δὲν μοῦ ἔδωσε τὴν εὐκαιρία νὰ τὸ λησμονήσω.

Ὁ Ζαπάτερ ἀναστέναξε.

— Περιμένεις μιὰ ἀριστοκρατίσσο νὰ φερθεῖ σὰ μιὰ «μάγια»; Δὲν θὰ ἤξερε τὸν τρόπο!

— Δὲν εἶμαι σίγουρος γι' αὐτό, ἀπάντησε ξερά ὁ Φραντζίσκο. Βρίσκεται πάντοτε περιτρυνημένη ἀπὸ ἄντρες.

— Εἶναι ὠραία, αὐτὸ εἶναι φυσικό.

— Ἀλήθεια. Τοὺς μαζεῖνε, ὅπως οἱ ἄγριοι μαζεῖνουν κροανία. Ὑπάρχουν κι' ἄλλες ὠραίες γυναῖκες στὴν Ἰσπανία, ἀλλὰ δὲν φλερτάρουν μὲ ὅποιον γνωρίζουν, οὔτε ἔχουν τὴ φήμη τῆς Δούκισσας. Ἐχεῖς ἀκούσει ὅπως κι' ἐγὼ, ὅτι ἔχει πιάσει ἑραστές τοὺς μισοὺς ἄντρες τῆς Μαδρίτης;

Ἦταν φανερό πὼς ζήλευε ἄγρια.

— Οἱ ἱστορίες αὐτὲς ἴσως νὰ εἶναι ὑπερβολικὲς, Πάκο, εἶπε ὁ Ζαπάτερ μαλακά. Ὁ κόσμος ἀγαπᾷ τὸ κουτομπολιὺ κι' αὐτὴ δὲν σκοτίζεται.

— Ὅταν ὅμως τὴ βολέει, δὲν ξεχνᾷ πὼς εἶναι ἡ Δούκισσα τοῦ Ἀλμπα. Ἐκεῖνο ποὺ μὲ νευριάζει εἶναι πὼς παριστάνει τὴν προστάτιτσα τοῦ λαοῦ.

— Εἶσαι ἄδικος. Ἡ Δούκισσα εἶναι τὸ ἴδιο ἀρρωστωμένη στὸ σκοπὸ τῆς λευτεριάς, ὅπως κι' ἐσύ. Γνωρίζω πὼς οἱ ἄνθρωποι τὴν κατασκοπεύουν διαρκῶς. Τὴν προστατεύει ὅμως τὸ ἀξίωμά της καὶ ἡ ἀγάπη τοῦ λαοῦ. Νὰ εἶσαι σίγουρος πὼς ὅλη ἡ πόλη θὰ μάθει τὴν προστυχιά σου σὲ μιὰ ἀριστοκρατίσσο.

— Δὲν καταλαβαίνω.

— Θέλεις νὰ γίνεις Πρῶτος ζωγράφος τῆς αὐλῆς. Ξέρεις τὸ πόσο ἡ βασιλίσσα μισεῖ τὴν Μαρία Γκαϊετάνα. Ὅταν λοιπὸν μάθει τὰ σημερινὰ, θὰ σὲ συμπαθήσει περισσότερο.

Ἡ σκέψη πὼς ἴσως ἡ Δούκισσα παρεξηγοῦσε κι' αὐτὴ τὸ φέροισί του, τρομοκράτησε τὸν Φραντζίσκο.

— Θέλω νὰ ἐκλεγῶ μὲ τὴν ἀξία μου. Ἄν διορισθῶ, ἡ θέση μου θὰ εἶναι σίγουρη ὅσο ξῶ. Ἔτσι θὰ εἶμαι λεύτερος νὰ ζωγραφίζω, ὅπως θέλω.

— Ἀ, Πάκο! Ἀκόμα δὲν ξέρεις τί ποθεῖς πραγματικὰ.

★
ΦΡΑΝΤΖΙΣΚΟ ἀφιέρωσε ὅλο του τὸν καιρὸ στὶς τοιχογραφίες. Ὑστερα ἀπὸ ἕνα μῆνα σκληρὴ δουλειὰ κόντευε πιά νὰ τελειώσει.

Ἐνα ἀπόγευμα, ἐνῶ δούλευε, ἄκουσε κάποιον νὰ φωνάζει τ' ὄνομά του. Κύτταζοντας κάτω, εἶδε τὸν παπὰ τῆς ἐνορίας κι' ἕνα συνταγματάρχη τοῦ ἱπικού.

— Τί τρέχει, Πάτερ;

— Οἱ μεγαλειότητες τους φτάνουν ἐδῶ σὲ λίγα λεπτά, εἶπε ὁ ἀξιωματικός.

— Μὰ οἱ τοιχογραφίες μου δὲν ἔχουν τελειώσει.

— Τί νὰ γίνῃ; Θέλησαν νὰ δοῦνε τίς προόδους σας. Λογία, τοποθέτησε τοὺς φρουρούς σου. Ἀδείασε τὴν ἐκκλησία.

Τὰ μοντέλα, τρομοκρατημένα, ἄθλια εἶχαν μαθευτεῖ σὲ μιὰ γωνιά. Ὁ Φραντζίσκο τοὺς ἀντίκρυσε, ἐνῶ κατέβαινε διαστικά καὶ φώναζε ὀργισμένος.

— Οἱ φίλοι μου θὰ μείνουν ἐδῶ!

Ὁ ἀξιωματικὸς τὸν κύτταξε ξαφνιασμένος.

— Ἀδύνατο, Σενιὸρ Γκόγια. Πρέπει νὰ περμιένουν ἔξω μαζί μὲ τὸ πλῆθος.

— Τότε, θ' ἀναγκασθῶ νὰ βγῶ μαζί τους.

Εἶδε τὴν Πέπα κι' ἕνα γεροντάκι νὰ τοῦ συνηγελοῦν κι' ἔνοιωσε θερμὴ ἀγάπη γιὰ τοὺς φίλους του.

— Πολὺ καλὰ. Ἀλλὰ νὰ γίνουν, ὅσο μποροῦν πρὶ ἀθέατο.

Ὅσο πλησίαζε ἡ βασιλικὴ συντροφιά, δυνάμωναν τὰ χειροκροτήματα. Μαζί μὲ τίς συνηθισμένες κραυγές: «Ζήτω ὁ Βασιλιάς. Ζήτω ἡ Βασίλισσα», ἀκούγονταν, ἄλλες αὐθόρμητες, ἐπιμονες φωνές, κι' ὁ Φραντζίσκο ἄκουσε ξαφνιασμένος τ' ὄνομα τῆς Ἀλμπα. Ἀπὸ τὸ βράδυ ἐκεῖνο, δὲν τὴν εἶχε ξαναδεῖ, ἀλλὰ τὴν εἶχε διαρκῶς στὴ σκέψη του.

Ὁ Κάρολος μὲ ὀρθὰ περιπάτου κι' ἀρκετὰ στολίδια καὶ κορδέλες μπῆκε ποζῶν. Πίσω του ἐρχόντανε ἡ βασιλίσσα κι' ὁ Ντόν Γκοντόι, κουβεντιάζοντας σιγανὰ. Μπροστὰ ἀπὸ μιὰ συντροφιά ἀδελφῶν βρισκότανε ἡ Δούκισσα τοῦ Ἀλμπα, μ' ὑπέροχο ντύσιμο ἀμαζόνας. Ἡ μορφὴ της ἦταν σοβαρὴ, τὸ βλέμμα της ἀνέκφραστο σὰν νὰ μὴν τὸν γνώριζε.

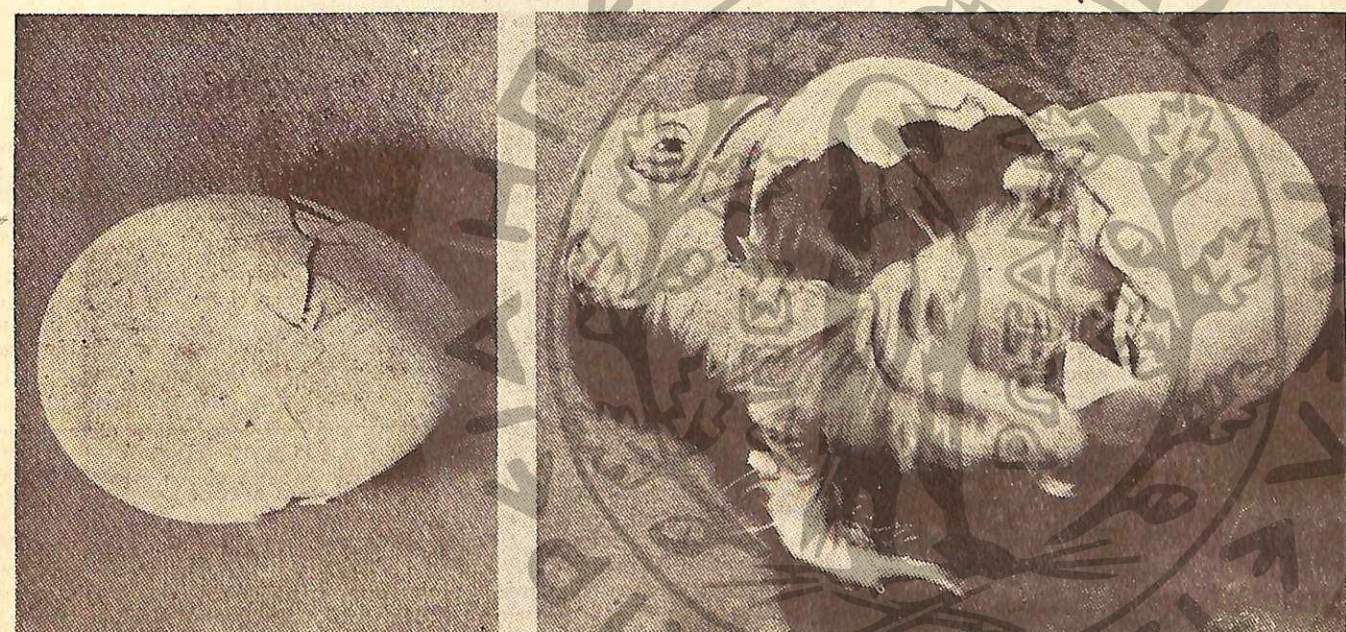
— Ποῦ εἶναι ὁ ζωγράφος; ρώτησε ὁ Κάρολος.

Ὁ Φραντζίσκο προχώρησε κι' ἔκανε μιὰ βαθεῖα ὑπόκλιση. Ὅσοι μὴν δευτέρη στὴ βασιλίσσα καὶ τῆς φίλησε τὸ χέρι. Ἐνοιωσε τὴ Δούκισσα νὰ τὸν παρακολουθεῖ.

— Ἐπρεπε νὰ σὲ καταλάβουμε ἀμέσως — εἶπε ὁ βασιλιάς. Ὅλοι οἱ ζωγράφοι εἶναι τὸ ἴδιο, ἔ; Ἀτημέλητοι, πασαλειμένοι μπογιές. Δὲν εἶναι ἔτσι Μανουέλ;

ΣΤΟ ΕΠΙΟΜΕΝΟ: Ἡ συνέχεια.

ΕΤΣΙ ΓΕΝΝΙΕΤΑΙ ΕΝΑ ΠΟΥΛΑΚΙ

Οἱ φωτογραφίες αὐτὲς ἀφηγοῦνται τὴ γέννηση ἐνὸς νεοσσοῦ τὴν 22ῃ μέρα τοῦ κλωσίσματος. Στὴν πρώτη φωτογραφία φαίνεται τὸ σπάσιμο τοῦ αὐγοῦ ἀπὸ τὸ νεοσσό, ποὺ τὸ ραμφίζει ἀπὸ μέσα. Χρειάζονται τέσσερις ὥρες γιὰ νὰ σπάσει τὸ αὐγό. Στὴ δεύτερη φωτογραφία, τὸ αὐγό ἔχει σπάσει καὶ τὸ πουλάκι ἀρχίζει νὰ βγαίνει ἀπὸ μέσα.

Η Μακεδονία είναι από τις λιγώτερο έρευνήμενες περιοχές της ελληνικής γης. Πλούσιος τόπος κι' όμως πάλεψε σκληρά για ν' αποκτήσει τη λευτεριά του και τα χώματά της ποτίστηκαν με άφθονο αίμα, ώσπου να την κερδίσει. Φτωχό το κράτος κι' απέραντη ή μακεδονική γη, κι' ένσωματώθηκε τόσο άργα στον υπόλοιπο ελληνικό κορμό, ώστε την εποχή που οι μεγάλοι αρχαιολογικοί χώροι είχαν αρχίσει να δίνουν άφθονα τα ίχνη της αρχαίας ζωής, ή Μακεδονία και ή παλαιότερη ιστορία της μονάχα μεγάλα ονόματα και θρυλικά πρόσωπα είχε να επιδείξει, πολλές πληροφορίες στους συγγραφείς για τη δράση τους στην περίοδο των αρχαίων Μακεδόνων βασιλείων, αλλά τίποτε χειροπιαστό. "Όταν θρискόταν ακόμα κάτω απ' τον τούρκικο ζυγό, πολλοί ξένοι την είχαν τριγυρίσει, νοσταλγοί και θαυμαστές της πανάρχαιης προσφοράς της, και οι δικές τους μελέτες στάθηκαν το πρώτο ξεσάκωμα για την έρευνα που πολύ άργα άρχισε από ελληνική πλευρά.

ΑΘΗΝΑΣ ΚΑΛΟΓΕΡΟΠΟΥΛΟΥ

ΤΟ ΑΝΑΚΤΟΡΟ ΤΗΣ ΒΕΡΓΙΝΑΣ

Μιά περιοχή σπουδαιότατη που γνώριζε συνεχώς ζωή 1000 ετών. Το μεγαλύτερο ανάκτορο της ελληνιστικής περιόδου περιμένει την αναστήλωσή του.

ΣΗΜΕΡΑ, λιγοστοί τόποι της Μακεδονίας έχουν ακόμα να επιδείξουν έρείπια της μακρινής αρχαιότητας, κι' αυτά όχι έντυπωσιακά. Η έπιμέλεια όμως και ή άφροσύνη των αρχαιολογικών υπαλλήλων, οι κάποιες δυνατότητες που τους δόθηκαν τα τελευταία χρόνια για έρευνα, και συγχρόνως ή ποικιλότητα ύποστήριξη της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, έχουν τα τελευταία είκοσι χρόνια αποδώσει άκετα σημαντικούς καρπούς. Συγχρόνως, πολλά τυχαία εύρηματα κάθε τόσο ύποσημαίνουν την ύπαρξη νέων χώρων άγνωστων κι' άπροσδόκητης έλπίδας για τη λεπτομερειακή διερεύνηση των μακρινών περασμένων.

Δέν θάταν ύπερβολικό να ύποστηρίξει κανείς ότι περισσότερο κι' από την Πέλλα, που τόσο μαγικά ήχει τ' όνομά της, ό πιό σπουδαίος αρχαιολογικός χώρος της Δυτικής Μακεδονίας σήμερα, είναι ή Βεργίνα, ένα μικρό συμπαθητικό χωριουδάκι, με σημαντικώτατες αρχαιοτήτες, δεκαεφτά χιλιόμετρα στ' ανατολικά της Βέροιας.

Για τους νότιους "Ελληνες τ' όνομα δέν λέει τίποτα. Όμως, για την περιοχή εκείνη, άντηχεί πολύ συγκινητικά. Τις πρώτες αρχαιοτήτες τις άποκάλυψε εκεί, στα 1861, ό Γάλλος αρχαιολόγος Χένζεϋ. Με τη συνεργασία του αρχιτέκτονα Ντουμέ και τη γενναία χορήγηση του φιλάρχιου αυτοκράτορα Ναπολέοντα του Γ'. έκανε τις πρώτες άνασκαφές στη σημερινή Βεργίνα, όπου έφερε στο φώς ένα έντυπωσιακό μακεδονικό τάφο, που σήμερα βρίσκεται σε πολύ κακή κατάσταση και άκόμη ένα μέρος του μεγαλύτερου γνωστού παλατιού της Μακεδονικής περιόδου σ' όλόκληρη την "Ελλάδα. Την εποχή εκείνη σώζονταν μερικοί κίονες αρχαίοι όρθιοι, στο ύψωμα όπου είχε χτιστεί στην αρχαιότητα το ανάκτορο, και πολύ μάλιστα από το οικοδομικό του ύλικό είχε χρησιμοποιηθεί για την κατασκευή μίας μικρής εκκλησούλας, της "Αγίας Τριάδας, που στεφάνωνε τον λόφο στη ρίζα των Πιερίων. Μισή ώρα πιο κεί απ' την "Αγία Τριάδα,

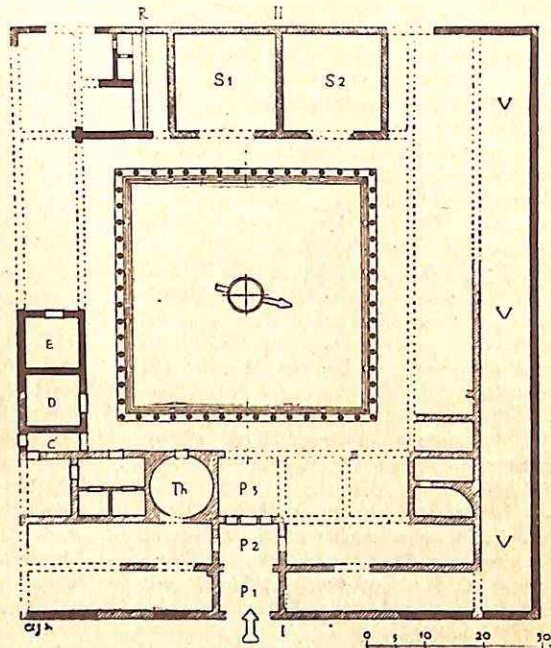
το σύγχρονο χωριό είχε όνομασσει Παλατίτσα, (παλατάκι δηλαδή) από τα απομεινάρια του αρχαίου παλατιού του λόφου της "Αγίας Τριάδας.

Νοτιοανατολικά του λόφου, μετά την Μικρασιατική καταστροφή, όταν χρειάστηκε να γίνουν νέοι συνοικισμοί για την εγκατάσταση των άτυχων "Ελλήνων της άλλης παραλίας του Αιγαίου, που ύποχρεώθηκαν ξαφνικά ν' αφήσουν για πάντα τα χώματά που γεννήθηκαν και μεγάλωσαν, έγινε ένα μικρό χωριό. Ό τόπος είχε τους θρύλους του, κι' αυτό πρόσφεραν την έμπνευση για να θυγεί τ' όνομά του. Κάποια βασίλοπούλα, ή Βεργίνα, ζούσε στη Βέροια, όπου είχε το μεγάλο της παλάτι. "Οσάκις έκινδύνευε, τό άφηνε, και χρησιμοποιώντας ένα μεγάλο ύπόγειο άγώγo, θρискόταν στην Παλατίτσα, στο μικρό της ανάκτορο. Ό φωτισμένος μητροπολίτης της Βέροιας συγκινημένος απ' τον λαϊκό θρύλο, είχε, τότε, τη λαμπρή έμπνευση να χαρίσει στο νέο χωριό το όνομα της πριγκιπισπούλας.

Από το 1937, ό σεβαστός άκαδημαϊκός, κι' έξοχος έρευνήτης της αρχαιότητας, κ. Κ. Ρωμαίος, καθηγητής στο Πανεπιστήμιο της Θεσσαλονίκης τότε, καταπατίστηκε με τη συστηματική άνασκαφή του αρχαίου ανακτόρου της Βεργίνας. Στις έρευνες που έκανε στην πε-

ΠΟΙΟΣ ΚΑΤΟΙΚΗΣΕ ΤΟ ΑΝΑΚΤΟΡΟ;

Ποιός να κατοίκησε σ' αυτό το θαυμάσιο ανάκτορο της Βεργίνας; Το έρώτημα γενιέται αυτόματα, μετά την άποκάλυψη του άραιότατου κτιρίου. Τα εύρηματα δείχνουν ότι πρωτοκατασκευάστηκε γύρω στις αρχές του 3ου π. Χ. αιώνα. Έπειδή τότε συμπίπτει ή άκμή του περίφημου Μακεδόνα βασιλιά, "Αντιγόνου Γονατά, πρέπει δικό του νάταν το ανάκτορο. Αυτό, όμως, μόνον ή συνέχιση της άνασκαφής κι' ή άνεύρεση έπιγραφικών στοιχείων, θα το άποδείξει σίγουρα.

Κάτοψη του "Ελληνιστικού ανακτόρου της Βεργίνας. Κάτω στη μέση ξεχωρίζει ή είσοδος (P1—P2), ή τριπλή είσοδος και κατόπιν ή σειρά των δωματίων που περιβάλλουν όλόγυρα την αύλη με την κιονοστοίχια. Το δωμάτιο Ε, άριστερά (πρόκειται για τη νότια πλευρά), είναι εκείνο που περιείχε το θαυμάσιο ψηφιδωτό δάπεδο.

ριοχή αυτή, έφερε στο φώς κι' ένα σημαντικό μακεδονικό τάφο, ύποβλητικό κι' έντυπωσιακότατο, που έδωσε ύλικό για μιαν ώραία έκδοση της "Εταιρείας Μακεδονικών Σπουδών, όπου γίνεται άνάλυση του μοναδικού μνημείου της αρχαιότητας, με την σοφία και την ευαισθησία του κ. Ρωμαίου. ("Άλλοτε, θα μιλήσουμε ειδικά γι' αυτό το έξαιρετικά ένδιαφέρον μνημείο). Μετά τον πόλεμο, εξακολούθησαν οι έρευνες από τον κ. Ρωμαίο με τη συνεργασία του λαμπρού "Εφόρου αρχαιοτήτων Δ. Μακεδονίας κ. Χρ. Μακαρόνα. Τα χρήματα δόθηκαν από το ίδρυμα Σίγγερ—Πολινιάκ, που χρηματοδότησε μέσα στο 1959, για τελευταία φορά τις άνασκαφές. Στην τελευταία περίοδο πήραν μέρος στις εργασίες ό κ. Χρ. Μακαρόνας, ό καθηγητής του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης κ. Γ. Μπακαλάκης και ό ύφηγητής κ. Μανώλης "Ανδρόνικος, έπιστήμονες άξιοι και έξαιρετικά άφωτισμένοι στη δουλειά τους. Μαζί τους συνεργάστηκε ό καθηγητής της Πολυτεχνικής Σχολής Θεσσαλονίκης κ. Ν. Μουτσόπουλος.

ΣΚΟΠΟΣ των εργασιών ήταν να ξεκαθαριστούν τα άσκαφτα μέρη του λαμπρού ανακτόρου και να μελετηθούν τα αρχιτεκτονικά μέρη και τ' άλλα εύρηματα. Το ώραίο μοναδικό κτίριο είναι χτισμένο πάνω στον λόφο όπου παλαιότερα ύψωνόταν το εκκλησάκι της "Αγίας Τριάδας. "Από κεί, θαυμάσια κυριολεκτικά άπλώνεται στη μύτη του έπισκέπτη, ή θέα του άπέραντου μακεδονικού κάμπου, που πλούσια άπλώνει την καταπράσινη όμορφιά του. ("Η αρχαία Πέλλα ξεχωρίζει στο δάθος, καθώς και ή "Έδεσσα — άριστερά — ή πρώτη μακεδονική πρωτεύουσα, αι αρχαία Αιγαί). "Όχι μακριά, ό "Αλιάκμων κυλάει τα πλούσια νερά του. "Από το ύψωμα

κίονες, που κοίτονται σήμερα σωριασμένοι κατά γης.

Πλάι, πλήθος από κομμάτια έπιστυλίων και γείσων δείχνει πώς, αν κάποτε ύπήρχε ή δυνατότητα άναστυλώσεως, το ύλικό είναι άφθονο και σχετικά καλοδιατηρημένο. Κάθε πλευρά της αύλης έχει 16 κίονες και μήκος 44,80 μ. Γύρω από την αύλη, πολλά δωμάτια, μικρότερα και μεγαλύτερα, άπλώνονται.

★

ΕΝΑ από τα δωμάτια της νότιας πλευράς, φανέρωσε άληθινά καταπληκτικό δάπεδο μωσαϊκό με έξοχη φωτεινή διακόσμηση. Ξεχωρίζει για τη δύναμη της σύνθεσής του, την ευαισθη-

Το θαυμάσιο ψηφιδωτό δάπεδο που άπο καλύφθηκε σ' ένα δωμάτιο της νότιας πλευράς του ανακτόρου της Βεργίνας. "Η φυτική δόξαση με πολύ φανταστική τέχνη έχει άποδοθεί κατά τρόπον έξαιρετικό.

αυτό, οι άγνωστοι άκόμη Μακεδόνες ή γεμόνες του 3ου π.Χ. αιώνα, χάιδευσαν με τη ματιά τους το όμορφο τοπίο καθημερινά.

Το ανάκτορο είναι κυριολεκτικά ύποβλητικό. Χτισμένο με γερούς καλοδουλεμένους παρολίθους, που σώζεται ή πρώτη τους σειρά, κάνει έξ αρχής μεγάλη έντύπωση. "Επάνω εκεί ύψωνόταν γερός πλίθινος τοίχος, που σήμερα έχει κάθε χνάρι του χαθεί. Μίδρες και παρόλθοι ήταν έπιχρισμένοι με άσβεστοκόλινμα έσωτερικά και έξωτερικά. Μέσα, μάλιστα, ήταν βαμμένοι οι τοίχοι.

Περνώντας κανείς την εύρύχωρη είσοδο του παλατιού, φτάνει σε τριπλό πρόπυλο με καλοδουλεμένα πέτρινα κατώφλια κι' όμορφες κολώνες. Το κέντρο του ανακτόρου το πιάνει όλόκληρο μιá τετράγωνη άπλόχωρη αύλη ύπαίθρια. Κι' οι τέσσερις πλευρές της κατέληγαν σε σκεπαστές στοές με ώραίους δωρικούς

από χρόνια ό αρχαιολόγος κ. Β. "Ανδρόνικος έρευνά έπιμελέστατα ένα μοναδικό στην "Ελλάδα νεκροταφείο τύμβων, που οι νεκροί του θάφτηκαν εκεί την πρώτη εποχή του σιδήρου — από τον 10ο ως τον 6ο π.Χ. αιώνα. "Υπήρχε επί χρόνια ή άπορία που άκριδώς κατοικούσαν οι άνθρωποι που χρησιμοποιούσαν αυτό το νεκροταφείο. Την δέβαια άπάντηση την έδωσε ή τελευταία άνασκαφή.

"Από το 1952, έρευνά το νεκροταφείο των τύμβων ό κ. "Ανδρόνικος 25' ως σήμερα έχει άνοίξει γύρω στους 25. Σήντε έδωσαν προϊστορικές ταφές, άλλοι ήταν προϊστορικοί, αλλά ξαναχρησιμοποιήθηκαν στην ελληνιστική εποχή. Πολλά έθιμα ταφικά, κι' άλλες συνήθειες ζωής φωτίσε με την έμπεριστατωμένη του μελέτη ό κ. "Ανδρόνικος. Νέα είδη άγνωστων κοσμημάτων, πολλά όπλα και άλλα κινητά εύρηματα ήρθαν στο φώς.

Με τις έφετεινές εργασίες το νεκροταφείο συνδέεται πλέον με τον συνοικισμό του λόφου, που ύποτίθεται ότι κρύβει την γιωστή μακεδονική πόλη Βάλλα. "Από τον περασμένο αιώνα, ό Χένζεϋ είχε ρίξει αυτή την ιδέα, που την παραδέχτηκε κι' ό καθηγητής κ. Ρωμαίος. Με τη συνέχιση της άνασκαφής, θα φωτιστεί πλέον ή ιστορία ενός χώρου που έζησε στην κορδιά της Μακεδονίας επί 1000 όλόκληρα χρόνια συνεχώς.

ΑΘΗΝΑ Γ. ΚΑΛΟΓΕΡΟΠΟΥΛΟΥ

Γιατί χασμουριόμαστε;

"Ο σκοπός του χασμουρητού δέν είναι όπως συνήθως πιστεύεται, ή εισπνοή μεγαλύτερας ποσότητας όξυγόνου στους πνεύμονες. "Όπως απέδειξε ό δρ Χαλντίην, το χασμουρητό είναι μιá φυσιολογική λειτουργία με την όποιαν αποβάλλεται το διοξειδίο του άνθρακος από τα κυτταρά του αίματος. Μ' όλο που το σώμα χρειάζεται όξυγόνο, ό μηχανισμός της άναπνοής διέπεται μάλλον από το διοξειδίο του άνθρακος παρά από το όξυγόνο. Το διοξειδίο του άνθρακος που ύπάρχει στο αίμα προκαλεί τον έγκέφαλο να στείλει μηνύματα στους μύς των πνευμόνων για να κινηθούν. Το χασμουρητό είναι μιá σπασμωδική θαθεία άναπνοή.

Χασμουριόμαστε σε στιγμές κοπώσεως. Αυτό μπορεί να συμβεί στο ύπαιθρο, έπειτα από έναν περίπατο, ή σ' ένα ξεστό δωμάτιο, ή κατά τη διάρκεια μιās άνιασης συνουσίας. Έίτε πρόκειται για φυσική, είτε για διανοητική κόπωση, το χασμουρητό όφελεται στη συγκέντρωση διοξειδίου του άνθρακος στο αίμα. Είναι μιá άντανανκλαστική κίνηση των μυών των πνευμόνων που προσπαθούν ν' αποκαταστήσουν την ίσορροπία.

Το χασμουρητό είναι φοβερά κολλητικό. Γι' αυτό και άνέκαθεν θεωρήθηκε ως κακή συμπεριφορά στις πολιτισμένες κοινωνίες. Χασμουριόμαστε όταν βλέπουμε τη γάτα ή το σκύλο να τεντώνονται, όταν βλέπουμε τους άλλους ανθρώπους να χασμουριούνται, ή όταν διαβάζουμε κάτι περί χασμουρητού. Στοιχηματίζουμε ότι χασμουρηθήκατε διαβάζοντας αυτό το σημείωμα. Με τις όγεις σας!

Αὐτοβιογραφία ἐνὸς Γιόγκι

ΠΑΡΑΜΑΝΣΑ ΓΙΟΓΚΑΝΤΑ

60ν

ΕΙΧΑ ὑποσχεθεῖ στὸν πατέρα μου νὰ συμπληρώσω μ' ἐπιτυχία τὶς γυμνασιακὲς σπουδές μου. Πραγματικά, πῆρα τὸ ἀπολυτήριό μου, ἀλλὰ δὲν ἱσχυρίζομαι ὅτι ὑπῆρξα ποτὲ ἀριστὸς μαθητὴς. Πέρασα τοὺς τελευταίους μῆνες ἀναζητώντας ἀπόμερες γωνίες στὰ «Γκάτ» (δημόσια λουτρά τῆς Μπενάρες) τὰ ὁποῖα προτιμοῦσα ἀπὸ τὶς σχολικὲς αἰθούσες. Ἡ περιοχὴ ὅπου γίνετο συνήθως ἡ καύση τῶν νεκρῶν προσελκύει πολλοὺς γιόγκι. Οἱ ἄνθρωποι ποὺ ἀναζητοῦν τὴν «οὐσία τῆς ἀθανασίας» δὲ συγκινοῦνται ἀπὸ τὸ θέαμα τῶν ἀπογυμνωμένων ἀπὸ τὶς σάρκες τους σκελετῶν. Ἡ ματαιότητα τῶν ἀνθρώπων γίνεται πῶς φανερὴ κοντὰ στὰ μακάθρια θεάματα. Τέτοιες ὑπῆρξαν οἱ νυκτερινές μου ἀγρύπνιες — τόσο διαφορετικὲς ἀπὸ τῶν ἄλλων μαθητῶν τοῦ γυμνασίου.

Μὲ τὴν καινούργια μου ιδιότητα τοῦ «ἀκαδημαϊκοῦ πολίτη» μπορούσα πιά νὰ ἐτοιμαστῶ χωρὶς προσχήματα γιὰ νὰ φύγω ἀπὸ τὸ σπίτι. Ἔτσι, ἀποφάσισα νὰ πάω σ' ἓνα ἐρημητήριο κοντὰ στὴ Μπενάρες, ποὺ λεγόταν Μαχαμαντάλ, καὶ νὰ ὑποβληθῶ σὲ μιὰ «πνευματικὴ πειθαρχία».

Λίγους μῆνες ἀργότερα, καθὼς περπατοῦσα μαζί μ' ἓνα συμμαθητὴ μου, τὸν Χαμποῦ, στὴν ἀγορὰ τοῦ βεγγαλικοῦ προσταίου τῆς Μπενάρες, συνάντησα γιὰ πρώτη φορὰ τὸν ἄνθρωπο ποὺ ἐπρόκειτο νὰ γίνῃ ὁ δάσκαλός μου στὸ γιόγκα. Κάναμε τὶς προμήθειές μας ἀνοίγοντας μὲ δυσκολία τὸ δρόμο μας μέσα ἀπὸ ἓνα παρδαλὸ πλῆθος: Ἰνδὲς νοικοκυρές, ὀδηγοί, τουρίστες, ἱερεῖς, χῆρες ντυμένες μὲ σεμνότητα, περφηγανὺς βραχυμᾶνες καὶ ἱερά βόδια.

Περνώντας μέσα ἀπὸ ἓνα στενὸ μονοπάτι ἀνάμεσα στοὺς πάγκους τῶν πωλητῶν, ἔστρεψα τὸ κεφάλι καὶ εἶδα ἕναν ἄνθρωπο ποὺ ἔμοιαζε μὲ τὸν Χριστὸ ὅπως τὸν παριστάνουν συνήθως οἱ ζωγράφοι τῆς Δύσεως. Ἦταν ντυμένος μὲ τὸν κίτρινο χιτῶνα τῶν Σουάμι καὶ στεκόταν στὴν ἄλλη ἄκρη τοῦ μονοπατιοῦ. Μοῦ φάνηκε σὰν παλιὰ γνωριμία. Τὸν κατεβόρχειζα μὲ τὰ μάτια. Ἐμφανικὰ ἔνοιωσα μιὰν ἀμφιβολία: «Συγχέεις αὐτὸν τὸν προσκυνητὴ μοναχὸ μὲ κάποιον ἄλλον, εἶπα μέσα μου. Συνέχισε τὸ δρόμο σου, ὀνειροπαρμένος!»

Δέκα λεπτά περάσανε καὶ τὰ πόδια μου ἦτανε βαρεὰ σὰ μολύβι. Ἦμουν σὰν ἀπολιθωμένος, δὲν μπορούσα νὰ μετακινήθω. Στάθηκα μὲ κόπο πρὸς τὴν κατεύθυνση τοῦ παράξενου ἀνθρώπου, τὰ πόδια μου κινήθηκαν. Ἄλλ' ὅταν θέλησα νὰ τοῦ γυρίσω τὴν πλάτη, τὰ πόδια μου ἀρνήθηκαν νὰ ὑπακούσουν.

«Ὁ ἅγιος μὲ τραβᾷ πρὸς τὸ μέρος του μὲ κάποια μαγνητικὴ δύναμη», σκέφτηκα. Ἐδῶσα τὰ πακέτα ποὺ κρατοῦσα στὸν Χαμποῦ ποὺ μὲ παρακολουθοῦσε, ὅχι χωρὶς ἐκπλήξη. Στὸ τέλος ἔξασπε σὲ γέλια:

— Μὰ τί ἔχεις; Μήπως τρελλάθηκες;

Τὰ λίγο κατσαρὰ μαλλιά του ἔδιναν ἀνεκφράστη γλυκύτητα στὸ εὐγενικὸ του πρόσωπο. Σ' ὅλο του τὸ κορμὶ ἡ δύναμη συνδυάζεταν ἀρμονικὰ μὲ τὴ χάρη.

★

Οἱ πρώτοι μῆνες ποὺ πέρασα στὸ «ἀσράμ» (ἐρημητήριο) ὠφέλησαν ἔξαιρετικά τὸ πνεῦμα μου. Δὲ μοῦ ἔλειψαν ὅμως καὶ τὰ καθαρῶς πρακτικὰ μαθήματα. Θυμᾶμαι ἓνα ἀπ' αὐτά: «Πῶς νὰ προστατεῖσθε ἀπὸ τὰ κουνούπια!»

Στὸ σπίτι τοῦ πατέρα μου χρησιμοποιούσαμε πάντα κουνουπιέρες γιὰ τὴ νύχτα. Παρατήρησα κατὰπληκτὸς ὅτι οἱ κουνουπιέρες ἦταν ἐντελῶς ἄγνωστες στὸ ἐρημητήριο τοῦ Σεραμπόρ, μ' ὅλο ποὺ τὰ αἰμοδόρα αὐτὰ ἔντομα ἀφθονοῦσαν στὴν περιοχὴ. Ἐπειτα ἀπὸ λίγες μέρες τὸ σῶμα μου, ἀπὸ τὴν κορφὴ ὡς τὰ πόδια, ἦταν σκεπασμένο μὲ κοκκινίλες ἀπὸ τὰ τσιμπήματα τῶν κουνουπιῶν. Ὁ γκουρού μὲ λυπήθηκε:

— Ἀγόρασε μιὰ κουνουπιέρα γιὰ σένα καὶ ἄλλη μιὰ γιὰ μένα...

Καὶ πρόσθεσε γελώντας:

— Ἄν ἀγοράσεις μονάχα μία, ὅλα τὰ κουνούπια θὰ ὀρμήσουν ἀπάνω μου!

Ἐπὶ τὰς ἀποκρίσεις μου, ὁ γκουρού μὲ ἔδινε ἐντολὴ νὰ κρεμάσω τὶς κουνουπιέρες.

Ἐνα βράδυ ποὺ τὰ κουνούπια ἦταν ἰδιαίτερος ἐπιθετικά, ὁ Σρί Γιουκτεςβάρ παρᾶλειψε νὰ μοῦ δώσει τὴ συνηθισμένη ἐντολή. Ἀπὸ σεβασμοῦ, δὲν τολμοῦσα νὰ κάνω τίποτα χωρὶς νὰ μοῦ τὸ πεί. Ἔτσι, ἐκείνη τὴ νύχτα, ἔξαπλωσα χωρὶς κουνουπιέρα. Περίμενα μὲ ἀγωνία τὴν ἐφόρμησή τῶν μικροσκοπικῶν τεράτων. Προσευχόμουν σ' ὅλους τοὺς ἁγίους νὰ μὲ προστατεύσουν ἀπὸ τὶς δαγκωματιές τους. Μισὴ ὥρα ἀργότερα ἔξερδῃκα γιὰ νὰ τραβήξω τὴν προσοχὴ τοῦ γκουρού μου. Κόντευε νὰ τρελλαθῶ ἀπὸ τὰ τσιμπήματα καὶ τὸ βούισμα τῶν ἐντόμων ποὺ μοῦ ρουφούσαν τὸ αἷμα.

Ὁ δάσκαλος δὲν ἔδινε σημεῖα ζωῆς. Τὸν πλησίασα μὲ ἄπειρες προφυλάξεις. Δὲν ἀνέπνευε. Ἦταν σὲ κοματώδη κατάσταση (ποῦ, ὁστόσο, δὲν εἶναι ἀσυνήθιστη γιὰ τοὺς γιόγκι) καὶ αἰσθάνθηκα φόβο.

«Φαίνεται πὼς ἡ καρδιὰ του σταμάτησε», σκέφτηκα, βάζοντας ἓνα καθρεφτάκι κοντὰ στὰ χεῖλιά του. Τὸ καθρεφτάκι δὲν ἐθάμπωσε. Τοῦ ἔκλεισα τὰ ρουθόνια καὶ τὰ χεῖλια ἐπὶ μερικὰ λεπτά γιὰ νὰ ἰδῶ ἂν ἦ ἀντιδρούσε. Ἀλλὰ τί-

ποτα. Τὸ σῶμα του ἔμενε ἄκαμπτο καὶ παγωμένο. Πανικοβλήθηκα, ὥρμησα πρὸς τὴν πόρτα γιὰ νὰ ζητήσω βοήθεια.

— Ἔ, κομπογιαννίτη! Τί μοῦ ἔκανες στὴ μύτη!

Ὁ δάσκαλος εἶχε ξυπνήσει καὶ ξεκαρδιζόταν στὰ γέλια.

— Γιατί δὲν κοιμάσαι; συνέχισε ὁ γκουρού. Πρέπει ν' ἀλλάξουμε τὸν κόσμο γιὰ νὰ σ' εὐχαριστήσουμε; Ἄν θέλεις ν' ἀλλάξεις τὸν κόσμο, ἄρχισε ἀπὸ τὸν ἑαυτό σου καί, πρὸ πάντων, ἐλευθέρωσε τὸν ἀπὸ τὸ φόβο τῶν κουνουπιῶν!

Ἐσχυρὰ τὸ κεφάλι καὶ ξαναγύρισα στὸ κεβᾶτι μου. Δὲν ὑπῆρχαν πιά κουνούπια γύρω μου. Κατάλαβα ὅτι ὁ δάσκαλος εἶχε δεχθεῖ τὴν κουνουπιέρα μόνο γιὰ νὰ μ' εὐχαριστήσει. Ὁ ἴδιος δὲν φοβόταν καθόλου τὰ κουνούπια. Τέτοια ἦταν ἡ δύναμη τοῦ γιόγκι, ὥστε μπορούσε νὰ τ' ἀπομακρύνει μὲ τὴ θέλησή του ἢ νὰ μείνει ἀναίσθητος στὶς ἐπιθέσεις τους.

Δὲν εἶχα ποτὲ τὴν εὐκαιρία νὰ ἰδῶ τὸν γκουρού νὰ ἐξημερώνει μιὰ λεοπάρδαλη ἢ μιὰ τίγρη (ὅπως ἔλεγαν ὅτι μπορούσε νὰ κάνει). Ἀλλὰ μιὰ μέρα ἐξημέρωσε μιὰν ἀπαίσια κόμπρα ποὺ τοῦ εἶχε ἐπιτεθεῖ. Αὐτὸ τὸ ἔδος τὸν φιδιώνει εἰναι φοβερὸ σὲς Ἰνδίες. Πολλὲς χιλιάδες θάνατοι προκαλοῦνται κάθε χρόνο ἀπὸ τὶς κόμπρες.

Ἡ ἐπικίνδυνη συνάντηση τοῦ γιόγκι μὲ τὴν κόμπρα συνέβη στὸ Πούρι, ὅπου ὁ Σρί Γιουκτεςβάρ εἶχε ἓνα δευτερο ἐρημητήριο, κοντὰ στὸ μαγευτικὸ κόλο τῆς Βεγγάλης. Ὁ Παφουλλά, ἕνας νεαρὸς μαθητὴς του, βρισκόταν τότε κοντὰ στὸ δάσκαλο καὶ μοῦ ἀφηγήθηκε ἀργότερα τὸ ἐπεισόδιο:

— Εἴμαστε στὴν ἐξοχὴ κοντὰ στὸ ἐρημητήριο. Μιὰ φοβερὴ κόμπρα ἐνάμισι μέτρο μακρού, φάνηκε ξαφνικὰ πίσω ἀπὸ ἓνα βράχο καὶ ὀχτήκε ἀπάνω μας. Ὁ δάσκαλος χαμογέλασε χαρούμενος, σὰ νὰ ὑποδεχόταν ἓνα ἀγαπημένο παιδί. Ἐνοιωσα φρίκη καθὼς τὸν εἶδα νὰ κουνάει ρυθμικὰ τὰ χεῖρα του. Ἡ κόμπρα ἐπιτίθεται σὲ κάθε ζωντανὸ πλάσμα ποὺ κινεῖται. Ἡ ἀλόγητη ἀκίνησις εἶναι ἡ μόνη ἐλπίδα σωτηρίας. Ἀλλ' ὁ γιόγκι ἤθελε νὰ γοητεύσει τὸ ἐπικίνδυνο ἔρπετό. Ἐγώ, ἀκίνητος καὶ τρομοκρατημένος, ψυθιρίζα προσευχές. Τὸ φίδι, πολλὴν κοντὰ στὸν γκουρού, ἔμενε ἔπισος ἀκίνητο καὶ φαινόταν σὰν ὑπνωτισμένο ἀπὸ τὶς παράξενες χειρονομίες του. Τέλος, χαμήλωσε σιγὰ — σιγὰ τὸ κεφάλι του, γλιστροῦσε ἀνάμεσα στὰ πόδια τοῦ γκουρού καὶ ἔξαφανίστηκε στὰ χαμόκλαδα... Δὲν κατάλαβα τότε γιατί ὁ δάσκαλος κουνούσε τὰ χεῖρα του καὶ γιατί ἡ κόμπρα δὲν τοῦ εἶχε κάνει κακό. Ἀλλ' ἀργότερα ἀπέκτησα τὴν πεποίθησή ὅτι ὁ γκουρού μου δὲν εἶχε τίποτα νὰ φοβηθεῖ ἀπ' αὐτὸ ζωντανὸ πλάσμα ὅσο ἐπικίνδυνο καὶ ἂν ἦταν...

★

Σήμερα ποὺ προσπαθῶ νὰ περιγράψω τὴν καλωσύνη του — οἱ λέξεις εἶναι ἀνίσχυρες νὰ τὴν ἐκφράσουν — σκέπτομαι πῶς χωσάδα στὸν Σρί Γιουκτεςβάρ καὶ διερωτῶμαι ἂν αὐτὸς καὶ οἱ ἄλλοι φωτισμένοι δάσκαλοι ποὺ ὁ δρόμος τους διασταυρώθηκε μὲ τὸν δικό μου, ἤξερα ὅτι ἀργότερα, στὴ Δύση, θὰ ἔγραφα γιὰ τὴ θαυμαστὴ ζωὴ τους ποὺ τόσο ἐπέδρασε πάνω στὴ δική μου ζωή...

ΤΕΛΟΣ

Οἱ ἀκμές τῆς νεότητος

ΠΡΟΛΗΠΤΙΚΑ ΚΑΙ ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΑ ΜΕΣΑ

Τὸ δέρμα εἶναι ὁ καθρέπτης τῆς υγείας μας. Ἰδιαίτερα στὴν ἐφηβικὴ ἡλικία, ἡ ἐμφάνισή τοῦ δέρματος εἶναι παράγων ποὺ ἐπιδρᾷ σοβαρὰ στὴν ψυχικὴ ἀνάπτυξη τοῦ παιδιοῦ. Ἀκριβῶς τὴν ἐποχὴ ποὺ τὸ παιδί ἀρχίζει ν' ἀποκτᾷ συνείδηση τοῦ κοινωνικοῦ του περιβάλλοντος καὶ ιοῖσθεῖ τὴν ἀνάγκη νὰ «ἀρέσει» στοὺς ἄλλους ἀνθρώπους καί, πρὸ πάντων, στὸ ἀντίθετο φύλο, ἡ φύση σηματοδοτεῖ τὸ πρόσωπό του μὲ ἀποκρουστικὰ πωδὴ σπειρίαι — τὶς ἀκμές τῆς νεότητος. Αὐτὸ τὸ πρόσκαιρα σηματοδεδειγμένο δέρμα προκαλεῖ σοβαρὰς ψυχολογικὰς διαταραχὰς στὸ παιδί, τὸ κάνει δειλὸ καὶ ντροπαλὸ, παρεμποδίζει τὴ διανοητικὴ του ἀνάπτυξη καὶ τὴν ἀπόδοσή του στὸ σχολεῖο. Αὐτὸ τὸ πλέγμα τῆς κατωτερότητος μπορεῖ νὰ οδηγήσει στὴν ἀντικοινωνικὴ συμπεριφορὰ, στὸν «εντυμποίηση».

★

Ἀλλὰ οἱ ἀκμές τῆς νεότητος δὲν εἶναι ἀναπόφευκτες. Κοντὰ σ' ἀγόρια καὶ τὰ κορίτσια μὲ τὸ σηματοδεδειγμένο πρόσωπο, ὑπάρχουν ἄλλα ποὺ τὸ δέρμα τους ἀκτινοβολεῖ ἀπὸ υγεία καὶ ὁμορφιά. Αὐτὸ συχνὰ ὀφείλεται σὲ διαφορὰς ἰδιοσυγκρασίας, ἀλλὰ καὶ οἱ νέοι ποὺ προσβάλλονται ἀπὸ ἀκμές τῆς νεότητος δὲν εἶναι καταδικασμένοι νὰ περάσουν τὰ εἰσιὰ τους σηματοδεδειγμένοι. Ὑπάρχουν μέσα γιὰ νὰ τ' ἀποφύγουν.

★

Τὶ προκαλεῖ τὶς ἀκμές τῆς νεότητος;

Πρώτα ἀπ' ὅλα, πρέπει νὰ σημειώσουμε ὅτι οἱ κοινὲς ἀκμές δὲν εἶναι ἀρρώστεια. Ἡ ἐποχὴ τῆς ἐφηβείας εἶναι συνήθως μιὰ περίοδος ταχύτατης ἀναπτύξεως ὁλόκληρου τοῦ σώματος. Τὸν ἐποχὴ αὕτῃ οἱ ἀδένες τοῦ ἐφύβου αἰξάνουν τὶς ἐκκρίσεις ὁρμονῶν γιὰ ν' ἀνταποκριθῶν στὶς πύξινες ἀνάγκες τοῦ σώματος ποὺ ἀναπτύσσεται.

Στὸ κυρίως δέρμα ὑπάρχουν οἱ στεατῶδεις ἀδένες ποὺ ἐκκρίνουν ἓνα λιπαρὸ ὑγρὸ. Εἶναι μικροσκοπικοὶ σάκκοι ἀπὸ κύτταρα. Ἐκκρίνουν τὸ λιπαρὸ αὐτὸ ὑγρὸ ποὺ διοχετεύεται, ἀπὸ μικροσκοπικοὺς διεόδους, στὴν ἐπιδερμίδα, τὸ ἀνωτέρω στρώμα τοῦ δέρματος ποὺ εἶναι πορώδες. Ἐκεῖ τὸ λιπαρὸ ὑγρὸ ἀνακατεῖται μὲ σκόνη καὶ ἰδρώτα καί, φυσικὰ, τοὺς πανταχοῦ παρόντας σταφυλοκόκκους καὶ ἄλλα μικρόβια. Δημιουργεῖται ἔτσι μιὰ μικρὴ μὴλωση ποὺ συνήθως ἐξοδεύεται ἀπὸ τὶς ἴδιες τὶς δυνάμεις τοῦ οργανισμοῦ σὲ μερικές μέρες. Ἀλλὰ στὸ μεταξὺ, ἔχουν σχηματισθεῖ ἄλλες τοπικὲς μολύνσεις. Ἡ ἐπιδερμίδα

ἔχει ἑκατοντάδες πόρους καὶ ἡ δυνατότητα μολύνσεως εἶναι ἀπεριόριστη.

★

Γιὰ τὴν πρόληψη τῶν ἀκμῶν ἡ καθαριότητα τοῦ δέρματος ἔχει πρωταρχικὴ σημασία. Δὲν εἶναι, βέβαια, δυνατόν νὰ κρατᾶμε τὸ δέρμα μας συνεχῶς ἀποστειρωμένο, ἰδιαίτερα τὸ δέρμα τοῦ προσώπου ποὺ εἶναι πάντα ἐκτεθειμένο στὶς ἐξωτερικὲς ἐπιδράσεις. Ἡ καθαριότητα, ὡστόσο, εἶναι πάντα ὠφέλιμη.

Ἡ ἐργασία ἢ τὸ παιχνίδι αὐξάνει τὴν «καύση» στὸ ἐσωτερικὸ τοῦ σώματος καὶ προκαλεῖ ἐφίδρωση. Τότε ἀκριβῶς χρειάζεται ἓνα ζεστὸ ντύσι. Ἐπειτα ἀπὸ μιὰν ἐντονη προσπάθεια τὸ σῶμα ζεσταίνεται καὶ οἱ πόροι τοῦ δέρματος διαστέλλονται. Τὸ ζεστὸ νερὸ διαλύει τὶς λιπαρὲς ἐκκρίσεις, ποὺ ἔχουν φθάσει ὡς τὴν ἐπιδερμίδα καί, ἀκαταίτητες μὲ τὴ σκόνη, ἔχουν φράξει τοὺς πόρους. Μετὰ τὸ ζεστὸ ντύσι, χρειάζεται ἓνα κρύο. Τὸ κρύο νερὸ θὰ κλείσει τοὺς πόρους ποὺ ἔχουν στὸ μεταξύ καθαρισθεῖ ἀπὸ τὸ ζεστὸ. Μιὰ ἐναλλαγή τοῦ κρύου καὶ τοῦ ζεστοῦ νεροῦ τρεῖς ἢ τέσσερις φορὲς εἶναι πολὺ ὠφέλιμη.

★

Ἡ διατροφή ἔχει ἐπίσης μεγάλη σημασία γιὰ τὴν πρόληψη ἢ τὴν θεραπεία τῶν ἀκμῶν.

Ὅλες οἱ τροφὲς πρέπει νὰ εἶναι εὐπεπτες. Βραστές ἢ ψητές τροφὲς δὲ βλάπτουν. Ἀλλὰ τὸ τηγανί πρέπει νὰ ἐξοστρακισθεῖ ἀπὸ τὸν κατάλογο τῶν οἰκισκῶν σκευῶν (καὶ αὐτὸ ἰσχύει ὅχι μόνο γιὰ τοὺς ἐφήβους ποὺ ὑποφέρουν ἀπὸ ἀκμές, ἀλλὰ καὶ γιὰ τοὺς μεγάλους).

Χρειάζεται προσοχὴ στὴν κατανάλωσιν τῆς ζάχαρως. Ἡ φυσικὴ ζάχαρ τῶν φρούτων καὶ τῶν χυμῶν εἶναι ὠφέλιμη γιὰ τὸ πεπτικὸ σύστημα. Ἀλλὰ ἡ ἐπεξεργασμένη ζάχαρ ποὺ συνδυάζεται μὲ τὸ διοξειδίου τοῦ ἀνθρακικοῦ στὰ ἐμφιαλωμένα ποτά, στὶς καραμέλλες καὶ στὰ γλυκίσματα, ἀναστατώνουν τὴ λειτουργία τῆς πέψεως καὶ ἡ ἀναστάτωση αὕτῃ ἀντανάκλαται στὸ δέρμα. Τὰ γλυκίσματα προκαλοῦν ἀκμές. Ἡ ἐπεξεργασμένη ζάχαρ γενικὰ πρέπει ν' ἀποφεύγεται. Ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ οργανισμὸς χρειάζεται ζάχαρ, μπορεῖ νὰ χρησιμοποιηθεῖ μέλι ποὺ εἶναι τελείως ἀκίνδυνο.

Ἄλλες τροφὲς ποὺ πρέπει ν' ἀποφεύγονται εἶναι τὰ φυσιτικά, ἡ μουστάρδα, τὸ πιπέρι καὶ ὅλα τὰ μπαχαρικά, τὰ λουκάνικα καὶ ὅλα τὰ ἀλαντικά, οἱ λιπαρὲς τροφὲς γενικὰ καθὼς καὶ τὸ ξύδι.

Ἡ ΜΟΥΣΙΚΗ ΣΤΗ ΓΕΩΡΓΙΑ!

Στὸ τελευταῖο συνέδριο βοτανικῆς, οἱ ἐργασίες δύο Ἰνδῶν ἐπιστημόνων ἔκαναν αἴσθησιν.

Κάθε πρωΐ, οἱ Ἰνδοὶ ἐπιστήμονες ἔδιναν ἓνα κονσέρτο βιολιοῦ καὶ πιάνου μὲ μοναδικὸ ἀκροατὴ ἓνα... ὕδροχαρὲς φυτὸ. Τὸ φυτὸ «ἔκουγε» τὴ μουσική: Παρατηρώντας μὲ τὸ μικροσκοπικὸν τὸ πρωτόπλασμα τῶν φύλλων του, οἱ ἐπιστήμονες διεπίστωσαν μιὰν ἐπιτάχυνση τῶν κινήσεών του. Ὅταν τελείωνε τὸ κονσέρτο, ὁ κανονικὸς ρυθμὸς αὐξήσεως ἀπεκαθίστατο.

Πραγματοποιήθηκε ἐπίσης μιὰ σειρά πειραμάτων μὲ φυτὰ μιμόζας. Οἱ μιμόζες ποὺ «ἔκουσαν» τὴ μουσική, ἔγιναν μιάμιση φορὰ ὑψηλότερες ἀπὸ τὶς μιμόζες ποὺ καλλιεργήθηκαν σὲ ἀπόλυτη σιωπή.

Τὸ συμπέρασμα τῶν Ἰνδῶν ἐπιστημόνων εἶναι σαφές: Οἱ γεωργοὶ πρέπει νὰ σπουδάζουν... μουσική! Ἔτσι, θὰ χρειάζονται λιγώτερα λιπάσματα.

ΔΙΑΣΤΗΜΑ

«ΚΑΘΕΤΗΡ» του ΔΙΑΣΤΗΜΑΤΟΣ

Αί 'Ην. Πολιτεία προτίθενται να εκτοξεύσουν εντός των ημερών «καθετήρα» του Διαστήματος, βάρος 10 κιλών και 80 γραμμαρίων, ο οποίος θα «αποκόψη» την τροχιά της 'Αφροδίτης.

Η εκτόξευσις αυτή προεβλέπετο διά τον Δεκέμβριον του 1959, αλλά ανέβληθη λόγω τεχνικών δυσχερειών του πυραύλου — φορέως.

Εξ άλλου, η εκτόξευσις καθετήρος του Διαστήματος περί την τροχιάν της Σελήνης και πλησίον αυτής, προβλέπεται ότι θα πραγματοποιηθή κατά τὸ τρίτον τρίμηνον, πιθανώτατα δὲ τὸν Αὐγουστον.

Ο «ΜΤΣΤΗΡΙΩΔΗΣ» ΔΟΡΥΦΟΡΟΣ

Τὸ Ἀμερικανικὸν ὑπουργεῖον Ἀμύνης κατόπιν λεπτομεροῦς ἀναλύσεως τῶν δεδομένων, τὰ ὅποια παρεσχέθησαν ὑπὸ σταθμῶν παρατηρήσεως τοῦ ναυτικοῦ καὶ τῆς ἀεροπορίας, ἐξέφρασε τὴν γνώμην ὅτι ὁ «μυστηριώδης» δορυφόρος, τοῦ ὁποῦ ἡ παρουσία ἐπεσημάνθη τὴν 3ην τρέχοντος, εἶναι πιθανὸν ὁ θαλαμίσκος τοῦ «Ντιςκόβερ» 53, ποὺ ἐξετοξεύθη τὸν παρελθόντα Αὐγουστον. Ἐν τῷ μεταξὺ ὁ ἀμερικανικὸς σταθμὸς, παρακολουθήσας τὸν δορυφόρον, ὅστις εὐρίσκειται πλησίον τοῦ Γιοχάνεσμπουργκ, κατ'ὀρθον ναὶ λάβη δεκαπέντε φωτογραφίας τοῦ μυστηριώδους δορυφόρου, ὁ ὁποῖος στρέφεται περίξ τῆς Γῆς εἰς τροχίαν διερχομένην διὰ τῶν Πόλων. Αἱ ληφθεῖσαι φωτογραφίαι ἀπεστάλσαν εἰς τὰς Ἡν. Πολιτείας.

ΑΝΑΣΚΕΤΗ ΘΕΩΡΙΑΣ

Ὁ καθηγητὴς Ἀνρί Σεϋρίν, διευθυντὴς τοῦ γαλλικοῦ ἀρχαιολογικοῦ Ἰνστιτούτου τῆς Βηρυτοῦ, ἐξαπατήρησεν ὡς ἐξ ὀλοκλήρου φανταστικὴν τὴν εἰκασίαν τοῦ Σοβιετικοῦ ἐπιστήμονος κ. Ἀγκρέστ, συμφώνως πρὸς τὴν ὁποίαν εἰς τινα περιοχὴν τοῦ Λιβάνου εὐρέθησαν ἔχνη, προσγειώσεως διαστημοπλοίων προερχομένων ἀπὸ ἄλλους πλανήτας. Ἄν ἤρχοντο ἀστροναῦται εἰς τὴν Γῆν, ἐτόνισεν ὁ κ. Σεϋρίν, ἀναμφιβόλως θὰ προσεέλκυνον τὴν προσοχὴν τῶν συγγραφέων τῆς ἀρχαιότητος, τῶν ὁποίων σώζονται τὰ ἔργα.

Η ΠΡΟΒΛΕΨΙΣ ΤΟΥ ΚΑΙΡΟΥ

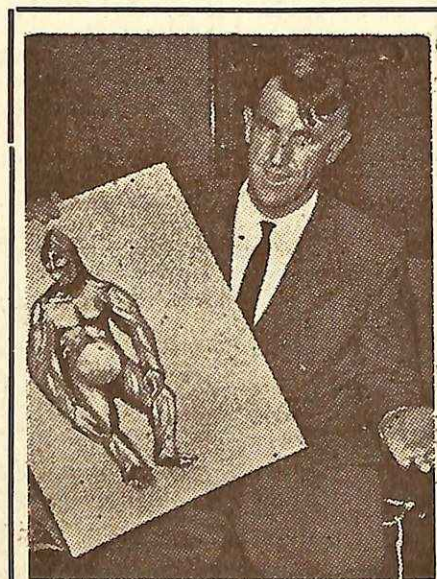
Ἡ ἐφημερίς «Σοβιετικὴ Ἀεροπορία» γράφει ὅτι οἱ βαρεῖς Σπουτνίκ τῆς Γῆς προσφέρουν λαμπρὰς προοπτικὰς διὰ τὴν λύσιν τοῦ προβλήματος τῶν μετεωρολογικῶν προβλέψεων ἐπὶ μακρὸν διάστημα.

Ἡ ἐφημερίς γράφει ὅτι διὰ τῶν αὐτομάτων μετεωρολογικῶν σταθμῶν, οἱ ὁποῖοι εὐρίσκονται ἐπὶ τῶν δυσπροσίτων ζωνῶν, καὶ οἱ ὁποῖοι ἐπιτρέπουν τὸν καθορισμὸν τῶν διαφορῶν μετεωρολογικῶν

κῶν φαινομένων, καὶ διὰ τῆς ραδιοφωνικῆς μεταδόσεως πληροφοριῶν, οἱ βαρεῖς Σπουτνίκ τῆς Γῆς θὰ ἐπιτρέψουν τὴν παρατήρησιν τῆς καταστάσεως καὶ τῆς ἐξελίξεως τῶν μετεωρολογικῶν φαινομένων ποὺ συντελοῦνται εἰς τὸν πλανήτην μας εἰς οἰονδήποτε ὕψος καὶ ἐπὶ μακρὸν χρόνον.

Ἡ ἐφημερίς ὑπογραμμίζει ὅτι τρεῖς ἑως τέσσαρες Σπουτνίκ ἐπιτρέποντες τὴν παρατήρησιν τῆς ἀτμοσφαιρῆς τῆς Γῆς ἀπὸ ὑψηλὰ ἕως χαμηλά, θὰ ἐξασφαλίσουν πρακτικῶς τὴν λύσιν τῶν φαινομένων εἰς τὸ κοσμικὸν διάστημα καὶ εἰς τὸν καιρὸν. Διὰ τῆς χρησιμοποίησεως εἰδικῶν μέσων τεχνικῆς τοῦ φωτός, τῆς φωτογραφίας, τοῦ κινηματογράφου καὶ τῆς τηλεοράσεως, θὰ καθορίζονται, μετὰ τὴν βοήθειαν τῶν βαρέων Σπουτνίκ τῆς Γῆς, τὰ μετεωρολογικὰ φαινόμενα ποὺ συντελοῦνται εἰς τὴν ἀτμόσφαιραν ὅχι μόνον διὰ τὴν ἐπίτευξιν τοῦ πύνακος τοῦ καιροῦ εἰς μίαν ὁριζήσαν σιγμὴν, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν ἀνακάλυψιν τῶν κυριωτέρων τάσεων τῆς ἀναπτύξεώς του εἰς τὴν θαλμίδα τοῦ πλανήτην μας.

Ἡ ἐφημερίς γράφει ὅτι ἐν συνδυασμῷ μετὰ τὴν τεχνικὴν τῶν ὑπολογισμῶν οἱ Σπουτνίκ τῆς Γῆς θὰ συμβάλλουν εἰς τὴν πλέον ἀποτελεσματικὴν λύσιν τοῦ

Ὁ διάσημος κατακτητὴς τοῦ Ἔβερεστ καὶ τοῦ Νοτίου Πόλου Νεοζηλανδὸς σερ Ἔντμοντ Χίλλαρυ, ὁργανώνει γιὰ τοὺς προσεχέεις μῆνες ἐπιστημονικὴ ἀποστολὴν εἰς τὴν ἱμαλαΐαν, μετὰ κύριον ἀντικειμενικὸ σκοπὸν τὴν ἀναζήτησιν καὶ τὴν σύλληψιν τοῦ μυστηριώδους χιονανθρώπου. Στὴ φωτογραφία ὁ Χίλλαρυ κρατῶντας μίαν εἰκόνα τοῦ χιονανθρώπου, ὅπως ἔχει σχεδιασθεῖ σύμφωνα μετὰ τὰς περιγραφὰς τῶν ἱθαγενῶν ποὺ ἰσχυρίζονται ὅτι τὸν εἶδαν.

προβλήματος τῆς ἀκριβοῦς προβλέψεως τοῦ καιροῦ.

ΚΑΙ ΚΑΝΑΔΙΚΟΙ ΔΟΡΥΦΟΡΟΙ

Καναδικὸς δορυφόρος, προωρισμένος διὰ τὴν μελέτην τοῦ ἀνωτέρου στρώματος τῆς ἰονοσφαιρας, θὰ ἐκτοξευθῇ κατὰ τὸ προσεχὲς ἔτος ἐκ τῆς βάσεως Βάντεμπεργκ τῆς Καλιφορνίας.

Αἱ πληροφορίες τὰς ὁποίας ὁ δορυφόρος οὗτος θὰ μεταδίδῃ, θὰ καταστήσουν δυνατὴν τὴν βελτίωσιν τῶν ἐπικοινωνιῶν.

ΙΑΤΡΙΚΗ - ΒΙΟΛΟΓΙΑ

ΚΕΦΑΛΗ ΕΜΒΡΥΟΤ ΕΙΣ ΚΟΙΛΙΑΝ ΑΝΔΡΟΣ

Δεκαοκταετὴς Ἰάπων ὑπέστη ἐπιτυχὴ χειρουργικὴν ἐπέμβασιν κατὰ τὴν ὁποίαν τοῦ ἀφαιρέθη ἀπὸ τὴν κοιλιακὴν χώραν μικρὰ, ἀλλὰ πλήρως σχηματισμένη κεφαλὴ ἐμβρύου, τὸ ὁποῖον ἦτο ὑπόλοιπον μὴ ἀναπτυχθέντος διδύμου ἀδελφοῦ του.

Ἡ ἐγχείρησις ἐγένετο εἰς τὸ ἐργαστήριον Ἰατρικῆς τοῦ Πανεπιστημίου Κυότο.

Ἐκπρόσωπος τοῦ Πανεπιστημίου ἐδήλωσεν ὅτι ἡ ἐν λόγω κεφαλὴ τοῦ ἐμβρύου, ποὺ εἶχε μέγεθος ὀλίγον μεγαλύτερον γρόνθου, ἔφερεν ὄτα, ὀφθαλμούς, μύτη, στόμα, φρύδια, πέντε δόντας καὶ κόμην μήκους 37.50 μ.

ΑΘΑΝΑΣΙΑ ΤΠΟ ΟΡΟΣ

Ὁ Λάτινους Πῶλιγκ (Βραβεῖον Νόμπελ διὰ τὴν Χημείαν) ἐδήλωσεν ὅτι ὁ ἄνθρωπος θὰ ἠδύνατο νὰ ζήσῃ ἐπ' ἀπειρον «ἐὰν ἔκοβε τὸ ταιγάρι, δὲν κυνηγοῦσε γυναικας, δὲν ὠδηγοῦσε αυτοκίνητα, δὲν ταξίδευε μετὰ ἀεροπλάνου, δὲν ὑπέβαλε τὸν ἑαυτὸν τοῦ εἰς ἀκτινοσκοπήσεις καὶ περιεφύγετο μετὰ σιδηρῶν πανοπλίων διὰ νὰ ἀποφεύγῃ τοὺς κινδύνους τῆς ραδιενεργείας». Ἀλλὰ — ἔσπευσε νὰ προσθήκῃ — ὑπὸ τὰς συνθήκας αὐτὰς, ποῦς θὰ ἤθελε νὰ ζήσῃ;

Ὁ ἄνθρωπος — ἐτόνισεν — εἶναι, θεωρητικῶς, τελειῶς ἀθάνατος. Οἱ ἱστοὶ τοῦ σώματός του ἀντικαθίστανται μόνον των. Ὁ ἄνθρωπος εἶναι μία μηχανή, ἡ ὁποία αὐτοεπισκευάζεται, ἀλλὰ παρ' ὅλα αὐτὰ γηράσκει καὶ πεθαίνει καὶ οἱ λόγοι τῆς τοιαύτης ἐξελίξεως τῶν πραγμάτων ἐξακολουθοῦν νὰ εἶναι μυστήριον. Πάντως, σταθερῶς βλάπτουμε τὸν ἑαυτὸν μας ὅταν προβαίνωμεν εἰς ἐνεργείας διὰ τὰς ὁποίας δὲν εἶναι προωρισμένα τὰ σώματά μας καὶ τὸ ἀποτέλεσμα τῶν τοιούτων ἐπιβλαβὲς ἐστὶν κατ' ἐπανάληψιν ἐκτελούμενων πράξεων εἶναι τὸ γῆρας καὶ ὁ θάνατος.

ΠΕΡΙΕΡΓΟΣ ΕΓΚΤΜΟΣΤΗΝ

Ἡ 38ετις Ἀμερικανὴς Κάθριν Κοῦπερ, ἡ ὁποία εἶναι ἤδη γιανιά, ἔτεκε, χωρὶς νὰ ἔχῃ ἰδεᾶν ὅτι ἦτο ἔγκυος, θήλυ βρέφος ὀνιέστατον καὶ λίαν ἀνεπτυγμέ-

νον, εἰς Μπέλ Αἶαρ τῆς Πολιτείας Μαϊνουλαντ.

Ἡ κυρία Κοῦπερ εἶχε νομίσει ὅτι ἐπάχυνε, διότι ἡ ἐγκυμοσύνη της οὐδεμίαν ἀνωμαλίαν ἐπροκάλεσεν εἰς τὴν κατάστασιν τῆς ὄψεως της. Πρὸς ἡμερῶν ὅμως ἐπιστρέψασα ἐκ τῆς ἐργασίας εἰς τὴν οἰκίαν της κατελήφθη ὑπὸ πόνων, τὴν παρέλευσιν τῶν ὁποίων δὲν ἠδύνατο νὰ ἐξηγήσῃ.

Πάραντα ἐκλήθη ἱατρός, ὁ ὁποῖος δὲν ἐδυσκολεύθη νὰ κάμῃ τὴν διάγνωσιν του. Μετ' ὀλίγον, ἤρχετο εἰς τὸν κόσμον ἕνα κορίτσι.

ΚΑΡΥΛ ΤΣΕΣΜΑΝ

ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΑΠΟ ΤΗ ΣΕΛΙΔΑ 6

του, ἀλλὰ καταδικάσθηκε σὲ θάνατον σύμφωνα μετὰ τὸν λεγόμενον «νόμον τοῦ Λίντμπεργκ» (ποὺ ψηφίσθηκε ἐπείτα ἀπὸ τὴν πολὺκροτὴ ὑπόθεσιν τῆς ἀπαγωγῆς καὶ τῆς δολοφονίας τοῦ μικροῦ γιου τοῦ διάσημου ἀεροπόρου Λίντμπεργκ).

Ἀλλ' ἔστω κι' ἂν ὁ Κάρυλ Τσέσμαν ἦταν ὁ «ἀνθρωπος μετὰ τὸ κόκκινον φανάρι», ἡ καταδίκη του θὰ παρέμενε πολὺ διαβλητὴ ἀπὸ καθαρὰ νομικὴ ἀποψη. Ὁ νόμος τοῦ Λίντμπεργκ τιμωρεῖ τὴν ἀπαγωγὴν μετὰ σκοπὸν τὸν ἐκδισμὸν γιὰ τὴν ἀπόσπαση χρημάτων, ὅχι τὴν ἀπαγωγὴν μετὰ σκοπὸν τὸν δισμὸν. Ἐποῖ, ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ νόμου αὐτοῦ στὴν περίπτωσιν τοῦ Τσέσμαν, θεωρεῖται ἀπὸ πολλοὺς νομομαθεῖς ὡς «παράτραχημένη».

Ὁ Τσέσμαν, ὡστόσο, δὲν ἐστήριξε τὴν υπεράσπισή του στὸ σημεῖον αὐτό. Ἐνα τυχαῖο περιστάσιον ἤρθε νὰ ἐνισχύσῃ τὴν θέση του. Ὁ στενογράφος τοῦ δικαστηρίου, ποὺ κρατοῦσε τὰ πρακτικά, πέθανε προτοῦ προλάβῃ νὰ ἀποστενογραφήσῃ. Ὁ ἀντικαταστάτης του δὲν μποροῦσε νὰ διαβάσῃ τὸ ἐπελῶς προσωπικὸ σύστημα στενογραφίας ποὺ ἀκολουθοῦσε ὁ μακαρίτης. Ἐκτὸς αὐτοῦ, ὁ νέος στενογράφος ἦταν καὶ λίγο μέθυρος. Τελείωσε τὴν ἀποστενογράφησιν, ὅπως - ὅπως, μετὰ ῥαυτὰς κενὰ καὶ χονδροειδῆ σφάλματα. Αὕτῃ ἡ ἀσάφεια τῶν πρακτικῶν τῆς δίκης ἦταν ἡ σωτηρία τοῦ Τσέσμαν. Οἱ δυνατότητες ἐκμεταλεύσεως ποὺ τοῦ προσέφεραν, ἦσαν ἀπεριόριστες.

Στὴν ἀπεγνωσμένη μάχῃ ποὺ ἔδινε γιὰ τὴ ζωὴ του ὁ Τσέσμαν, εἶχε τρεῖς βοηθοὺς: Τὴν Ροζαλία Ἀσερ καὶ τὸν Τζωρτζ Νταϊνς, δικηγόρους, καὶ τὸν Μπίλ Λίανερν, ἰδιωτικὸν ντετέκτιβ. Αὐτὸς ὁ τελευταῖος, λέγεται ὅτι ἀνεκάλυψε τὸν ἀληθινὸν «ἀνθρωπο μετὰ τὸ κόκκινον φανάρι». Ὁ Τσέσμαν, ὅμως, δὲν θέλει νὰ τὸν κατονομάσῃ.

Ἀλλ' οἱ δικηγόροι καὶ ὁ ντετέκτιβ ἔπρεπε νὰ πληρωθοῦν. Γιὰ νὰ ἐξοικονομήσῃ χρήματα, ὁ Τσέσμαν ρίχνεται στὸ γράμμιον. Τὸ «Κελλί 2455» τοῦ ἀπέφερε 150.000 δολλάρια ἀπὸ συγγραφικὰ δικαιώματα. Τρία βιβλία ἀκολούθησαν: «Μαρτυρικὴ Δίκη», «Τὸ παιδί ἦταν δολοφόνος» καὶ «Τὸ πρόσωπο τῆς Δικαιοσύνης». Ἡ συγγραφικὴ του δραστηριότητα τοῦ ἀπέδωσε ὀλόκληρη περιουσία.

Ὁ Τσέσμαν εἶναι ἀκόμα ζωντανός, γιὰτὶ ὑπῆρξε πρὸ ἔξυπνος καὶ πρὸ πονηρὸς ἀπὸ τοὺς συντρόφους του τοῦ «διαδρόμου τοῦ θανάτου». Θαυμαστής τοῦ Νίτσε καὶ τοῦ Μακιαβέλλι, ἀπέδειξε ἴσως αὐτὸ ποὺ ἤθελε ν' ἀποδείξει: Ἀκόμα καὶ στὰ δάθη μίας φυλακῆς, ὁ νόμος δὲν εἶναι γιὰ τοὺς δυνατοὺς καὶ τοὺς ἀδυνάτους...

ΟΙ ΝΤΟΥΧΟΜΠΟΡ

ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΑΠΟ ΤΗ ΣΕΛ. 25

τῶν «διεφθαρμένων» Καναδῶν ποὺ τοὺς ἀρπάζουν τὰ παιδιά τους καὶ τοὺς ὑποχρεώνουν νὰ ζοῦν σύμφωνα μετὰ τὴν ἀντίθετα πρὸς τὴν θρησκεία τους. Διακρύβουσιν ὅτι στὸν Καναδὰ δὲν ὑπάρχει ἐλευθερία συνειδήσεως καὶ ἀπειλοῦν τὴν κυβερνήσιν ὅτι θ' ἀποχωρήσουν ὁμάδι. Ἡ κοινὴ γνώμη, φυσικὰ, δὲ θὰ εἶχε καμμιὰ ἀντίρρηση νὰ τοὺς ἴδῃ νὰ ἐξεκουμπίζονται. Ἀλλ' ἡ κυβερνήσιν παίρνει τὴν ἀπειλὴν πολὺν σὲ σοβαρὰ, γιὰτὶ ἐδῶ ἀκριβῶς μπάνει στὴ μέση τὸ πολιτικὸν παιχνίδι.

★

Ἡ ΠΛΕΙΟΝΟΤΗΤΑ τῶν Ντουχομπόρ ἦταν σαφῶς ἀντικομμουνιστικὴ μέχρι τοῦ 1953 ὅταν ὁ γενικὸς εἰσαγγελεὺς τῆς βρεταννικῆς Κολομβίας διέταξε νὰ ἐπιβληθῇ ὁ νόμος γιὰ τὴν ὑποχρεωτικὴ φοίτησιν τῶν παιδιῶν στὰ σχολεῖα. Τότε οἱ Ντουχομπόρ «ἐδιέρηξαν τὰ ἱμάτιά τους» καὶ διεκήρυξαν ὅτι ἡ θρησκεία τους δοῖσεται ὑπὸ διωγμῶν. Ἐνας φανατικὸς ἡγέτης, ὁ Μπίλ Μουζέλεσκυ, ἐπεσκέφθη τὴ Σοβιετικὴ Ρωσία καὶ γύρισε κατενθουσιασμένος ἀπὸ τὴν ὑποσχέσιν τοῦ Κρεμλίνου. Διεκήρυξε ὅτι μόνον στὴ Ρωσίᾳ ὑπάρχει πραγματικὴ θρησκευτικὴ ἐλευθερία καὶ ἔπεισε τοὺς ὁπαδοὺς του ὅτι πρέπει νὰ ἐπιστρέψουν στὴ Γῆ τῆς Ἑπαγγελίας, στὴ χώρα τῶν πατέρων τους. Ἰσχυρίσθηκε ὅτι οἱ Ρῶσοι ἡγέτες τοῦ ὑποσχέθηκαν ὅτι θὰ δώσουν στὸ «λαὸν» 30.000 ἐκτάρια στὴ νοτιοδυτικὴ Σιβηρία καὶ θ' ἀλλάξουν τοὺς Ντουχομπόρ ἀπὸ τὴ στρατιωτικὴ ὑπηρεσία (Ἀργότερα, ὡστόσο, ἡ Ρωσικὴ κυβερνήσιν διέψευσε αὕτῃ τὴν τελευταία ὑπόσχεσιν).

Τὸν Ἰανουάριον τοῦ 1958 ὁ Σοβιετικὸς πρεσβευτὴς στὸν Καναδὰ ἀνέγγειλε ἐπισήμως ὅτι ἡ ἐμάγα Ρωσία ἦταν πρόθυμη νὰ ὑποδεχθῇ καὶ πάλι τὰ ἐκπαρισμένα παιδιά της... Ἄν οἱ Ντουχομπόρ ἐπιστρέψουν στὴ Ρωσία αὐτοὺς θὰ εἶναι ὁ πρῶτος ἐπαναπατρισμὸς Ρώσων προσφύγων ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τῆς Ἑπαναστάσεως.

Καὶ θὰ εἶναι ἕνα φοβερὸ ὄπλο στὰ χεῖρα τῆς διεθνoῦς κομμουνιστικῆς προπαγάνδας ἂν ὁ ἐπαναπατρισμὸς αὐτὸς γίνῃ ἐν ὀνόματι τῆς «θρησκευτικῆς ἐλευθερίας». Δὲν εἶναι δύσκολον νὰ καταλάβουμε τὴν δύσκολὴν θέση τῶν Καναδῶν ἀρχῶν.

Ἡ κυβερνήσιν, ὡστόσο, ὑποπευόταν ὅτι οἱ ἀπειλὲς τοῦ Μουζέλεσκυ ἦταν μὴλόφα καὶ ἀποφάσεις νὰ τὰ παῖξῃ ὅλα γιὰ ὅλα. Ἀνέγγειλε ὅτι εἶναι πρόθυμη νὰ πληρώσῃ τὰ εἰσιτήρια τῶν Ντουχομπόρ γιὰ τὴ Ρωσία μαζί μ' ἕνα βοηθὸν διὰ ἑκατομμυρίων δολλαρίων γιὰ «ἐξοδα ἐπανεγκαταστάσεως» τῆς Κοινότητος.

Ὅπως ἀναμένετο, ὁ Μουζέλεσκυ ἔπαυσε νὰ μιλάει γιὰ «ἐπαναπατρισμὸν» στὴ Γῆ τῆς Ἑπαγγελίας.

ΝΙΚΟΛΟ ΜΑΚΙΑΒΕΛΛΙ

ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΑΠΟ ΤΗ ΣΕΛΙΔΑ 28

μυθιστόρημα κι' ἀρκετὰ ἄλλα πρὸ ἀσήμεριαν ἔργα.

Τὸ 1526 ξαναγύρισε στὴν ἐνεργὸν δράσιν. Εἶναι πιθανόν, ὅτι τὸν «Πρίγκιπα» τὸν ἔγραψε μετὰ τὴν ἐλπίδα ὅτι θὰ ζῇ τοῦσαν πάλι τὶς ὑπηρεσίες του. Γεγονὸς εἶναι ὅτι ὁ Πάπας Κλημέντιος τὸν προσέλαβε νὰ ἐπιθεωρήσῃ τὶς δυνάμεις τῆς Φλωρεντίας καὶ ἀργότερα τὸν συναντοῦμε σὲ διπλωματικὰ ἀποστολὰς ποὺ τοῦ ἀνέθεσε ὁ Φραντζέσκο Γκιουκιαντίνι.

Ἀλλὰ δὲν μπόρεσε νὰ ἐργαστῇ ὅσο θελήσει. Ὁ θάνατος τὸν βρήκε τὸν Ἰούνιον τοῦ 1527.

Ὅπως λέει ὁ λόρδος Μόρλεϊ, μπορούμε νὰ καταλάβουμε τὸν Μακιαβέλλι, ἂν θεωρήσουμε ὅτι συμπληρῶναι τὸ διαζύγιον τῆς πολιτικῆς ἀπὸ τὴν θεολογίαν, μετὰ ἕνα διαζύγιον καὶ ἀπὸ τὴν ἠθικὴν. Ἐδῶσε συγκεκριμένα ἀποφθέγματα γιὰ τὴν διακυβέρνησιν ὡς μὴ τέχνη. Σκοπὸς τῆς τέχνης αὐτῆς εἶναι ἡ ἐξασφάλισις καὶ ἡ διατήρησις τῆς ἰδύνουσας τάξεως. Καὶ τὸ κεφαλαιώδες σημεῖον ἀπ' ὅπου ἄρχισε, χωρὶς τὴν παραμικρὴ ἀμφιβολίαν γιὰ τὴν λογικὴν του, ἦταν ὅτι ἡ ἐφαρμογὴ ἠθικῶν κανόνων σὲ μὴ τέτοια ἐργασία, εἶχε τόση ἀξία καὶ σχέση μετὰ τὴν πραγματικότητα, ὅση ὅτι εἶχε καὶ στὴ διεύθυνσιν ἐνὸς πλοίου.

Τὸ ἀποτέλεσμα ὑπῆρξε μοιραῖον καὶ γιὰ τὸν δικὸν του τὸ σκοπὸν. Γιὰτὶ ἐκεῖνο ποὺ παραμέρισε, εἶτε γιὰ λόγους ἐπιχειρηματολογίας, εἶτε γιὰτὶ τὸ νόμιμον οὐσιαστικόν, δὲν ἦταν ἄλλο ἀπὸ τὴν ζωντανὴν δυνάμειν, μετὰ τὴν ὁποῖαν συντηροῦνται οἱ κοινωνίαι καὶ δημιουργοῦνται ἰσχυρὲς κυβερνήσεις.

SANFORIZED Η ΣΩΤΗΡΙΑ ΣΑΣ!

Εἶσθε γυναῖκα; Τότε, ἀσφαλῶς, σὰς ἀπασχολεῖ ἀπὸ τώρα τὸ πρόβλημα ποὺ σὰς δημιουργοῦν τὰ καλοκαίρινα σας φορέματα, ἐπειδὴ μπαίνουν στὸ πλῆσιμον.

Εἶσθε ἄνδρας; Τί μαρτύριον, ἀλήθεια, οἱ γιὰκάδες τῶν ποικαισίων σας, ἢ τὰ καλοκαίρινα σας παντελόνια, μετὰ ἀπ' τὰ πρῶτα πλυσίματα!

Τὰ βαμβακερὰ ὑφάσματα, ποὺ εἶναι καὶ τὰ πρὸ ὑγιεινὰ, περνοῦν ἀπὸ διαφορὰς ἐπεξεργασίας, ποὺ ἀναγκαστικὰ τὰ ἐξελιγάντων. Ὅταν, λοιπόν, πλυθοῦν, ἐξανάρχονται στὴν ἀρχικὴν τὴν κατάστασιν, καὶ φυσικὰ στενεύουν.

Ἡ εἰδικὴ ἐπεξεργασία SANFORIZED ἐναφάνει τὰ βαμβακερὰ ὑφάσματα στὰ κανονικά τους μέτρα, πρὶν ἀπ' τὸ πλῆσιμον. Κάθε βαμβακερὸν ὑφάσμα μετὰ τὴν ἐνδειξὴν SANFORIZED ἔχει δοκιμασθῇ καὶ εἶναι ἐγγυημένον ἀπὸ τοὺς κατασκευαστὰς του, ὅτι μπαίνει λιγώτερον ἀπὸ 1%.

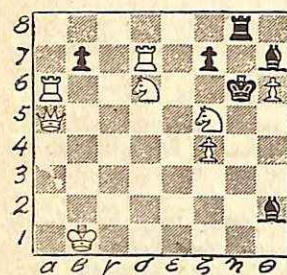
Γιὰ τὴν ἐπεξεργασία SANFORIZED χρειάζεται ἕνα περᾶστιον μηχανήμα, ποὺ εἶναι ἐπαναστατικὴ ἐφεύρησις τοῦ ἀμερικανικοῦ οἴκου CLUETT, PEABODY & Co. INC., καὶ ἐκχωρεῖται μόνον σὲ πολὺ μεγάλας βιομηχανίας, γιὰτὶ μόνον αὐτὲς ἔχουν τὰς τεχνικὰς ἐγκαταστάσεις ποὺ ἐπιτρέπουν τὴν ὀρθὴν κατασκευὴν ὑφασμάτων καὶ τὴν ἐπεξεργασίαν SANFORIZED.

Ἡ Περσικὴ - Πατριακὴ ἔχει ἐγκαταστήσῃ τὸ μηχανήμα αὐτό, τὸ μόνον στὴν Ἑλλάδα, στὸ Ε' Ἐργαστῆριον τῆς τῶν Πατρῶν, ποὺ εἶναι ἀπὸ τὰ τελειότερα τοῦ κόσμου.

ΤΟ ΣΚΑΚΙ

ΑΣΚΗΣΙΣ 72

(Πρόβλημα του 'Α. Μάρι, που δημοσιεύθη τον Δεκέμβριο 1927 στους «Μπρίστολ Τάιμς»).

ΛΕΥΚΑ: Ρ61, Βα5, Πα6 και δ7, Ιδ6 και ζ5, Σζ4 και θ6 (κομμάτια 8).

ΜΑΥΡΑ: Ρη6, Πη8, Αθ2 και θ7, Σ67 και ζ7 (κομμάτια 6).

Παίζουν τα Λευκά και κάνουν μāt σε δύο κινήσεις.

Η λύσις στο επόμενο.

ΑΣΚΗΣΙΣ 73
(Φινάλε του Κόκ)

ΛΕΥΚΑ: Ρθ1, Αα7, Σα6, γ2 και ε4 (κομμάτια 5).

ΜΑΥΡΑ: Ρη5, Αζ7, Σγ3 και ε5 (κομμάτια 4).

Τα Λευκά παίζουν και κερδίζουν.

Η λύσις την προσεχή Τετάρτη.

ΜΙΑ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΥΣΑ ΠΑΡΤΙΔΑ

(Διεθνές τουρνουά του Βελιγραδίου, 1954).

ΛΕΥΚΑ: Γκλίγκοριτς (Γιουγκοσλαυίτα).

ΜΑΥΡΑ: Πετροζιάν (Ρωσία).

Ανοίγμα Μπενόνι

1. δ4, Ιζ6. 2. γ4, γ5. 3. δ5, ε5. 4. Ιγ3, δ6. 5. ε4, Ιδ67. 6. Ιζ3, α6. 7. Αε2, Αε7. 8. 0-0, 0-0. 9. Ιε1, Ιε8.

10. Ιδ3, Ιγ7. 11. α4, Πδ8. 12. Αε3, Αη5. 13. Βδ2, ΑΧε3. 14. ΒΧα, θ6. 15. α5, δ6. 16. αΧδ6 (δν πασάν), ΙΧδ6. 17. β3, Πα8. 18. ζ4, εΧζ4. 19. ΒΧζ4, ζ4. 20. Ιδ1, Βε7. 21. Ιε3, η5. 22. Ιζ5, ΑΧζ5. 23. ΒΧα, Βθ7. 24. Βη4, Παε8. 25. Πζ5, Ιδ7. 26. Παζ1, Πε7. 27. β4, γΧβ4. 28. γ5!, θ5. 29. Βη3, ΠΧε4. 30. γ6!, ΠΧε2. 31. ΒΧδ6, Ιδ6. 32. ΒΧδ4!, Ιδ8. 33. ΠΧη5+! Ρζ7. 34. ΠΧζ6+! ΡΧΠ. 35. ΒΧζ8+, ΡΧΠ. 36. θ4+ και τα Μαύρα εγκαταλείπουν γιατί δέν αποφεύγουν το μāt στην επόμενη κίνηση.

ΛΥΣΕΙΣ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΩΝ

ΑΣΚΗΣΙΣ 70

1. Ιδ6!

Απειλεί 2. Ήε5 μāt.

Εάν 1... θ4ΧΠ 2. Πζ5 μāt.

ΤΟ ΣΤΑΥΡΟΛΕΞΟ

ΟΡΙΖΟΝΤΙΩΣ

1. Η μικρότερη από τις εξη δημοκρατίες που αποτελούν την «Λαϊκή Δημοκρατία της Γιουγκοσλαβίας».

2. Αποτελεί εξάρτημα των γερανών. — Είδος χορού, σε γοργόν ρυθμόν, τσεχικής καταγωγής.

3. Πόλις της Β. Γαλλίας, ή πρωτεύουσα του νομού Καλβαντός. — Το μικρό όνομα της γνωστής ήθοποιου Κυριακού.

4. Δέν παρέχει άνεσιν (δημ.). — Ο Χριστιανισμός το έταύτισε με τον Θεόν. —

11. Αναφορική αντωνυμία. — Αί «Δύο ...» απέτελεσαν τον τίτλον παλαιού δακρυβρέκτου μυθιστορήματος του Ντ'Εννερύ.

12. Παλαιά πρωτεύουσα της Περσίας. — Η μητέρα του Έρμου.

ΚΑΘΕΤΩΣ

1. Έκκλησιαστικός τίτλος.

2. Έλλην νομομαθής, που διετέλεσε καθηγητής του Συνταγματικού Δικαίου, στο Πανεπιστήμιον Αθηνών.

3. Καταργεί την προαιρετικήν επίδρασιν του έγκεφάλου.

1. Έκκλησιαστικός τίτλος.

2. Έλλην νομομαθής, που διετέλεσε καθηγητής του Συνταγματικού Δικαίου, στο Πανεπιστήμιον Αθηνών.

3. Καταργεί την προαιρετικήν επίδρασιν του έγκεφάλου.

1. Έκκλησιαστικός τίτλος.

2. Έλλην νομομαθής, που διετέλεσε καθηγητής του Συνταγματικού Δικαίου, στο Πανεπιστήμιον Αθηνών.

3. Καταργεί την προαιρετικήν επίδρασιν του έγκεφάλου.

1. Έκκλησιαστικός τίτλος.

2. Έλλην νομομαθής, που διετέλεσε καθηγητής του Συνταγματικού Δικαίου, στο Πανεπιστήμιον Αθηνών.

3. Καταργεί την προαιρετικήν επίδρασιν του έγκεφάλου.

1. Έκκλησιαστικός τίτλος.

2. Έλλην νομομαθής, που διετέλεσε καθηγητής του Συνταγματικού Δικαίου, στο Πανεπιστήμιον Αθηνών.

3. Καταργεί την προαιρετικήν επίδρασιν του έγκεφάλου.

1. Έκκλησιαστικός τίτλος.

2. Έλλην νομομαθής, που διετέλεσε καθηγητής του Συνταγματικού Δικαίου, στο Πανεπιστήμιον Αθηνών.

3. Καταργεί την προαιρετικήν επίδρασιν του έγκεφάλου.

1. Έκκλησιαστικός τίτλος.

2. Έλλην νομομαθής, που διετέλεσε καθηγητής του Συνταγματικού Δικαίου, στο Πανεπιστήμιον Αθηνών.

3. Καταργεί την προαιρετικήν επίδρασιν του έγκεφάλου.

1. Έκκλησιαστικός τίτλος.

2. Έλλην νομομαθής, που διετέλεσε καθηγητής του Συνταγματικού Δικαίου, στο Πανεπιστήμιον Αθηνών.

3. Καταργεί την προαιρετικήν επίδρασιν του έγκεφάλου.

1. Έκκλησιαστικός τίτλος.

2. Έλλην νομομαθής, που διετέλεσε καθηγητής του Συνταγματικού Δικαίου, στο Πανεπιστήμιον Αθηνών.

3. Καταργεί την προαιρετικήν επίδρασιν του έγκεφάλου.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Ευχαριστούμε θερμά τους αναγνώστες που έσπευσαν να μās διαβιβάσουν τις εύχες τους για την επιτυχία της νέας προσπάθειας, στην όποία προσεχώς θ' αποδυθεί το περιοδικό μας, με την επιτυχή ολοκλήρωση του τίτλου του «ΚΟΣΜΟΣ, Έπιστήμη και Ζωή».

Η πρόθυμη αυτή και συγκινητική ανταπόκριση πλήθους αναγνωστών — που εγκρίνουν χωρίς επιφυλάξεις την προσθήκη στον τίτλο του περιοδικού — δέν αποτελεί για τους έκδοτες και τους συνεργάτες του περιοδικού μονάχα βαθειά ικανοποίηση.

Τους υποχρεώνει ν' αναμετρήσουν για μιαν ακόμη φορά το μέγεθος της προσπάθειάς τους, με την υπόσχεση ότι θ' ανταποκριθούν και στη νέα εξόρμηση στις απαιτήσεις της πολιτιστικής αποστολής που συνεχώς διευρύνουν και προωθούν με την έκδοση ενός όργανου, που αναμφισβήτητα είναι το καλύτερο ελληνικό περιοδικό.

Ηδη, προσφέρεται στο αναγνωστικό μας κοινό ή κατάλληλη ευκαιρία να προπαγανδίσει τη νεκτικώτερη σημασία που έχει ή έκδοση του περιοδικού μας και να βοηθήσει θετικά στη διεύρυνση της κυκλοφορίας του.

Όσοι δέν έπερναν ως τώρα την «Έπιστήμη και Ζωή», μπορούν να γίνουν αναγνώστες της με τη νέα εξόρμηση της, όταν θα δημοσιευθούν νέα έντελως αναγνώσματα και μυθιστορήματα.

Χαρακτηρισμός συνειδήσεων.

12. Έπικίνδυνος έχθρος του στρατιώτου. — Πληθυντικός άρθρου. — Όμηρικη νήσος, ή κατοικία της Κίρκης.

ΛΥΣΙΣ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΟΥ

ΟΡΙΖΟΝΤΙΩΣ

1: ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑ. 2: ΑΔΙΑΦΟΡΙΑΣ. 3: ΧΑΜΟΔΡΑΚΙ. 4: ΙΚΑΝΑ — ΝΟΑ-Ι-Γ. 5: ΜΑΚ — ΕΥ — ΣΚΙ. 6: ΑΤΟΜΙΚΙΣΤΑΙ. 7: ΓΟΥ-Ι-ΝΕΑ — ΤΑ. 8: ΕΣΑΤ — ΠΙΚΛΑ. 9: ΣΑΤΡΑΠΕΙΑ. 10: ΡΗΝΑΝΙΑ — Α.Σ. (Λάζαρος Σώχος). 11: ΟΝΟΜΑΣΤΙΚΗ. 12: ΣΤΑΣΙΣ.

ΚΑΘΕΤΩΣ

1: ΑΡΧΙΜΑΓΕΙΡΟΣ. 2: ΑΚΑΤΟΣ — ΗΝ. 3: ΤΑΜΑΚΟΥΑ — ΝΟΥ. 4: ΟΔΟΝ — ΜΙΤΣΑΜ. 5: ΚΙΔΑΡΙΝ — ΑΝΑΕ. 6: ΡΑΡ — ΚΕΡΤΙΣ. 7: ΑΦΑΝΕΙΑ — ΣΤΑΡ. 8: ΤΟΚΟΥΣ — ΠΑ — Ι.Τ. 9: ΟΡΙΑ — ΤΣΙΠ — ΚΑ'. 10: ΡΙ — ΙΣΑ — ΚΕΛΗΣ. 11: ΙΑ' — ΓΚΙΤΑΙΣ. 12: Α.Σ.Ο. — ΑΑΑ — ΕΣ.

Θ.

1: ΑΡΧΙΜΑΓΕΙΡΟΣ. 2: ΑΚΑΤΟΣ — ΗΝ. 3: ΤΑΜΑΚΟΥΑ — ΝΟΥ. 4: ΟΔΟΝ — ΜΙΤΣΑΜ. 5: ΚΙΔΑΡΙΝ — ΑΝΑΕ. 6: ΡΑΡ — ΚΕΡΤΙΣ. 7: ΑΦΑΝΕΙΑ — ΣΤΑΡ. 8: ΤΟΚΟΥΣ — ΠΑ — Ι.Τ. 9: ΟΡΙΑ — ΤΣΙΠ — ΚΑ'. 10: ΡΙ — ΙΣΑ — ΚΕΛΗΣ. 11: ΙΑ' — ΓΚΙΤΑΙΣ. 12: Α.Σ.Ο. — ΑΑΑ — ΕΣ.

Θ.

1: ΑΡΧΙΜΑΓΕΙΡΟΣ. 2: ΑΚΑΤΟΣ — ΗΝ. 3: ΤΑΜΑΚΟΥΑ — ΝΟΥ. 4: ΟΔΟΝ — ΜΙΤΣΑΜ. 5: ΚΙΔΑΡΙΝ — ΑΝΑΕ. 6: ΡΑΡ — ΚΕΡΤΙΣ. 7: ΑΦΑΝΕΙΑ — ΣΤΑΡ. 8: ΤΟΚΟΥΣ — ΠΑ — Ι.Τ. 9: ΟΡΙΑ — ΤΣΙΠ — ΚΑ'. 10: ΡΙ — ΙΣΑ — ΚΕΛΗΣ. 11: ΙΑ' — ΓΚΙΤΑΙΣ. 12: Α.Σ.Ο. — ΑΑΑ — ΕΣ.

Θ.

1: ΑΡΧΙΜΑΓΕΙΡΟΣ. 2: ΑΚΑΤΟΣ — ΗΝ. 3: ΤΑΜΑΚΟΥΑ — ΝΟΥ. 4: ΟΔΟΝ — ΜΙΤΣΑΜ. 5: ΚΙΔΑΡΙΝ — ΑΝΑΕ. 6: ΡΑΡ — ΚΕΡΤΙΣ. 7: ΑΦΑΝΕΙΑ — ΣΤΑΡ. 8: ΤΟΚΟΥΣ — ΠΑ — Ι.Τ. 9: ΟΡΙΑ — ΤΣΙΠ — ΚΑ'. 10: ΡΙ — ΙΣΑ — ΚΕΛΗΣ. 11: ΙΑ' — ΓΚΙΤΑΙΣ. 12: Α.Σ.Ο. — ΑΑΑ — ΕΣ.

Θ.

1: ΑΡΧΙΜΑΓΕΙΡΟΣ. 2: ΑΚΑΤΟΣ — ΗΝ. 3: ΤΑΜΑΚΟΥΑ — ΝΟΥ. 4: ΟΔΟΝ — ΜΙΤΣΑΜ. 5: ΚΙΔΑΡΙΝ — ΑΝΑΕ. 6: ΡΑΡ — ΚΕΡΤΙΣ. 7: ΑΦΑΝΕΙΑ — ΣΤΑΡ. 8: ΤΟΚΟΥΣ — ΠΑ — Ι.Τ. 9: ΟΡΙΑ — ΤΣΙΠ — ΚΑ'. 10: ΡΙ — ΙΣΑ — ΚΕΛΗΣ. 11: ΙΑ' — ΓΚΙΤΑΙΣ. 12: Α.Σ.Ο. — ΑΑΑ — ΕΣ.

Θ.

1: ΑΡΧΙΜΑΓΕΙΡΟΣ. 2: ΑΚΑΤΟΣ — ΗΝ. 3: ΤΑΜΑΚΟΥΑ — ΝΟΥ. 4: ΟΔΟΝ — ΜΙΤΣΑΜ. 5: ΚΙΔΑΡΙΝ — ΑΝΑΕ. 6: ΡΑΡ — ΚΕΡΤΙΣ. 7: ΑΦΑΝΕΙΑ — ΣΤΑΡ. 8: ΤΟΚΟΥΣ — ΠΑ — Ι.Τ. 9: ΟΡΙΑ — ΤΣΙΠ — ΚΑ'. 10: ΡΙ — ΙΣΑ — ΚΕΛΗΣ. 11: ΙΑ' — ΓΚΙΤΑΙΣ. 12: Α.Σ.Ο. — ΑΑΑ — ΕΣ.

Θ.

1: ΑΡΧΙΜΑΓΕΙΡΟΣ. 2: ΑΚΑΤΟΣ — ΗΝ. 3: ΤΑΜΑΚΟΥΑ — ΝΟΥ. 4: ΟΔΟΝ — ΜΙΤΣΑΜ. 5: ΚΙΔΑΡΙΝ — ΑΝΑΕ. 6: ΡΑΡ — ΚΕΡΤΙΣ. 7: ΑΦΑΝΕΙΑ — ΣΤΑΡ. 8: ΤΟΚΟΥΣ — ΠΑ — Ι.Τ. 9: ΟΡΙΑ — ΤΣΙΠ — ΚΑ'. 10: ΡΙ — ΙΣΑ — ΚΕΛΗΣ. 11: ΙΑ' — ΓΚΙΤΑΙΣ. 12: Α.Σ.Ο. — ΑΑΑ — ΕΣ.

Θ.

1: ΑΡΧΙΜΑΓΕΙΡΟΣ. 2: ΑΚΑΤΟΣ — ΗΝ. 3: ΤΑΜΑΚΟΥΑ — ΝΟΥ. 4: ΟΔΟΝ — ΜΙΤΣΑΜ. 5: ΚΙΔΑΡΙΝ — ΑΝΑΕ. 6: ΡΑΡ — ΚΕΡΤΙΣ. 7: ΑΦΑΝΕΙΑ — ΣΤΑΡ. 8: ΤΟΚΟΥΣ — ΠΑ — Ι.Τ. 9: ΟΡΙΑ — ΤΣΙΠ — ΚΑ'. 10: ΡΙ — ΙΣΑ — ΚΕΛΗΣ. 11: ΙΑ' — ΓΚΙΤΑΙΣ. 12: Α.Σ.Ο. — ΑΑΑ — ΕΣ.

Θ.

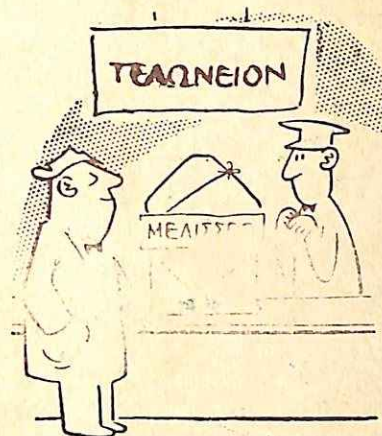
1: ΑΡΧΙΜΑΓΕΙΡΟΣ. 2: ΑΚΑΤΟΣ — ΗΝ. 3: ΤΑΜΑΚΟΥΑ — ΝΟΥ. 4: ΟΔΟΝ — ΜΙΤΣΑΜ. 5: ΚΙΔΑΡΙΝ — ΑΝΑΕ. 6: ΡΑΡ — ΚΕΡΤΙΣ. 7: ΑΦΑΝΕΙΑ — ΣΤΑΡ. 8: ΤΟΚΟΥΣ — ΠΑ — Ι.Τ. 9: ΟΡΙΑ — ΤΣΙΠ — ΚΑ'. 10: ΡΙ — ΙΣΑ — ΚΕΛΗΣ. 11: ΙΑ' — ΓΚΙΤΑΙΣ. 12: Α.Σ.Ο. — ΑΑΑ — ΕΣ.

Θ.

1: ΑΡΧΙΜΑΓΕΙΡΟΣ. 2: ΑΚΑΤΟΣ — ΗΝ. 3: ΤΑΜΑΚΟΥΑ — ΝΟΥ. 4: ΟΔΟΝ — ΜΙΤΣΑΜ. 5: ΚΙΔΑΡΙΝ — ΑΝΑΕ. 6: ΡΑΡ — ΚΕΡΤΙΣ. 7: ΑΦΑΝΕΙΑ — ΣΤΑΡ. 8: ΤΟΚΟΥΣ — ΠΑ — Ι.Τ. 9: ΟΡΙΑ — ΤΣΙΠ — ΚΑ'. 10: ΡΙ — ΙΣΑ — ΚΕΛΗΣ. 11: ΙΑ' — ΓΚΙΤΑΙΣ. 12: Α.Σ.Ο. — ΑΑΑ — ΕΣ.

Θ.

Θ.

Το διάλειμμα του τελωνειακού.

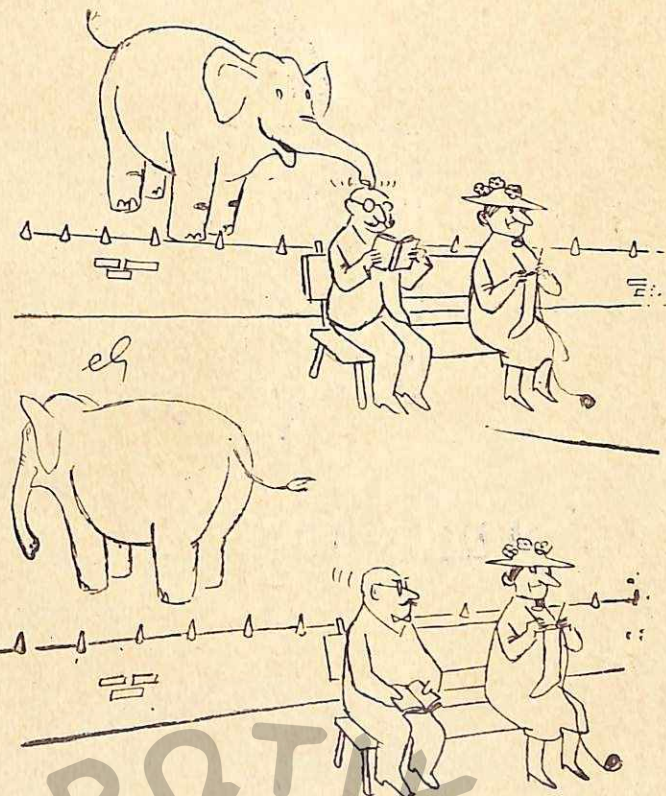

— Τα ξανασιάσαμε ξέρετε με την Ελβίρα.

Ο πελάτης: "Αχ, τι ώραία! Μου φέρνετε σās παρακαλώ μιā σούπα ακόμα;

ΧΙΟΥΜΟΡ

ΠΑΡΕΞΗΓΗΣΗ

Η δύναμη της συνηθείας.

ΤΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΤΟΥ ΣΥΓΧΡΟΝΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ
ΣΤΗΝ ΕΠΟΧΗ ΤΩΝ ΘΑΥΜΑΤΩΝ

Θί φίλοι τῆς « ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΚΑΙ ΖΩΗΣ » παρακα-
λοῦνται νὰ συστήσουν τὸ περιοδικὸ στὸν κύκλο τῶν
γνωριμιῶν των καὶ νὰ διευρύνουν τὴν κυκλοφορίαν του.

Η “ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΚΑΙ ΖΩΗ,”

σημειώνει σημαντικὸ σταθμὸ στὴ μορφωτικὴ ἐνημέρω-
ση καὶ τὴν πολιτιστικὴ ἀνάπτυξη τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ.

Ο ΑΠΑΡΑΙΤΗΤΟΣ ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΙΚΟΣ ΣΥΝΤΡΟΦΟΣ ΚΑΙ
ΜΟΡΦΩΤΙΚΟΣ ΟΔΗΓΟΣ ΚΑΘΕ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΣΠΙΤΙΟΥ

